

Ayfer Kara

HAYATIN İÇİNDEN

Yabancılar İçin Türkçe Metinler

(A2-B1)

OKURLARA ARMAĞANIMIZDIR.
TİCARİ AMAÇLA KULLANILAMAZ

Minsk
«Kolorgrad»
2021

Айфер Кара

ИЗ ЖИЗНИ

Турецкие тексты для иностранцев

(A2-B1)

Минск
«Колорград»
2021

УДК 811.512.161(075.4)-054.6

ББК 82.2Тущ-9

К21

Рисунок и сокращения:
Alıştırmanın cevap anahtarı var.
(!) Lütfen, dikkat ediniz!
Vb. Ve benzeri.

Kapak Fotoğrafi: İrfan Kara
İllüstrasyonlar: Viktoriya Marinina
Diğer Fotoğraflar: Ayfer Kara

Кара, А.

К21 Из Жизни : турецкие тексты для иностранцев (А2-В1) /
Айфер Кара. – Минск : Колорград, 2021. – 264 с.
ISBN 978-985-896-058-2.

Книга «Из Жизни» была написана с целью увеличить словарный запас и упростить разговорный язык для изучающих турецкий язык иностранцев, которые хотят владеть навыками повседневной речи. Книга состоит из восьми глав: «Как представить себя и других», «Среда, в которой мы живем», «Еда», «Одежда», «Люди», «Здоровье», «Отпуск», «Наши обычаи».

Книга в основном состоит из текстов уровня В1, однако студенты с уровнем А2 могут использовать данную книгу для того, чтобы пополнить словарный запас, а студенты с уровнем В2 могут с ее помощью развивать свою речь. В каждой главе приведены значения используемых слов, а также вопросы и ответы, связанные с текстом.

УДК 811.512.161(075.4)-054.6
ББК 82.2Тущ-9

ISBN 978-985-896-058-2

© Кара А., 2021
© Оформление.
ООО «Колорград», 2021

СОДЕРЖАНИЕ

(İÇİNDEKİLER)

ПРЕДИСЛОВИЕ.....	7
ТЕМА 1: TANITMA-TANIŞMA	9
БİRİNCİ БӨЛҮМ: NASIL TANIŞTIK VE TANIŞTILAR?	10
ГӨНҮЛ İŞLERİ	10
İKİNCİ БӨЛҮМ: ОТОБİYOГРАFİ	20
НÂLİT ZİYÂ UŞAKLIGİL.....	20
ÜÇҮNCÜ БӨЛҮМ: BİYOГРАFİ	28
MUSTAFA KEMÂL ATATÜRK (1881-1938)	28
ТЕМА 2: YAŞADIĞIMIZ ORTAM	31
БİRİNCİ БӨЛҮМ: YAŞADIĞIMIZ EV.....	32
İKİNCİ БӨЛҮМ: EV İŞLERİ, TAŞINMA, TÂMİRÂT.....	47
DAĞINIK BİR KADIN	58
YÜKSEK ÖKÇELER.....	61
ТЕМА 3: YİYECEKLER	67
БİRİNCİ БӨЛҮМ: YEMEK ALIŞKANLIKLARIMIZ	68
İKİNCİ БӨЛҮМ: SOFRA ÂDÂBI (KURALLARI)	83
ТЕМА 4: GİYİM	87
БİRİNCİ БӨЛҮМ: GİYİM TARZIMIZ	88
İKİNCİ БӨЛҮМ: DİKİŞ	95
ТЕМА 5: İNSANLAR.....	99
БİRİNCİ БӨЛҮМ: GÖRÜNÜŞÜMÜZ VE KARAKTERİMİZ.....	100
İKİNCİ БӨЛҮМ: İNSAN İLİŞKİLERİ	113
ESKİCİ.....	125
ÜÇҮNCÜ БӨЛҮМ: EVCİL HAYVANLAR.....	135
HIRSIZ KEDİ.....	144
DÖRDÜNCÜ БӨЛҮМ: YÂBÂNÎ HAYVANLAR.....	148
BEYAZ ALIN.....	155
ТЕМА 6: SAĞLIK.....	165
БİRİNCİ БӨЛҮМ: HASTALIK.....	166
İKİNCİ БӨЛҮМ: ÖLÜM	178

TEMA 7: TATİL	185
BİRİNCİ BÖLÜM: TÂTİLİMİZ	186
İKİNCİ BÖLÜM: HAVA DURUMU VE RÛH HÂLİMİZ.....	195
TEMA 8: GELENEKLERİMİZ	203
1. TÜRKLER	203
2. BAYRAMLARIMIZ.....	203
3. ÖZEL GÜNLERİMİZ 4. ALIŞKANLIKLARIMIZ.....	203
BİRİNCİ BÖLÜM: TÜRKLER KİMLERDİR?	204
İKİNCİ BÖLÜM: BAYRAMLARIMIZ.....	206
RAMAZAN BAYRAMI (ŞEKER BAYRAMI).....	206
HİDİRELLEZ	209
NEVRÛZ BAYRAMI	213
İKİNCİ BÖLÜM: ÖZEL GÜNLERİMİZ.....	218
KIZ İSTEME MERÂSİMİ.....	218
TUZLU KAHVE	220
KINA GECESİ	222
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ALIŞKANLIKLARIMIZ.....	227
HAMAM.....	227
TÜRK KAHVESİ	233
TÜRK MİSÂFİRPERVELİĞİ.....	235
ALTIN NİNE	240
CEVAP ANAHTARI	247
ESKİCİ.....	249
KAYNAKLAR	253

ПРЕДИСЛОВИЕ

Данная книга текстов на турецком языке была написана для иностранцев, со знаниями турецкого языка уровня А2, которые владеют турецким на базовом уровне и хотят развивать свою речь и словарный запас. Также подходит и студентам уровня А2-В1.

Подготовлено для студентов, дабы упростить изучение повседневного словарного запаса и *развить* разговорные навыки. Рекомендуем 180 часов для изучения материалов этой книги, чтобы полностью запомнить все фразы и слова. (Для слов, используемых в текстах, даются отдельные примеры с использованием в контексте для полного понимания).

Для того, чтобы больше вникать в суть текстов, даны задания и ответы *к ним*. Книга состоит из восьми *глав*: **1. Как представить себя и других, 2. Среда, в которой мы живем, 3. Еда, 4. Одежда, 5. Люди, 6. Здоровье, 7. Отпуск, 8. Наши обычаи.**

Каждое *глава* в книге состоит из часто используемых повседневных тем и их подразделов. *каждая глава* начинается с монолога, связанного с темой этого раздела, который ведется *от лица разных людей* об их привычках, приключениях, предпочтениях, взглядах и т.д. Несмотря на то, что имена изменены, все люди, упоминающиеся в этой книге, настоящие. Большинство этих персонажей будут присутствовать на протяжении всей книги.

Все персонажи разные и проживают довольно разную жизнь. Естественно, в книге присутствуют не только монологи, например, *главе* о здоровье присутствует одна биография, а в остальных *главах* присутствуют турецкие и русские народные сказки, такие как: «*Yüksek Ökçeler*», «*Eskici*», «*Altın Nine*» «*Hırsız Kedi*», «*Beyaz Alın*».

Восьмая глава полностью посвящена турецким праздникам, таким как Рамадан, Хыдыреллез, Невруз. Также обычаям, таким как прошение руки у девушки, «Ночь Хны», хамам, *приветствие* гостей и т.д.

Задания, *дают студентам возможность на практике использовать изученные в текстах слова*. Тексты, находящиеся сразу после монологов, направлены на то, чтобы развивать словарный запас. Разделы «*Sözcükleri, Eylemleri ve Deyimleri Hatırlayalım*» («*Давайте вспоминать слова, глаголы и фразы*») которые следуют сразу после текстов, нацелены на то, чтобы использовать слова и поговорки из текстов в контексте, чтобы студент их смог лучше понять и запомнить, не нуждаясь в *долгом и нудном*

просматривании словарей. Причины, по которым *Для каждого глагола даются примеры,* чтобы студент смог полностью понять их значения, а также показать, в каком падеже использовался глагол.

Чтобы студенты могли правильно произносить слова в текстах книги, этот знак (^), который называется «циркумфлекс», был помещен над звуками «а,и» в словах арабского происхождения, которые не пишутся на турецком как *долгие*, но произносятся мягко и *долго*.

Minsk 2021

Dr. Ayfer Kara

TEMA 1:
TANITMA-TANIŞMA

- 1. NASIL TANIŞTIK VE TANIŞTILAR?**
- 2. OTOBİYOGRAFİ (Kendini Tanıtma)**
- 3. BİYOGRAFİ (Başkasını Tanıtma)**

BİRİNCİ BÖLÜM: NASIL TANIŞTIK VE TANIŞTILAR?

GÖNÜL İŞLERİ

Elif: Benim kuzenim Nilüfer abla çok sesli konuşur ve güler. Ben de onun gibi sesli gülerim ama sâdece evde. Kuzenim Nilüfer abla ile iki yıl önce kahve içmek için onların evinin yakınındaki bir kafeye gitmiştik. Kuzenim heyecânla bana arkadaşlarını anlatıyor ve kahkahalar atıyordu. Yan masadaki genç bir adam bize bakıyordu.

Ben **utandım** ve “Biraz daha yavaş konuşsak iyi olacak” dedim. Ancak Nilüfer ablam kendini konuşmaya kaptırmıştı. Genç adam masamıza yaklaştı, kendini bize **takdim etti**: -Benim adım Sezer, tanışabilir miyiz, uzun süredir böyle içten kahkahalarla gülen biriyle karşılaşmamıştım” dedi. Nilüfer abla ve Sezer böyle tanıştılar ve onlar bir yıldır evliler. Nilüfer ablama eşi “Bayan kahkaha” diye hitap ediyor.

Melih: Kız arkadaşım ile tıp fakültesine başladığım ilk gün tanıştık, onunla aynı sınıftaydık. Ona ilk görüşte âşık oldum. Hayatımda böyle güzel bir kız görmemiştim. Sarı saçları ipek gibiydi. Hemen yanımdaki sıraya oturdu, onun saçlarından yâsemin kokuyordu. Gözlerimi ondan alamadım ve hemen ona kendimi tanıttım. Onun adı Çiçek, üç yıldır her sabah Çiçek’i yeniden göreceğim olmanın heyecânıyla üniversiteye gidiyorum.

Akasya: Mehmet ile beni Hayvanları Koruma Derneğinde dernek başkanımız Ziyâ Bey tanıştırdı. Tanıştıktan birkaç gün sonra Mehmet ile birlikte hemen her gün ormandaki köpekleri beslemeye gittik, zamanla dostluğumuz ilerledi. Hâlâ aramızdaki en büyük bağ, baktığımız o **mâsum** köpekler. Arkadaşım Mehmet maaşının yarısını hayvanlara harcıyor, onları aynı zamanda tedavi ediyor. O çok **fedakâr** ve sevgi dolu bir insandır.

Metin: Ben, eşim Sveta ile Kazan’da bir markette tanıştım. Bu tanışma tesâdüflerin en güzeliydi. O orada bir markette kasiyer olarak çalışıyordu. Ben hiç Rusça bilmiyordum. O bana, “Poşet istiyor musunuz?” diye sormuş. Ben anlamadım. Anlamadığımı görünce gülümsedi ve poşeti bana gösterdi. Bu güler yüzlü kız beni çok etkiledi, hafta sonlarında

markete her gittiğimde onu görüyordum. Bir ay sonra ona boş zamanı olup olmadığını sordum ve nehir kenarında bir kafede oturduk. Birkaç ay sonra da **nişanlandık** aynı evde yaşamaya başladık. İkimiz de Kazan Üniversitesinde farklı fakültelerde okuyorduk.

Meryem: Üniversiteyi bitirdikten hemen sonra Antalya'daki bir firmada iş görüşmesine gittim. Hem firmanın sâhibi hem de firmanın müdürü beni beğendi ve hemen işe aldılar. İş **deneyimim** yoktu ama onlar çalışkan bir mühendis arıyorlardı. Ben devlete ait bir misâfirhânedede kalmaya başladım. Ailem yanımda yoktu, başka arkadaşlarım da yoktu. Kendimi yalnız hissediyordum. Müdürümlle kısa bir süre sonra **bakışmaya** başladık. O kocaman adam karşımda **kem küm ediyor, eli ayağı şaşıyordu**. Bir ay sonra bana; "İş çıkışında bir kahve içelim" dedi. Böylece onunla çıkmaya başladık. Her gün sinemaya gidiyor, yemeğe çıkıyor, geziyor, harikâ vakit geçiriyorduk. Altı ay sonra da evlendik. Eşim benden on beş yaş büyük ve artık bu, beni rahatsız ediyor. Ben dışarıda gezmek istiyorum o ise evde televizyon seyretmek ve oturmak istiyor.

Leylâ: Ben sevgili eşimle telefonda tanıştım. Eren, o kadar kibâr konuşuyordu ki onun sesine âşık oldum. Hastânedede **enfeksiyon** (bulaşıcı) hastalıkları servisinde hemşireydim. O zamanlar cep telefonu yaygın değildi. Eşimin babası da **kolera** olmuş, bizim servisimizde yatıyordu. Eşim babasını merâk ettiği için servisi aradı, telefonu ben açtım. O benden babasının sağlık durumunu sordu. Ben de ona babasının durumu hakkında bilgi verdim. O benim çocuksu incecik sesime **hayrân** olmuş ve beni merâk etmiş. Ertesi gün hastâneye geldiğinde, "Siz telefondaki hanımefendisiniz, değil mi?" diye sordu ve biz böylece tanıştık. Onun babası on beş gün kadar hastânemizde kaldı. Eşim Suat günde iki defâ babasını ve beni ziyârete geliyordu. Onun babası hastânededen çıktı (taburcu oldu). Bir gün elinde kocaman meyveli ve çikolatalı kurabiye **demeti**yle geldi ve bana; "Sizinle kahve içebilir miyiz?" dedi. Bizim aşkımız bu buluşmada **filizlendi**.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER ve DEYİMLER:

1. METİN (Elif):

Utanmak: 1. Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, mahcup olmak.

Örnek: Zavallı ihtiyar üzerindeki pis elbiseden utandı.

Kahkaha atmak: Yüksek sesle gülmek.

Örnek: Kardeşinin anlattığı fıkraya kahkaha attı.

İçten: Samimî, yürekten.

Örnek: Arkadaşımın annesi bana o kadar içten davrandı ki kendimi kendi evimde sandım.

2. METİN (Melih):

İpek (Silk): İpek böceği kozaları çözülerek çıkarılan ve dokumacılıkta kullanılan çok ince, esnek ve parlak tel.

Çözölmek: Çözme işine konu olmak.

Çözömek: Düğömlü, bağılı veya sarılı bir şeyi açmak.

Yâsemin (Jasmine): Bir tür çiçek.

Tanışmak: Daha önce birbirini tanımayan kimselerin birbirini tanır duruma gelmesi, bilmesi.

Örnek: Biz arkadaşım Deryâ ile okulun ilk günü tanıştık.

Tanıştırmak: Birbirini tanımayanların tanışmasını sağlamak, birini birine tanıtmak, takdim etmek.

Örnek: Öğretmenimiz bizi arkadaşı Yazar Orhan Pamuk'la tanıştırdı.

Tanıtmak: Bir kimsenin kendinin, başkasının veya bir şeyin tanınmasını, bilinmesini sağlaması. Birinin kim, bir şeyin ne olduğunu insanlara bildirmek, göstermek.

Örnek: İçeri girer girmez kendini çevresindekiler tanıttı: Ben Kaymakam Ali Özcan, bu kasabaya kaymakam olarak atandım.

Savurmak: Kaldırıp atmak, fırlatmak.

Örnek: Rüzgâr balkondaki çamaşırları aşığıya savurdu.

Gözlerini alamamak: Bir şeyden bakmaktan kendini alıkoyamamak, sürekli olarak bakmak.

Örnek: Genç kadın öyle güzel giyinmişti ki salondaki dâvetliler gözünü ondan alamadı.

3. METİN (Akasya)

Bağ: İki şeyi birbirine ya da birçok şeyi topluca birbirlerine tutturmak ve bağlamak için kullanılan ip, sicim, şerit ve tel gibi düğümlenebilir nesne.

Örnek: Zehrâ ve kocası Ahmet arasındaki tek bağ onların çocuğu Fikret.

Mâsum: Suçsuz, günâhsız, temiz.

Fedâkâr: Özverili kişi.

Örnek: Anneler çocuklarına fedâkârdırlar. Onlar için her şeyi yaparlar.

Beslemek: Yedirmek.

Örnek: Çocuk köpeğini etle besliyor.

Dostluğun İlerlemesi: Dostlar arasında samimiyetin olması, dostluğun gelişmesi.

İlerlemek: Bulunduğun yerden ileri doğru yol almak.

Örnek: On yıl içinde onunla dostluğumuz çok ilerledi, dâvetsiz birbirimize gidiyoruz.

Harcamak: Bir iş görmek veya bir şey satın almak için parayı elden çıkarmak, sarf etmek.

Örnek: Zehrâ bu ay tüm maaşını bu tabloya harcadı.

Tedâvi etmek: İlâçla iyileştirmek.

Örnek: Doktor hastasını üç aydır tedâvi ediyor.

Tedâvi ettirmek: Birinin ilâçla tedâvi edilmesini sağlamak.

Örnek: Babası çocuğunu tedâvi ettirmek için iki işte çalışıyor.

4. METİN (Metin):

Tesâdüf: Rastlantı.

Örnek: Rasim kitapçada tesadüfen ünlü şarkıcı Ajda Pekkan ile karşılaşmış.

Etkilemek: Karşısındaki kişiyi kendi duygu ve istekleri doğrultusuna yöneltmek.

Örnek: Babası çocuğunu resim yapması konusunda etkiliyor, sürekli resim galerilerine götürüyor.

Etkilenmek: Birisinin duygularının ve isteklerinin etkisinde kalmak.

Örnek: Çocuk babasının resim merâkından etkilendi.

Nişanlamak: Evlilikten önce bir çiftin parmaklarına yüzük takmak.

Örnek: Ahmet Beyler kızları Ebru'yu kasabanın doktoru ile nişanladılar.

Nişanlanmak: Evlenmeye söz verme belirtisi olarak nişân yüzüğü takmak.

Örnek: Ebru ve kasabanın doktoru nişânlandılar ve üç ay sonra evlenecekler.

5. METİN (Meryem)

Deneyim: Bir kimsenin belli bir sürede veya hayât boyu edindiği bilgilerin tamamı, tecrübe, eksperyans.

Örnek: Patronum bu işte otuz yıldır çalışıyor, çok deneyimi var.

Bakışmak: İki kişinin birbirine bakması.

Kem küm etmek: Verecek bir cevap bulamayarak açık bir anlamı bulunmayan sözler söylemek.

Örnek: Banu bugün işe gelmedi, "Hastayım" dedi. Sonra onu kafede arkadaşıyla otururken gördüm. Yanına gittim, kem küm etmeye başladı, eli ayağı şaştı.

Eli ayağı şaşmak (Eli ayağına dolanmak): telaşlanmak, şaşırarak.

Örnek: Komşuyu bahçemden elma toplarken yakaladım, onun eli ayağına dolaştı ve kem küm etti.

6. METİN (Leylâ):

Kibâr: Nâzik.

Bulaşıcı hastalıklar (Enfeksiyon hastalıkları): Covid-19 Belsoğukluğu, Bruselloz, Çiçek hastalığı, Difteri, Dizanteri (amipli veya basilli), Grip, Hepatit, Kızamık, Kolera, Menenjit, Psittakoz, Sıtma, Suçiçeği gibi hastalıklar.

Yaygın: Çoğu kimselerce duyulmuş, öğrenilmiş, kullanılmış veya benimsenmiş olan.

Örnek: Son iki yılda online dersler oldukça yaygın.

Servis: Bir kurum veya kuruluşta, bütünün bir parçasını oluşturan iş, hizmet; bu işin yapıldığı yer.

Örnek: Kuzenim Leylâ, hastânedede âcil serviste hemşire.

Durum: Bir şeyin içinde bulunduğu koşulların hepsi, vaziyet, hâl, keyfiyet, mevki, pozisyon.

Örnek: Hastanın sağlık durumu gittikçe kötüye gidiyor.

Çocuksu: Çocuk gibi.

Örnek: Bengisu otuz yaşında ama çok çocuksu, hâlâ oyuncaklarla oynuyor.

Filizlenmek: Gelişmeye, büyümeye başlamak.

Örnek: Zavallı kadın yıllarca kocasıyla arasında sevginin filizlenmesini bekledi, ancak bu hiç olmadı.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Metinlere cevap verdikten sonra bakınız!).

1. METİN (Elif):

1. Elif'in kuzeni Nilüfer çok kahkaha atar.
2. Sezer, Nilüfer kahkaha attığı için rahatsız oldu.
3. Elif kahkaha attığı için Nilüfer ona kızar.
4. Sezer ile Nilüfer tanıştıktan bir yıl sonra evlendiler.

2. METİN (Melih):

1. Melih ve kız arkadaşı yıllardır tanışıyorlar.
2. Yâsemin'in saçları ipek gibi yumuşacıktı.
3. Melih kız arkadaşının saçlarının kokusundan etkilendi.
4. Melih ilk günkü gibi heyecanlı ve ilgili.

3. METİN (Akasya):

1. Akasya ve erkek arkadaşı Mehmet ormanda tanıştılar.
2. Onlar her gün ormandaki köpekleri beslemeye gidiyorlardı.
3. Akasya ve Mehmet'in arasındaki bağ yalnızca köpeklerdir.
4. Mehmet bonkör bir adam, parasını köpeklere harcıyor.

4. METİN (Metin):

1. Metin ve Sveta tesadüfen tanıştılar.
2. Sveta Türkiye'de kasiyer olarak üç ay çalıştı.
3. Metin Kazan'a ilk gittiği zaman Rusça biliyordu.
4. Sveta çiftlik hayatını istemese Metin onunla evlenmeyecekti.

5. METİN (Meryem):

1. Meryem'in iş deneyimi vardı, çok başarılı bir mühendisti.
2. Firmanın sahibi ile Meryem kısa süre sonra bakışmaya başladılar.
3. Müdür Meryem'in karşısında akıcı şekilde konuşuyordu.
4. Meryem ve onun müdürü birkaç gün içinde hemen evlendiler.

6. METİN (Leylâ):

1. Leylâ eşiyile İnternet'te tanıştı.
2. Leylâ âcil serviste hemşireydi.
3. Leylâ'nın eşi onun güzelliğine hayrân oldu.
4. Leylâ kayınpederine hastânedede çok iyi baktı.

Alıştırma 2. *İnternette evlilik sitelerinde farklı ilânlar gördünüz ve bu kişileri aramadan önce karşıdaki kişiyi daha iyi tanımak için bir diyalog oluşturunuz.*

Funda: Kırk yaşlarında dul ve çok gösterişli bir kadını, **hâli vakti yerinde** bana ev işlerinde yardım etmek isteyen ve kedilerimi seven bir beyefendi ile evlenmek istiyorum. Ben Ankara'da yaşıyorum, Ankara'da yaşayan biri olursa memnûn olurum. Sinirli ve tartışmayı seven beyler benden uzak dursun!

Esrâ: Ben eşimden birkaç yıl önce boşandım, esmer, minyon sevimli bir kadını. Dürüst, kötü alışkanlıkları olmayan, kibâr, evcil hayvanları, yemek yapmayı, dans etmeyi, spor yapmayı ve seyâhat etmeyi seven; sarışın ve kısa boylu olmayan bir erkekle yeniden dünyâ evine girmek istiyorum.

Hatice: Daha önce hiç evlenmemiş, canlılara saygılı, güzel huylu, fedâkâr, özgür rûhlu 35 yaşında orta güzellikte bir kızım. Eşimden maddî bir beklentim yoktur. Gelecekteki eşim orta boylu veya uzun boylu, ağzı ve vücûdu güzel kokan bir erkek olmalı; burnunu, dişini ve kulağını karıştırmamalıdır. Yaşadığımız evi temiz tutmalı, evdeki bozulan her şeyi tâmir etmeli, bahçeye bakmalı, köpeğimi gezdirmelidir. Elbette onun bir işi olmalı, ama kazandığı para önemli değil. Ben kitap okurken o da kitap okumalı, evde terliğini sürüyerek dolaşmamalı, sofrada ağzını şapırdatmamalıdır. Eğer bu özellikleri taşıyorsanız beni arayın, kendime tek taş yüzüğümü kendim takacağım.

Jâle: Ben sarışın, renkli gözlü, bebek yüzlü çok güzel bir kadını. Müzikle uğraşıyorum,

beste yapıyorum. Daha önce bir kez evlendim. Eşim beni dolandırdı ve tüm paramı aldı. Şimdi babaannemden kalma bir evde yaşıyorum. Bundan sonra evlendiğim erkekle maddî yönden bir ilişki kurmak istemiyorum. Artık bir erkeğe güvenmek istiyorum. Beni ve çocuğumu bağrına basacak temiz karakterli bir beyle tanışmak istiyorum.

Mehmet: Emekli askerim, yazlık ve kışlık evim var. İki çocuğum da evli. Ev işlerini severim. Her gün spor yaparım. Çok sevmek ve sevilme istiyorum. Kırk yaşlarında uzun boylu, etine dolgun, renkli gözlü, neşeli ve yumuşak huylu bir hanımla hayâtımı renklendirmek istiyorum.

Ömer: Yakışıklıyım, zengin değilim, hiç evlenmedim. Ama tüm kadınlar benim peşimde koşuyorlar. Ancak benim gönlümün sultânı **yatı ve katı olan** değil, iyi yemek pişiren, bana karışmayan, hiç konuşmayan bir hanım olacak. Dilsiz (Az konuşan) kadınlar tercihimdir.

Gökben: Kırklarında, hareketli, neşeli ve **câzibeli** bir kadınımla. Herkes otoriter bir hanım olduğumu söyler. Elim var, dilim de var elbette. Çok iyi bir ev hanımıyım, harikâ yemekler yaparım, börekler açarım, saz çalarım, şarkı söylerim. Çok konuşkanım, arkadaş **çevrem oldukça geniştir**. Evimde iki kedim ve bir köpeğim var. Yaşlılardan ve çocuklardan hoşlanmam çünkü gereksiz kapris yaparlar. Bana ve sevgili hayvanlarıma maddî destek olacak bir beyefendiyle hayâtımı paylaşmak ve ona manevî destek vermek istiyorum. Benimle hayatını birleştirmek isteyen erkek hayâtının şansını yakalayacaktır.

Serhat: Otuzlarının sonunda hiç evlenmemiş bekâr bir erkeğim. Şu anda annemle yaşıyorum. Oldukça **titiz** bir insanım annemin kullandığı sabunu kullanmam, klozetin kapağını alkolle silmeden oturmam. Odamda her şey düzenlidir, yatağımı düzeltmeden işe gitmem. Ayakkabılarımı her gün boyarım. Elbiselerimi kendim ütülerim. Evlilik fikrine sıcak bakmamakla birlikte yaşlandığımda tek kalmak istemiyorum. Bunun için eğer hoşuma giden ve benim kriterlerime uygun bir bayan olursa evlenebilirim. Ben çocuk gibi sevilme istiyorum. Benim eşim güler yüzlü, sâkin ve temiz bir kadın olmalı; bana güzel yemekler, pastalar pişirmeli ve bana hizmet etmelidir. Ben işten eve gelince divanda kumanda elimde uyumayı severim. Eşim ben uyurken beni rahatsız etmemeli ve sessizce oturmalıdır. Eşim, “Haydi dışarı çıkalım” dememeli, çünkü ben gezmeyi pek sevmem. Araba kullanmam, işe otobüsle gidip gelirim. Tutumlu bir erkeğim, arabanın tek bir kişi için lüks olduğunu düşünüyorum. Evlendikten sonra çocuklarım olursa araba alabilirim. Beni böyle kabûl eden ve işi olan güzel bir bayanla hayat kurmaya hazırım.

Hasan: Acil! Hemen aşkımla tanışmak istiyorum. Oldukça entelektüel, gezmeyi çok seven, sıkça tatil yapan yaşına göre yakışıklı ve altmış beş yaşında varlıklı bir adamım. Deniz manzaralı bir villada yaşıyorum. Evde iki hizmetçim ve bir bahçıvanım var. Benimle

mutlu olmak isteyen, sevimli, güler yüzlü ve kırk elli yaşlarında güzel bir hanımla hayâtımı paylaşmak istiyorum.

Olgun: Ben yakışıklı, uzun boylu ve iyi eğitim almış bir adamım. Kendime ait şirketim var. Bugüne kadar bayanlar benimle iletişime geçti. Bundan sonra eşimi kendim seçmek istiyorum. İlk eşim sekreterimdi. İkinci eşim şirketimde çalışan bir mühendis, üçüncü eşim diş doktorum, dördüncü eşim ise çocuğumun dadısı idi. Dört kez evlendim ve boşandım. Hiçbir eşim beni anlamadı, dâimâ benimle tartıştılar. Benimle annelere misâfirliğe ve balık tutmaya gelmek istemediler. Evime akrabâlarımı misâfir olarak kabûl etmediler. Her biri benden bir ev, yüklü tazminât ve nafaka aldılar. Ben insancıl, konuşkan, bencil olmayan ve eli yüzü düzgün bir bayanla sıcacık bir yuva kurmak istiyorum.

Fiilllerin Kullanımı:

Evlenmek → Kiminle? Biri ile evlenmek.

Örnek: Ayşe, Ahmet ile evlenecek. (Gelecek zaman)

Dünyâ evine girmek → Biriyle dünyâ evine girmek.

Örnek: Rızâ Bey geçen Leylâ ile dünyâ evine girdi.

Hayâtı Birleştirmek → Kiminle? Biriyle hayâtı birleştirmek, evlenmek.

Örnek: Hayatımı güzel bir kızla birleştirmek istiyorum.

Hayat Kurmak → Kiminle? Biriyle evlenmek, âile kurmak.

Örnek: Ben seninle kendime yeni bir hayat kurmak istiyorum.

Hayâtı paylaşmak → Kiminle? Biriyle yaşamak, evlenmek.

Yuva Kurmak → Kiminle? Biriyle. Aile olmak, evlenmek.

Boşanmak → Kimden? Birinden boşanmak.

Örnek: Berke Ayça'dan boşandı.

Hayâtı renklenmek → Neyle, kimle? Bir şeyle, biriyle renklendirmek.

Örnek: Bu küçük çocukla hayatım renklendi.

Yüzük takmak → Kime? Birine yüzük takmak.

Örnek: Zarîf Bey Zehrâ Hanım'a yüzük taktı.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümlelerdeki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz.

(Teklif etmek, boşanmak, istemek, ayrı kalmak, nişanlanmak, özlemek, evlenmek)

1. Ablam ve eniştem kırk yaşlarında.....
2. Bir erkek bir kızla evlenmek istiyorsa ona evlenme
3. Eski kocamla bir kadın yüzünden..... O, kısa bir süre sonra o kadınla evlendi.
4. Leylâ ile Mehmet..... üç ay sonra da evlenecekler.
5. Ben..... zaman yeni bir dâireye taşınacağım.
6. Sevgililer âile arasında bir yıl nişanlı kalacaklar.
7. Mecnun'un babası Allah'ın emriyle Leylâ'yı oğluna
8. Yeni evlendiler ama anlaşamıyorlar, çok yakında
9. Sürekli kavga eden çiftlerin birkaç ay iyi olur.....
10. Birkaç ay ayrı kaldıktan sonra karı-koca birbirlerini

İKİNCİ BÖLÜM:

OTOBİYOGRAFİ

HÂLİT ZİYÂ UŞAKLIGİL

Ben, 1866 yılında İstanbul'un Eyüpsultan **semtinde** doğdum. Uşşâkizâdeler diye bilinen Uşaklı Helvacızâdeler âilesine **mensûbum**. Halı **tüccârı** Halil Efendi ile ev hanımı Bediye Hanım'ın üçüncü çocuğu olarak **dünyâya geldim**. Mahalle **mektebindeki ilk eğitimimin** ardından Fatih Askerî Ortaokuluna devâm ettim. 1877 yılında **93 Harbi'nin** başlamasıyla babam Halil Efendi'nin işleri bozuldu ve İzmir'e yerleştik, öğrenimimi İzmir Ortaokulunda sürdürdüm. Ardından İzmir'de **Ermeni Katolik rahiplerinin** çocukları için kurulmuş yatılı bir okula devâm ederek Fransızcamı geliştirdim; Fransız edebiyâtının tüm klâsik eserlerini okudum. Henüz öğrenci iken ilk yazılarımı **yayımlamaya** başladım. Önce İzmir çevresinde kendimi tanıttım. Sonra İstanbul'da farklı gazete ve dergilerde şiirlerim ve **edebî** yazılarımı "*Mehmet Halid*" adıyla yayımladım.

İstanbul'a giderek **diplomat** olmak için başvurduğum; başvurum kabûl edilmeyince İzmir'e döndüm. İstanbul'da bulunduğum süre içinde Fransız edebiyât târihi ile ilgili olarak uzun süredir yazmak istediğim kitabı yazdım. Bu kitap "*Fransa Edebiyâtının Numûne ve Târîhi*" adıyla 1885'te 84 sayfa olarak **basıldı**. İzmir'e döndükten sonra İzmir Ortaokulunda Fransızca öğretmenliği yaptım, öğretmenliğe devâm ederken Osmanlı Bankasında çalışmaya başladım. İzmir Lisesinin açılmasından sonra öğretmenliğe bu okulda devâm ettim; Fransızca dersinin yanı sıra Türk Edebiyâtı dersleri verdim.

1886'da İzmir Lisesinde birlikte çalıştığım arkadaşım Tefik Nevzat ile birlikte "*Hizmet*" adlı bir gazete çıkardım. 1888'de annem Bediye Hanım'ı kaybettim. 1889'da amcam ile iki aylık Avrupa **seyâhatine** çıkarak Uluslararası Paris Sergisi'ni gördüm (gezdim). Gezi izlenimlerimi "*Hizmet*" ve "*Tarîk*" isimli gazetelerde gönderdiğim mektuplarda anlattım. Aynı yılın sonunda **Senato** Başkanı Emin Ali Efendi'nin kızı Fatma

Memnûne Hanım'la evlendim. Bu evlilikten altı çocuğum dünyâyâ geldi: Vedide, Bihin, Sadun, Güzin, Vedad ve Bülend. İlk çocuğum Vedide, Sadun ve Güzin'i küçük yaşta kaybettim. Oğlum Vedat ise **otuz üç** yaşında **trajik** bir **intihârla hayâtına son verdi**. Oğlum Sadun için "Kırık Oyuncak", Güzin için "Kırık Hayâtlar" ve Vedat için "Bir Acı Hikâye" adlı kitapları yazdım.

Servet-i Fünûn dergisinde 1897'de "Mai ve Siyah" romanımı bölüm bölüm yayımladım. İlk büyük Türk romanı kabûl edilen "Aşk-ı Memnû" isimli eserimi, 1898-1900 yılları arasında Servet-i Fünûn gazetesinde bölüm bölüm yayımladım. Bu eserde zengin bir adamın genç ve güzel karısının yasak aşkını gerçekçi bir biçimde, olayın psikolojik nedenleri üzerinde durarak anlattım. Servet-i Fünûn topluluğu kapatılınca edebiyât hayâtından uzun süre uzak kaldım. Bir balıkçı köyü olan Ayastefanos'a (Yeşilköy) bir **köşk** yaptırdım ve buraya yerleştim. Bazı eserlerimin kitap hâlinde yayımını gerçekleştirdim ve boş vakitlerimde dostlarımla sohbet ettim ve çok kitap okudum. Sultân Reşat'ın Osmanlı **tahtına çıkmasından** sonra İttihât ve Terâkki Hükûmeti tarafından yazı işleri müdürü olarak sarayda görevlendirildim. Saraydaki görevim sırasında yazmaya ara verdim. Görevim gereği pâdişâhla gezilere çıktım. 1911'de pâdişâh tarafından Asiller Meclisine üye seçildim. 1912'de saraydaki görevim sona erdi. İstanbul Üniversitesine, ders vermek üzere geri döndüm.

Cumhuriyet ilân edilmeden önce yeğenim Latife Hanım, Mustafa Kemâl Atatürk'le evlendi âilece bu evliliğe çok mutlu olduk. Onların evliliği kısa sürdü. 1930'larda yazı hayâtına büyük bir istekle yeniden döndüm. "Cumhuriyet" ve "Son Posta" gazetelerinde yazılarım yayımlandı. Özellikle **hâtıra** tarzında yazılarımla edebiyât dünyâsında **aktüel** bir isim hâline geldim. Oğlum Halil Vedat'ın 1937'de Tiran Türkiye Büyükelçiliğinde görevli olduğu sırada 33 yaşında intihâr etmesi üzerine büyük bir yasa girdim. Acımı, yazmakla hafifletmeye çalıştım. Hasta oldum, **tedâvi olmak** istemedim, uzun bir hastalığın ardından 27 Mart 1945'te öldüm. Bakırköy **mezârlığında** oğlum Halil Vedat'ın yanına **gömüldüm**.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER ve DEYİMLER:

Semt: Şehirde yerleşim bölgesi.

Mensup: Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

Tüccar: Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse, tâcir.

Eğitim: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.

Mektep: Okul.

Öğrenim: Herhangi bir meslek, sanat veya iş için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkların elde edilmesi amacıyla yapılan çalışma, tahsil.

Örnek: Üniversite öğrenimi.

Harp: Savaş.

Rahip: Hristiyanlarda genellikle manastırda yaşayan evlenmemiş papaz, keşiş.

Katolik: Hristiyanlığın mezheplerinden biri, Roma kilisesinin kendine verdiği ad, Katolik mezhebinden olan kimse.

Ermeni (Armenian): Ermenistan'da ve dünyânın çeşitli yerlerinde yaşayan halk veya bu halktan olan kimse.

Edebî: Edebiyâtla ilgili, edebiyâta ilişkin, yazınsal.

Diplomat: Dış politikayla uğraşan ve ülkesini temsil etmekle görevlendirilen kimse.

Başvuru: Başvurma işi, mürâcaat.

Örnek: Üniversite sınavına başvuru yaptım.

Bir Turizm şirketine iş başvurusu yaptım.

Senato: Bazı ülkelerde yaş ve eğitimlerine göre seçilmiş parlamento üyelerinden oluşan meclis, senatörlerin bulunduğu yer.

Trajik: Çok acıklı, üzücü.

İntihâr: Bir kimsenin toplumsal ve rûhsal nedenlerin etkisi ile kendi hayatına son vermesi.

Köşk: Bahçe içinde yapılmış güzel, büyük ve süslü ev.

Örnek: Râgıp Paşa Köşkü 1906 yılında Râgıp Sarıca Paşa tarafından Prusyalı Mimâr August Carl Friedrich Jasmund'a yaptırıldı.

Hükûmet: Bakanlar kurulu, devlet yönetimi.

Örnek: Recep Tayyip Erdoğan hükûmeti 2003 yılından beri Türkiye'yi yönetiyor.

Hatıra: Anı, geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan belleğin sakladığı her türlü iz, hâtıra.

Aktüel: Güncel.

Dünyâya gelmek: Doğmak.

Mezarlık: Ölen insanların konduğu, gömüldüğü yer, mezârların bulunduğu yer.

Yayımlamak: Kitap, gazete, dergi vb. şeyleri basmak ve dağıtmak, neşretmek.

Basmak: Printerden yazdırmak eylemi, matbaada yazıp çoğaltmak.

Basılmak: Basma işine konu olmak veya basma işi yapılmak.

Kaybetmek: Yitirmek, birinin tanıdığı birini ölüm ya da farklı sebeplerle bir daha görememesi.

Gömmek: Bir şeyi, birini yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek.

Gömülmek: Toprağın altına konulma veya gömme işine konu olmak.

Örnek: Ünlü sanatçı memleketi olan Antalya'da gömüldü/ toprağa verildi/ defnedildi.

Seyâhate çıkmak: Geziye gitmek.

Örnek: Leylâ senede üç dört kez seyâhate çıkıyor.

Hayâtına son vermek: İntihar etmek.

Örnek: Sevdiği kızla evlenemeyince adam intihar etti.

Tahta çıkmak: Pâdişâh, kral olmak.

Örnek: Sultan II. Mehmet on iki yaşında tahta çıktı.

Tedâvi etmek: Çeşitli yöntemlerle hastalığı iyi etme.

Örnek: Doktor Ali, uzun süredir Mehmet'i doğal ilaçlarla tedâvi ediyor.

Tedâvi olmak: Tedâviye girmek, tedâvi edilmeye izin vermek.

Örnek: Mehmet uzun süredir tedâvi oluyor.

Metinle İlgili Sorular:

1. Hâlit Ziyâ'nın babası ne iş yapardı?

- A). Onun babası demir tüccarıydı.
- B). Onun babası halı tüccarıydı.
- C). Onun babası marangozdu.
- D). Onun babası da yazardı.

2. Hâlit Ziyâ hangi okulda eğitim almadı?

- A). Mahalle mektebinde
- B). Fatih Askerî Ortaokulunda
- C). Erenköy Ortaokulunda
- D). Ermeni Katolik Okulunda

3. Hâlit Ziyâ nerede çalışmadı?

- A). İzmir Ortaokulunda
- B). Osmanlı Bankasında
- C). İzmir Lisesinde
- D). Fransa Büyükelçiliğinde

4. Hâlit Ziyâ, oğlu Vedat için hangi romanı yazdı?

- A). Kırık Oyuncak
- B). Kırık Hayatlar
- C). Bir Acı Hikâye
- D). Mai ve Siyah

5. Hâlit Ziyâ ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A). Özellikle hikâye tarzında yazılarıyla aktüel bir isim oldu.
- B). 1911'de pâdişâh tarafından Asiller Meclisine üye seçildi.
- C). 1912'de İstanbul Üniversitesinde ders verdi.
- D). İlk büyük Türk romanı "Aşk-ı Memnû" onun romanıdır.

Alıştırma 2. Aşağıdaki târihlerde hangi olayların olduğunu yazınız.

1. 1866 yılında
2. 1877 yılında.....
3. 1885'te.....
4. 1886'da.....
5. 1889'da.....
6. 1889 yılı sonunda.....
7. 1897'de.....
8. 1898-1900 yılları arasında.....
9. 1911'de.....
10. 1930'larda.....
11. 1937'de.....
12. 1945'te.....

Alıştırma 3. Aşağıda yer alan cümlelerde parantez içinde yer alan fiillerinin kullanımına dikkate ediniz

(Ölmek/vefât etmek, gözlerini yumdu, hayâtını kaybetmek, hayâtına son vermek/intihâr etmek/kendini öldürmek/canına kıymak/hayâta vedâ etmek, öldürmek, kaybetmek, doğmak/dünyâya gelmek).

Soru 1: Büyükbabam ne zaman, nerede, nasıl öldü/ vefât etti?

Cevap 1: Büyükbabam 1988 yılında İstanbul'da kalp krizi geçirip öldü/vefât etti.

Soru 2: Ali'nin anneannesi nerede, nasıl, ne zaman hayâtını kaybetmiş?

Cevap 2: Onun anneannesi İzmir-Aydın arasında otobüs kazasında hayâtını kaybetmiş.

Soru 3: Marilyn Monroe nasıl, kaç yılında, nerede hayâtına son verdi?

Cevap 3: Marilyn Monroe yüksek dozda sâkinleştirici ilaç olarak 1962'de Los Angeles'taki evinin yatak odasında henüz 36 yaşındayken hayâtına son verdi.

Soru 4: Sergey Yesenin niçin, ne zaman, nerede, nasıl intihâr etti?

Cevap 4: Sergey Yesenin, Stalin dönemindeki baskıların da etkisiyle 27 Aralık 1925'te İngiltere Oteli'ndeki odasında kendini asarak intihar etti.

Soru 5: Genç adam ne zaman, nerede, nasıl kendini öldürdü?

Cevap 5: Genç adam dün gece, Esenler'de kendini evinin balkonundan atarak öldü/kendini öldürdü.

Soru 6: Adam karısını nasıl öldürmüştü?

Cevap 6: Adam sinirlenip karısını bıçaklayarak öldürmüştü.

Soru 7: Patronunuz ne zaman, nasıl, kimi kaybetti?

Cevap 7: Kısa süre önce patronumuz eşini kaybetti.

Soru 8: Mustafa Kemâl Atatürk ne zaman ve nerede doğdu?

Cevap 8: Mustafa Kemâl Atatürk 1881'de Selânik'te doğdu.

Soru 9: 2020 yılının ilk bebeği Türkiye'de nerede dünyâya geldi?

Cevap 10: 2020 yılının ilk bebeği Konya'da dünyâya geldi/doğdu.

Alıştırma 4. Aşağıdaki boşluklara uygun fiilleri getiriniz.

(İntihâr etmek/kendini öldürmek/canına kıymak/hayâta vedâ etmek ölmek/vefât etmek, gözlerini yumdu, hayâtını kaybetmek, hayâtına son vermek/, öldürmek, kaybetmek, doğmak/dünyâya gelmek).

1. Türkiye'nin 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, 17 Nisan 1993 târihinde Türkistan gezisinden sonra Cumhurbaşkanlığı döneminde

2. Erciyes Dağı'nda uçuruma düşen genç kayakçı hayâtını

3. Dört çocuk babası adam işsizlik yüzünden kendini kayadan atarak

4. Kedi düşmânı adam silahla mahalledeki kedileri

5. Dedem babaannemi kanserden

6. Atatürk Dolmabahçe'de hayata
7. Mine Hanım 1970 yılında Mersin'de Ona babaannesinin adını vermişler.
8. Depremde yüz kişi
9. Sel baskınında evler yıkıldı, onlarca kişi
10. Binanın 10. katından atlamak isteyen adam niçin istediğini açıkladı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BİYOGRAFİ

MUSTAFA KEMÂL ATATÜRK (1881-1938)

Atatürk, Türk reformcu, politikacı, devlet adamı ve komutan; **Türkiye'nin** ilk cumhurbaşkanı ve kurucusudur. Mustafa Kemâl Atatürk, 1881 yılında Selânik'te Islâhhâne Caddesi'ndeki üç katlı pembe evde doğdu. O Türk bir âilenin çocuğudur. Onun dedeleri XIV-XV. yüzyıllarda Konya ve Aydın'dan Makedonya'ya **göçen** Kocacık Yörüklerindedir. Annesi de Türk bir âilenin kızıdır. Ali Rızâ Efendi, 1871 yılında Zübeyde Hanım'la evlendi ve beş çocuk doğurdu. Atatürk'ün beş kardeşinden dördü küçük yaşlarda öldü, sâdece Makbule (Atadan) Hanım 1956 yılına değin yaşadı.

Mustafa, öğrenim **çağına** gelince annesi onu dinî eğitim için Hâfız Mehmet Efendi'nin mahalle okuluna gönderdi. Ancak kısa bir süre sonra babası onu modern eğitim veren Şemsi Efendi Okuluna **kaydettirdi**. Bu sırada Mustafa babasını kaybetti. Annesi onları kardeşinin Rapla Çiftliği'ne götürdü. Orada bir süre yaşadktan sonra tekrar Selânik'e döndüler ve Mustafa ilkokulu burada bitirdi. Daha sonra Selânik **Mülkiye** Ortaokuluna devâm etti ve kısa bir süre sonra, 1893 yılında, Selânik Askerî Ortaokuluna girdi. O, matematik dersinde çok başarılıydı ve öğretmeni **Yüzbaşı** Mustafa Efendi onu seviyordu ve ona "Kemâl" adını verdi. Böylece adı "Mustafa Kemâl" oldu. Selânik Askerî Ortaokulunu bitirdikten sonra 1896 yılında Manastır Askerî Lisesine başladı. Manastır Askerî Lisesinde târih ve edebiyât derslerini çok sevdi. 1896-1899 yıllarında Manastır Askerî Lisesini bitirip İstanbul'da **Harp** Okuluna yazıldı. 1902 yılında harp okulundan

teğmen rütbesiyle mezûn olarak Harp Akademisine girdi. 11 Ocak 1905'te yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisinden mezûn oldu.

Hatırlatma!

Askeri Rütbeler: Teğmen, asteğmen, üsteğmen, yüzbaşı, binbaşı, yarbay, albay, tuğgeneral, tümgeneral, korgeneral, orgeneral.

SÖZCÜKLER, FİLLER ve DEYİMLER:

Çağ: Zaman, vakit.

Örnek: Evlenme çağına gelen kızlar kendilerine daha çok özen gösterirler.

Hâfız: Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

Mülkiye: Devlet yönetimindeki sivil görevliler sınıfı.

Askerî: Askerlikle ilgili, askere özgü.

Harp: Savaş.

Rütbe: Mertebe, derece.

Aydın: Kültürlü, okumuş, görgülü, ileri düşünceli (kimse), entelektüel.

Cemiyet: Dernek.

Ordu: Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.

Yerleştirmek: Birinin, bir şeyin yerleşmesini sağlamak, yerine koymak.

Örnek: Devlet göçmenleri özellikle Şanlı Urfa'ya yerleştirdi.

Kaydetmek: Herhangi bir şeyi bir yere mal etmek, bir şeyin târih, numara veya adını bir deftere geçirmek.

Örnek: Okul müdürü çocuğu okulun en iyi sınıfına kaydetti.

Metinle İlgili Sorular:

1. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Atatürk ile ilgili değildir?

- A). Atatürk yenilikçi bir lider ve başarılı askerdir.
- B). Atatürk iyi bir politikacı ve Türk milliyetçisidir.

- C). Türkiye Cumhuriyet Halk Partisi'nin kurucusudur.
D). Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanıdır.

2. Atatürk nerede ve nasıl bir âilede doğdu?

- A). Selânikli bir baba ve Türk bir annenin küçük evinde doğdu.
B). Makedonyalı Türk bir âilenin çocuğu olarak Selânik'te doğdu.
C). Selânik'te dindar ve Müslüman bir Türk âilesinde doğdu.
D). Makedonya göçmeni bir âilenin çocuğu olarak dünyâya geldi.

3. Mustafa Kemâl'in eğitim hayatı ile ilgili doğru cümle hangisidir?

- A). Annesi onu Hafız Mehmet Efendi'nin mahalle okuluna gönderdi.
B). Babası onu Rapla Çiftliğindeki Şemsi Efendi Okuluna verdi.
C). Mustafa Kemâl, Selânik Mülkiye Ortaokulunu pekiyiyle bitirdi.
D). Mustafa Kemâl, 1899 yılında Manastır Askerî Lisesine başladı.

TEMA 2:
YAŞADIĞIMIZ ORTAM

1. YAŞADIĞIMIZ EV

2. EV İŞLERİ, TAŞINMA VE TÂMİRÂTI

BİRİNCİ BÖLÜM: YAŞADIĞIMIZ EV

Biz nerede ve nasıl evlerde yaşıyoruz?

Elif: Ben size şu anda yaşadığım evi anlatmak istiyorum. Bizim dâiremiz, Minsk Devlet Opera ve Bale binâsının arkasındaki Çiçerina Sokağı'nda yer alan 3 numaralı binânın üçüncü katında bulunuyor. Bu binâ dört katlıdır. 1952 yılında inşâ edilmiş. Bu sokakta opera sanatçıları yaşamış ancak son senelerde burada yaşayanlar ölünce torunları dâireleri satmaya başlamış. Burada hâlâ Minsk Opera ve Balesi'nden emekli yaşlı bayanlar yaşıyor. Binâımızda asansör yoktur. Binanın girişi çok eski ama dâiremiz üç yıl önce tâmir edilmiş. Sâdece duvarları kalmış, her yeri yenilenmiş ve modern bir tarzda

dekore edilmiş. Sokağımız sessiz, temiz ve huzur dolu bir sokaktır. Sokağımızda mantılarıyla ünlü bir Gürcü restoranı var. Evimize yakın pek çok kafe var. Binaların ortasında büyük bir avlu yâni bahçe var. Bahçenin etrafı evlerle çevrilidir. Avlunun Paşkeviç, Çiçerina, Maksim Bogdanoviç ve Kommunistiçeskaya'dan olmak üzere dört girişi var. Evimizin içi oldukça şık dekore edilmiş. Evi boyarken farklı açık renkler kullanılmış. Mutfak çok soluk yeşile çalan bir beyaz, dolaplar kırık beyaz kaplamalı, salon

alice mavisi, yatak odasının bir duvarı çiçekli duvar kağıdıyla; üç duvarı ise açık gri düz duvar kağıtlarıyla kaplanmış. Evdeki her şey sâde ve güzel. Evde giyinme odası ve geniş bir banyo var. Taban döşemeleri açık renk meşeden yapılmış.

Salondaki pencere yere kadar uzanıyor. Salonda “L” şeklinde koyu renkli koltuklar ve onları süsleyen kırmızı ve hardal sarısı renginde yastıklar; açık hardal sarısı bir berjer,

iki cam sehpa, televizyon; televizyonun altında uzun kırık krem rengi mat bir sehpa ve yerden tavana kadar uzanan ve girişle salonu ayıran bir kitaplık; teal mavisi uzun ayaklı silindir bir abajur var. Çizgili perdeler keten kumaştan dikilmiş. Yatak odasında kocaman bir yatak; yatağın iki yanında iki komodin ve yatağın baş kısmında duvarda büyük bir balerin tablosu var. Bu evin en güzel tarafı ışıklandırması; her oda için üç ayrı elektrik düğmesinin olması odayı kademe kademe istediğimiz gibi aydınlatmamızı sağlıyor.

Melih: Ben âilemin tek çocuğuyum. Bizim âilemiz üç kişilik çekirdek bir âiledir. Bizim Malatya’da bir yazlık bir de kışlık iki evimiz var. Kışlık evimiz, bir apartman dâiresi, şehrin merkezinde yer alıyor; yazlık evimiz ise bir villa, o şehre yirmi kilometre uzaklıktaki

Hatunsuyu köyündedir. Bu büyük villayı idâre etmek hiç de kolay değil, bahçeyi düzenlemek, çimleri biçmek, gülleri ilâçlamak, ağaçların dibini çapalamak, ağaçları budamak, sebze ekmek benim bütün zamanımı alıyor, benim yaşımdaki gençler böyle bir sorumluluğu almak istemiyorlar. Ben bu kocaman villanın temizliğinde anneme ve babama yardım ediyorum. Tatillerimde dünyâyı gezmek istiyorum, ancak bu bahçenin bakımını âileme bırakmak hiç de adâletli olmayacak, çünkü onlar yaşlanıyorlar. Bu villayı babam ve annem ben istediğim için yaptırıldılar. Onlar tüm hayatlarını bana adadılar.

Onları çok seviyorum, onlar benim bu dünyâda en güvendiğim insanlardır.

Şehir merkezindeki dâiremiz ise 250 metrekare (m²). Evimiz dört oda ve bir salondur. Annem salonumuzu klâsik mobilyalarla döşedi. Ailem evimize sık sık arkadaşlarını dâvet ediyor. Babam misâfirler için çiğköfte yoğuruyor ve kadayıf kızartıyor. Benim babamın âilesi kadayıfçıdır. Malatya'nın en güzel kadayıflarını onlar yaparlar. Bizim yuvamızın kapısı tüm dostlarımıza açıktır. Annem "Misâfir kendi rızığıyla gelir" der. Babam da "**misâfir umduğunu değil, bulduğunu yer**" der. Kısacası misâfir ağırlamak bizim için bir yük değil, bir zevktir.

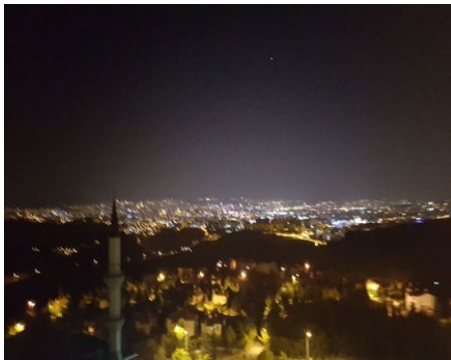
Akasya: Benim âilem çok varlıklı olduğu için birkaç ülkede evimiz var. Ancak ben size İstanbul'daki evimizi anlatayım: Benim annem Alman, babam ise Türk'tür. Ailem Berlin'de yaşıyor ve çok yoğun çalışıyor. Babam doktor, annem ise ünlü bir mimâr, dolayısıyla ancak tâtillerde bana gelebiliyorlar. Anneannem benimle yaşıyor. Ben özel bir hastânedeki doktorum. İstanbul'da çalışmaya başlayınca âilem benim için Altunizâde'de **koru** ve **gölet** manzaralı iki katlı bir ev satın aldı. Bizim evin dışı Eski Türk mimârîsini yansıtmıyor, modern bir ev; iç dekorasyonu ise farklı ülkelerin dekorasyon stillerini yansıtıyor. Evin içinde özel olarak tasarlanan ankastreler, **klîma**, banyo seramikleri, ebeveyn banyosu ve giyinme odalarına özen gösterilmiş.

Annem Helga evimizi **özenle döşedi**. Alttaki salonu İtalyan tarzına göre dekore etti. Keten kumaşlar, deri koyu renkli koltuklar seçti. Üst kattaki oturma odasında İskandinav stili dekorasyonu tercih etti. Minimaliz, beyaz rengin baskın olduğu modern tarzda eşyâlar seçti. Yatak odalarında ise Fransız stili dekorasyonu tercih etti. Zeminde ve mobilyaların ahşap kısımlarında mat kaplamaları, duvarlar için ise beyaz ve robin yumurta mavisini seçti. Yerler için çok kıymetli el yapımı **Hereke**, **Bünyan** ve **Milas** halıları, kadife ve saten perdeler, çok gösterişli kristal âvizeler satın aldı. Yatak odalarında da tavandan yere kadar camlar olması annemin işini kolaylaştırdı. Mutfağı dekore

ederken Alman stiline uygun olması için çok çaba harcadı. Koyu renk parlak olmayan dolaplar ve geniş tezgâhlar seçti çünkü annem parlak yüzeylerdeki el izlerinden hoşlanmaz. Bu büyük evi temizlemek hiç kolay değil, bunun için evimize her gün temizlik için bir bayan geliyor. Anneannem bazen yemek yapıyor, bazen de evimizin hemen yakınındaki ev yemekleri yapan bir yere yemek sipârişi veriyor. Anneannem İstanbul'u çok seviyor. Her sabah yürüyüşe çıkıyor. Bazen evimizin bulunduğu sitede yürüyüş yapıyor. Bazen de deniz kıyısına kadar gidiyor.

Metin: Benim eşim Sveta Rus'tur. Ben Rusya'da üniversitede öğrenci iken onunla tanıştık ve evlendik. Eşim Sveta benimle köyümde yaşamayı ve **hayvancılıkla** uğraşmayı kabûl etti. Eğer o köyde yaşamayı kabûl etmeseydi, belki de onunla evlenmezdim. Bizim çiftliğimizdeki iki katlı evimiz yeni bir ev değil, altmış yıl önce babam inşâ etmiş. Alt katta babam ve annem yaşıyor, üst katta biz yaşıyoruz. Ben herhangi bir şehirdeki bir apartman dâiresinde yaşamak istemiyorum. Evimizin bodrumu ve çatı katı var. Ayrıca **ahırlarımız**, **samanlıklarımız** ve **ambarlarımız** var. Bodruma turşu, peynir ve konservelerimizi koyuyoruz. Orası oldukça serin. Çiftlik topraklarımız tepelerde ve ovada yer almaktadır. Çiftliğimizin etrafı **çitlerle** çevrilidir. Çiftliğimizde atlar, inekler, koyunlar, keçiler, **mandalar**, tavuklar, köpekler ve kediler var. Biz doğayı çok seviyoruz. Çiftlikte taze meyveler, sebzeler, tereyağı, yoğurt ve yumurtalar yiyoruz. Şehirde yaşasaydık **kıt kanaat geçinecektik** ama biz çiftliğimizde bolluk içinde yaşıyoruz. Bazen komşularımız bizi ziyârete geliyorlar. Onlarla ateş yakıyoruz ve mangal yapıyoruz.

Meryem: Ben bir apartmanın on üçüncü katında küçük bir dâirede yaşıyorum. Benim dâirem 2+1 (95 m2) yâni 2 oda ve bir salondan **ibârettir**. Ben genellikle mutfakta oturuyorum, yemek hazırlıyorum, yemek yiyorum ve bilgisayarda çalışıyorum. Bilgisayarım dâimâ masada duruyor. Çünkü mutfağımın balkonu ormanlarla kaplı dağlara **bakıyor**. Ben pencerede durup bu **manzarayı** seyretmeyi seviyorum. Dairemde sâde mobilyalar var. Salonda koltuk takımı (Divan ve koltuklar), televizyon, seh-pâlar, masa ve sandalyeler; Yatak odalarında gardırop, yatak, şifonyer, komodin ve puf; mutfakta mutfak dolabı, ocak, fırın, buzdolabı, bulaşık makinesi, **davlumbaz**, yemek masası, dört sandalye ve televizyon; banyoda ise çamaşır makinesi, **duş kabini** ve banyo dolabı bulunmaktadır.

Leylâ: Arkadaşım Mahmut, bir doktor. O evli, iki ay önce sevimli bir kızla evlendi. Onlar, büyük bir apartman dâiresinde yaşıyorlar. Onların dâiresi beş odalı ve deniz manzaralı yâni denize bakıyor. Onların salonlarında İstanbul Boğazı'nı seyrederken kahve içmek çok keyifli. Bazen **onlar** hafta sonunda arkadaşlarımı ve beni kahve içmeye dâvet ediyorlar. Onlar mutfaklarındaki tabakları, tencereleri, kaseleri, bardakları, fincanları, kaşıkları ve çatalları **özenle** seçtiler. Bu tabaklarda yemek yerken kendimi bir prenses gibi hissediyorum.

Ayla: Büyükbabamın evi taştan, iki katlı, bahçe içinde çok geniş bir evdi. Evin alt katında dört oda ve bir salon; üst katında iki oda, bir salon; evin arkasında ahır ve samanlık vardı. Babaannemlerin burada sarı bir ineği ve birkaç tavuğu vardı. Evin bahçesinde kayısı ağaçları, **kavak** ağaçları, üzüm **asmaları** ve iki kocaman **dut ağacı**; bahçenin etrafında iğdeler ve erik ağaçları bulunuyordu.

Babaannem ve büyükbabam bu evde birbirlerini çok seviyorlardı; her zaman sohbet ediyorlardı, yaz gecelerinde balkona yatak serip yıldızları seyrediyorlardı. Sonbaharda mutfaktaki **şömineyi** yakıyor ve şöinenin iki yanındaki iki koltuklarda oturuyorlardı. Kışları soba yakıyorlar, mangalda kahve pişiriyorlardı. Onlar bu evde çok uzun ve mutlu yaşadılar.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER ve DEYİMLER:

1. METİN (Elif):

Binâ: Yapı.

Örnek: Bizim sokakta evler tek katlı yüksek binâ yoktur.

Sanatçı: Artist, güzel sanatların herhangi bir dalında yaratıcılığı olan, eser veren kimse, sanat adamı, sanat eri, sanatkâr.

Tarz: Stil, üslûp.

Manti: Yemek, içine kıyma konularak küçük bohçalar biçiminde dürülen hamur parçaları.

Şık: Güzel, zarif, modaaya uygun.

Kırık beyaz: Beyazdan daha koyu olan farklı tonlarının genel adı olarak kullanılıyor.

Döşeme: Yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb. kaplama.

Meşe: Kayıngillerden, kerestesi dayanıklı bir orman ağacı.

Mat: Parlak olmayan, donuk.

Keten (Linen): Keten bitkisinin liflerinden yapılmış kumaş.

Kademe: Aşama, basamak, derece.

Teal mavisi: Rengi hafif koyu yeşilimsi mavi bir renktir.

Hardal sarısı: Baharat olan hardalın rengine benzer açık turuncu bir renktir. Keten rengine benzer.

Çalmak: Benzemek, andırmak.

Örnek: Güzel kızın üzerindeki elbise yeşile çalıyor.

Tâmir etmek: Bozulmuş, eskimiş olan bir şeyi düzeltip işler veya kullanılır duruma sokmak, işe yarar duruma getirmek.

Örnek: Evdeki her şey eskimişti, tâmir etmek için çok para gerekiyordu.

2. METİN (Melih):

Çekirdek âile: Anne, baba ve çocuklardan oluşan âile.

Yazlık ev: Yaz aylarında dinlenmek için ev.

Kışlık ev: İşimizin okulumuzun olduğu merkezi yerlerdeki ev.

Villa: Bahçe içindeki gösterişli ve geniş evler.

Bakım: Belli aralıklarla bir şeyin daha iyi olması için yapılması gerekli her şey.

Örnek: Bu eve bakım (Boyama, sıvama, temizleme) yapmak gerekli.

Bahçedeki çiçekler artık açmıyor, bakım (Budama, gübreleme) yapmak gerek.

Yuva: Ailenin yaşadığı ev. Kuşların yaşadığı yer.

Örnek: Ali ile Ayşe boşandı, onların yuvaları para yüzünden yıkıldı.

Zavallı kedi yavrusu sokakta donacak, ona bir yuva bulalım.

Rızık: Yenilen içilen yiyecek ya da bunları almaya yarayan para altın gibi değerli şeyler.

Örnek: Rızık veren Allah'tır. Ne kadar çalışırsak çalışalım bu tarlada rızığımız kıtsa iyi buğday alamayız.

Yük: Taşıt, araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin tümü.

Örnek: Bu at bu yükü taşıyamaz, çok ağır.

Bu çocuk âilemize yük oluyor, bir an önce iş bulsun!

Zevk: Hoşa giden bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden hissedilen hoş duygu.

Örnek: Ben film seyretmekten ve müzik dinlemekten zevk alırım.

İdâre etmek: Yönetmek, çekip çevirmek.

Örnek: Annem evi iyi idâre ediyor, her şeyi zamanında yapıyor, zorlanmıyor.

Biçmek: Kesmek.

Örnek: Bahçedeki çimler uzadı çimlerin biçilmesi gerekli.

Budamak: Ağacın dallarını kesmek.

Örnek: Ağacın dalları eve ışık girmesini engelliyor, pencereyi kapatıyor, ağacı budayalım.

Sorumluluk almak: Bireylerin kendilerine karşı, âilelerine karşı veya başkalarına karşı yerine getirilmesi gereken iş ve davranışların farkında olup bunları yapmaya hazır olmak.

Örnek: Bu yetim çocuğun sorumluluğunu alamam.

Adâletli olmak: Herkese eşit davranmak.

Örnek: Annem bize kurabiyeleri verirken adâletli olmaya çalışır.

Ekmek: Toprağa tohum, fide gibi bir şey sokmak.

Örnek: Bugün bahçeye salatalık ekdim, yarın da domates ekeceğim.

Yaşlanmak: İhtiyarlamak.

Örnek: Köpeğim 13 yaşında, artık yaşlandı, eskisi gibi koşamıyor.

Güvenmek: İnanmak, ummak.

Örnek: Ben babamın parasına güvenmiyorum, kendim çok çalışıyorum.

Çiğköfte yoğurmak: Çiğköfte yapmak, çiğköfteyi elle karıştırıp ezmek.

Kadayıf kızartmak: Fırında kadayıfı pişirmek.

Misâfir kendi rızkıyla gelir: Misâfirin geldiği evde yiyecek bulunmayabilir ama misâfir geldiği sırada beklenmedik bir yerden yiyecek gelebilir.

Misâfir umduğunu değil, bulduğunu yer: Konuk, ev sâhibinin kendisine çok şeyler ikrâm etmesini bekleyebilir ama ev sâhibi ona ancak evinde bulunanı sunar.

3. METİN (Akasya)

Varlıklı: Zengin.

Gölet: Yapay küçük göl, gölcük.

Mimârî: Yapı, mimârlıkla ilgili, mimârlığa ilişkin.

Örnek: Her ülkenin kendine özgü bir mimârîsi var, evler her ülkede farklı tarzda yapılır.

Ankastre: Bir yere veya oyuğa yerleştirilmiş eşyâ veya tesisat.

Örnek: Yeni evimizde mutfığa ankastre fırın aldık.

Klima: Bir ortamdaki nemi alıp ortamı ısıtan ya da soğutan makine.

Seramik: Yüksek ısıda pişirilmiş toprak, fayans.

Örnek: Evin tabanları, banyo, tuvalet ve mutfak için renkli seramikleri seçtik.

Ebeveyn: Anne-baba.

Unsur: Öge, eleman.

Keten: Bir tür kumaş, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki.

Saten: Parlak, pamuklu kumaş.

Kadife (Velvet): Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış hammadde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş.

Avize: Tavana asılan, şamdanlı, lambalı, cam veya metal süslü aydınlatma aracı.

Yansıtma: Su ayna gibi yansıtıcı bir yüzde nesnenin görüntüsünün yön değiştirmesi, aksetmesi veya kişideki bir düşüncenin, duygunun başka birinde etki yaratması.

Örnek: Filmin görüntüsünü duvara yansıtık.

Lütfen sıkıntılarını bize yansıtma, bizi kızdırıyorsun.

Tasarlamak: Bir şeyin nasıl gerçekleşebileceğini düşünmek, zihinde hazırlamak.

Örnek: Bu çiftlik evinin plânını birkaç yıldır kafamda tasarlıyordum.

Yoğun çalışmak: Sıkı çalışmak.

Örnek: O kadar yoğun çalışıyorum ki başımı kaşımaya vaktim yok.

Hak kazanmak: Emeğin karşılığını alabilecek duruma gelmek.

Örnek: Sonunda üniversiteye girmeye hak kazandım.

Özenle döşemek: 1. Dikkatle bir tabanı, tahta, karo, mermer vb. yapı gereçleriyle kaplamak, 2. Bir ev veya dâirenin oturulabilir duruma gelmesi için gerekli eşyâyı oraya yerleştirmek, 3. Boru, kablo vb. yerleştirmek, çekmek.

Örnek: Anneannem yatak odasını avangard eşyâlarla döşedi.

İskandinav Ülkeleri: İsveç, Norveç, İzlanda, Finlandiya, Danimarka, Faroe Adaları, Aland Adaları, Grönland.

4. METİN (Metin)

Ahır: Evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı.

Örnek: Bu yıl ineklerimiz için çiftliğimize bir ahır yaptırdık.

Leylâ'nın evi ahır gibi bakımsız ve pis.

Samanlık: Saman konulan yer.

Örnek: İneklerin kışın yemesi için samanlığı ota ve samanla doldurduk.

Ambar: Genellikle arpa (Barley/ячмень), buğday (Wheat/ пшеница), yulaf (oats/ овсяные хлопья), rye (çavdar/рожь) gibi tahılların saklanıldığı yer.

Örnek: Ambarda koyunlara verecek kadar arpamız yoktur.

Çiftlik: Sebze ekilen, meyve dikilen hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için

evler bulunan geniş toprak parçası.

Örnek: Geçen sene köye yakın bir çiftlikten süt satın alıyorduk.

Çit: Bağ, bahçe gibi yerlerin çevresine çalı, kamış, ağaç dalı gibi şeylerden çekilen set.

Örnek: Köpekler sebze tarlasına girmesin diye tarlanın etrafını çitle çevirdik.

Manda (Buffles): Su sığırı, camız, kömüş.

Örnek: Manda sütü, yoğurdu ve kaymağı çok lezzetlidir.

Hayvancılık: Süt, peynir, deri, yün gibi hayvansal gıdaların ve ürünlerin elde edilmesine yönelik olarak yapılan havyan yetiştirilmesi, beslenmesi, bakımı.

Örnek: Dayım köyde hayvancılıkla uğraşiyor. Çok peynir ve süt satıyor.

Bodrum: Bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bölümü.

Örnek: Bodrum'da çok fazla fare var.

Ova: Çevrelerine göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyal toprakla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği, geniş düzlük.

Örnek: Çukurova Türkiye'nin en büyük ovasıdır. Amerika'nın en büyük ovası ise Mississippi Nehri Alüvyon Ovası'dır, yedi eyâleti kapsamaktadır.

Çit: Bağ, bahçe, bostan gibi yerlerin çevresini örten çalı, kamış, ağaç dalı gibi şeylere denir.

Örnek: Komşumuz, domuzlar fidanlara zarar vermesin diye bahçenin etrafına çit çekti.

Bolluk: Bol olma durumu.

Örnek: Ali Bey, çok para kazanıyor, eşini bolluk içinde yaşıyor, bir eli yağda bir eli balda, ne isterse alıyor.

Uğraşmak: Bir iş üzerinde sürekli çalışmak.

Örnek: Şu anda proje ile uğraşıyorum, başımı kaşıyacak vaktim yoktur.

Mangal Yapmak: Mangalda et pişirmek.

Örnek: Misâfirlerimize nehir kıyısında mangal yaptık.

Kıt kanaat geçinmek: Yoksulluk içinde ve güçlkle yaşamak.

Örnek: İki işte çalıştığım hâlde para yetmiyor, kıt kanaat geçiniyorum.

Bolluk içinde yaşamak: Zenginlik içinde yaşamak, evde her şeyin çok olması.

Örnek: Ahmet Bey çok zengin onun eşi bolluk içinde yaşıyor.

5. METİN (Meryem):

Davlumbaz: Mutfak ve benzeri yerlerde ocakların üzerine maden, alçı, beton ve benzeri gereçlerle yapılan, dumanı ve kokuları toplayıp bacaya vermeye yarayan çıkıntı.

Örnek: Yeni evimizde davlumbaz iyi değil, yemek kokularını içine çekmiyor.

Kaplı: Örtülü.

Örnek: Kitap yaldızlı bir kâğıtla kaplı.

Beyaz eşyâ: Çamaşır makinesi, buzdolabı, bulaşık makinesi gibi dayanıklı ev araçlarına verilen ortak ad.

Duş kabini: Banyolarda duş alma esnasında oluşacak su sıçramalarını önlemek için yapılan çam ya da plastik bariyer.

Mat: Parlak olmayan, soluk renkli.

Örnek: Kar yağdı ve dağlar karla kaplandı.

Kaplamak: Bir şeyin her yanını örtmek.

Örnek: Kitabı deri bir kapla kapladım.

Düzenlemek: Düzenli, düzgün duruma getirmek, düzen vermek, tanzim etmek.

Örnek: Bahçeyi düzenledik, molozları attık, büyük saksılar ve heykeller yerleştirdik.

6. METİN (Leylâ):

Manzara: Görüntü, doğa resmi.

Örnek: Evin manzarası güzel, tüm pencereler denize ve ormana bakıyor.

Boğaz: Boynun ön bölümü veya bu bölümün içi, ağız boşluğundan sonra gelen, yiyeceklerin geçtiği yer.

Örnek: Gömleğin yakası boğazımı sıkıyordu. Lokmalar boğazıma duruyordu.

Saksı: Genellikle pişmiş topraktan yapılan, içine toprak konularak çiçek yetiştirmekte kullanılan, türlü büyüklükte olabilen kap.

Keyif: İç rahatlığı, canlılık, tasasızlık.

Örnek: Banu koltuğa oturmuş, ayağını uzatmış, televizyonu açmış, yemişlerini yanına koymuş, keyfi beyde yok.

Dâvet etmek: Birinin bir şeye uymasını istemek, birini bir yere çağırmak.

Örnek: Akşam yemeğe pek çok misâfir dâvet ettik (çağırdık).

7. METİN (Ayla)

Asma: Ucundan tutturularak aşağıya sarkıtılan, asılmış olan, asılı duran, asılmış, asılı.

Örnek: Bahçede üzüm asmaları var.

Evin etrafında asma çiçekleri var.

İğde (Elaeagnus): İğdegillerden, kokulu, sarı çiçekleri olan, çalı biçiminde bir ağaç.

Örnek: Bahârda iğde çiçeklerinin kokuları odamın içini doldururdu.

Yılgin: Su kenarında yetişen bir tür bitki.

Yatak sermek: Açarak yaymak.

Örnek: Misâfirler gelince yere yatak serdik.

Yatak çarşafı kirlendiği için Hatice yeni çarşaf serdi.

Soba yakmak: Sobaya odun koyup yakmak.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerden hangisinin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Elif)

1. Elif'in evi, Minsk Devlet Tiyatrosunun arkasında yer almaktadır.
2. Elif'in evine yakın yerde sâdece bir kafe bulunmaktadır.
3. Elif'in apartmanında ressamlar yaşamaktadır.
4. Elif'in apartmanı çok yakın bir zamanda inşa edilmiştir.

2. Metin (Melih)

1. Melih'in âilesi kalabalık bir âiledir.
2. Melih'in villası şehrin merkezindedir.
3. Melih çok sorumluluk sâhibi bir gençtir.
4. Melih'in âilesi her gün misâfir çağırırlar.

3. Metin (Akasya)

1. Akasya'nın âilesi çok fakir bir âiledir.
2. Akasya bir ofiste mimâr olarak çalışıyor.

3. Akasya, deniz manzaralı bir evde yaşıyor.
4. Akasyalar evlerini Fransız stiline göre dekore ettiler.

4. Metin (Metin)

1. Metin ve eşi Sveta, Rusya'da üniversitede öğrenci iken tanıştılar.
2. Eşi Sveta onunla köyde yaşamayı ve hayvancılıkla uğraşmayı kabûl etmedi.
3. Metin ve eşi çiftlikte kıt kanaat geçiniyorlar.
4. Onların komşuları onları sık sık ziyârete gelerek rahatsız ediyorlar.

5. Metin (Meryem)

1. Meryem'in dâiresi zemin kattadır.
2. Meryem'in evi küçük bir evdir.
3. Meryem genellikle salonda oturur.
4. Meryem'in mutfağında davlumbaz yoktur.

6. Metin (Leylâ)

1. Leylâ'nın arkadaşı Mahmut bekârdır.
2. Leylâ, Mahmut'un evini görmüş ve çok beğenmiş.
3. Mahmut'un evinin en güzel yeri mutfaktır.
4. Mahmut'un evi kenâr mahallededir.

7. Metin (Ayla)

1. Ayla'nın büyükbabasının evi taştan ve müstakil bir evdi.
2. Ayla'nın büyükbabasığilin birkaç ineği ve tavuğu vardı.
3. Ayla'nın büyükbabasının evinin bahçesinde çeşit çeşit meyve ağacı vardı.
4. Sonbaharda Ayla'nın büyükbabası şömineyi yakar ve eşiyle şöminenin önünde otururlardı.

Alıştırma 2. Aşağıdaki eylemlerin cümlede kullanımına dikkat ediniz!

(Sorumluluk almak, adâletli davranmak, hak kazanmak, ekmek, yaşlanmak, güvenmek yansıtmak, tasarlamak, çalışmak, hak kazanmak, kıt kanaat geçinmek, bolluk içinde yaşamak, çabalamak, kaplamak, düzenlemek, yakmak)

1. İşin sorumluluğunu tek başıma alamam.
2. Hâkim davada adâletli davrandı, yerinde bir karar aldı.
3. Sonbaharda tarlaya kışlık buğday ektim.
4. Büyükbabam yaşlandı, artık alışveriş yapamıyor.
5. Babam üniversitenin rektörü ama ben ona güvenip ders çalışmamazlık etmiyorum.
6. Karı-koca kendi anlaşmazlıklarını çocuklarına yansıtıyorlar, küçük çocuk beş yaşında ve konuşamıyor.
7. Cinâyeti, öldürülen kadının kocası tasarlamış.
8. Eniştem bakanlıkta çok yoğun çalışıyor ve âilesi ile yeterince ilgilenemiyor.
9. Ankara Üniversitesinde burslu okumaya hak kazandım.
10. Babası fakirdi, çoğu zaman evde yemek pişmezdi, kıt kanaat geçinirlerdi.
11. Bizim patron iki yılda süper zengin oldu, âilece bolluk içinde yaşıyorlar.
12. Ayşe sabahtan beri radyoyu tâmir etmeye çabalıyor.
13. Döşemeci koltukları saten kumaşla kapladı.
14. Bahçıvan bahçedeki çiçek tarhlarını yeniden düzenledi.
15. Soba sönmüş sobayı yeniden yakacağım.

Alıştırma 3. Aşağıdaki boş bırakılan yerlere parantez içindeki eylemlerden uygun olanını getiriniz.

(Sıvamak, tâmir etmek, kırmak, biçmek, idâre etmek, sökmek, çekmek, budamak, onarmak, dizmek, dikmek, döşemek)

1. Artık evimiz eskidi, son on yıldır eve hiç dokunmadık, şimdi evimizi
2. Evdeki her işten eşim Feriha sorumlu, hesâpları, hizmetçileri o
3. Bahçedeki çimler çok uzamış lâzım.

4. Dut ağaçlarının dalları kurumuş, dut ağaçlarını gerekli.
5. Evin duvarlarını ördük, tavanını ve çatısını yaptık ama henüz duvarlarını
6. İsmarladığım çatı kiremitleri geldi, yarın başlayacağız.
7. Evin önündeki çam ağaçları kurudu, onların yerine ben akşam üzeri yeni fidanlar
8. Bostandaki maydanozları güneşte kurutacağım.
9. Evden sokak kapısına kadar kardeşim ve ben taş
10. Arka bahçedeki çalılar güzel gözüküyor, bir kısmını yarın

İKİNCİ BÖLÜM: EV İŞLERİ, TAŞINMA, TÂMİRÂT

Nasıl taşındık, nasıl evimizi tamir ettik?

Ayla: Ben çok fazla taşıyorum, bunun için taşınmaktan nefret ediyorum. Her defâsında eşyâları balonlu naylonla sarmak, paketlemek, bağlamak gerçekten çok zor. Sonra yeni eve taşınınca tekrar her şeyi çözmek, paketten çıkarmak ve bunları çöpe atmak, sonrasında mutfak eşyâlarını yıkamak gerçekten beni çok yoruyor. Taşınma sırasında bazı eşyâlarım kırılıyor, çiziliyor hattâ kayboluyor.

Mert: Benim evimde yıllarca kirâcılar oturdu (Yaşadı). Bu yüzden evim harâbe gibi oldu. Evimi **tâmir ettirmeye** ve kendim taşınmaya karar verdim. Ben tâmir işiyle uğraşmak ve sinirlenmek istemediğim için bir müteahhitle anlaştım. Evdeki her şeyin açık renk olmasını istediğimi müteahhite söyledim. **Müteahhitle** birlikte dâireme baktık. Pencere **pervâzlarının**, banyodaki ve mutfaktaki **foyansların**, odalardaki **laminantların**, elektrik düğmelerinin, **prizlerin** değişmesine ve yeni dolapların yapılmasına karar verdik. Müteahhit evdeki her şeyi söktü, ev bir çöplüğe dönüştü. Müteahhit her şeyi değiştirdikten sonra tüm evi boyattı. Sonunda 20 bin dolar gibi bir para ödedim. Keşke eski evimi satıp yeni bir ev satın alsaydım daha iyi olurdu. Ama ben evimin bulunduğu **muhi** (Çevre) çok seviyorum.

Emin: Kısa süre önce emekli oldum ve büyük bahçeli eski bir ev aldım. Çünkü benim en büyük hayâlim bahçeli bir ev almaktı. Evi aldıktan sonra eşim her gün evdeki her şeyden yakınmaya başladı. Ben de evi tâmir etmeye başladım. **Bacaları** temizlettim. Sık sık **elektrik sigortası** atıyordu, sigortayı değiştirdim. Sonra tüm evdeki elektrik kablolarını yeniden döşettirmek zorunda kaldım. Tavanları kartonpiyer yaptım, klozetleri, lavaboları ve döşemeyi değiştirdim, yere açık renk laminantları dizdim. Kapıları ve duvarları boyadım. Pencereleri yeniden yaptırdım. **Çatıyı aktarmak** zorunda kaldım, bunu kendim tek başıma yapamayacağım için bir ustadan yardım aldım. Eve kalorifer döşedim, kombi satın aldım. Sonunda evin içinde hiçbir problem kalmadı. Baharda

bahçeyi düzenleme işine başladım. Bahçe duvarını ve çitleri tâmir ettim. Çiçek tarhları yaptım. Yeni fidanlar satın aldım. Üç sera yaptım. Yığınla çiçek tohumu; **lâle**, **nergis**, **sümbül** ve **şakâyık** soğanları; gül **fideleri** ve meyve fidanları satın aldım. Eşim, “Bahçede havuz da olmalı” derdemez, hemen bir havuz yaptım. Sonra havuzun kenarına ahşap kaplama yaptırdım. Eşim yine memnûn olmadı, evin giriş kısmındaki küçük bahçeye ağzından su fışkıran elinde **arp** bulunan melekli bir fıskiye istedi. Tüm emekli **ikrâmiyemi** bu eve harcadım. Eşim bununla da yetinmedi girişi dekoratif taşlarla kaplatmamı istedi. Şehir merkezindeki dâiremi bu ev için satmak zorunda kaldım. Çünkü eşim bahçede bir sauna ve banyo istedi. Saunadan memnûn kalınca kış bahçesi de istedi. Salondan kış bahçesine bir kapı açtım. Kış bahçemize de **kalorifer** sistemi döşettik. Sonunda evimiz bir mâlikâneye dönüştü. Eşimle kahvelerimizi kış bahçesinde içmeye başladık. Böyle güzel ve bakımlı bir eve tüm dostlarımız sık gelmeye ve yatılı kalmaya başladılar. Ben de onlara, “Madem ki çok sık geliyorsunuz, lütfen buraya elleriniz boş gelmeyin, yiyeceklerinizle gelin” dedim.

Fusun: Ben yıllardır eşyâlarımı değiştirmedim. Çocuklarım üniversiteyi bitirdi. Kızım Gül, kısa bir süre önce erkek arkadaşının kendisiyle evlenmek istediğini, onun âilesinin bizimle tanışmak istediğini ve onun âilesinin varlıklı bir âile olduğunu söyledi. Ben eşime damat adayının âilesinin bizimle tanışmak istediğini ve evimizin eşyâlarını değiştirmemiz gerektiğini üzülererek söyledim. Eşim beni **teselli etti** ve bunun için parasının olduğunu ve eski eşyâlardan kendisinin de sıkıldığını söyledi. Birlikte Ankara’ya gittik. Ankara mobilyalarıyla ünlüdür, orada mobilyalar hem **kaliteli** hem de ucuzdur. Yatak odaları için avangart mobilyalar; oturma odasına, evimizin bahar havası yaşaması için çiçek desenli berjerler ve düz renkli bir divan aldık. Salona ise yine **avangart** gül kurusu koltuklar, yemek odası takımı ve bunlara uygun halılar aldık. Evimizdeki eski eşyâları eskiciye sattık ve evimizi yeniden boyadık, duvar kağıtları ile kapladık. Eşyaları eve yerleştirdikten sonra gül desenli klâsik **bir yemek** takımı da aldık. Perdeleri de mobilyalara uygun renklerde diktirdik. Kızım çok mutlu oldu ve biz bütün bu işleri tamamladıktan iki gün sonra **dâmât** adayı ve âilesini evimize misâfir ettik. Şamdanların ve çiçeklerin bulunduğu **görkemli** bir masa hazırladık. Dâmâdın annesi

evimizi çok beğendi. Halılarımızın ne kadar temiz ve **ışıl ışıl** olduğunu özellikle vurguladı.

Meryem: Ben mobilyamızı değiştirmeye karar verdim. İnternet'te tüm mobilya markalarının **kataloglarına** baktım ve oradan seçtiğim mobilyaları satın aldım. İki hafta önce mobilyalarımız geldi, firmanın ustaları gelip mobilyaları kurdular. Ama **şifonyerlerin** çekmeceleri kendiliğinde açılıyordu. Bu beni çok üzdü, çekmecelere **mendil** veya çorap sıkıştırıp kapatmaya başladım. Firmayı arayınca zemin düzgün olmadığı için çekmeceler açılıyor dediler. Defalarca aradım ama bir sonuç alamadım.

Metin: Biz annemlerle birlikte iki katlı bir evde yaşıyoruz. Eşim Sveta evimizde yenilik istediğini ve mutfak dolaplarını hiç beğenmediğini söyledi. Uzun süre İnternet'ten mutfak dolaplarına baktı, **çizimler** yaptı ve tanıdığımız bir mobilyacıya bu çizimleri gösterdik, mutfak mobilyasının hangi tür ağaçtan ve renkten olacağına karar verdik. Mutfağın tabanındaki taşları değiştirdik. **Marangoz** mutfak dolaplarını bitirince evimize geldi ve mutfağa yerleştirdi, ankastre mutfak seti aldık, mutfağın balkonuna açılan kapıyı tavandan yere kadar yaptırdık. Balkona yeni küçük bir masa aldık, Sveta balkona asılan **kancalı** saksılar aldı. Saksılara çiçek fideleri dikti. Mutfağımıza annem çok modern ve dolaplara uygun on iki kişilik bir masa ile sandalyeler aldı. Babam da mutfağa ayakları yüksek bir divan aldı. Mutfak o kadar güzel oldu ki vaktimizi mutfakta geçirmeye başladık.

Melih: Amcamın eşi bizim bahçe evimize ve şehir merkezindeki dâiremize **gipta** ediyordu, kendinin de bizimki gibi **şık** bir evi olsun istiyordu. Amcam da eşine, "Ben evi senin istediğin gibi yapacağım" dedi. Önce gitti pek çok inşaat malzemeleri satın aldı, kendisiyle çalışması için işinde usta olmayan sıradan işçiler tuttu. Amcam evin her yerini değiştirmeye başladı. Evi yenilemesi dört ay sürdü. Her şey normal gibiydi, ama bir süre sonra döşemeler kalkmaya, duvar kâğıtları düşmeye başladı. Yengem sinirlendi, amcam bu defa işinin **erbâbı** bir usta çağırdı, usta amcamın yaptıklarını düzeltti. Ama elbette amcam çok para harcadı.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

1. Metin (Ayla):

Taşınmak: Başka bir yere gitmek, göçmek.

Örnek: Geçen yıl Malatya'dan Ankara'ya taşındık.

Sarmak: Çevresini çevirmek, çepeçevre dolanmak, çevrelemek.

Örnek: Taşınırken bardak ve tabakları kâğıtlarla ve balonlu naylon ile sardık.

Paketlemek: Bir şeyi kâğıda sararak veya kutuya koyarak bağlamak.

Bağlamak: İple sarıp uçlarını düğümlemek.

Çözmek: Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.

Kaybolmak: Görünür olmaktan çıkmak, görünmez olmak.

Çizilmek: Sert bir kalem ya da bıçak gibi sert şeyle veya bir yere çarpma sonucu eşyânın yüzeyinin zarar görmesi.

Kırılmak: Bir şeyin birçok parçaya ayrılması.

2. Metin (Mert)

Harabe: Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş yapı.

Müteahhit (Contractor): Yüklenici.

Pervaz: Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça.

Fayans: Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı ve türlü desenlerle bezenmiş, pişmiş balçıktan levha.

Priz: Elektrik akımı almak için fişin sokulduğu yuva.

Muhit: Çevre, yöre, etraf.

Elektrik düğmesi: Çevrilmek veya üzerine basılmak yoluyla bir elektrik akımını açan, kapayan parça.

Laminant: Yapay reçine çözeltisi emdirilmiş kâğıtların üst üste konularak sıcak preslerde basınç altında sıkıştırılması ile elde edilen kaplama ve döşeme malzemesi.

Tamir etmek: Onarmak, ilk durumuna getirme, restore etme.

Örnek: Gömleğin yakası yırtılmıştı, terzi yakayı tamir etti, yakayı ters çevirdi. Gömlek yeni gibi oldu.

Sökmek: Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.

Örnek: Pencere pervâzları çok eskimişti, rüzgâr içeride uğulduyordu, yaşlı adam pervâzları söküp yeni pervâzlar taktı.

3. Metin (Emin)

Emekli: Belirli bir süre çalıştıktan sonra kânûnlar gereği işi ile ilgisi kesilerek kendisine aylık bağlanmış olan kimse.

Fide: Tohumdan yetiştirilip başka yerlere dikilmek için hazırlanan sebze veya çiçek. Bitkinin tohumdan çıkarak 3-4 yaprak olma seviyesine gelmesiyle oluşur.

İkramiye: Bir yerde çalışan kimselere genellikle kazançtan dağıtılan veya iyi çalıştıkları için verilen veya belli bir yılı doldurup çalışmayı bıraktıktan sonra verilen aylık dışı para.

Baca: Dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol.

Sigorta: Özellikle elektrik devresinde, akım çok güçlü olduğunda güvenliği sağlayan, kazayı önleyen nesne veya düzen.

Kartonpiyer: Çoğunlukla duvar ve tavan ara kesitleriyle tavan göbeklerinde süsleme amacıyla kullanılan sertleştirilmiş alçı.

Kombi: Ev ve su ısıtmada kullanılan yakıtı düzenli ve ayarlı biçimde yakan araç.

Tarh: Bahçelerde çiçek dikmeye ayrılmış yer.

Sera: Sebze ve meyvelerin yetiştirildiği ve hava şartlarına karşı korunduğu cam ve naylonla kaplı yer, limonluk.

Fıskiye: Suyu yukarıya doğru, türlü biçimlerde fışkırtan ağzılık.

Arp: Dik tutularak parmakla çalınan, üç köşeli, telli çalgı.

Melek (Angel): Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan mânevî varlık.

Çatıyı aktarmak: Çatı kiremitlerinin kırık ve bozuk olanlarının yerlerine sağlamlarını koymak.

Memnûn olmak: Bir şeyden dolayı sevinç duymak.

4. Metin (Füsun)

Dâmât adayı: Evlenmekte olan bir erkeğe, evlenme töreni sırasında verilen ad, güveyi namzeti.

Kaliteli: Nitelikli.

Avangart: Klâsik mobilya modellerinin daha sâde tasarımlarına verilen addır.

Berjer: Arkası kabarık, yüksek ve oturacak yeri geniş koltuk.

Şamdan: Üzerine kandil, mum veya herhangi bir ışık kaynağı konulan yüksek tabla, mumluk.

Işıl ışıl: Parıltılı, ışıltılı.

Göz kamaştırıcı: Parlak, çok güzel, görkemli.

Misâfir etmek: Konuk olarak karşılayıp yedirip içirmek, yatırmak.

Örnek: Cimri adam misâfirlğe gitmeyi sever, ama kimseyi misâfir etmek istemezdi.

Teselli etmek: Avutmak, bir kişinin üzüntüsünü hafifletmek için sâkinleştirici sözler söylemek.

Örnek: İhtiyar babasının ölümünden sonra genç kadın yalnız kaldı, onu teselli etmek için komşusu Eren elinden gelen her şeyi yaptı.

5. Metin (Meryem)

Katalog: Kitaplıktaki kitapları veya belli bir daldaki gereçleri, nitelikleri bakımından tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak amacıyla, yer numaraları belirtilerek hazırlanmış kitap, defter veya fişten oluşan bütün, fihrist.

Mendil: Burun ve ter silmekte, el ve yüz kurulamakta kullanılan küçük, kare biçiminde kumaş veya yumuşak ince kâğıt.

Şifonyer: Çekmecelerine çamaşır konulan dolap.

Çekmece: Masa, dolap vb. şeylerin dışarıya çekilen bölümü, göz.

Kurmak: Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek.

Örnek: Mağâzadan gelen elemanlar televizyonu kurdular, tüm kanalları ayarladılar.

Yakınmak: Bir şeyden sızlanmak, sızlanarak anlatmak, şikâyet etmek.

Örnek: Kız o kadar tembeldi ki bütün gün yatıyordu, annesi kızından dâimâ herkese yakınıyordu.

Döşettirmek: Bir yere bir şeyi döşeme işini yaptırmak.

Örnek: Evin elektrik tesisatı yanınca yeni kablolar döşettirdim.

Sıkıştırmak: Gevşek veya seyrek olan şeyleri birbirine yaklaştırarak sıkı duruma getirmek.

Sonuç almamak: Bir işi bitirmemek, sonuçlandırmamak.

Örnek: Adam kızını on yıldır aramasına rağmen hâlâ araştırmalarından ve aramalarından bir sonuç alamadı.

6. Metin (Metin)

Marangoz: Ağaç işleriyle uğraşan ve ağaçtan çeşitli eşyâ yapan usta.

Kanca: Bir şeyi tutturmaya yarayan ucu çengelli demir çubuk.

Vakit geçirmek: Oyalanmak, uğraşmak.

Yerleştirmek: Bir şeyi yerine koymak.

Örnek: Genç kadın eşyâları valize yerleştirip kapattı.

7. Metin (Melih):

Şık: Güzel, zarif, modaaya uygun.

İnşaat: Yapma işi, yapım.

Malzeme: Bir eserin, bir yapının, bir yemeğin hazırlanmasında yararlanılan bilgi, kaynaklar ve gereçlerin tümü.

Örnek: Ev yapmak için kum, kireç, çimento, tuğla, kereste, fayans, kiremit ve kum malzeme satın aldık.

Usta: Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse.

Gıpta etmek: Bir şeye imrenmek, beğenilen, hoşlanılan bir şeyi edinme veya bir yiyeceği yeme isteğini duymak.

Örnek: Onun çalışma isteğine gıpta ediyorum.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerden hangisinin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Ayla):

1. Ayla taşınmaktan nefret ediyor.
2. Ayla taşınırken çok yoruluyor.
3. Ayla taşınınca mutfak eşyâlarını yıkamıyor.
4. Taşınma esnâsında bazı eşyâlar kırılıyor ve kayboluyor.

2. Metin (Mert):

1. Mert evi harabe gibi olduğu için tamir etmeye karar verdi.
2. Mert tâmir işi için bir müteahhitle anlaştı.
3. Müteahhit Mert'in evindeki her şeyi değiştirdi, tüm evi boyattı.
4. Mert evi yapılır yapılmaz evine taşındı.

3. Metin (Emin):

1. Emin, evini tâmir etmek için emekli ikrâmiyesini harcadı.
2. Emin'in eşi çok fazla şey yapmasını istedi.
3. Emin'in bahçesinde melek fıskiyeli bir havuz var.
4. Emin evini düzenledikten sonra çok sık misâfiri geldi

4. Metin (Fusun):

1. Fusun yıllardır eşyâlarını değiştirmemişti.
2. Fusun ve eşi Ankara'dan yeni mobilyalar satın aldılar.
3. Fusun evine modern tarzda mobilyalar seçti.
4. Fusun'un kızı Gül eşyâları yenilenince çok mutlu oldu.

5. Metin (Meryem):

1. Meryem İnternet'ten tüm mobilya markalarının kataloglarına baktı.
2. Meryem'in satın aldığı mobilyalar iki gün içinde teslim edildi.
3. Meryem'in mobilyalarını ustalar kurdu.
4. Meryem'in şifonyerlerinin çekmeceleri kendiliğinde açılıyor.

6. Metin (Metin):

1. Sveta mutfak dolaplarını beğenmiyordu ve mutfağı yeniledi.
2. Sveta uzun süre İnternet'ten mutfak dolaplarına baktı, çizimler yaptı.
3. Metin ve Sveta mutfaklarına eski tip bir ocak kurdurdular.
4. Sveta balkona asılan kancalı saksılar aldı.

7. Metin (Melih):

1. Melih'in amcasının eşi, Melihlerin her iki evine de hayrândı.
2. Melih'in amcası evi tâmir etmek için aldığı malzemeleri işçilere seçti.
3. Melih'in amcası evini çok iyi tâmir etti.
4. Melih'in amcası çok becerikli olduğu için evi tek başına tâmir etti.

Alıştırma 2. Aşağıdaki kelimeleri öğreniniz!

Boya rulosu: Boya işlerinde kullanılan emici özelliğe sahip sünger veya sentetik silindir.

Örnek: Duvarları boyayacaktık ama boya rulomuz yoktur.

Fırça: Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cila sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl ve naylondan yapılan araç.

Örnek: Kapıyı boyadıktan sonra fırçaları tinerle temizledim.

Mala: Harç alıp sürmeye yarayan, çoğu üçgen biçiminde, yassı, demirden, üstten tahta saplı sıvama aracı.

Örnek: Mala kullanmayı o kadar iyi beceremediğim için duvarı sıvayamadım.

Çekiç: Çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el âleti.

Örnek: Çekicim olmadığı için taşla çivi çaktım.

Matkap: Delgi, beton, tahta ya da maden gibi sert maddeler üzerinde delik açmaya yarayan âlet, delik açma aleti.

Örnek: Ayşe Hanım komşusu tâtildeyken duvarı matkapla delip onları dinlemiş.

Kablo: Elektrik akımı iletiminde kullanılan ve yalıtkan bir madde ile sarılı bulunan metal tel.

Örnek: Elektrik kablosunu rüzgâr kopardığı için evimde elektrik yoktur.

Sünger: Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.

Örnek: Bulaşık süngerim eskimiş, tül çoraptan bulaşık bezi yaptım.

Bez: Silmek ve toz almak için kullanılan çaput.

Örnek: Temizlik yaptıktan sonra bezleri iyice yıkadım.

Temizlik: Temiz olma durumu.

Örnek: Annem her gün temizlik yapar, evi süpürür, siler, eşyâların tozunu alır, bulaşıklarını yıkar, çamaşırları yıkar, asar, kurutur ve ütüler.

Paspas: Yer silmekte kullanılan, özel olarak yapılmış bir sopa ve onun ucuna geçirilmiş bezden oluşan temizlik aracı.

Süpürge: Süpürme işinde kullanılan araç.

Örnek: Yerde tozlar, kâğıt yırtıkları, ekmek kırıntıları vardı, ihtiyar kadın zorla yerleri süpürgeyle süpürdü.

Kamyon: Motorlu büyük yük taşıtı.

Örnek: Bahçeye kamyonla toprak getirip döktük.

Tır: Genellikle uluslararası kara yolu taşımacılığında kullanılan uzun kamyon.

Örnek: Antalya'dan domatesler tırlarla İstanbul'a gönderildi.

Kova: Genellikle su ve sulu şeyler koymaya ve taşımak için kullanılan kulplu kap.

Örnek: İnek çok susamış, ineğe bir kova su verdim.

Kürek: Toprak, kömür, çöp gibi şeyleri bir yerden bir yere alıp atmaya, taşımaya yarayan araç. Yayvan bir bölümü ve buna bağlı uzun bir sapı bulunan araç.

Korniş: Tavana monte edilmiş, perde asmaya yarayan, metal veya plastikten yapılmış araç.

Kurulamak: Bir şeyin üzerindeki ıslaklığı gidermek.

Örnek: Yerlere su dökülmüştü, bezle kuruladık.

Silkmek: Bir şeyin üstündeki şeyleri düşürmek veya temizlemek için bir şeyi kuvvetle sallamak, sarsmak.

Örnek: Apartmanda balkondan halı silkmek yasak, iyi ki elektrik süpürgesi var.

Dökmek: Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri buldukları kaptan başka bir yere boşaltmak.

Örnek: Misâfir çay içerken beyaz koltuğumuza çay döktü.

Örtmek: Bir yeri kapamak.

Örnek: Funda Hanım misâfirler gelmeden önce masaya beyaz örtü örttü.

Kurutmak: Bir şeyi kurulamak.

Örnek: Banyodan çıktıktan sonra saçlarımin suyunu havluyla aldım, sonra saç kurutma makinesi ile saçımı kuruttum.

Asmak: Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştip sarkıtmak.

Örnek: Paltomu askıya astım.

Çakmak: Vurarak sokup yerleştirmek.

Örnek: Duvara resim asmak için çivi çaktım.

Toplamak: Bir yeri dağınıklıktan kurtarmak, bir şeyi bir araya getirmek, düzene sokmak, düzeltmek.

Örnek: Oda çok dağınıktı, eşyâların her biri bir yerdeydi. Seyhan beni görünce hemen odayı topladı.

Açmak: Bir şeyi, bir yeri oyarak veya kazarak çukur, delik oluşturmak.

Örnek: Bahçeye fidan dikmek için birkaç çukur açtım.

Alıştırma 3. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere parantez içindeki kelimeleri getiriniz.

(Koymak, silmek, çivi, ot süpürge, paspas, değiştirmek, kamyon, cilâlamak, boyamak, fırça, rulo, monte etmek, yıkamak, çöp küreği, takmak, yıkanmak, ütölemek, koymak, dizmek, yerleştirmek, silmek, kurulamak, dökmek, çırpmak, silmek, kurutmak)

1. Eşimle birlikte evimizi açık pastel bir renge istiyoruz.
2. Evi boyamak için boyamız var ama ve yoktur.
3. Oturma odasının parkeleri artık çok eskimiş bazı yerleri kalkmış, biz parkeleri istiyoruz.
4. Elektrik süpürgem bozuldu, mecburen yerleri ile süpürmek zorunda kaldım.
5. Teyzemin kızı eşi öldükten sonra çok mutsuz oldu ve evdeki eşyâları
6. Yerleri silmek istiyorum ama eğilemiyorum. olsaydı kolayca silebilirdim.
7. Biz tabloları asmak için duvara çaktık.
8. Dün biz yeni bir gardırop aldık ve hemen onu
9. Evimizin eşyâsı çok fazla taşınırken bize büyük gerekli.
10. Odayı süpürüp çöpleri aldım.
11. Çocuk çorba içerken yere döktü, yeri zorunda kaldım.
12. Ben balkonları haftada iki defa

13. Pervin Hanım, perdeleri yıkayıp ütülerdikten sonra kornişe
14. Mehmet işsizdi, kirayı ödeyemediği için son dört yılda beş kere
15. Benim ütüm bozuldu, pantolonumu
16. Yatak çarşafım çok kirlendi çamaşır makinesine koydum ve
17. Bu yün kazak çamaşır makinesinde (sa) küçülür.
18. Bulaşıkların önce içlerini çöpe sıyırdım ve sonra onları bulaşık makinesine
19. Elimizi yüzümüzü yıkadıktan sonra havlu ile
20. Bulaşıkları elde yıkadıysam mutlakâ bir bezle
21. Beceriksiz kız bardakları sulu bir şekilde masaya
22. Küçük kızın ayağı kayıp bir tencere yemeği yere
23. Murat uyandıktan sonra yorganı düzeltip yatağı yatak örtüsüyle
24. Kızım yatakta fıstık yemiş, yatak örtüsünü balkona
25. Yağmurda ıslanan elbiselerimi için kurutma makinesine koydum.

DAĞINIK BİR KADIN

Arkadaşım Serpil'in evi çok dağınık ve pisti. Ev temizlememek için sürekli "hastayım" derdi. Nâlân'ın temizliğe önem veren kocası o pis olduğu için ondan boşandı. Nâlân çamaşırlarını bir odaya küçük bir tepe oluncaya kadar **yığardı**. Giyecek elbisesi kalmadığı zaman ancak elbiselerini yıkardı. Yıkadıktan sonra elbiselerini ütölüyor katlamadığı için elbiseleri ortalıkta tozlanır, **buruşurdu**. Buruşuk elbiselerini giyip okula gelirdi. Öğrencilerin bazıları ona acır, bazıları da onun hakkında dedikodu yapar ve onu küçümserlerdi. Onun saçları dâimâ yağlıydı, eliyle saçlarını **karıştırdığı** için tırnakları da pisti. Bir gün ona onun evini temizlemeyi teklif ettim ama tek şartım, bu temizliği muhâfaza etmesiydi. Şaşırır, yüzü kızardı, gözleri doldu. Onu böyle görünce teseli etmek

için ona sarıldım ve “Lütfen kabul et Serpil, senin için **“Elinden kabuklu ceviz yenmez”** diyorlar bu beni çok üzüyor” dedim. Serpil bana: “Ben bu evde yaşıyorum ve böyle rahatım” dedi. Ben de ona çok sevdiği Mevlânâ’nın şu sözünü hatırlattım: **“Misâfir gelecekmış gibi evini, ölüm gelecekmış gibi kalbini temiz tut”**

Serpil evinin anahtarını bana verdi ve üç günlüğüne âilesinin evine gitti. Onun evine iki temizlikçi kadın çağırdım. Evdeki eski eşyâları çöp poşetlerine doldurduk ve sonra çöpe attık. Evdeki çamaşırları yıkadık, kuruttuk, ütüledik; camları ve kapıları sildik, balkonları yıkadık, tuvalet ve banyoyu fırçaladık, **ovduk**; çekmecelere eşyâları yerleştirdik, dolapları düzenledik, elbiseleri gardıroba astık, çamaşırları katladık ve yerine koyduk. Halıları halı yıkama şirketine verdik. Koltukları da halı yıkama makinesiyle iyice yıkadık. Mutfak dolaplarını boşalttık, kapları bulaşık makinesinde yıkadık, her şeyi **sınıflayarak** dolaplara tekrar yerleştirdik. Yorganlara ve yastıklara nevresimleri geçirdik. Masalara temiz örtüler **yaydık**. Halı yıkama şirketinden gelen halıları yere **serdik**. Evi temizlemek üç günümüzü aldı. Sonunda ev pırıl pırıl oldu.

Arkadaşım kapıyı açıp eve girince göz yaşlarını tutamadı. Bir gün sonra bir buket çiçek alıp bana geldi ve tekrar tekrar bana teşekkür etti. Her gün uğrayıp onun evini kontrol ettim ve evini temiz tutması için uyardım. Bir yıl sonra arkadaşım artık evini ve kendisini temiz tutmayı alışkanlık hâline getirdi.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

Yığmak: Bir tepe oluşturacak biçimde üst üste koymak, biriktirmek.

Buruşmak: Düzgünlüğü bozulmak, üzerinde kırışık ve katlamalar oluşmak.

Karıştırmak: Kurcalamak, oynamak.

Sınıflamak: Bölümlemek.

Yaymak: Bir şeyi açarak, düzelterek bir alanı örtecek biçimde sermek.

Sermek: Düz bir yere yaymak.

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere parantez içindeki eylemlerden birini koyunuz

(Koymak, örtmek, kapatmak, katlamak, kurutmak, kurumak, yaymak, atmak, saçmak, düzeltmek, toplamak, sermek, asmak, yerleştirmek, sıkmak, karıştırmak, çırpamak, buruşmak).

1. Arkadaşımın kızı bir giyim mağâzasında çalışıyor, işinden nefret ediyor, mağâzaya gelen müşteriler elbiseleri giyinip çıkarıyorlar. O bunları düzeltiyor, bazısını asıyor bazısını
2. Yeni aldığım yatak örtüsünü yatağa çok muhteşem oldu.
3. Çamaşırları yıkayalı bir hafta oldu, hava soğuk ve yağmurlu olduğu için hâlâ
4. Masa örtüsünü masaya sonra üzerine vazoyu koy.
5. İnci kolyemin bağı koptu ve inciler odanın her yerine
6. Kızım kitapları masanın üzerine saçmış, onları ben
7. Deryâ yatağın çarşafı kirlenmiş yeni bir çarşaf misin?
8. Bugün hava çok güzel, biz çamaşırları bahçeye güneşe
9. Zehra dün okuldan gelince pantolonunu yere çıkarıp atmış, köpeğimiz bütün gece üzerinde yatmış. Sabah bu pantolon diye ağladı.
10. Ev çok dağınık bir haftadır hiç
11. Elbiseleri ben ütüledim annem de dolaba
12. Babaannem her gün çekmeceleri düzeltiyor, ben
13. Tabakları kuruladıktan sonra dolaba mısın?
14. Bütün eşyâlarını yerine koysana niçin yerlere?
15. Sen bezi iyice sermediğin için buruşuk.

YÜKSEK ÖKÇELER

Hatice Hanım, çok genç **dul** kalmış zengin bir hanımcağızdı. On üç yaşında iken altmış yaşında bir kocayla evlendiği için evlilikten **nefret etmişti**. İşte hemen hemen on senedir, erkek denilince **romatizma, balgam, pamuk, tentürdiyot** gibi olumsuz şeyler aklına geliyordu. “Gençler başkadır!” diyenlere: — Aman, aman! Onlar da bir gün olup ihtiyarlamazlar mı? Sonra **dertlerini kim çeker**, diye kızardı.

Başlıca merâkı temizlik ve **nâmuslulukt**tu. Göztepe’deki köşkünü, her sabah hizmetçi Eleni ve evlatlığı Gülter’le birlikte temizler, aşçısı Mehmet’i her gün tıraş ettirir, zavallı Bolulu oğlanı tepeden tırnağa kadar beyazlar giymeye **mezbûr ederdi**. Eleni de Gülter de son derece namusluydu. Hatice Hanım **kileri** kilitlemezdı, onun paraları **mezdânda dururdu**. Hele Mehmet’in namusuna diyecek yoktu. Konuşurken gözlerini kaldırıp insanın yüzüne bile bakamazdı. Hatice Hanım, **köşkten** hiçbir yere çıkmadığı için işi gücü hizmetçilerini **kontrol etmekte**. Sürekli odaları dolaşır, **tavan arasına** çıkar, mutfağa inerdi. Derdi ki:

— Benim gibi olun! Ben kimse ile görüşüyor muyum? Sakın siz de komşuların hizmetçileriyle, uşaklarıyla konuşmayın. El, insanı yoldan çıkarır!

Mehmet bile bu **nasîhati** noktası noktasına tutmuştu. Arka bahçedeki mutfağına değil misâfir, **hemşehri** filan, hattâ yabancı bir kedi bile girmiyordu. Hatice Hanım, belki günde on defa iner, onu yapayalnız tenceresinin başında bulurdu. Hatice Hanım’ın temizlik, **nâmus düşkünlüğünden** başka bir de **yüksek ökçe** düşkünlüğü vardı. Güzeldi, **tombuldu, cıvıl cıvıl** bir şeydi. Fakat boyu çok kısa olduğu için evin içinde de bile bir **karışa** yakın ökçeli **iskarpinler** giyerdi. **Âdeta** bir **cambaza** dönmüştü. Bu yüksek ökçelerle merdivenleri takır takır iner, ayağı **burkulmadan** bir aşağı, bir yukarı koşar dururdu. Nihâyet bir baş dönmesi geldi. Çağırdığı doktor ilaç filan vermedi ve dedi ki:

— Bütün rahatsızlığınıza sebep bu ökçelerdir, hanımefendi, onları çıkarın. Rahat, yünden, yumuşak bir terlik giyin. Hiçbir şeyiniz kalmaz.

Hatice Hanım, doktorun tavsiye ettiği bu yünden terlikleri aldırdı. Hakikaten rahattı. İki gün içinde başının dönmesi filan geçti. **Dizlerinde, baldırlarında sızı** kalmadı. Fakat böyle, tam vücudu rahat ettiği sırada, rûhu derin bir **azâp duydu**. Dokuz senelik adamlarının iki gün içinde **birdenbire ahlâkları** bozuldu. Eleni’yi kendi diş fırçasıyla dişini fırçalarken, Gülter’i kilerde reçel kavanozunu boşaltırken gördü. Mehmet’i et günü olmadığı halde bol bir **sahân** külbastıyı yerken yakaladı.

Hatice Hanım, bir hafta içinde adamlarının on beşten fazla **hırsızlığını** ve uygunsuz davranışını yakaladı. **Hele** Mehmet’i, komşu paşanın adamlarıyla koca bir tencere piringç pilavını **atıştırırken** görünce, **sinirinden** ne yapacağını şaşırıldı. O gün her tarafı kilit altına aldı. Hatice Hanım, “Bakalım şimdi ne **çalacaklar?**” dedi. Gerçekten çalınacak hiçbir şey kalmamıştı. Ertesi gün biraz geç kalktı. Aşağıya indi. Gülter’le Eleni meydanda yoktu. Yürüdü, mutfağa doğru gitti. **Gözleri ilişince** aralık kapıya, az daha nefesi duracaktı. Mehmet, ocağın başındaki alçak sandalyeye çökmüş, bir dizine Eleni’yi, bir dizine Gülter’i oturtmuş, kalın kollarını ikisinin bellerine sarmıştı. Hatice Hanım, bu **rezâleti** görmemek için hemen gözlerini kapadı. Fakat kulaklarının kapağı olmadığı için, konuştuklarını duymamazlık edemedi.

Mehmet: — Gülter, artık sen şeker filan getirmiyorsun?

Gülter: —Her taraf kitli, ne yapayım?

Mehmet, Eleni’ye de: —Gece niçin gelmiyorsun? Sana helva yapıp saklıyorum!

Eleni: —Yakalanacağız! Sonra hanım bizi kovacak, diye çırpınıyordu.

Aralarında çıtır pıtır bir hasbihâl başladı. Hatice Hanım, gözünü açmıyor, yüreği çarparak merâkla dinliyordu.

Gülter: — Ah o terlikler! Her işimizi bozdu. Hanımın geldiği hiç duyulmuyor. Ne yapsak yakalanıyoruz. Eskiden ne iyiydi. Yüksek ökçelerin takirtisinden evin en üst katında kımıldadığını duyardık.

Sohbet uzadıkça, kendi göremediği başka önceki rezâletlerin hikâyelerini işitiyordu. Dayanamadı, “Sizi alçak, hırsız, nâmûssuzlar! Defolun şimdi evimden!” dedi. Dokuz senelik **sâdık** hizmetçilerini hemen kapı dışarı etti.

Aşçı, işçi artık eve ne kadar adam aldıysa, hepsi arsız, hırsız, yüzsüz, namussuz çıkıyordu. Tam iki sene bir adam akıllısına rast gelmedi. Malı mülkü varken, hiçbir sıkıntısı yokken, bu hizmetçiler yüzünden zayıflıyor, **sararıp soluyordu**. Baktı olmayacak! Yine yüksek ökçeli iskarpinlerini (Ayakkabılarını) giydi. Hizmetçilerinin hırsızlıklarını, uğursuzluklarını ve nâmussuzluklarını görmez oldu. **Benzine kan geldi**. Yine başı dönmeye başladı. Fakat sesi işitilmeyen ökçesiz terlikler giymemek için doktora gitmiyordu. Hatice Hanım, “Hiç olmazsa şimdi yüreğim rahat ya” diyordu.

SÖZCÜKLER EYLEMLER VE DEYİMLER:

Dul: Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kişiler.

Nefret etmek: Tiksinti duymak, birine veya bir şeye karşı nefret duygusuyla dolu olmak, bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik o kişiye duyulan olumsuz duygu. Birinden ve bir şeyden nefret etmek.

Örnek: Küçük çocuk her derste kendine bağırarak öğretmenden nefret ediyordu.

Romatizma: Kaslarda ve özellikle eklemlerde kendini gösteren ağrılı hastalık.

Örnek: Babaannem romatizma ağrılarını dindirmek için farklı kremler kullanırdı.

Balgam: Mukus, solunum organlarının salgıladığı ve ağızdan dışarı atılan sümüksü madde.

Pamuk (Cotton): Pamuk bitkisinin tohumlarının çevresinde oluşmuş ince ve yumuşak tellerin adı.

Örnek: Doktor yarayı tentürdiyotlu pamukla temizledi.

Tentürdiyot: Mikrop kapmasını önlemek için bir kesik veya sıyrığa sürülen iyot tentürü.

Hizmetçi: Evlerde temizlik yapan, hizmet eden kimse.

Nâmus: Dürüstlük, doğruluk.

Örnek: Bu kadın çok nâmûslu, eşinden başkasına asla bakmaz.

Şirketteki muhasebeci çok namuslu, asla para çalmaz.

Nâmusluluk: Doğruluk, dürüstlük, namuslu olma durumu, namuskârlık.

Kiler: Evlerde yiyecek ve içeceklerin saklandığı oda, ambar veya dolap.

Sürekli: Durmadan, devâmlı.

Tavan arası: Bir yapının tavanı ile çatısı arasında kalan bölüm.

Nasîhat: Öğüt, bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz.

Örnek: Babaannemin nasîhatini dinleyip kötü insanlarla arkadaş olmadım.

Hemşehri: Aynı memleketli.

Uşak: Erkek hizmetçi.

Tombul: Şişman, etine dolgun.

Cıvı cıvı: Canlı, neşeli.

Hırsızlık: Bir şeyi çalma.

Ökçe: Ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk.

Düşkün: Bir şeye kendini aşırı vermiş olan, çok bağlı.

Düşkünlük: Düşkün olma durumu.

Karış: Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde başparmak ile serçe parmağın uçları arasındaki açıklık.

Örnek: Kadınların bir karışı ortalama 18 cm'dir.

İskarpin: Ökçeli ayakkabı.

Âdeta: Sanki, hemen hemen.

Cambaz: Akrobat, yerde ve tel, at, bisiklet, ip vb. üzerinde dengeye dayanan, tehlikeli, heyecân verici gösteriler yapan kimse.

Diz: Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.

Örnek: Çocuk kedisini dizine yatırmış, okşuyordu.

Baldır: Bacağın dizden ayak bileğine kadar olan bölümü.

Sızı: Ruhsal acı.

Örnek: Leylâ ve Mecnûn büyük bir aşk yaşadılar, Mecnûn Leylâ'nın aşk sızısını yıllarca kalbinde hissetti.

Birdenbire: Aniden, beklenmedik bir anda, bir çırpıda.

Sahân: Tabak, derinliği az olan kap.

Hele: Özellikle.

Sinir: Bir şeyin hoşuna gitmemesi durumunda kişinin vücûdunun gerilmesi.

Rezâlet: Toplumun duygularını inciten olay veya durum, kepazelik, maskaralık, rezillik.

Sâdık: Sadakatli, bağlı.

Kilitle: Anahtarla kilidi kapamak.

Dönmek: Benzemek, bir şeyi andıracak duruma girmek.

Örnek: Ayla büyüdükçe annesine döndü.

Burkulmak: Kol, parmak vb. birdenbire kendi eklemi üzerinde dönmek, bir zorlanma sonucunda incinmek.

Örnek: Merdivenden inerken ayağım burkuldu.

Atıştırmak: Acele **bir şekilde** yemek veya içmek.

Örnek: Toplantıya on dakika olduğu için ayaküstü ekmek zeytin atıştırdım.

Çalmak: Başkasının malını gizlice almak, hırsızlık etmek, aşırmaq.

Örnek: Dört beş yıl önce biri evime girmiş, altınlarımı ve paramı çalmıştı.

Derdini çekmek: Üzüntü ve sıkıntısını çekmek.

Örnek: Zavallı kadın sarhoş adamın yıllarca derdini çekti.

Mecbûr etmek: Birini bir şey yapmaya zorlamak.

Örnek: Öğretmen bizi on sayfa yazı yazmaya mecbur etti.

Meydânda durmak: Bir şeyin, birinin ortada durması.

Örnek: Hırsızlar içeri girdiğinde bütün altınlar meydanda, masanın üzerinde duruyordu.

Kontrol etmek: Denetlemek, gözden geçirmek.

Örnek: Öğretmen ev ödevlerini kontrol etti, bazı öğrenciler ödevlerini getirmemişti.

Yoldan çıkmak: Doğru yoldan ayrılmak.

Örnek: Çocuk lisedeyken yoldan çıktı, içki içmeye, kumar oynamaya ve barlara takılmaya başladı.

Azâp duymak: Bir şeyden dolayı acı çekmek, üzülmek.

Örnek: Aile fakirdi, sokakta açlıktan ölen köpekleri gördükçe azâp duyuyorlardı.

Ahlâkını bozmak: Birini yoldan çıkarmak, kötü şeyler yapmaya sevk etmek.

Örnek: Selim, Berk'in ahlâkını bozdu. Çocuk derslerde durmadan konuşuyor, herkesle kavga ediyor.

Gözü ilişmek: Birdenbire veya istemeden birini veya bir olayı görmek.

Örnek: Odada gözlerimi gezdirirken gözüm antik bir vazoya ilişti.

Sararıp solmak: Sağlığı bozulmak.

Örnek: Öyle bir aşka düştü ki sararıp soldu.

Benzine kan gelmek: Canlanmak, sağlıklı duruma gelmek.

Örnek: Annesi çocuğuna üç aydır çok iyi bakıyor, çocuğun benzine kan geldi.

Metinle İlgili Sorular:

1. Hatice Hanım, nasıl bir hanımdı?

- A). Dul kalmış yaşlı bir hanımdı.
- B). Evlenmek için can atan bir hanımdı.
- C). Gezmeyi ve temizliği seven bir kadındı.
- D). Topuklu ayakkabı merâkı olan bir hanımdı.

2. Hatice Hanım niçin erkeklerden nefret ediyordu?

- A). Kocasıyla zorla evlendirildiği için.
- B). Kocası onu beğenmediği için.
- C). Kocası ona miras bırakmadığı için.
- D). Kocası balgamlı bir ihtiyar olduğu için.

3. Aşağıdakilerden hangisi Hatice Hanım'ın adamlarına güvendiğini göstermemektedir?

- A). Sürekli hizmetçilerini kontrol etmesi,
- B). Onun paralarının meydanda durması,
- C). Mehmet'in eve kimseyi sokmaması,
- D). Hatice Hanım'ın kileri kilitlememesi,

4. Hatice Hanım topuksuz terlikleri giyince ne olmadı?

- A). Başının dönmesi geçti.
- B). Dizlerinde ağrı kalmadı.
- C). Adamlarına güveni geldi.
- D). Yüzünde renk kalmadı.

5. Hatice Hanım hizmetçilerinin hırsızlığını yakalayınca ne yaptı?

- A). Gayet doğal karşılayıp gülümsedi.
- B). Ökçeli ayakkabılarını tekrar giydi.
- C). Mehmet'i Eleni'yi ve Gülter'i affetti.
- D). Dolaplardaki eşyalarını çıkardı.

Hatırlatma!

Yabancı sözcüklerde yumuşama görülmez. Örnek: Nasihat–nasîhati, hukuk– hukuk-u, tabiat–tabiat-ı, devlet – devlet-e, şöbiyet– şöbiyet-i, rahat-rahat-ı, sepet–sepet-i, erzak–erzakın, lacivert- laciverti.

TEMA 3:
YİYECEKLER

1. YEMEK ALIŞKANLIKLARIMIZ

2. SOFRA ÂDÂBI

BİRİNCİ BÖLÜM: YEMEK ALIŞKANLIKLARIMIZ

Yeme alışkanlığımız nasıl, neleri yemekten hoşlanıyoruz?

Elif: Ben yemek konusunda oldukça seçiciyim. Hattâ **takıntı**larım var, çok okuyan ve çok sağlık programları dinleyen bir kişiyim. Yeme konusunda fikirlerim sık sık değişiyor. Bazen inek sütü içmeme kararı alıyorum, Hindistan cevizi sütü veya soya sütü içiyorum; bazen “fast food” denen pizza, hamburger gibi yiyecekleri yiyorum. Her gün az yemeyi düşünüyorum ama gece bile yemek yiyorum. Çikolata ve tatlıları o kadar seviyorum ki bir türlü onlardan vazgeçemiyorum. En çok tercih ettiğim yemekler; içli köfte, falafel, mercimekli köfte, biber dolması, Boşnak böreği, **pavlaka**, krep, suşi, Çin mantısı, ekşili acılı çorba, tavuklu pizza, sırniki, zeytin yağlı yaprak sarması, fırında somon balığıdır. Ben sâdece **kurabiye**, sırniki, makarna ve Çin usûlü pilav yapabiliyorum. İstiyorum ki evde çeşit çeşit yemekler hazır olsun ve ben de istediğim vakit yiyeyim. “**Erkeğin kalbine giden yol midesinden geçer.**” diyenleri anlamıyorum. Bence bütün canlıların kalbine giden yol midesinden geçiyor. “**Aç ayı oynamaz**” atasözüne katılmıyorum. Ayı değil, aç insan da oynamaz. Niçin yemeyi özelleştirip birilerine aitmiş gibi gösteriyorlar, hiç anlamıyorum.

Melih: Ben **abur cubur** yemeyi sevmem, daha çok evde yemek yerim. Kendi yemeğimi ve ekmeğimi kendim pişiririm, aç kalmam. En iyi yaptığım yemek, **çiğköfte**dir. Haftada iki kez mutlaka çiğköfte yemek isterim. Ben bir doktor adayı olarak “fastfood” tarzı yemekleri yemek istemem. Yemeklerde tereyağı gibi doğal ürünleri kullanırım.

Sebze ve meyveyi kendim yetiştiririm. Benim hazırladığım yaz kahvaltıları meşhurdur. Kahvaltımızı genellikle verandadaki masaya hazırlarım. Soframda en az **yirmi beş otuz** çeşit meyve, sebze ve hayvansal ürün bulunur. Annem ve babam kahvaltıyı hazır görünce çok mutlu olurlar. Kahvaltıda patates ve yeşil biber kızartmasını severim. Tavuklarımın yumurtalarını kümesteki **foluktan** alır ve haşlarım. Bahçemden maydanoz, yeşil soğan, su teresi kırkar, domates ve salatalık toplarım. Her gün köyün **fırınından** pide; yol üzerindeki Döndü teyzeden de her hafta tereyağı, süt ve **çökelek** satın alırım. Sofraya çilek reçeli, vişne reçeli, bal, tereyağı, kaymak, farklı peynirler, kavurma, **menemen**, börek, sebze kızartmaları, haşlanmış yumurta, domates, salatalık, yeşil soğan, tere, yeşil biber, dere otu, **marul**, **çemen**, ekmeğe, çay koyarım. Çayımız masanın üzerine konulan küçük bir ocakta kaynar.

Olga: Benim eşim Türk, başta Türk yemekleri olmak üzere dünyâ mutfaklarından farklı yemekleri tattım. Türk yemeklerini zevkle yiyorum. Özellikle Akdeniz mutfağı tam bana

göre, balıklar, mezeler, salatalar... Benim kişisel tercihim; **çiğ** sebze ve meyvelerdir. Acıktığımda ceviz, fındık ve fıstık gibi yemişlerden yerim. Tatlı, bende **alerji** yapar. Bu yüzden tatlı yemekten kaçınırım. Evde sık sık kekler yapmak istemem. Yaptığımda da inek sütü ve buğday unu kullanmam. Sebzeleri ve eti kızartmam. Çikolata alırken kakao **oranı** yüksek çikolataları tercih ederim. Ben doğal meyve suları ve kaynak suyu içerim. Eşim benim yemeklerimi yerken parmaklarını yer.

Meryem: Ben şişmanlamamak için az yerim, yağlı yemeklerden kaçınırım. Şeker aslâ yemem, çaylarıma bazen şeker yerine bal koyarım. Sindirilmesi kolay yiyecekleri tercih ederim. Bol yoğurt yerim. Eğer ben şişmanlama eğiliminde olmasaydım, börek, pasta gibi yiyecekleri bolca **tüketebilirdim**. Ama ben yılda bir iki defa çikolatalı pasta yerim. Benim eşim şişman kadınları sevmez, dış görünüşe bu kadar önem vermesi beni bu tarzda beslenmeye zorladı. Bunun için ben her gün spor yaparım, haftada iki üç defa tenis oynarım.

Metin: Annem mutfaktan hiç çıkmaz, benim için çeşit çeşit yemekler yapar. Her gün hamur işleri, sütlü tatlılar ve farklı salatalar yapar. Biz sık sık ama az yemek yeriz. Annem, “**Can boğazdan gelir**” der. İyi beslenmenin önemini farkındadır.

Kek saklama kaplarında dâimâ **bâdemli**, incirli **kurabiyemiz**, poğaçamız; buz dolabında zeytinyağlı sarmamız ve kıymalı böreğimiz vardır. Bekârken annem gibi becerikli ve iyi yemek yapan bir kızla evlenmek isterdim. Sveta başlangıçta yemek yapmayı sevmiyordu, ama annemi örnek aldı ve şimdi Türk yemeklerini yapabiliyor.

Aynur: Ben **geleneksel** bir insanım, yer sofrasında yemek yemeyi masada yemeye tercih ederim. Bazen çocukluğumu hatırlar; **verandada** yere sofra hazırlarım. Evimde birkaç tane **sinim** var, babaannemden kalan bakır sinimi nâdiren kullanıyorum. **Taştan yumuşağını** yerim, yemek seçmem ve yemek ayırana da kızarım. Önümüze gelen yemekleri sürekli eleştirirsek Allah bizi bunlardan yoksun bırakır. Sofraya her oturduğumda, bizleri yoktan var eden ve bize sayısız **nimet**ler sunan Allah'a şükrederim. Yemekte dâimâ şu duâyı okurum: *“Allâh'ım, şu yemeğin sâhibinin ve yiyeçlerinin günâhlarını bağışla!”* Herkes yemeğini bitirmeden sofradan kalkmam, âile üyeleri gelmeden yemeğe başlamam. Bazen eşim yemek yapar, ona: **“Eline sağlık, yemek çok lezzetli olmuş”** derim.

Ayla: Yemek benim işim, benim hobim. Yemek yemeyi de pişirmeyi de çok severim. Selânik, Türk, Rus, Meksika mutfaklarından yemekler yaparım. Haftada iki defa kısır, lahana ve yaprak sarması yaparım. Aşçı olabilirdim ama sabahtan akşama kadar bir mutfağa kapanmak ve müşterilere yemek yetiştirmek bana stresli geldiği için aşçı olmak istemedim.

Dostlarıma yemek yapıp yedirmeyi seviyorum. Özellikle samsa, kuzu kapama, pulupetka, sütlü ve mandalinalı bardak tatlısı gibi pek çok yemek yapıyorum. Çocuklarım benim yemeklerime bayılıyorlar. Küçük kızım, “Annemin yemeklerinin yeme de yanında yat” diyor.

Mert: Ben küçükken babaannemin yaptığı birkaç yemeği **iştâh**la yedim. “Anne yemeği” diye bir **tâbir** vardır, ben bu tâbir yerine “Babaanne yemeği” tâbirini kullanırım. “Varsa da yoksa da babaannemin yemeği” derim. Küçükken acıktığımda babaanneme koşardım. Babaannemin et kavurmasının, peynirinin, ekşi ayranının, lahana sarmasının tadına doyum olmazdı. Babaannem yoğurt ve peynir mayalamanın **erbâbı**ydı. Babaannem de atalarından öğrenmiş. Babaannemin kavurma dürümü muhteşemdi, sabahleyin kavurma dürümüyle çay içmekten büyük zevk alırdım. Babaannemin yemek **târifleri** onunla mezara gitti, kimse bunu öğrenmek istemedi ve o sağken (Yaşarken) kızları ve gelinleri ondan bu yemeklerin târifini almadılar. Ben evde yemek yemeyi sevmem, kadınlar genellikle iyi yemek pişiremezler. Restoranlarda döner, kebab ve işkembe çorbası yemeyi severim. Erkekler her işte olduğu gibi aşçılık mesleğinde de başarılıdırlar. Aşçı demişken aşçı yemeği benim favorimdir. Aşçı yemeği bir yemek çeşidi değil, aşçılar yaptıkları her yemekten az az tabağa koyarlar ve böylece müşteri birçok yemeği tatmış olur.

Zeynep: “İyi bir ev hanımı ve aşçıyım” diyemiyorum, yemek yapmaktan nefret ederim, hizmetçim veya annem bizim için yemekler yaparlar. Çocuklarımı yemek için zorlamam, zorla yedirmem hatta bazen aç yatarlar. Atalarımız ne demiş: “**Gönülsüz yenen aş ya karın ağrıtır ya da baş**” Annem bana kızar ama çok yemek zararlıdır. Onlara tost yaparım, yumurta yaparım, hazır yemekleri ısıtırım. Çocuklara yatarken içmeleri için ballı süt veririm. Benim çocuklarım özel bir anaokuluna gidiyorlar, zâten orada günde üç öğün yemek veriyorlar. Onlar eve genellikle **tok** geliyorlar. Evde meyve, yemiş ve pasta gibi yiyecekler yiyorlar. Ben iyi bir anneyim, çünkü onları iyi besliyorum ve onlar çok sağlıklılar.

Gökben: Ben sabah kahvaltımı arkadaşım ile iş yerimin yanındaki kafede, öğle yemeğimi de iş yerimin yakınındaki restoranda yerim. Birkaç defa da arkadaşlarımla Çin restoranına gittim. Burada çubuklarla yemek yiyemedim. Ama benim arkadaşım çubuklarla yemek yiyebiliyor. Onun çubuklarla havalı bir şekilde yemek yemesi canımı sıktığı için artık oraya gitmek istemiyorum. Akşam yemeklerini ise sevgili eşim hazırlar, ben de sofrayı toplarım. Biz hazmı kolay yiyecekleri tercih ediyoruz. Geç vakitte ağır yemekleri midem **almıyor**, çıkarıyorum (kusuyorum). Tatlı olarak da kabak tatlısını tercih ederim, hamurdan yapılmış tatlıları yiyemem.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER ve DEYİMLER:

1. Metin (Elif):

Abur cubur: Yararı gözetilmeksizin rastgele yenilen şeyler.

Seçici: Seçen kişi, her yemeği yemeyen kişi.

Takıntı: Bir şeye hastalık derecesinde düşkünlük, obsesyon.

Pavlaka: Bir çeşit krema.

Kurabiye: Genellikle un, şeker ve bir tür sıvı yağ veya katı yağ, kuru üzüm, yulaf, çikolata parçaları, kuruyemişler gibi malzemelerle hamur yapıp fırında pişirilen top şeklindeki bisküvi.

Erkeğin kalbine giden yol midesinden geçer: Erkekler yemek yemeyi sever ve yemekleri güzel yapan kadınlardan hoşlanırlar.

2. Metin (Melih):

Çiğköfte: Çiğ köfte; bulgur, kırmızı pul biber, kıyılmış et, salça, soğan, maydanoz ve çeşitli baharatların yoğurulup karıştırılması ile hazırlanan Türkiye'nin güney bölgesine ait bir yemektir.

Veranda: Evlerin girişindeki üstü kapalı bahçeye doğru çıkıntı, balkon.

Meşhûr: Ünlü.

Folluk: Tavukların yumurtlaması için hazırlanmış özel yer.

Kümes: Tavuk, hindi gibi küçükbaş evcil hayvanların barınmasına yarayan kapalı yer.

Fırın: İçinde genellikle odun yanan, her yanda aynı derecede ısı oluşturarak ekmek, pasta ve yemek pişirmeye yarayan, tavanı tonoz biçiminde, önünde tek açıklık bulunan ocak.

Çökelek: Yağı alınmış süt veya yoğurdun kaynatılmasıyla elde edilen bir peynir türü.

Çemen: Salçanın içine birkaç çeşit baharat, zeytinyağı, sarmısak ve dövülmüş ceviz eklenmesiyle elde edilen bir sos.

Dere otu (Dill): Maydanozgillerden bir bitki türü.

Marul (Lettuce): Geniş yeşil yapraklı bir bitki.

Kızartma: Kızartılarak hazırlanmış yemek.

3. Metin (Olga):

Kişisel: Kişinin kendisiyle ilgili, kendini ilgilendiren.

Örnek: Ayla öldükten sonra onun kişisel eşyaları âilesine verildi.

Çiğ: Pişmemiş.

Alerji: Birtakım yiyecek, ilâç, toz, koku gibi şeylere hastalık derecesinde gösterilen aşırı tepki.

Oran: Büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parça ile bütün arasında bulunan bağıntı.

Tatmak: Dil yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.

Örnek: Ben böyle bir lezzet tatmadım. Muhteşem bir yemektir.

Kızartmak: Yağda yiyecekleri pişirmek.

Parmaklarını yemek (Deyim): Bir yemeğin çok lezzetli olması anlamına gelir.

4. Metin (Meryem):

Şişmanlama eğilimi: Şişmanlamaya yakın olma durumu, şişmanlamaya uygun.

Tüketmek: Bitirmek, yok etmek, yemek.

Örnek: Biz yeşil sebzeleri bol tüketiyoruz.

5. Metin (Metin):

Beslenme: Vücut için gerekli besin maddelerini alma.

Bâdem (Almond): Kuru ve yaş yenilen yemiş.

İncir (Fig): Bir tür meyve.

Saklamak: Bir şeyi bir yerde bozulmadan doğal durumları ile durmasını sağlamak, korumak, muhâfaza etmek.

Örnek: Peynir bozulmasın diye buzdolabında saklıyorum.

Saklama: Saklama işi.

Can boğazdan gelir (Atasözü): Boğazına bakmayan kişinin sağlığı hayati tehlikeye düşer.”.

6. Metin (Aynur):

Duâ: Allah’a yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin.

Örnek: Leylâ’nın kanserden kurtulması için Allah’a çok duâ ettim.

Günâh: Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış.

Örnek: Başkasının parasını zorla almak günahdır.

Rab: Allah, tanrı.

Örnek: Rabbim kullarına acır.

Nimet: Yiyecek içecek.

Kızmak: Birine öfkelenmek, sinirlenmek.

Örnek: Fabrikadaki işçiler az çalıştığında patron herkese kızıyor.

Eleştirmek: Bir düşünceyi, bir eseri, bir yargıyı inceleyerek doğruluk veya yanlışlığını ortaya çıkarmak ve gerçek değerini belirtmek.

Örnek: Reyhan beni sevmediği için ne söylersem söyleyeyim, olumsuz bir şekilde eleştiriyor.

Taştan yumuşağını yemek (Deyim): Yemek seçmeden her türlü yemeği yemek.

7. Metin (Ayla):

Samsa: Bir tür börek.

Pulupetka: Tavuk, soğan ve yufkayla yapılan bir börek.

Kapanmak: Kapalı duruma gelmek.

Örnek: Pandemiden yüzünden Türkiye’de restoran ve kafeler kapandı.

Yemek yetiştirmek: Vaktinde hazır olmasını sağlamak, tamamlamak, bitirme.

Örnek: Misâfirlere o kadar çok yediler ki yemek yetiştiremedim, bazıları tekrar istedi.

Yeme de yanında yat: Yemeye kıyamayacak kadar lezzetli.

Örnek: Baklava hârika, yeme de yanında yat!

8. Metin (Mert):

İştâh: Yemek yeme isteği.

Örnek: Çocuk hasta oldu, **ıştâhı** kalmadı, hiç yemek yemiyor.

Tâbir: Deyiş, deyim, anlatım, ifade.

Erbâp: Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse.

Dürümü: İçine türlü katıklar konularak sarılmış yufka ekmeği.

Yemek târifi: Bir yemeğin yapılış yöntemini açıklama ve belirtme.

Tadına doyum olmamak: Doyulamayacak kadar lezzetli olmak.

Örnek: Bu kafenin pizzalarının tadına doyum yok! Her gelişimde iki büyük pizza yerim.

9. Metin (Zeynep):

Tok: Açlığını gidermiş, doymuş.

Gönülsüz yenen aş ya karın ağrıtır ya da baş (Atasözü): İsteksiz yenilen yemek insana dokunur. İnsan bir işe gönlünü vermez, onu severek yapmaz ise bu işten hayır gelmez.

10. Metin (Gökben):

Ağır yemekler: İnsan sağlığına dokunması söz konusu yağlı, baharatlı, çok kızarmış yiyeceklere denir.

Hazmı kolay yiyecekler: Sindirimi kolay yiyecekler.

Can sıkmak: Birinin huzurunu bozmak.

Örnek: Müdür her sabah öğretmenlerin geç gelip gelmediklerini kontrol eder ve onların canını sıkar.

Mide kaldırmamak: Hastalık, tikslenme gibi nedenlerle bir şeyi yiyememek.

Örnek: Yağlı yemekleri midem kaldırmıyor artık, ilâç kullanıyorum.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Elif):

1. Elif her türlü sütü içer.
2. Elif üç öğün yemek yer.
3. Elif tatlı yiyecekleri hiç yiyemez.
4. Elif her türlü yemeği iyi yapar.

2. Metin (Melih):

1. Melih yemek pişiremez ama kahvaltı hazırlar.
2. Melih'in en çok sevdiği yemek çiğköftedir.
3. Melih kahvaltıya 20-30 çeşit yiyecek koyar.
4. Melih'in tavukları var ama yumurtlamıyorlar.

3. Metin (Olga):

1. Nadya dünyâ mutfaklarından farklı yemekleri tatmış.
2. Nadya, daimâ çiğ sebze ve meyveler yer.
3. Nadya'ya tatlı alerji yapar, bu yüzden tatlı yemekten kaçınır.
4. **Nadya'nın eşi onun yemeklerini yerken parmaklarını yer.**

4. Metin (Meryem):

1. Meryem şişmanlamamak için az yer.
2. Meryem her gün tenis oynar.
3. Meryem hafif yiyecekleri tercih eder.
4. Meryem'in eşi onu çok sever.

5. Metin (Metin):

1. Metin'in annesi farklı yemekler yapar.
2. Metin ve âilesi sık sık yemek yemezler.
3. Metinlerin buz dolabında her zaman kıymalı börek vardır.
4. Metin'in annesi, "Can boğazdan çıkar" der.

6. Metin (Aynur):

1. Aynur her şeyi yer, yemek ayırmaz.
2. Aynur çok inançlıdır.
3. Aynur şükür etmeyi bilen bir insandır.
4. Aynur her zaman duâ eder.

7. Metin (Ayla):

1. Ayla bütün dünyâ mutfaklarından yemekler yapar.
2. Ayla tembel olduğu için aşçı olmak istemedi.
3. Ayla Selânik'te yaşamaktadır.
4. Sâdece çocukları Ayla'nın yemeklerini beğenir.

8. Metin (Mert):

1. Mert babaannesinin yaptığı her şeyi iştâhla yemiş.
2. Mert babaannesinin et kavurmasının tadına doyamazmış.
3. "Yoğurt" Türkçe bir kelimedir.
4. Mert'in babaanesi yoğurt ve peynirin erbâbıdır.

9. Metin (Zeynep):

1. Zeynep iyi bir ev hanımı ve iyi bir aşçı değildir.
2. Zeynep'in yemeklerini annesi ve hizmetçisi pişirir.
3. Zeynep çocuklarını yemek yemeleri için zorlamaz.
4. Zeynep çocuklarına her gün yemek yapar.

10. Metin (Gökben):

1. Gökben evde hiç yemek hazırlamaz.
2. Gökben'i çubuklarla yemek yiyememek üzmemektedir.
3. Gökben'in ağır yemekleri midesi almaz.
4. Gökben'in eşi yemek pişirmeyi çok sever.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki uygun kelimeleri getiriniz.

(Beslemek, aç, şişmanlamak, yiyecek, tüketmek, doyurmak, doğramak, kesmek, kusmak, kalmak, atmak, yutmak, yemek, kokmak, burun, diyet, yemek, pişirmek, koymak, tane, yapmak)

1. Ben börek, pasta gibi hamur işlerini çok seviyorum ancak korkuyorum. Çünkü üç ay önce aldığım pantolonum bana dar geliyor.
2. Akşamları tereyağında yumurta
3. Ben köpeğimi kışın bir kez yazın ise iki kez
4. Kız kardeşim çok şişmanladı, zayıflamak için yapıyor.
5. Arkadaşımın sağlığı bozuldu, doktor ona yağlı yiyecekleri söyledi.
6. Türkiye'de kahvaltıda 20-30 çeşit bulunur.
7. Çok olduğum için çabucak kendime yağda yumurta pişirdim.
8. Ben kılçıklı balıkları yiyemiyorum, balığın kılçıkları boğazımda diye yavaş yiyorum.
8. Meyve suyu içerken arkadaşımı güldürdüm, meyve suları geldi.
9. Anneannem sabahları okula gitmeden önce bizi tıka basa
10. Bebeğe annesi o kadar yedirdi ki çocuk her yere
11. Patatesleri kızartmadan önce yıkadım, soydum ve
12. Aşçı mutfakta yemek ben masaya tabakları diziyordum.
13. Yemeğe bol sarmısak çünkü sarmısak çok faydalıdır.
14. Sabahtan akşama kadar hiç yemek yemedik, öldük.

15. Leylâ annesinin ona gibi lezzetli mantı yapar.
16. Pirinç pilavını lapa lapa sevmem, isterim ki pirinçler olsun.
17. Siz yemeğe biraz baharat lezzetli olur.
18. Boğazım ağrıyor yiyecekleri
19. Şu an canım yemek İstemiyor.
20. Bütün evden tarçınlı kek

Alıştırma 3. Aşağıdaki eylemlerin kullanımına dikkat ediniz.

Kaynatmak: Bir şeyi kaynatmak.

Örnek: Deniz seviyesinde su 100°C'de kaynar.

Su kaynayınca makarnayı suyun içine atarız.

Haşlamak: Suda kaynatarak pişirmek.

Örnek: Yumurtaları haşla ama rafadan olsun.

Hazırlamak: Bir şeyi ortaya koymak, gerçekleştirmek, düzenlemek, pişirmek.

Örnek: Akşam yemeğini hazırladım. Biraz sonra yemek yiyelim.

Pişirmek: Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek veya içilebilecek bir duruma getirmek.

Örnek: Dolmayı ocağa koydum, sen dolmaya bak, ben markete gidiyorum.

Buharda pişirmek: Su buharında yiyecekleri pişirmek.

Örnek: Zeynep, mantıları suda haşlama, lütfen buharda pişir.

Isıtmak: Sıcak duruma getirmek.

Örnek: Kızım, yemekleri buzdolabına koydum, yiyeceğin vakit mikrodalga fırında veya tavada ısıt.

Kızartmak: Kızgın yağda pişirmek.

Örnek: Akşam için et köftesi ve patates kızartacağım.

Fırınlamak: Fırında pişirmek.

Örnek: Etleri yağlı kâğıdın arasına koyup fırınlarsan daha lezzetli olur.

Demlemek: Çayı kaynar suyun içine attıktan sonra renk ve koku vermesi için bir süre bekletmek.

Örnek. Çay demlensin diye ocağı yavaşca aldım.

Yakmak: Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak.

Örnek: Yemeği ocakta koydum, film seyrediyordum, o sırada yemeği yaktım ve çöpe döktüm.

Soğutmak: Soğumasını sağlamak, soğumasına sebep olmak.

Örnek: Yemek çok sıcak, soğumasını bekleyelim.

Dondurmak: Donmasını sağlamak.

Örnek: Biraz önce dondurma yaptım donması için dolaba koydum.

Çırpma: Sulu yiyecekleri hızla ve sürekli olarak çatal, kaşık vb. ile karıştırmak.

Örnek: Kekin lezzetli olması için yumurtayı iyi çırpmalıyım.

Karıştırmak: Yemeği dibinin tutmaması için kaşıkla altüst etmek.

Örnek: Aşçı sütlaç iyi karıştırmamış, sütlaç dibine yanmış.

Yoğurmak: Katı veya toz durumundaki bir maddeyi herhangi bir sıvı ile karıştırarak hamur durumuna getirmek.

Örnek: Böreğin hamurunu yoğurtla yoğurursan daha lezzetli olur.

Yağlamak: Yağ sürmek.

Örnek: Leylâ tepsiyi yağladı, börekleri tepsiye dizdi ve sonra fırına verdi.

Sürmek: Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek.

Örnek: Böreklerin üzerine yumurta sarısını fırçayla sür, börekler nar gibi kızarsın.

Çıkarmak: Bir meyvenin çekirdeğini çıkarmak.

Örnek: Vişne reçeli yaparken önce çekirdekleri çıkarıyorum.

Temizlemek: Yıkamak, meyve ve sebzelerin kabuklarını, saplarını çıkarmak.

Örnek: Zavallı kadın saatlerce patateslerin kabuğunu temizledi.

Kesmek: Bıçak, makas gibi araçlarla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak.

Örnek: Domatesleri küp küp kestim ve üzerine sarmısak ekledim.

Doğramak: Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak.

Örnek: Hamdi marulları ve soğanları ufak ufak doğradı sonra bulgurla karıştırdı.

Soymak: Bir şeyin üzerinden kabuğunu, derisini veya zarını çıkarmak.

Örnek: Ayşe portakalı ve elmayı soydu, kızına elleriyle yedirdi.

Dilimlemek: Dilimlere ayırmak, dilim dilim etmek.

Örnek: Mandalina, portakal gibi meyvelerin içi dilim dilimdir.

Esra ekmeği ince dilimledi ve büyük bir tabağa koydu.

Rendeleme: Rende ile ufak parçalara ayırmak.

Örnek: Havuçlu kek yaparken havuçları rendelemek gerekir.

Öğütmek: Tane durumundaki hubûbât ve kuru yemişleri bir araçla ezerek un durumuna getirmek.

Örnek: Fındık ezmesi yapmak için iyice fındıkları öğüttüm.

Dövmek: Bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek.

Örnek: Cacık yapmak için sarmısağı dövmek lâzım.

Aıştırma 4. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki eylemlerden uygun olanını getiriniz. (Doğramak, sürmek, yağlamak, soymak, çırpmak, rendelemek, pişirmek, yoğurmak, kesmek, dilimlemek)

1. Patates yemeği için patatesleri irice gerek.
2. Poğaçha hamurunu yumuşak gerek.
3. Ben sık sık fırında kuzu eti
4. Elif dilimlenmiş ekmeğin üzerine avokadoyu ezip
5. Marketten rendelenmiş kaşar almıyorum, kendim evde
6. Elmalı turtta için elmaları hamurun üzerine yaydım.
7. Yufkaları fırın tepsisine yaymadan önce iyice tabağı gerekir.
8. Annem içli köfte yaparken önce bulgurla yağsız kıymayı iyice
9. Bazı ev hanımları yemek yaparken domatesin kabuğunu
10. Sağlıklı beslenen insanlar sebzeleri kızartmazlar buharda

İKİNCİ BÖLÜM: SOFRA ÂDÂBI (KURALLARI)

Her ülkenin **sofra âdâbı** ve yemek yeme alışkanlıkları birbirinden farklıdır. Örneğin; İngilizlerde **servis** görevlisi tepside yemekleri kişilerin tabaklarına servis ederken Fransızlarda konuğun kendisi sol tarafına getirilen servis tepsisinden yemeklerini tabağına alır. Amerika'da ise servis, garson tarafından tabakla getirilir ve servis misâfirin solundan yapılır. Dünyâda en çok tercih edilen servis şekli ise hızlı ve pratik olması nedeniyle Amerikan servsidir. Osmanlı'da ise insanlar yemeklerini yer sofrasında ve ortaya konulan büyük tabaklardan yerlerdi. Şu andaki Türk sofrâ âdâbı ve **görgü** kuralları üzerinde hem Batı ülkelerinin hem de Osmanlı'nın etkileri görülür. Dünyânın pek çok ülkesinde sofrâ âdâbı şöyledir:

1. Ev **sâhibi** veya yemek dâvetindeki en büyük kişi oturmadan sofraya oturulmamalıdır.
2. Ev sâhibi veya evin büyüğü sofradan kalkmadan kalkılmamalıdır.
3. Masaya oturmadan önce kadınlar rujunu silmelidir. Bardakta ruj lekesi bırakmak ev sâhibine saygısızlık olarak **nitelendirilir**.
4. Sofrada dik oturulmalıdır. Dik oturmak hem masaya hem de sofradaki insanlara duyulan saygının **göstergesidir**. Dirseklerin masaya konması, yayılarak oturmak ve kolların masayı kaplaması saygısızlık olarak algılanır. Ancak insanların çoğu yemek yerken **dirseklerini** masaya koyarlar.
5. Sofraya oturur oturmaz yemek kırıntılarının etrafa dökülmesini önlemek amacıyla dizlere peçete serilmelidir. Yemek bitince peçete tabağın içine değil, tabağın yan tarafına konulmalıdır.
6. Sofrada puro, sigara, pipo gibi tütün mamûlleri kullanmamalıdır, bu sofrâ âdâbına aykırıdır.

7. Tabağa çok fazla yemek doldurulmamalıdır. Yenilebilecek miktârda yemek alınmalıdır.
8. Yemeğin tadına baktıktan sonra tuz eklenmelidir. Tadına bakmadan tuz eklemek ev sâhibine saygısızlık olarak kabul edilir.
9. Çorbaya veya salataya limon sıkarken, limon sağ ele alınmalı ve sol elde limona siper edilmelidir. Böylece limon suyu etrafa sıçramaz.
10. Yemek yerken ağız kapalı tutulmalıdır. Ağızda yemek varken konuşmak sofrâ âdâbına aykırıdır. Yemek çiğnenip yutulduktan sonra konuşulmalıdır.
11. Sofrada sesli bir şekilde yemek yememeli ve sıvı içmemelidir. **Şapırdamak, hüpürdetmek** uygun değildir.
12. Yemek yerken tabaktaki tüm yemeği parçalara ayırmamalı, kesmemelidir. Yedikçe küçük küçük kesmelidir. Çatala ve kaşığa büyük lokmalar alınmamalıdır.
13. Ekmek sulu yemeklere batırılmamalıdır.
14. Yemek yerken ağzınıza kemik gibi sert bir cisim geldiyse bakmadan yavaşça peçeteye çıkarıp sonra peçeteyi büküp tabağın yan tarafına koymalıdır.
15. Yemek sırasında kullanılan çatal ve bıçak, yemek bittikten sonra tabağa konulmalıdır.
16. Sofraya karşı **öksürmemeli, hapşırmamalı**; boğaz ve burun temizlenmemeli, dış karıştırılmamalıdır. Böyle bir durumda ağza peçete tutularak sofradan izin alınmalı ve kalkılmalıdır.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER ve DEYİMLER:

Servis: Sofrada hizmet etmekle görevli kimsenin yaptığı iş ve bu işin yapılma biçimi, sofrâ hizmeti.

2. Yemekte gerekli olan tabak, çatal, bıçak, kaşık, peçete vb. şeylerin tümü.

Görgü: Bir toplum içinde var olan ve uyulması gereken saygı ve incelik davranışları, terbiye.

Gösterge: Bir şeyi belirtmeye yarayan şey, belirti, im, işâret.

Dirsek: Kol ile ön kol arasındaki eklemin arka yanı.

Nitelendirmek: Niteliğini belirtmek, nitelik kazandırmak, vasıflandırmak.

Örnek: Beni 'vicdansız' olarak nitelendirme, lütfen!

Öksürmek: Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı sebebiyle akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.

Örnek: Çocuk çok üşütmüş, **fenâ** öksürüyor.

Hapşirmek: Çeşitli nedenlerden ötürü akciğerde biriken havanın burun yoluyla dışarı atılmasıdır.

Örnek: Odadaki kirli hava beni hapşırttı.

Alıştırma 1. Cümlelerdeki boşluklara parantez içindeki uygun kelime ve eylemleri getiriniz.

(Durmak, var, kalmak, koymak, doldurmak, dökmek, bozulmak, bayatlamak, düşmek, ekşimek, şapırdatmak, dökülmek, serpmek, eklemek, karıştırmak)

1. Lütfen bak, tepside kaç börek
2. Sen buzdolabına limonata
3. Buzdolabında çürümüş meyveler
4. Masada çeşit çeşit yemekler
5. Annem, çorbaya çeşitli baharatlar
6. Arkadaşım onlarda için bana ısrâr etti.
7. Kuyrukta saatlerce ayakta
8. Fırına tepsiyi, poğaçalar pişsin.
9. Çorbayı kâselere ve masaya
10. Herkes sofradan kalktı, sâdece sofrada ben
11. Sebzeler uzun süredir dışarda oldukları için bozulmuşlar.
12. Elektrikler gitti ve dolaptaki süt

13. Ben ekmek yemekten hoşlanmam, isterim ki tâze olsun!
14. Ayşe çayı bardaklara
15. Salatanın tuzunu atıp?
16. Çorbayı acı severim, pul biber yiyemem.
17. Ağzını yer misin? Bu sese tahammülüm yok!
18. Sofradan yere ekmek kırıntıları
19. Çatalım yere yeni çatal alabilir miyim?
20. Herkes yemeğini yedi, sen tatlıları edebilirsiniz.

TEMA 4:

GIYİM

GIYİM TARZIMIZ

DIKİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM: GİYİM TARZIMIZ

İnsanlar kıyâfetleriyle karşılanır, ilmiyle ağırlanır, ahlakıyla uğurlanır. (Hz. Mevlânâ)

Tazi, o tazi ama çulu değişmiş (Deyim): Bildiğimiz sıradan biri iş başına geçmiş veya giyinişini düzeltmiş olduğu için tanınmaz olmuş.

Nasıl giyiniyoruz?

Lâle: Benim işimde giyim tarzı önemlidir. İşe giderken ceket, etek ve bluz giyiyorum. Ceket rengimiz lacivert; bluz rengimiz ise beyâz. Yazın çok sıcak zamanlarda sâdece bluz giyebiliyoruz. Saçlarımız dâimâ toplu, saç tokalarımız ve takılarımız sâde, makyajımız ise **göze çarp**mayacak kadar olmalıdır.

Deniz: Ben bir asker olduğum için iş giysim, **üniformadır**. Benim birkaç çeşit üniformam var. Günlük kışlık üniformam, koyu renk; yazlık günlük üniformam, beyaz; kısa kollu günlük üniformam da beyâz, eğitim kıyâfetim ise koyu bej renktedir. Ayrıca **kamuflej** elbisem ve tören elbisem de var.

Melih: Benim de bir iş kıyâfetim olacak, ben henüz öğrenciyim, uygulama derslerimizde üzerimize **önlük** geçiriyoruz. **Cerrahî müdâhale**lerde ördekbaşı yeşili renginde önlükler giyeceğim. Beyâz renkli önlüğü poliklinikte giyeceğim. Koyu mavi veya lacivert renkli önlükleri hastâne acil servis personeli giyiyor.

Leylâ: Ben işte beyâz pantolon ve bluz giyerim. Ameliyâthâne çalışan arkadaşlarımız yeşil, lacivert gibi koyu renkli giysiler giyerler. Benim kıyâfetim çok hafif ve oldukça da rahattır. Evde ise eşofman veya pijama giyerim. Ben pahalı elbiseler almam.

Elif: Ben genellikle spor kıyâfetler; keten pantolonlar, geniş, eşofmanlar, montlar ve spor ayakkabılar giyerim. Kayık, yuvarlak, gömlek/balıkçı, öpücük, Grek yaka gibi farklı yakalı bluzler hoşuma gider. Benim için alışveriş bir **kâbus!** Ben elbiseleri zor beğenirim, kendime her şeyi yakıştıramam. Aslâ elbise etek ve şort giymem. Anneme alışverişe gidelim dediğimde onun yüzünü kara bulutlar kaplar, çünkü ben alışveriş yaparken

annemin **tahammül sınırlarını** zorlarım. Bu yüzden Annem, “Sen tek gidip ne istiyorsan onu al” der.

Metin: Ben hem klâsik hem de spor giyimi severim. Bütün arkadaşlarım benim kıyâfetlerimi çok beğenirler. Çok çeşitli tişörtlerim, kot pantolonlarım ve birkaç takım elbisem var. Takım elbise bana çok yakışır. Eşim Sveta takım elbise giydiğimde çok yakışıklı olduğumu söyler. Ben takım elbiselerle **makosen** ayakkabılar ve botlar giyerim. Kot pantolonlarımla da spor ayakkabılar giyerim. Ayakkabılarımı eve gelince silip yerine koyarım.

Meryem: Ben işimi evden yürütüyorum. Projeleri evde çizerim, raporları evde yazarım. Dâimâ makyaj yaparım. Özellikle göz makyajıma çok önem veririm. Günlük hayatımda kot pantolonlar ve tişörtler giyerim. Yazın kolsuz, sıfır kollu, askılı bluzlar ve çok kısa şortlar giyerim. Arkadaşlarımla bulduğumda ve dâvetlere katıldığımda deri ceketler, kısa etekler giyerim. Ben uzun boylu olduğum için ne giysem yakışır. Benim en büyük zevkim, kloş, balon, kalem, pilili, büzgülü, bağlamalı, çan, fırfırlı gibi farklı modellerde ve çeşit çeşit renklerde etekler satın almaktır.

Aynur: Ben **tesettürlü** bir bayanım. Benim için önemli olan **örtünmektir**. Onun için pardösü ve baş örtülerimi özenle seçerim. İç kıyâfetlerime çok para harcamak istemem. Bunun isrâf ve günâh olduğunu düşünürüm. Oldukça sâde bir kadınıam. Makyaj yapmam, takılar takmam. Spor ve klâsik ayakkabıları severim. Yürüyüşe çıkarken ve alışverişe giderken spor ayakkabılar; okula giderken genellikle klâsik ve siyah ayakkabılar giyerim.

SÖZCÜKLER, FİİLLER ve DEYİMLER:

Üniforma: Meslekî, kurumsal veya sanatsal nedenlerle giyilen tek tip kıyâfet.

Tören: Bir kısım bayram ve şenliklerde yapılan toplu gösteri.

Önlük: İş yaparken giysinın önü kirlenmesin diye giyilen boyundan askılı ve bele bağlanan örtü veya elbisenin üzerine giyilen tek renk gömlek.

Cerrahî: Ameliyatı gerektiren hastalıklarla ilgilenen hekimlik kolu.

Cerrahî müdâhale: Ameliyat yapma, cerrahî uygulama.

Kâbus: Uyurken kişiye güçlü bir duygusal rahatsızlık veren rüyalardır.

Makosen: Düz taban bağciksız ayakkabı.

Tesettürlü: Başörtülü kız, örtülü.

Örtünmek: Kapanmak.

Örnek: Hristiyan ve Müslüman kadınlar ibâdet yerlerinde örtünmelidir.

Göze çarpmak: Dikkat çekmek.

Örnek: Bu kadın her zaman kırmızı elbiseler giyiniyor, çok gözüme çarpıyor.

Tahammül sınırlarını zorlamak: En son noktaya kadar bütün sabır gücünü kullanmak.

Örnek: Bu sekreter çok geveze tahammül sınırlarımı zorluyor.

Alıştırma 1. Yukarıdaki metinlere göre aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Lâle):

1. Lâle'nin işinde giyim tarzı önemlidir.
2. Lâle saçlarını dâimâ topluyor.
3. Lâle dikkat çekici bir makyaj yapar.
4. Lâle yaz kış ceket giyer.

2. Metin (Deniz):

1. Deniz bir subay ve o, üniforma giyiyor.
2. Deniz'in yazlık üniforması koyu renktedir.
3. Deniz'in kısa ve uzun kollu üniformaları var.
4. Deniz'in beş çeşit iş kıyâfeti var.

3. Metin (Melih):

1. Melih beyâz önlük giyiyor.
2. Ameliyat yapan doktorlar koyu renk giyerler.
3. Acil servisteki doktorlar beyaz giyerler.
4. Melih birkaç yıl sonra doktor olacak.

4. Metin (Leylâ):

1. Leylâ iş yerinde zerine etek ve pantolon giyer.
2. Leylâ ameliyathânedede çalışır.
3. Leylâ evde bazen eşofman giyer.
4. Leylâ pahalı elbiseleri sever.

5. Metin (Elif):

1. Elif ara sıra spor elbiseler giyer.
2. Elif ve annesi birlikte alışveriş yapmayı sever.
3. Elif elbise, etek ve şort giyer.
4. Elif'le alışveriş yaparken Elif'in annesi ona sabredemez.

6. Metin (Meryem):

1. Meryem bir ofiste çalışıyor.
2. Meryem bir mühendis olabilir.
3. Meryem spor giymeyi hiç sevmez.
4. Meryem yazın çok kısa şortlar giyer.

7. Metin (Aynur):

1. Aynur küçük yaşta örtündü.
2. Aynur için elbiselerin hiç önemi yoktur.
3. Aynur kıyâfetlere para harcamayı sevmez.
4. Aynur dâimâ klâsik ayakkabı giyer.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara pantez içindeki uygun kelimeleri ve eylemleri getiriniz.

(Bol, rahat, abiye, koyu, hırka/kazak, etekler, rahat, tercih etmek, kolsuz, abiye, tek, yakalı, renk renk, kuzu yünü) (Bol, rahat , abiye, koyu, hırka/kazak, etekler, rahat, tercih etmek, kolsuz, abiye, tek, yakalı, renk renk, kuzu yünü)

1. Giysiler kısa kollu, uzun kollu ve sıfır kollu yâni olabilir.
2.den yapılmış kazaklar çok pahalıdır, ama **orlondan** yapılmış kazaklar ucuzdur.
3. Yuvarlak yaka kazaklarsa “v” yaka kazak giymeyi
4. Beni sıkı saran elbiselerden ziyâde elbiseleri tercih ediyorum.
5. Göğüs kısmı ve sırt kısmı açık elbiseleri düğünlerde ve balolarda giyerim.
6. Ailesini kaybettikten sonra yas tutmaya ve renk elbiseler giymeye başladı.
7. Evde eşofman ve pijama gibi elbiseler giyerim, iş yerinde ise giyerim.
8. Boynum uzun olduğu için v bluzlar giymem.
9. Babama doğum gününde gömleğinin üzerine giymesi için örgü bir..... hediye ettim.
10. Meryem farklı modellerde bileğine kadar uzun..... giymekten hoşlanır.

Alıştırma 3. İnternet sitelerinden birinde aşağıdaki satılık giysilerin ilânını gördünüz, satıcı ve sizin aranızda telefonda bir diyalog geçiyormuş gibi bir diyalog kurunuz.

(Diyalogda “Bunu sana şu fiyata bırakıyorum”, “Bu en son fiyat mı?”, “Pazarlık payı yok mu?” “Son bir fiyat söyleyin”, “Daha uygun bir fiyat söyleyin”, “İndirim yok mu?” bu kalıpları da kullanarak satıcıya elbise ile ilgili detayları sorunuz, pazarlık ediniz.)

1. Kazak; çok iyi durumda, beden xs, ten rengi, kargo bedâva, 90 lira.
2. Gömlek elbise çok iyi durumda, 36 beden, turuncu renk, kargo bedâva, 80 lira.
3. İsimli kolye; yeni, altın rengi, 925 ayar gümüş, aslâ kararmaz. Oksitlenme olmaz.

Dilediğiniz isimde yazılır. İster dikey ister yatay yazılabilir. Üç rengi mevcuttur. (Altın, gümüş, altın ve bakır karışımı) Son fiyat 120 TL.

4. Şişme Mont; bayan mont, son zamanların çok kullanılan ürünlerinden, bej renginde şişme montu sizin için 175 TL'ye satışa sunduk, ürünlerimizin hepsi 0 ve etiketlidir paketleri dahi açılmadan size kargolanacaktır.

5. Mont: Orijinaldir. Gri renkli, Gülücük Yokol'un sayfasından aldım. Deformesi yoktur. 40 beden olmakla birlikte kalıbı dardır. Sweatlerle giyince sıkabilir bu yüzden 38 beden yâni M olarak yazdım, 500 TL.

6. Bayan bot; renk siyah, 38 numara, 600 TL, sıfır kutusunda toz kılıfı ile birlikte göndereceğim. Sertifikaları da mevcuttur.

7. Standart fit bisiklet yaka düz triko kazak, %74 akrilik, %26 polyester, düz gri-lacivert, bisiklet yaka, casual model, standart fit, uzun kol, cepsiz, 2021 kış, standart fit bisiklet yaka düz triko kazak, ürün bedeni: l, manken ölçüleri: boy: 1.89cm, kilo: 80kg, 69.99 TL.

8. Erkek, siyah renkli beli paçası lastikli eşofman; Mankenin üzerindeki ürün M bedendir. Modelin Ölçüleri: Boy: 1.88, Göğüs: 98 Bel: 75, Kalça: 99%5 Elastan %30 Polyester %65 Pamuk, 79.99 TL.

9. Erkek ekose kumaş pantolon; modelin ölçüleri: Boy: 1.78 kilo: 75 modelin bedeni: 32 beden • kumaş içeriği : %100 pamuk • ürün içeriği: Erkek kumaş pantolon • ürüne gün ışığında çekim yapıldığından hafif ton kayması yaşanabilir • kalıp dar olduğu için normal bedeninizin bir beden büyüğünü almanızı tavsiye ederiz • • 30 beden: 55-60 kiloya uygun • 31 beden: 60-65 kiloya uygun • 32 beden: 65-75 kiloya uygun • 33 beden: 75-80 kiloya uygun • 34 beden: 80-85 kiloya uygun • 36 beden 85-90 kiloya uygun • ürün, ince beden olup boy kilonuza göre bir beden büyük beden almanız tavsiye edilir.

10. Erkek siyah bağcıklı klâsik ayakkabı; 40 numara, ortopedik iç taban, koku ve terleme yapmayan iç astar, Türkiye'de üretilmiştir.

Alıştırma 4. Giyimle ilgili eylemleri hatırlayalım:

1. İliklemek: Bir şeyin düğmesini iliğine geçirmek.

Örnek: Gömleğimin ilk düğmesini iliklemiyorum. Yakası açık seviyorum.

2. Çekmek: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Örnek: Kapı çalıyordu, pantolonumu hemen belime çekip kapıyı açtım.

Pantolonumun fermuarını çekemedim, bozulmuş.

3. Soyunmak: Üstündeki giysilerin bir bölümünü veya tümünü çıkarmak.

Örnek: Banyoya girer girmez üzerimdeki elbiselerimi soyunup yıkadım.

4. Takmak: Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştmek, geçirmek.

Örnek: Düğüne giderken kolyemi ve küpelerimi taktım. Ama belime kemer takmayı unuttum.

5. Bağlamak: İpin veya kemerin iki ucunu kavuşturup düğümlemek.

Örnek: Çok şişman olduğum için ayakkabı bağlarımı bağlayamıyorum.

6. Giymek, Giyinmek ve Giydirmek fiilleri:

Giymek: Bir şeyi giymek, bir şey giymek.

“Giymek” ve “giyinmek” aynı anlamda kullanılır. Ayrıca “giyinmek” giysiyi belli bir yerden almak veya belli bir yerde diktirmek anlamına da gelir.

Örnek: Ben şimdi elbisemi giyiyorum/ giyiniyorum.

-Ben “Hanım Eller”den (Mağâzasından) giyiniyorum.

- Mehdi çok kötü giyiniyor.

Giydirmek: Giyme işini yaptırmak. Örnek: Annesi küçük çocuğa gömleğini giydirdi.

İKİNCİ BÖLÜM:

DİKİŞ

Elif: Ben hiç dikiş dikmesini bilmiyorum. Ne **söküğümü** ne de düğmemi dikebilirim. Geçenlerde bana bir siyah takım aldık. Ancak mağâza çok kalabalıktı, mağâzadaki tezgâhtar terzilerinin çok yoğun olduğunu üç gün sonra ancak pantolonumun **paçasını** katlayabileceğini söyledi. Ben bu takımı akşama giymek istiyordum. Birden canım sıkıldı, çok üzüldüm. Annem, “Bizim mahalledeki terziye götürelim, onun da işi yoğunsa ben pantolonunun paçasını katlarım.” dedi. Terzi camına “Cenâze sebebiyle bugün kapalıyız” yazmıştı. Annem on beş dakikada pantolonumun paçalarını katladı.

Melih: Ben bir terzi değilim elbette ama giysilerimin **söküklerini** ve kopan düğmelerini dikebilirim. Sâdece kendi söküklerimi değil, anne ve babamın da söküklerini dikerim. Bunun içindir ki hastaların yaralarını da iyi dikerim. Pek çok arkadaşım bir hastanın derisini dikmeden önce kumaşlarla **dikiş** denemeleri yaptılar. Ama benim dikiş konusunda deneyimim vardı. Yâni onlardan bir sıfır önde hastaların derilerini dikmeye başladım.

Meryem: Ben iyi bir ev hanımı değilim, yemeklerimi annem pişirir. Her işimde annem bana yardım eder. Ben **dikişleri** terziye götürmem, anneme götürürüm. Geçen gün bir etek aldım. Kumaşı ve rengi tam istediğim gibiydi. Ama eşim eteğin **yırtmacını** çok derin buldu. Bunun için dikilmesi gerekiyordu. Annem Ankara’ya ağabeyimi ziyârete gitti. Bunun için eteğimi alıp terziye götürmek zorunda kaldım.

Metin: Benim eşim Sveta, dikiş konusunda çok becerikli, onun anneannesi terzi imiş, opera ve bale kıyâfetleri dikiyormuş, aynı zamanda onları tâmir ediyormuş. Sveta da bizim âilemizin terzisi, çocuklara, anneme ve kendisine hârika elbiseler tasarlar, diker. Hatta beğenmediği kıyâfetlerinde değişiklikler yapar. Köpeğimize bile elbise diker.

Meldâ: Ben dikiş dikerim ama dikiş konusunda çok iddialı değilim. Ben hârika kazaklar, şapkalar ve **patikler** örerim. **Selânîk örgüsü** atkılar örer ve onları akrabâlarıma hediye ederim. İki yıl önce bir arkadaşım “Sen bir akşamda bir bebek yeleşini bitiriyorsun, senin

yerinde olsam bunları satarım” dedi. Ben de arkadaşlarıma ve akrabâlarıma doğum günlerinde, bebekleri olduğunda hediye etmek için örgüler örmeye karâr verdim. Şimdi bütün tanıdıklarım benim ördüklerimi giyiyor ve takıyor.

SÖZCÜKLER, FİLLER ve DEYİMLER:

Sökük: Dikişi sökülmüş veya örgüsü çözülmüş.

Örnek: Duvardan atlarken arkadaşımın pantolonu söküldü. Okulda sökük pantolonla dolaştı.

Düğme: Giyecek, yorgan vb.nin bazı yerlerine ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı.

Örnek: Mantomun düğmelerinden biri kopmuş.

Paça: Pantolon, don, şalvar vb. giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm.

Örnek: Leylâ'nın ayağı pantolonun paçasına takıldı ve paçası söküldü.

Yırtmaç: Çoğunlukla etek, paça veya kol yenido, dikilmemiş uzunca açıklık.

Örnek: Zehra sınıfta bacağını bacağının üzerine atınca yırtmacı açıldı ve öğretmen, “Lütfen edepli oturalım arkadaşlar” dedi.

Atkı: Boyun, omuz veya bazen başa atılan örgü veya kumaş örtü.

Patik: Genellikle ipe örülerek yapılan ayakkabı biçimindeki çorap.

Yelek: Kolsuz, önü düğmeli giysi.

Örgü: Tığ, şiş veya makineyle ilmiklerin yan yana getirilmesiyle örülerek yapılmış şey.

Dikmek: Bir şeyi birine veya biri için dikmek.

Örnek: Terzi bana pilili bir etek dikti.

Katlamak: Kâğıt, kumaş vb. nesnelere üst üste kat oluşturacak biçimde bükme, kıvrımak.

Örnek: Avukat Hamdi Bey'in pantolonunun paçalarını katlaması gerekir, ayakkabılarının altına giriyordu.

Alıştırma 1. Yukarıdaki metinlere göre aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Metinlere bakmayınız).

1. Metin (Elif):

1. Elif hiçbir şeyi dikemez.

2. Elif dikmesini bilmediği için üzgün.
3. Elif'in pantolonunu terzi katladı.
4. Elif'in pantolonunu annesi katladı.

2. Metin (Melih):

1. Melih dikiş konusunda beceriklidir.
2. Melih âilesinin elbiselerini de diker.
3. Melih terziликтteki becerisini mesleğine aktarmış.
4. Melih, bu konuda arkadaşlarından daha başarılıdır.

3. Metin (Meryem):

1. Meryem iyi yemek pişirir.
2. Meryem'in annesi ona çok yardım eder.
3. Meryem eteğinin yırtmacını beğenmedi.
4. Meryem'in eteğini kendi dikti.

4. Metin (Metin):

1. Metin'in eşi Sveta iyi dikiş diyor.
2. Metin elbiselerini terziye diktirir.
3. Sveta Metin'e elbise diyor.
4. Sveta köpeğine de elbise diker.

5. Metin (Melda):

1. Melda dikiş diker ama örgüde daha iyidir.
2. Melda ördüklerini hem hediye eder hem de satar.
3. Melda bebek eşyâları örüyor.
4. Melda örgü örmeyi çok sever.

Alıştırma 2. Aşağıdaki resimdeki kıyâfetin numaralı bölümleri nasıl isimlendirilir?
(Düğme, yaka, kemer, kol, manşet, fermuar)

1. 4.....
2..... 5.....
3..... 6.....

Alıştırma 3. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelime ve eylemlerden uygun olanını getiriniz.

(Yağmurluk, kravat, ince, giyinmek, sabahlık, kalın, giymek, ropdöşambır, yamalamak, yamalamak, pardösü, manto)

1. Senin her gün ını bağlamak istemiyorum
2. Kendine saygı duyan insanlar temiz ve uyumlu
3. Bugün hava çok sıcak giysiler giy ki seni serin tutsun.
4. Bugün hava çok soğuk giysiler giy ki seni sıcak tutsun.
5. Ben iş yerinde üniforma zorundayım.
6. Sabah kalktığımızda üşümek için ben geceliğimin üzerinekocam ise giyer.
7. Doktorun yemek lekeleri vardı.
8. Çocukken çok fakirdik, kardeşlerim ve benim delinen çorap ve pantolonlarımızı annem
9. Dışarda öyle kötü yağmur yağıyor ki şemsiye yeterli olmaz, da giy lütfen!
10. Annem ilkbahar ve sonbaharda kışın ise giyer.

TEMA 5: İNSANLAR

1. GÖRÜNÜŞÜMÜZ VE KARAKTERİMİZ

3. İNSANLARLA İLİŞKİLERİMİZ

4. EVCİL HAYVANLAR İLİŞKİLERİMİZ

5. YÂBÂNÎ HAYVANLARLA İLİŞKİLERİMİZ

BİRİNCİ BÖLÜM: GÖRÜNÜŞÜMÜZ VE KARAKTERİMİZ

Ben nasıl biriyim, nasıl insanlardan hoşlanıyorum?

Mert: Ben uzun boylu, beyâz tenli, kahverengi saçlı, yeşil gözlü ve normal kiloda yakışıklı bir erkeğim. En belirgin fiziksel özelliğim, **çekici** bakışlarımdır. Gözlerimle hiç konuşmadan pek çok şeyi anlatabilirim. İnce telli saçlarım, belirgin dudaklarım, büyük bir burnum ve geniş bir alnım var. Her bakımdan güvenilir, güçlü, **ayakları üzerinde durabilen** bir kişiliğe sâhibim. İçimde küçük bir çocuğun heyecânını **barındırırım**. Yapmak istediğim her şeyi gerçekleştirmek için sonuna kadar **çabalar** ve aslâ vazgeçmem. Meraklıyım ve sürekli yeni şeyler öğrenmek isterim. Aynı zamanda çok duygusal ve **merhâmetliyimdir**. Özgürlüğüme çok düşkünümdür ve yapacağım şeylere kimsenin karışmasını istemem. Aslâ yalan söylemem. Kimseye **körü körüne** güvenmem, her şeyi araştırırım. Eğlenceli bir insanımdır. Lider rûhluyum ve yöneticilik yapmak için doğmuşum. **Sadâkat** benim için olmazsa olmazdır; güvenmediğim biri ile aslâ ilişki yaşamam ve yakın arkadaşlık kurmam.

En kötü kişilik özelliklerim ise kıskanç, intikâmcı ve doğru sözlü olmam; Kızdığım birini hayâtımdan çok kolay silerim ve intikâm almak isterim. İnsanların yüzüne karşı hissettiklerimi hemen söylerim. Kız kardeşlerim çok **karamsar** ve kırıcı olduğumu söyler. **Cimri** bir insana, “Sen cimrisin” diyebilirim. Bir arkadaşım var, adı Semih, ben ona çok **takılır** ve şaka yapardım. En son iki yıl önce arkadaşlarla toplandığımızda ona baklava almasını söyledim, istemeye istemeye yarım kg baklava almış. Ben de ona, “Ne çok baklava almışsın” deyip laf dokundurdu (Laf soktum). Tabii ki o bana **küstü** (gücendi). Buna benzer çok olay yaşadım. Bir keresinde iş arkadaşım kızının eşini azarladığından ve onun sözünü dinlemediğinden bahsetti. Ben de “Şimdiden böyleyse on sekiz yaşına geldiğinde sizi döver, senin biriktirdiğin paraları harcar. Bu kızın sonunu iyi görmüyorum” dedim. Arkadaşım kaşlarını çattı ve bana, “O kadar da değil, sana bir daha hiçbir şey anlatmayacağım. O daha bir çocuk. Sen sanki sevindin benim bu hâlime” dedi. Yâni ne

çekiyorsam dilimden çekiyorum. **Dilim, düşmanım benim!** Ben dedikoducu değilim, insanların arkasından konuşmuyorum, insanları seviyorum.

Bilge: Bizim bölümde çalışan araştırma görevlisi bir gençten çok hoşlanıyorum. Onun adı Ferit. **Gâlibâ** ben de onun hoşuna gidiyorum. Onu görünce yüzüm kızarıyor, heyecânlanıyorum, onunla sohbet ederken bacaklarımı sallıyorum. O kısa boylu, bense uzun boyluyum. Ama onda sanki **şeytan tüyü** var ve bu beni ona **çekiyor**. Bebek suratlı, koyu kahverengi saçları dâimâ jöleli. Çok tatlı bir ses tonu var, çok kibâr bir adam. Bakarken gözlerinin içi gülüyor. Gördüğüm en parlak gözler onunkiler. Yüzünün çizgileri keskin ve sivri bir burnu var. Onun karakteri de çok hoşuma gidiyor, çok **alçak gönüllü** bir adam. Çok zeki, entelektüel ve alanında bilgili. Ferit'in içinde dev bir adam var.

Behice: Ben kırkbeş yaşında kısa boylu, **etine dolgun**, beyaz tenli, kahverengi gözlü, **küllü kahverengi** saçları olan hoş ve **zarif** bir bayanım. Güvendiğim kişilere yardım etmeyi severim ama güvenmediğim, tembel kişilere yardım etmem. Ben her şeyi çok iyi düşünür ve yaparım, herkes bana her konuda **akıl danışır**. Arkadaşlarım beni çok severler, yakın arkadaşlarım özel günlerimi unutmazlar, bana hediyeler alırlar, çiçekler gönderirler. Kardeşlerim, **yengelerim** ve yeğenlerim benim onayım olmadan hiçbir işi yapmazlar. Bana bugüne kadar annem hiç iş yaptırmadı, tek bir misâfire çay bile **ikrâm etmedim**. Çünkü kız kardeşlerim, kardeşlerimin eşleri ve yeğenlerim bana **çöp bile kaldırtmazlar**. İşte ben böyle seviliyorum. Ben âilede özel olarak yaratılmış tek insanım. **Seçici** olduğum için evlenmedim. Benim hayâlîm; yakışıklı, varlıklı ve **alfa bir erkekle** evlenmektir. Doğallıktan yanayım, bir kadının kendini bir erkeğe beğendirmek için makyaj yapmasını, her gün banyo yapmasını doğru bulmam. Vücûdun her gün yıkanması sanıldığı gibi vücûdu rahatlatmaz, tam tersine vücûdu kurutur ve çabuk yaşlanmasına sebebiyet verir. Ayrıca dünyâ su kaynaklarını her gün yıkanarak bitirmek de doğru bir hareket değil. Beni, ben olduğum için sevecek bir erkeğin kapımı çalmasını bekliyorum. Turgenyev, "**Geç gelen mutluluk acı ve gücendirici bir şeydir**" demiş fakat ben ona hiç mi hiç katılmıyorum. Mutluluk gelsin de ne zaman gelirse gelsin.

Elif: Benim siyah pırasa gibi düz saçlarım var, bir arkadaşım bana, “Senin saçlarının parlaklığı **gözümü kamaştırıyor**” demişti. Siyah kirpiklerim, iri gözlerim ve uzun boyum sık sık dile getirilen dış özelliklerimdir. Ben kendimi hiç güzel bulmam, arkadaşlarım ve çevremdekiler bana **iltifât ederler**, çok güzel ve zeki bir kız olduğumu söylerler. Ben zor beğenen biriyim, kendimi dahî beğenmem.

Müşkülpesent bir insanım. Son derece dikkatliyimdir, her şeyi ölçüp biçerim. İçinde bulunduğum durumları, hızlı bir biçimde anlayabilir ve düzeltme çabası içerisine girerim. Benim için dürüstlük çok önemlidir. Hiç yalan söylemem ve yalan söyleyenden de hiç hoşlanmam. Yaşıma göre çok olgunum, çevremdeki herkesle iyi anlaşıyorum. Evimin dışında kedi gibiyim, ama evde aslan gibiyim. Sinirli olduğumda küçük şeyleri bahâne edip problem çıkarırım. Zavallı annem benim stresli anlarımda **sesini çıkarmaz**. Annem bana “**Keskin sirke küpüne zarar verir**” der. Evet, stres ve üzüntü bütün hastalıkların sebebidir.

Nil: Size önce fiziksel özelliklerimden ve **mizâcım**dan bahsetmek isterim. Ben kendimi çok beğenirim ama bana, kimse “güzelsin” demez. “Çok tatlısın, çok zarıfsın, nasıl kilonu koruyorsun?” diye sorarlar. Buğday tenli, dalgalı saçlı, orta boylu **çekici** bir kadınıam. Ama ben dalgalı saçlarımı hiç sevmiyorum. Özel günlerde kuaföre gidip saçıma fön çektiriyorum. Herhangi bir konuyu araştırmayı ve okumayı çok severim. Mesleğimi iyi yaparım. Çalışkan öğrencilerim beni sever, tembel öğrencilerim ise sevmez. Ben herkesin derdini dinlemeye hazırım. İyi bir dinleyici olduğum için arkadaşlarımin istedikleri konularda saatlerce sohbet ederim. **Tutumlu** bir insanım, israftan hiç hoşlanmam. Misâfiri çok severim.

Doğan: Yapılı ve sağlıklı bir görünüme sâhibim. Eşim Meryem mavi gözlerimin ölü balık gibi cansız baktığını söyler; bu beni çok üzer. Eşim Meryem bacaklarımı ayırık yürümemi, dağınık kaşlarımı, büyük karnımı ve ince bacaklarımı da eleştirir, beni hiç beğenmez. Meryem fiziksel yönden kendime olan güvenimi yerle bir etse de ben olumlu karakter özelliklerimin farkındayım. Sabırlı, sorumluluk sahibi, insancıl, gayretli, azimli ve sıcakkanlı bir insanım. Dış görünüş olarak sâkin ve tepkisiz görünürüm. Genellikle insanlara karşı kibârımdır. Ancak sabrımın sınırlarını zorlayan bir davranış karşısında bir yanardağ gibi patlayabilirim. İnsanların benim hakkımda ne düşündüğü benim için oldukça önemlidir, çocukluğumdan itibâren sevgi ve ilgiye hasret kaldım. Kesinlikle konuşkan ve düşüncelerini açıkça belirten iyi bir dinleyiciyimdir. Evime bağlı ve uyumlu bir eşimdir. Aynı zamanda çocuklarımla aramda sıcak bir bağ vardır ve iyi bir babayımdır. İşlerime fazlasıyla düşkünümdür. Başladığım her işi sonuna kadar devâm ettiririm. Ben bazen gizemliyimdir, benimle ilgili şeyleri kimseye anlatmam. En kötü özelliklerim ise sâbit fikirli olmam, duygusallığımı belli etmemem ve hayvanları sevmememdir. Aslâ bir hayvan beslemek istemiyorum.

SÖZCÜKLER, FİİLLER ve DEYİMLER:

1. Metin (Mert):

Aşırı: Gereğinden fazla, çok.

Fiziksel özellik: İnsanların dış görünüşleriyle ilgili olan boy, kilo, saç ve göz rengi gibi özelliklere “fiziksel özellik” denir.

Çekici Bakış: Etkileyici bakış.

Merhamet: Bir kimsenin ya da bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan duyulan üzüntü, acıma.

Körü körüne: Davranışının gerekçesini ve nasıl sonuçlanacağını bilmeden, düşünüp taşınmadan.

Bilmiş: Bilgiçlik taslayan, ukalâ.

Sadâkat: İçten bağlılık.

İntikâm: Öç almak, hesâplaşmak, birini bir şey yüzünden cezâlandırmak istemek.

Kıskanç: Kendinde olmayan başkasında olan bir şeyin onda olması isteği, kıskançlık bir kişinin veya bir ilişkinin yitirilmesinden korkulan, karmaşık bir rûhsal yaşantı ve olumsuz tutumdur.

Karamsar: Kötümser, bedbin, “iyimser” in karşıtı.

Kırıcı: Kaba, sert, çevresindekileri inciten kişi, söz veya davranış.

Cimri: Eli sıkı, pinti, sıkı, varyemez. Elindeki mal veya parayı harcayamayan ve türlü sıkıntılara katlanarak daha çok biriktirmeye çalışan kimse.

Takılmak: Şaka yapmak.

Örnek: Bu küçük kızın bana tepkileri hoşuma gittiği için ona “Sen ne kadar çirkinsin” diye hep takılırım.

Küsmek: Darılmak, kırılmak, birinin yaptığı bir davranıştan dolayı üzülüp ondan uzaklaşmak, görüşmemek isteği.

Örnek: Mal davası yüzünden onunla küstük.

Barındırmak: Barınmasını sağlamak, bir yerde yaşamasına izin vermek.

Örnek: Onun bu sözlerinden sonra bu iş yerinde onu barındırmam, kovarım.

Laf dokundurmak: Üstü kapalı bir biçimde karşısındakine bir şeyler imâ etmek.

Örnek: Bu kadın bana her konuda laf dokunduruyor, bence beni kıskanıyor.

Kaş çatmak: Kızgın, öfkeli ve sinirli olduğunu kaşlarını birbirine yaklaştırarak göstermeye çalışmak.

Örnek: Patronum Sevim’in işe geç geldiğini görünce kaşlarını çattı.

Düşkün olmak: Bir şeye kendini aşırı vermiş olmak, çok bağlı, merâklı, tutkun olmak.

Örnek: Bu adam çocuklarına o kadar düşkün ki bir dediklerini iki etmiyor.

Hatırlatma!

**** “Sanki” bağlacının kullanımı:** Benzetme edatıdır. “san” ve “ki”nin birleşiminden oluşmuştur. Bu edatı bulunduran cümlelere “sanma, benzetme, uyarı, sözüm ona, sözde, inanmama” anlamları katar.

Örnek: Sen sanki sevindin benim bu hâlime & Senin benim bu hâlime sevindiğini sanıyorum.

2. Metin (Bilge):

Gâlibâ: Görünüşe göre, sanılır ki, anlaşıldığı gibi.

Örnek: Ben tam olarak onun gelip gelmediğini hatırlamıyorum, ama gâlibâ geldi.

Şeytan tüyü var: Birinde kendini herkese kolaylıkla sevdirmeye özelliğinin olması.

Örnek: Bende şeytan tüyü yok ağzımla kuş tutsam yaranamıyorum. / Ben de şeytan tüyü yok her ne yapsam kimse beni sevmiyor.

Çekmek: Hoşa gitmek. Bir şeyi çekmek.

Örnek: Aydan Şener, o kadar güzel bir kadındı ki herkesi kendine çekiyordu.

3. Metin (Behice):

Zarîf: Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoş giden, beğenilen, zarafetli kişi.

Yenge: Bir kimsenin kardeşinin, dayısının, amcasının veya arkadaşının karısı.

Kinci: İntikâmcı, kindâr, öç almaya çalışan kişi.

Alfa erkek: Herhangi bir topluluğu, durumu veya olguyu yönetme gücüne sahip olan erkek, güçlü lider erkek.

Etine dolgun: Balık etinde, balık etli, normal kiloda.

Gücenmek: Birinin beklenilmeyen bir davranışı veya sözü karşısında kırgınlık duymak, kırılmak.

Örnek: Ben sana çok iyilik ettim, sonra seni bir iş için aradım cevap bile vermedin, ben sana gücendim.

Küllü Kahverengi: Kahverenginin soğuk gri tonlarla karıştırıldığı bir renk.

Akıl danışmak: Bir konuda birinden yol göstermesini istemek, düşüncesini sormak.

Örnek: Ben eğitimim konusunda öğretmenime akıl danıştım.

İkrâm etmek: Konuğa/misâfire çay, kahve ve yemek gibi bir şeyler sunmak.

Hatâ yapmak/ etmek: Bir işte, olayda istem dışı yanlış yapmak.

Örnek: Sen her konuda hata yapıyorsun ve sürekli özür diliyorsun.

4. Metin (Elif):

Stres: Ruhsal gerilim.

Müşkülpesent: Güç beğenen kişi.

Örnek: Bu adam müşkülpesent, hangi gömleği gösterdiysem bir bahâne buldu.

İltifât etmek: Birine onu beğendiğini gösteren güzel sözler söylemek.

Örnek: Hasan Bey Hüsna Hanım'a sık sık iltifâtlar ediyor.

Kusur bulmak: Bir şeyin eksikliğini, özrünü görmek.

Örnek: Evin hanımı hizmetçinin her yaptığı işe bir kusur buluyordu.

Pırasa gibi saç: Dümdüz saç.

Dile getirmek: Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifâde etmek.

Örnek: Onun psikolojik problemlerini misâfirlerin önünde dile getirmek istemedim.

Ölçüp biçmek: Bir konuda çok ayrıntılı düşünmek, inceden inceye düşünmek, değerlendirmek.

Olgun olmak: İnsanın bilgi, görgü ve hoşgörüsünün gereği kadar gelişmiş olmak.

Örnek: Bu kadın kaç yaşına gelmiş, bu tartışmada "Olgun olayım" demedi.

Bahâne etmek: Herhangi bir şeyi sebep olarak ileri sürmek.

Örnek: Evime her dâvet edişimde işlerini bahâne ediyor.

5. Metin (Nil):

Mizâç: Huy, yaratılış, tabiat, karakter.

Çekici: Alımlı, gösterişli.

Tutumlu: Aşırı harcamalardan kaçınan, ekonomik eşyâları tercih eden kişi.

6. Metin (Doğan):

Cansız: Güçsüz, sönük, renksiz.

Örnek: Gözleri ölü balık gibi cansız bakıyordu.

Dağınık: Geniş bir alana yayılmış olan nesnelere, kişiler, birbiriyle bağlantısız, düzensiz, karışık şeyler.

Örnek: Kadın kapıyı dağınık saçlarla açtı evi de kendi gibi dağınıktı, koltukta bardaklar, elbiseler, çoraplar ve kitaplar vardı.

Yanardağ: Volkan.

Örnek: İtalya'da Napoli yakınlarındaki Campi Flegrei Yanardağı her an patlayabilir.

Sorumluluk sâhibi: Sorumluluk alan kişi.

Sıcakkanlı: Sevimli, cana yakın, sempatik, herkesle çabuk dost olan kişi.

Özen göstermek: Bir şeyin özenilerek elden geldiğince iyi olmasına gayret ederek yapmak, itinâ etmek.

Örnek: Mimâr bu evi dekore ederken çok özen gösterdi.

İlgi duymak: Bir işe, bir olaya, bir kimseye önem vermek, yakınlık duymak.

Örnek: Son zamanlarda nakışa ilgi duyuyorum.

Bu genç adam Selma'ya ilgi duyuyor.

Devâm etmek: Başlanmış bir iş sürmek.

Örnek: Profesör Bilen, bu projede on yıldır çalışmaya devâm ediyor.

Karda yürüyüp izini belli etmemek (Deyim): Kimsenin sezemeyeceği biçimde gizli bir iş çevirmek, uygunsuz işler yapmak.

Örnek: Bu adam cin gibi karda yürüyüp izini belli etmiyor.

Yerle bir etmek (Deyim): Temeline kadar yok etmek, tahrip etmek:

Örnek: Bugüne kadar koruduğum şerefimi bu adam yerle bir etti.

Alıştırma 1. Yukarıdaki metinlere göre aşağıdaki ifâdelerden hangisi doğru veya yanlıştır (Cevabını vermeden önce metinlere bakmayınız).

1. Metin (Mert):

1. Mert, uzun boylu, beyaz tenli, kahverengi saçlı, yeşil gözlüdür.
2. Metin'in en çekici fiziksel özelliği etkileyici bakışlarıdır.
3. Mert güvenilir, dürüst, merhametli ve heyecanlıdır.
4. Mert'in en kötü kişilik özellikleri intikâmcı ve doğru sözlü olmasıdır.

2. Metin (Bilge):

1. Bilge araştırma görevlisinden çok hoşlanıyor.
2. Bilge Ferit'i görünce sâkin davranıyor.
3. Bilge Ferit'i görünce sinirleniyor.
4. Ferit alçak gönüllü kötü bir adamdır.

3. Metin (Behice):

1. Behice cılız bir kadındır, bu yüzden evlenmek istemiyor.
2. Behice çok akıllı bir kadındır herkes ona danışır.
3. Behice arkadaşları tarafından sevilir.
4. Behice herkese yardım eder, tüm insanları sever.

4. Metin (Elif):

1. Elif zor beğenen, müşkülpesent bir insandır.
2. Elif sarı düz saçlı ve kısa boylu bir kızdır.
3. Elif yaşına göre çok olgun ve akıllıdır.
4. Elif kendini stresten uzak tutar.

5. Metin (Nil):

1. Nil, orta boylu bir kadındır.
2. Nil, mesleğinden nefret eder.
3. Nil'i bütün öğrencileri sever.
4. Nil, kimsenin dertleriyle ilgilenmez.

6. Metin (Doğan):

1. Doğan iri yarı ve sağlıklı bir adamdır.
2. Doğan, sabırlı, sorumluluk sahibi bir insandır.
3. Doğan düşüncelerini açıkça belirten iyi bir dinleyicidir.
4. Doğan'ın en kötü özelliği, hayvanları sevmemesidir.

Hatırlayalım!

Kişilik Özellikleri:

Cömert, yatırımcı, akıllı, cimri, sâkin, kaba, saygısız, kıskanç, özentili, merâklı, hayvansever, merhametli, mükülpesent, dengesiz, itaatkâr, histerik, çalışkan, temiz, özverili, arkadaş canlısı, hırslı, azimli, paragöz, becerikli, varyemez, cimri, titiz, fedâkâr, bonkör, istifçi, güvenilir, sözünün erbâbı, yardımsever, özgüvenli, bencil, misâfirperver.

Alıştırma 2. Aşağıdaki kişilerin söylediklerine göre onların kişilik özelliklerini değerlendiriniz.

1. Behice arkadaşının yeni aldığı elbiseyi görüp “Bu seni oldukça yaşlı gösteriyor, yakışmamış” dedi.
2. Benim karım duygularını dâimâ gizler, ben bağırırım, sinirlenirim ona ama o yine de bana hiçbir şey demez.
3. Ben evimi her gün süpürür, silerim, tozunu alırım. Kendim de her gün banyo yaparım, kötü kokuya dayanamam.
4. Başkalarının ne yaptıklarını çok merâk etmem, onları sosyal medyada onları tâkip etmem.
5. Hayvanları çok severim, onların yerine kendimi koyarım, maaşımın bir kısmını onlara harcarım.
6. Arkadaşım hiçbir şeyden memnûn olmaz, her şeyi ve herkesi eleştirir.
7. Arkadaşım karısını beş kuruş vermeden evden kovdu. Bir ay sonra da onunla barışmak için her gün ona hediye gönderdi ve mesajlar attı.
8. Arkadaşım Fadime, en son altı yıl önce Mehmet Bey’le evlendi. Fadime kocasının gözünün içine bakıyor, o ne derse yapıyor, yemekler pişiriyor, kocasını hiç üzmüyor, çok yumuşak davranıyor.
9. Zehrâ’nın bir şey hoşuna gitmezse bağırıyor, elindekileri fırlatıyor, kapıları çarpıyor.
10. Akasya çok çalışkan, balkonları her gün yıkıyor, bahçeyi her gün süpürüyor, camları üç günde bir siliyor.
11. Deryâ çocuklarına, kocasına ve evine çok iyi bakıyor. Aynı zamanda üniversitede lisans eğitimine devâm ediyor, arkadaşlarıyla da çok iyi ilişkiler kuruyor.
12. Benim oğlum bilgisayar yazılımcısı olmak, çok para kazanmak ve lüks arabalarda gezmek istiyor. Bunun için de sürekli ders çalışıyor.
13. Ferdi Bey, evdeki tüm tâmirât, boya ve badana işlerini kendisi yapar.

14. Bizim komşumuz Huriye teyze öldü, çocukları onun evinin her yerinde çocukları para ve altın bulmuşlar. Hâlbuki çok fakir gözükiyordu, herkes ona yardım ediyordu.
15. Benim öğretmenim hiçbir şeyini atmaz, evi depo gibi, poşetleri, kâğıtları dergileri biriktirir, evindeki eşyaları kırk elli yıllıktır.
16. Ayla Hanım söz verdiği zaman mutlakâ sözünü tutar, randevularına zamanında gelir.
17. Leylâ için paranın önemi yok, zenginlerin hayâtına gıpta ile bakmaz, modayı tâkip etmez, parasını yardıma muhtaç olan tanıdıkları ile paylaşır.
18. Lâle dâimâ başkasına misâfirliğe gitmek ister, ama kendisi konuk kabûl etmeyi sevmez, biri geldiğinde tatsız bir şekilde oturur, çayın yanında sâdece bisküvi ikrâm eder.
19. Mehmet amca bahçesindeki meyvelerden komşularına ikrâm etmeyi sever.
20. Murat Bey, parasının üçte ikisini mutlakâ biriktirir; arsa, dükkân gibi gayrimenkûller alır.

Alıştırma 3. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz

(Vampir, işkolik, dedikoducu, sahtekâr, paragöz, kıskanç, geveze, hırsız, parazit, düzenli).

1. Bu adam ne zaman gelse çok konuşuyor, gerçekten çok.....
2. Ali duyduğu her lafı herkese anlatıyor, bu yüzden bu adamdan nefret ediyorum.
3. Bânu benim elbisemin aynısını mağâzalarda aramış ama bulamamış, bunun üzerine gidip terziye diktirmiş, çok bir kadın.
4. Çoktaşlar, kendi meselelerini konuşmayan ama başkaları hakkında konuşan, başkalarının acı ve sorunlarıyla beslenenlerdir.
5. Bu adam tam bir başkasının bestesini çalmış.
6. adam çiftlik kurdum diye insanlardan paralarını almış ve yurt dışına kaçmış.

7. Kocasının kazandığı paraları alışverişte harcıyor, evde yemek dahî pişirmiyor, bu kadın bir
8. Arkadaşım bir kadın, sürekli paradan bahsediyor, kocasıyla da parası için evlenmiş.
9. Ayşe Hanım'ın evinde her şey yerli yerindedir, günün hangi saatinde giderseniz gidin evi düzgündür, Ayşe Hanım bir ev hanımıdır.
10. Fehmi Bey, sabah sekizde işinin başına oturur, akşam yedide kalkar. O, bir adamdır.

Alıştırma 4. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz.

1. Biz günde iki defa köpeğimizi dışarıda..... (Gezdiririz, koştururuz).
2. Ahmet ayda bir kere yıkanır, yıkanmaktan (Saklanır, nefret eder).
3. Fatma Hanım her sabah kalktıktan sonra yatağını (Kapatır, düzeltir).
4. Zehrâ bisikletten düşüp ayağını kırdı, yürürken (Topallıyor, koşuyor).
5. Ahmet Bey her ay maaşının bir kısmını (Götürüyor, biriktiriyor).
6. Kapıyı yarım saat çaldım yine de babaannem (Duymadı, dinlemedi)
7. Babaannem gazetedeki yazıları gözlüksüz okuyamıyor, artık gözleri pek iyi (Bakmıyor, görmüyor).
8. Teröristler evine bomba attıktan sonra kulakları oldu (Kör, sağır).
9. O doğuştan lal, (Söyleyemiyor, konuşamıyor).
10. Bu çocuk boş boş konuşuyor, ediyor (Gevezelik, çenesi düşük)
11. İki yıl önce Ahmet ateşli hastalık geçirdi, gözleri, kulaklarıoldu (Sağır, kör, topal).
12. Komşusu işsiz kalınca annem ona (Terk etti, yardım etti).

13. Yaşlı adam sırtındaki kamburu yüzünden (Anımsamıyordu yatamıyordu).

14. Zavallı kadın görme engelli kızını körler için özel bir okula (Yazdırdı, okuttu)

15. Gözleri şaşlı olduğu için (Ameliyât oldu, operasyon oldu).

Hatırlayalım!

1. **Kambur:** Belindeki veya göğsünde tümseği olan kişi.
2. **Kör:** Gözü görmeyen kişi.
3. **Sağır:** Kulağı duymayan kişi.
4. **Lal:** Konuşamayan kişi .
5. **Kekeme:** Heceleri tekrarlayarak birdenbire söyleyen ve keserek konuşan kişi.
6. **Topal:** Aksayarak yürüyen kişi.

İKİNCİ BÖLÜM: İNSAN İLİŞKİLERİ

Nasıl bir insanız, insanlarla iletişimimiz nasıl?

Nermin: Ben kendi âileme karşı kaprisli davransam da zor bir insan değilim. Bir iki yıl önce ben çok sâkin ve kolay bir insandım ama yaşam koşulları beni gerdi. Üniversite giriş sınavına hazırlanırken istemeden karakterim değişti. Zor insanlar; iletişim kurmakta güçlük çekerler, **inatçı**, hırslı ve **kaprislidirler**, dâimâ son sözü onlar söylerler. Bazısı sessiz, bazısı **agresif** olabilir, bir şeyi anlamamak için ısrâr ederler, karşısındakilerin söylediğini önemsemezler. **Empati** kurmazlar, dâimâ onlar haklıdır. Bense öyle değilim, arkadaşlarıma, öğretmenlerime karşı çok kibâr davranırım, bir şeyi anlamak için çabalarım.

Melih: Ben insanlarla **iletişim kurmakta** uzmanım. İşimde başarılı olmak için insanlarla iyi ilişki kurmam gerekli diye düşünürüm. Ben âilemin tek çocuğuyum, kardeşim yok ama samimiyet kurduğum pek çok arkadaşım var. Duygularımı iyi yönetirim. Arkadaşlarıma kırıcı konuşmaktan **kaçınırım**. Dâimâ empati kurarım, karşımdaki kişinin gözüyle olaylara bakmaya çalışırım. İyi bir dinleyici olmaya, insanları dinlerken **alaycı** bakışlar ve sözlerden uzak durmaya ve onların sevdikleri konulardan **konuşmaya gayret ederim**.

Aynur: Ben bütün canlılara ve insanlara saygı duyarım. Bu dünyayı ve insanları **yaratan** Allah'a **şükrederim**. Cinsiyet, milliyet ve **sınıf** ayrımı yapmam. Arkadaşlarım, akrabâlarım ve komşularım ile ilişkilerime **itinâ ederim**. Onların yardıma ihtiyaçları olduğunda onlara yardım etmek için canla başla çabalarım. Örneğin; komşum oğlunu evlendirecekti. Kızın anne ve babası yoktu. Ben **kına gecesi**ni bahçemde yaptım, gelin ve arkadaşları benim evimde kaldılar, ertesi gün dâmât tarafı gelini benim evimden çıkardı ve evlerine götürdüler. Dâvetlilerden bazıları kızı, benim kızım zannedip bana "Hayırlı olsun, Allah kızınızı mutlu etsin!" dediler. Ben insanlarla ilişkilerime değer verdiğim hâlde çok yoğun çalıştığım için akrabâlarımı sık sık misâfir olarak kabûl edemem. Fakat onları hasta olduklarında ve özel günlerinde mutlakâ ziyâret ederim.

Zehrâ: Anneler, kızlarının **hatâya** düşmelerini **önlemek** için nasihâterde bulunurlar. Ancak ergenlik döneminde kızlar nasihat sevmezler, annelerinin onlara destek olmalarını, onları anlamalarını ve **eleştirmemelerini** onlardan beklerler. Durum böyleyken anlaşabilmek zor gibi gözükse de imkânsız değildir. Kızım ile benim ilişkilerim çok iyiydi, yâni ben iyi olduğumu düşünüyordum, ama benim kızım bir gün bana dedi ki: —Hayatımız çok sıkıcı, biz hiç sohbet etmiyoruz, çok az konuşuyoruz, sen beni dinlemiyorsun, bu çok kötü! İnsanlar sevdiklerine zaman ayırmalıdır. Bir gün sen buna pişman olabilirsin, birlikteyken güzel zaman geçirelim.

Ben bunu iyice düşündüm ve ona dedim ki:

— Gâlibâ haklısın, biz daha fazla birlikte güzel zaman geçirmeliyiz. Kızımla artık daha uzun konuşuyoruz. Genellikle ben dinliyorum, o anlatıyor. Evde o ne derse, onu yapıyoruz. O “odaya gel” diyor, geliyorum, “çık diyor”, çıkıyorum. “Kafeye gidelim” diyor, kafeye gidiyoruz. Ben ve kızım çok iyi anlaşılıyor, çok mutluyuz. Birbirimizi sevdikçe daha çok seviyoruz ve birbirimize **bağlanıyoruz**.

Mehmet: Benim karımla aram iyi gibi gözükse de içimde eksik bir şeyler var. Eşimle ilişkilerimiz yeterince sıcak değil. Ben karım Esin’den önce kalkarım, kahvaltıyı hazırlar, sonra onu uyandırırım. Kızlarımı okula bırakırım. Akşam yemeğini de ben pişiririm. Çocukları okuldan ben alırım. Akşamları çocukların derslerine ben yardım ederim. Hayatım çok zor. Ben hem evin hanımı hem de evin **reisiyim**. Alışverişi ben yaparım. Annem de bazen ev temizliğinde bana yardıma eder.

Karım da benim gibi bir firmada mühendis, işten eve gelince “Çok yorgunum.” diyor ve sonra hemen iş yerindeki problemlerini anlatmaya başlıyor. Bizim toplumumuzda erkekler iş hayatında arkadaşları ile yaşadıkları sorunları yakınları ile pek **paylaşmazlar**. İş hayatındaki problem ve **gerginlikleri** paylaşmak nedense bir zayıflık olarak görülür. Erkek, her zaman güçlü olmak zorundadır. Ben de bütün problemlerimi **içime atarım**. Ailem ve işim hakkında kimseyle dertleşmem. Bir insanı iki **olgu** rahatsız eder. Biri kendi iç sesidir. Diğeri ise başkalarının onun hakkında söyledikleridir. Karım hakkındaki iç sesime ve benim için sarf ettiği sözlere kafamı

takıyorum ve onu suçluyorum. O beni anlamıyor, **kıymetimi bilmiyor**, beni **hiçe sayıyor**. Bu evlilikte kendimi güvende hissetmiyorum.

Meryem: Benim sınırlarım vardır. Konuşkanımdır ama aslâ samimî olmam kimseyle. Örneğin; kayınvalideme resmî davranırım, öyle her yıl gelip bizde kalmaz, hakkımda dedikodu yapamaz. Ona da bazen küçümseyici bir bakış fırlatırım, hisseder ve karşımda ezilir. Evde ben ne dersem, o olur. Otoriter bir hanımım, eşim hep kendi istediğinin olduğunu sanır ama ne yapar eder, istediğimi ona kabûl ettiririm. Eşim biraz cimridir, onun parayı çok sevmesi beni sinirlendirir, ama bu durumu onu köşeye sıkıştırmak ve suçlamak için kullanırım. Aslında bankada paralar birikirken ben kendimi güvende hissederim. Azimli bir kadını, çocuklarımla eğitime özen gösteririm. Çocuklarımla beni çok severler ve sözümünden hiç çıkmazlar. Hep birlikte ders çalışırız, kitap okuruz. Eşim de beni çok sever ve her yönümü takdir eder.

Ben vıcık vıcık ilişkileri sevmem, sulu öpüşmelerden hiç hoşlanmam, kayınvalidem bir keresinde kızım bebekken kızımı öpmek istedi, hızla elinden çekip aldım, “Mikrop bulaştıracaksınız” dedim, küstü. Küserse küssün, umurumda değil! Halbuki küçücük bir bebek **şapur şapur** öpülmez. Bence insan ilişkileri aşk, evlilik, dostluk, komşuluk, meslektaşlık şirket mantığıyla kurulmalıdır. Değmeyecek insanlara vakit ayırmak hiç akıllıca değildir. “Bu insanla olmak bana ne kazandırır, fâizi ne, kârı ne?” diye düşünürüm.

Ayla: Ben insan ilişkilerinde çok iyimser ve *fedâkâr* olmak gerektiği inancındayım. Şüpheli bir insan olmama ve insanlara tam olarak güvenmememe rağmen insanlarla **mesâfeli** ama iyi ilişkiler kurarım. Karşılıksız birine iyilik etmek beni mutlu eder. İlişkilerde **menfaat** olsa bile vefâ ve **minnet** duymaktan yanayım. **Kimseye intikâm gütmem**, bir an kızsam bile kızgınlığım çok çabuk geçer. Benim gibi tek yaşayan insan huzurlu olabilir ama asla mutlu olmaz. Kayıtsız şartsız sevmekten ve iyilik etmekten aslâ vazgeçmeyeceğim. Benim rol modelim, küçükken seyrettiğim gerçek bir hayat hikâyesinden uyarlanan “Küçük Ev” isimli bir Amerikan dizisindeki Charles Ingalls ve onun güzel eşi Caroline idi. Bu âile Walnut Grove köyü yakınlarındaki küçük bir çiftlikteki küçük bir evde yaşıyorlardı. Onların mutlu bir âilesi vardı, anne ve baba çocukları arasında iş bölümü yapıyorlardı. Bu örnek âilenin Mary, Laura, Carrie ve Jack isminde üç kızı ve bir de sevimli köpeği vardı.

Ingalls âilesi her bakımdan örnek davranışlar segiliyorlardı. Hatâ yapsalar bile sonunda doğru yolu buluyorlardı. Onların âile bağları ve komşuluk ilişkileri kuvvetliydi. Bu âile fakîr olmasına rağmen o kadar merhametli ve iyilik severdi ki “Albert, Cassandra ve James” isimli kimsesiz çocukları evlât edinmişlerdi. Charles Ingalls, bana iyi bir yaşam sürmek için pek çok **şey** öğretti. **O**; karakterli, neşeli, güçlü, iyi ahlâklı ve cesaretli bir adamdı. Çocuklarına ve eşine karşı sevgi doluydu. Bir yıl kıtlık olmuştu, topraktan hiç ürün alamamışlardı, şehre taşınmak zorunda kalmışlardı ama yine de Charles ümitsizliğe düşmemiş, Allah’a olan inancını kaybetmemişti. Charles’in eşi Caroline ise eşine bağlı, sâkin güler yüzlü, çalışkan ve kocası ile uyumlu bir hanımdı. Caroline ve Charles bir elmanın iki yarısı gibiydiler.

Hatice: Çevremde **hilekâr** bakışlı, **riyâkâr**, maske **suratlı** ne çok tanıdık yüz var. Acılar, gülmeler, gözyaşları, sevgiler ne kadar **suni!** Vitrin mankenleri gibi. Sıcak ve gerçekçi olmayan sarılmalardan, el sıkışmalarından, rutinleşmiş kol kola girmelerden ve menfaatçi yaklaşımlardan nefret ederim. Aile ilişkilerinde bile âile bireylerinin menfaatleri ilişkileri bozuyor. Örneğin, benim âilem beni ve benim imkânlarımı kendileri için kullandılar. Onların ihtiyaçlarını karşılamam için benim **özgürlüğüme engel** oldular. Hayâtımda bundan sonra **menfaate** dayalı ilişkiler değil, saf ve samimî ilişkiler istiyorum. Ailemi kendim seçmedim ama arkadaşlarımı kendim seçiyorum. Benim çok iyi arkadaşlarım var, bana dâimâ küçük sürprizler yapıyorlar, doğum günlerimi unutmuyorlar. Canım sıkıldığı zaman beni kahve içmeye dâvet ediyorlar. Arkadaşlarım benimle rekâbete giriyorsa hemen onlardan uzaklaşıyorum, “Dünyânın en iyisi, en güzeli ve en özel kişisi siz olun ama beni rahat bırakın!” diyorum.

Natalya: Rusya’da çok az arkadaşım ve akrabâm var. Ekaterinburg’da bir kuzenim var. Onunla bayramlarda yazışıyoruz. Babamı beş yıl önce kaybettim. Annem Moskova’da yaşıyor. Annemin de sâdece bir kuzeni var. O bir İtalyan’la evli ve İtalya’da yaşıyor. Ben ülkemden uzaklarda Antalya’da yaşıyorum. Antalya yaşamak için uygun bir **iklime** sâhip olduğu için burada çok fazla Rus yaşıyor. Benim Antalya’da tanıştığım üç Rus arkadaşım var, onlarla haftada iki gün buluşuyorum, yalnız değilim ama ben ilkokul birinci sınıftan **itibâren** uzun yıllar arkadaşlık ettiğim iki arkadaşımı, Katya ve Maşa’yı çok özlüyorum.

Onlarla sosyal medyadan hemen her gün yazıştığım hâlde bu bana yetmiyor. Biz birbirimize karşı doğal ve içteniz, hâlâ bütün dertlerimizi, sevinçlerimizi ve üzüntülerimizi paylaşıyoruz. Onlarla okul yıllarında aynı sıralarda **iş birliği** yapıp kopya çektik, dersin boş olduğunu öğrenince hep birlikte sevinç **çıgıllıkları** attık, birlikte ödev yaptık, kafelere ve kulüplere gittik. Benim için arkadaşlık, bir şeyleri paylaşmak ve güvenmektir. Eşimin akrabaları ve komşularıyla çok az sohbet ediyorum. Çünkü Türkçeyi rahat konuşamıyorum. Biriyle ana dilimde konuşmanın bir ihtiyâç olduğunu Türkiye’de fark ettim. Başka memleketlerdeki en büyük **özlem**, sâdece vatan özlemi değil, ana dilinde sevdiğin insanlarla rahatça konuşabilmektir. Vatan senin dilini konuşan ve seninle aynı kültürü yaşayanlar sâyesinde bir toprak parçası olmaktan çıkar ve **kutsallaşır**.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

1. Metin (Elif)

Kapris: Huysuzluk.

Gergin: Huzursuz, sinirli.

Koşul: Şart.

İletişim: Komünikasyon, duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme.

İnatçı: Bir konuda ısrar eden, ayak direyen, inat eden kişi.

Örnek: Keçi gibi inatçı bir adam, yaptığı hiçbir şeyden kolay vazgeçmez.

Hırslı: İhtirâslı, aşırı istekli.

Agresif: Saldırgan.

Tanımlamak: Bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak belirtmek ve açıklamak, târif etmek.

Örnek: bu adamın sorununu tanımlayamıyorum ben, çok sorunlu bir adam.

Güçlük çekmek: Zorlanmak.

Örnek: Minsk’e geldiğinde Yaşar dil bilmediği hâlde zorluk çekmedi.

Empati kurmak: Duygudaşlık kurmak, birini anlamak, birinin yerine kendini koymak.

Örnek: Arkadaşım empati kurmaktan yoksun bir kadın, onun için bana iftira atmaktan çekinmedi.

Uyumlu davranmak: Birine aykırı davranmamak, bir kişiyle birlikte hareket etmek.

Örnek: Erkekler onların her söylediğine karşı çıkan kadınlardansa uyumlu kadınları tercih ederler.

2. Metin (Melih):

Uzman: Belli bir işte, belli bir konuda bilgi, görüş ve becerisi çok olan kimse.

Samimiyet: İçtenlik, senli benli olma.

Örnek: Sayın bakanımız bir temizlik görevlisine çok yakın davrandı ve samimiyet gösterdi.

Alay etmek: Bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik yönlerini küçümseyerek eğlence konusu etmek.

Örnek: Küçük bir çocuğun elbisesi ve ayakkabısı ile alay etmek bir öğretmene yakışmaz.

Alaycı: Alay eden, küçümseyen kişi.

Örnek: Arkadaşının alaycı davranışları küçük çocuğu çok üzdü.

Kaçınmak: Herhangi bir işi yapmaktan geri durmak, yapmamak.

Örnek: Sebze ve meyve yetiştirirken kimyasal ilâçlardan kaçınmalıyız.

Gayret etmek: Emekle çalışmak, çabalamak, uğraşmak.

Örnek: Bu kitabı bitirmek için çok gayret ettiysem de zamanında bitiremedim.

3. Metin (Aynur):

Sınıf: Önemlerine, niteliklerine göre kişi veya nesnelerin yerleştirildiği kategorilerden her biri.

Kına gecesi: Düğünden önceki gece gelin adayı kızın evinde kızın parmaklarına kına yakılırken yapılan eğlence.

Yaratmak: Olmayan bir şeyi var etmek.

Örnek: Bu dünyâyı, hayvanları ve bitkileri Allah yarattı.

Şükretmek: Allah'a minnet duygusunu sunmak.

Örnek: her gün Allah'a bize verdiği nimetler için teşekkür ederim.

İtinâ etmek: Özen göstermek.

Örnek: Evi boyarken yerlere dökmemeye itinâ ettim.

4. Metin (Zehra):

Hatâ: İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış, kusur, yanılma.

Önlemek: Ortaya çıkan veya çıkacağı düşünülen kötü bir olayı, bir hareketi durdurmak.

Örnek: Yangını önlemek için ateşin üzerine toprak serptik.

Eleştirmek: Bir düşünceyi, bir eseri, bir yargıyı inceleyerek doğruluk veya yanlışlığını ortaya çıkarmak ve gerçek değerini belirtmek, tenkit etmek.

Örnek: Öğrencilerimden okuduğumuz hikâyeyi eleştirmelerini istedim.

Bağlanmak: Birine sevgi duymak, ayrı yaşayamamak.

Örnek: Uzun yıllardır yaşadığım bu mahallenin insanlarına bağlanmışım, ayrılırken göz yaşlarımı tutamadım.

5. Metin (Mehmet):

Reis: lider, yönetici, bir yerde sözü geçen kimse.

Olgu: Şey, var olduğu, doğru olduğu veya gerçekleştiği kabul edilen şeydir.

İç sesi: Vicdân, kişinin kendini yargılamasına sağlayan güç.

Paylaşmak: Bir şeyi bölüşmek.

Örnek: Bu yıl tarladaki buğdayları satıp dört kardeş paylaştık.

İçine atmak: Bir şeyi kimseye anlatmadan tutmak, saklamak.

Örnek: Bu adamın bana yaptıklarını yıllarca hep içime attım, içimde dert oldu.

Sarf etmek: Bir şeyi kullanmak, konuşmak.

Örnek: Ev sahibi evin pisliğini görünce Safiye'ye ağır sözler sarf etti.

Hiçe saymak: Önemsememek, yok saymak.

Örnek: İş yerindekiler yeni patronu hiçe sayıp izin almadan iş yerinden ayrılıyorlar.

Kıymet bilmek: Önemini, değerini bilmek.

Örnek: Kıymet Hastânesi iyi doktorların kıymetini bilemedi, şimdi hasta sayıları oldukça düştü.

6. Metin (Meryem):

Sınır: Bir şeyin nicelik bakımından inebileceği veya çıkabileceği en alt ve en üst yer, limit.

Örnek: Çocuklar öğretmenin tahammül sınırlarını zorluyor.

Resmî: Samimî olmayan, teklifli, ciddî.

Örnek: Aralarında resmî bir ilişki var, sâdece iş yerinde selamlaşıyorlar.

Dedikodu: Başkalarını çekiştirmek ve kınamak üzere yapılan konuşma, kov, gıybet.

Örnek: Arkadaşları Nastya'nın güzelliğini kıskandıkları için onun hakkında dâimâ bir dedikodu malzemesi buluyorlar.

Vıcık vıcık: Sulu sulu, yumuşak **fazla samimi**.

Azimli: Kararında, tutumunda direnen, kararlı.

Fırlatmak: Bir şeyi hızla atmak, bulunduğu yerden dışarı atmak.

Örnek: Çocuğun saçma sapan konuşmalarını bitirmesi için sert bir bakış fırlattım/ attım.

Ezmek: Birini, bir şeyi yenmek, sindirmek.

Örnek: Evin hanımı hizmetçisine üst üste emirler verdiği yetmiyormuş gibi onu konuşmalarıyla da eziyordu.

Ezilmek: Ezme işine konu olmak.

Örnek: İyi İngilizce konuşamadığım için arkadaşlarımın karşısında ezildim.

Takdir etmek: Beğendiğini belirtme, değer verme, beğenme.

Örnek: Bu çocuğu çok takdir ediyorum, dört yabancı dili akıcı bir şekilde konuşuyor.

Sözünden çıkmamak: Birinin isteklerine, öğütlerine, sözlerine uyararak davranmak.

Örnek: Kadın otoriter bir kadın, tüm âilesi onun sözünden çıkmıyor.

Köşeye sıkıştırmak: Birini zorlamak.

Örnek: Serhat, bilmediği bir konuda konuşan profesöre öyle sorular sordu ki adamı köşeye sıkıştırdı.

6. Metin (Ayla):

Mesâfeli: İlişkilerde içtenliğe yer vermeyen bir biçimde uzak olmak.

Örnek: Yeni komşumuz kibâr ama mesâfeli bir kadındır.

Menfaat: Çıkar, yarar.

Örnek: Menfaati söz konusu olunca Fehmi Bey herkesle samimî olur.

Minnet: Gönül borcu, yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma.

Örnek: Belediye başkanı hem alçak gönüllü hem de iyiliksever bir adamdı, çok yardımını gördüm, onu minnetle anıyorum.

İntikâm gütmek: Kin gütmek, kin tutmak, birine karşı daimî kesintisiz dinmeyen öfke hissine sahip olmak.

Örnek: Ömer, onun evlenme teklifini Nâlân kabûl etmedi diye yıllarca Nâlân'a intikâm gütmüş, bu yenilgiyi hiç unutmamış.

7. Metin (Hatice):

Hilekâr: Entrikacı, hile yapan kişi, oyun dolap çeviren kişi.

Riyâkâr: İki yüzlü.

Surat: Yüz.

Sûni: Yapay.

Özgürlük: Hürriyet, herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestlik.

Engel olmak: Bir şeye engel olmak, bir şeyi önlemek.

Örnek: Adamın çocuğunu dövmesine engel oldum, çocuğu elinden aldım.

Rekâbete girmek: Aynı amacı güden kimselerin arasındaki çekişmesi, yarışmaya girmeleri.

Örnek: İki çalışkan öğrenci okul birinciliği için rekâbete girdiler.

8. Metin (Natalya):

İş birliği: Amaç ve çıkarları bir olanların oluşturdukları çalışma ortaklığı.

İtibâren: -den başlayarak, -den beri, -den sonra.

Çığlık: İnce ve keskin ses.

Özlem: Bir kimseyi, bir yeri veya bir şeyi görme, ona kavuşma isteği.

Özlemek: Birini özlemek, birine kavuşmak istemek.

Kutsal: Güçlü bir dinî saygı uyandıran varlık, mukaddes.

Kutsallaşmak: Kutsal duruma gelmek.

Örnek: Emine yaptığı iyiliklerden sonra benim gözümde kutsallaştı.

Kopya çekmek: Genellikle yazılı sınavlarda soruları cevaplamak için bir kaynağa gizlice bakmak.

Örnek: Yanımdaki arkadaşımdan kopya çekerek sınavlardan geçtim.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz
(Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Elif)

1. Elif kaprisli, gergin ve zor bir insandır.
2. Üniversite sınavına hazırlanmak Elif'i sinirlendiriyor.
3. Elif çevresindeki insanlara karşı kibâr davranıyor.
4. Elif arkadaşlarına uyum sağlar.

2. Metin (Melih)

1. Metin içinde başarılı olmak için insanlarla iyi ilişki kuruyor.
2. Melih'in hiç arkadaşı yok ama çok kuzeni var.
3. Melih sinirli, yıpratıcı ve açık bir şekilde konuşmayı seviyor.
4. Melih empati kurabiliyor.

3. Metin (Aynur):

1. Aynur'un Allah inancı kuvvetlidir.
2. Aynur aslâ cinsiyet, milliyet ve sınıf ayrımı yapmaz.
3. Aynur komşularına yardım etmeyi sever.
4. Bütün komşuları onun evinde kına gecesi yapar.

4. Metin (Zehra):

1. Her anne kızına nasihatte bulunur.
2. Ergenlikte kızlar annelerinden anlayış beklerler.
3. Zehra'nın kızı annesinden çok memnûndur.
4. Zehra kızının bir dediğini iki etmiyor.

5. Metin (Mehmet):

1. Mehmet karısı Esin'in rahat etmesi için evdeki her işi yapar.
2. Mehmet evin hem hanımı hem de reisi olmaktan çok memnûndur.

3. Mehmet güçlü bir erkektir, kimseyle problemlerini paylaşmaz.
4. Mehmet'in eşi çok anlayışlı bir kadındır.

6. Metin (Meryem):

1. Meryem kayınvâlidesine samimî davranır.
2. Meryem her konuda Eda'nın sözü geçer.
3. Meryem iyi bir annedir, çocuklarıyla ilgilenir.
4. Meryem çocuklarını başkasının öpmesinden hoşlanmaz.

7. Metin (Ayla):

1. Ayla ilişkilerinde fedâkârdır.
2. İyilik yaparken karşılık beklemez.
3. İnsanlarla ilişkilerinde sıcak ama mesâfelidir.
4. Ayla kötü rûhlu bir kadındır.

8. Metin (Hatice):

1. Hatice iki yüzlü insanlardan nefret eder.
2. Hatice âilesi tarafından kullanıldı ve bunu fark etti.
3. Hatice'nin iyi arkadaşları onu mutlu ederler.
4. Hatice etrafında olumsuz insanlardan uzaklaşıyor.

9. Metin (Natalya):

1. Natalya'nın Rusya'da çok arkadaşı ama az akrabâsı var.
2. Natalya Rusya'daki arkadaşlarını hiç aramıyor.
3. Natalya arkadaşlarıyla sâdece sevinçlerini paylaşır.
4. Natalya hem vatanını hem de sürekli Rusça konuşmayı özlüyor.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere parantez içindeki kelimeleri getiriniz.

(Tanımlamak, gayret etmek, sarf etmek, şükretmek, kıymet bilmek, zorlanmak, bakış fırlatmak, güçlük çekmek, empati kurmak, uyumlu davranmak, alay etmek, kaçınmak, yaratmak, itinâ etmek, donup kalmak, hiçe saymak, bağlanmak, paylaşmak, içine atmak, intikâm gütmek, engel olmak, rekâbete girmek, önlemek, kutsallaşmak, kopya çekmek, eleştirmek)

1. Kanada Uygurlara yönelik muâmeleyi “soykırım” olarak
2. Dünyânın farklı yerlerinde küçük yaştaki erkek ve kız çocuklar hırsızlık yapmaya
3. Otizmli çocuklar öğrenme
4. Bu kadın nasıl bir öğretmen anlamadım, bilmiyor.
5. Çocukların okullarda eğitim almasının temel amacı topluma öğrenmelerini sağlamaktır.
6. Halk bazı ünlü sanatçıların sosyal medyadaki paylaşımlarıyla
7. Şişman insanlar üç öğün yemekten
8. Safranbolu’daki 2 bin 500 yıllık gizli geçit büyük heyecân
9. Ahmet üniversite sınavını kazanmak için çok
10. Böyle cennet gibi bir ülkede doğduğum için Allah’a
11. Adam kendinden yirmi yaş küçük eşine, en güzel kıyâfetleri seçiyor.
12. Terör olaylarını için güvenlik güçleri canla başla çalışıyor.
13. İnsanların yaptıkları işleri kolay ama mükemmel bir iş yapmak zordur.
14. Zehra bu eve gelin geldiğinde on altı yaşındaydı, kocasına sevgiyle
15. Ali kantinden aldığı yiyecekleri arkadaşlarıyla
16. Sanatçı kocasının ölümünün hemen ardından acısını ve sahneye çıktı.
17. Hukukçu Ferhat İnkaya, politikacı bayana ağza alınmayacak sözler
18. Hollandalı ünlü ressam Vincent van Gogh ile ilgili “yaşarken ” yorumunun doğru olmadığı söyleniyor.
19. Bülent babasını öldüren kişiye ve âilesine yıllarca, âile bir uçak kazasında ölünce Amerika’ya yerleşti.

20. Yıllar sonra ünlü komedyenin babası “İyi ki oğlumun komedyen olmasına
.....” dedi.
21. Turizm sezonu açılırken turizm şirketleri
22. Leylâ ve Mecnûn’un aşkları zaman içerisinde
23. Bu grup matematik dersinde dâimâ
24. Fehmi garip bir adam coronayı, elini kolunu sallayarak dolaşıp 600 kişiye bulaştırdı.
25. Adam, kızın yüzüne öyle bir bakış fırlattı ki kızcağız donup kaldı.

ESKİCİ

Vapur rıhtımdan kalkıp tâ Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar ve “Çocukcağız Arabistan’da rahat eder.” dediler. Hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri **isli**, evlerine döndüler. Zaten babadan **yetim** kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin’in **ücrâ** bir kasabasına gönderiliyordu.

Hasan vapurda eğlendi; gırlı gırlı işleyen **vinçlere**, üstleri yazılı **cankurtaran simitlerine**, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan **kampanaya** bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; **peltek**, şirin konuşmalarıyla da **güverte** yolcularını **epeyce** eğlendirmişti. Fakat vapur, limanlara uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaştıkça durgunlaştı. Vapurda kalanlar, bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul’daki gibi, “Hasan gel! -Hasan git!” demiyorlardı; ismi değişmişti. Hassen olmuştu, “Taal hun yâ Hassen” diyorlardı, yanlarına gidiyordu, “Ruh yâ Hassen...” derlerse uzaklaşıyordu. Hayfa’ya çıktılar ve onu bir trene koydular. Artık ana dili büsbütün işitilmez olmuştu. Hasan köşeye **büzüldü**; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları kırmızı kırmızıydı, susuyordu. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir **katılık**, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert **düğüm**, dâimâ susuyordu. Fakat hem tepeden tırnağa çiçek açmış hem yemişlerle donanmış güzel ve ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti. Tren;

yamaçlarında keçiler otlayan kuru, dik, çatlak dağlar arasından geçiyordu. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir **cilâ** ile, kızgın güneş altında, pırlıl pırlıl yanıyordu. Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı ne ağaç vardı ne dere ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara **rast** geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, **kambur** hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağzlarında beyazımsı bir **köpük** çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, **iz bırakmadan** ve toz çıkarmadan gidiyorlardı. Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu, “Bu ne?” O güldü: -Gemel! Gemel! dedi. Hasan’ı bir istasyonda indirdiler.

Gerdanında, alnında, kollarında ve kulaklarında altınlar bulunan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın Hasan’ı **göğsüne bastırdı**. Anasınıninkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, cansız bir göğüs... “Ya habibi! Ya aynı!” Halasının yanındaki kadınlar da Hasan’a sarıldılar, Hasan’ı öptüler, söyleştiler, gülüştüler. Birçok çocuk da gelmişti; entârilerinin üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları **perçemli**, başları **takkeli** çocuklar... Hasan durgundu; susuyor, susuyordu. Böyle haftalarca sustu. Anlamaya başladığı Arapçayı, inatla konuşmayarak sustu, hep sustu. Şimdi onun da kuşaklı **entârisi**, ceketini, **takkesi** vardı. Saçlarının ortası **el ayası** kadar makine ile sıfır kesilmiş, alnına perçemler uzatılmıştı. Deri gibi sert, yayvan **tandır** ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine **burup** kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı eve çağırırdı. Evin avlusuna sırtında **çuval**, elinde bir tabure ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyâfetli bir adam girdi. Torbasından da **mukavva** gibi **bükülmüş** bir **tomar** duruyordu. Konuştular, sonra önüne bir sürü **patlak**, sökükle ayakkabıları dizdiler. Satıcı taburesine oturdu; Hasan da merâkla karşısına geçti. Hasan’ın bu dört yanı duvarlı, tek kat, **basık** ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı **keskin**, incecik, **sapsız** bıçağıyla kesişine; ağzına bir avuç **çivi** dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul’da gördüğü maymun gibi **avurdundan** çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk **mıhlayışına**; deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına; pis

çanaktaki **tutkala** parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne; hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu. Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu ve ana diliyle sordu:
-Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

—Türk çocuğu musun be?

Hasan: — İstanbul'dan geldim.

Eskici: —Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Eskicide saç sakal dağınık, göğsü **bağır** açık, pantolonu dizlerinden **yamalı**, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin beyazına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sâde işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran **kırçıl**, seyrek bir **tutam** kıl vardı. Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrâr sordu:

—Ne diye düştün bu cehennemine ortasına sen?

Hasan anladığı kadar anlattı. Sonra Kanlıca'daki evlerini târif etti; komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttıklarını, anası doktora giderken tünelden geçtiklerini, bir kere de kapiya beyâz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yatak olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:

—Sen niye buradasın?

Öteki başını ve elini şöyle salladı, uzun iş anlamında... ve mırıldandı:

—Bir **kabâhat** işledik de kaçtık! Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, **gevrek**, **billûr** sesiyle durmadan konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor hem de ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık **eriş**meyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli hem **yaslı** dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek dinliyordu. Daha çok dinlemek için de **elini ağır** tutuyordu. Fakat, nihâyet bütün ayakkabılar tâmir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti,

köselesini büktü, çivi kutusunu kapadı. Bunları hep yavaş yavaş yaptı. Hasan, **yüreği burkularak** sordu:

—Gidiyor musun?

Eskici: — Gidiyorum ya, işimi bitirdim. O zaman gördü ki, küçük çocuk, memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor.

Eskici: —Ağlama be! Ağlama be! Eskici başka söz bulamamıştır. Bunu işiten çocuk **hıçkıra hıçkıra** ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır. Eskici, “Ağlama diyorum sana! Ağlama”derken onun da katı, **nasırlaşmış** yüreği yumuşamıştı. **Önüne geçmeye** çalıştı ama yapamadı, **kendini tutamadı**; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne, bir soğuk su kadar serin, **ürpertici**, döküldüğünü duydu.

Refik Halid Karay

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

Vapur: Su buharı gücüyle çalışan gemi.

Rıhtım: Bir akarsu veya deniz kıyısında doldurularak yapılmış, gemilerin indirme bindirme veya yükleme boşaltma yapabileceği yer.

İs: Dumanın değdiği yerde bıraktığı kara leke.

İsli: İsi olan, islenmiş, is bulaşmış.

Örnek: Soba çok tüttüğü için duvarlar isliydi.

Örnek: Bu acı olaydan sonra gönülleri isli (Gönülleri kararmış/gönüllerinde izle) yaşadılar.

Yetim: Babası olmayan çocuk.

Ücrâ: Tenha, çok uçta, kenarda veya kıyıda köşede olan.

Vinç: Ağır yük kaldırmaya ve bir yere taşımaya yarayan araç.

Örnek: Piyanoyu ikinci kata vinçle çıkardık.

Cankurtaran simidi: Suda boğulma tehlikesine karşı kullanılan ve sudan hafif maddelerden, büyük simit veya yelek biçiminde yapılmış araç, can simidi.

Örnek: Batan gemide yeterince cankurtaran simidi olmadığı için yolcuların bir kısmı suda boğulup öldü.

Vârdiyâ: Gemilerde beklenen nöbet.

Kampana: Çan.

Örnek: Kampana gemi güvertelerinde gemicilerin vardiya ve dinlenme zamanlarını düzenlemek için kullanılır.

Peltek: Dilini dişlerinin arasına alır gibi konuşan ve bu yüzden r, s, z gibi sesleri kusurlu söyleyen (kimse).

Güverte: Gemide ambar ve kamaraların üstü.

Örnek: Yağmurlu ve fırtınalı günlerde yolcular güverteye çıkmazlar.

Epeyce: Çok, iyice.

Örnek: Ayda İstanbul'dan epey zaman önce ayrıldı.

Bugün epeyceyim/daha iyiyim.

Annem bana epeyce elma getirmişti.

Durgunluk: Hareketsizlik, sessizlik.

Katılık: Katı olma durumu.

Düğüm: Boğazda bir şey varmış gibi hissetme.

Örnek: Boğazımda bir düğüm var, yutkunamadım.

Düğümlenme: Boğum, yutkunamama durumu.

Örnek: Müdür beni azarlarken boğazımda düğümlenme oldu.

Yamaç: Dağın veya tepenin herhangi bir yanı.

Örnek: Dağın yamaçlarında keçiler ve koyunlar otliyordu.

Basık: Çok yüksek olmayan, alçak.

Örnek: Oda çok basıktı ve çok kalabalıktı, orada nefes alamadım, hemen dışarı çıktım.

Tutkal: Deri, kıkırdak gibi hayvansal maddelerden elde edilen ve tahta, kâğıt yapıştırılmaya yarayan madde.

Cilâ: Bir şeyi parlatmak için kullanılan kimyasal bileşik.

Kambur: Sırttaki çıkıntı.

Örnek: Notre Dame'nin kamburu güzel Esmeralda'ya âşık olmuştu.

Köpük: Hayvanların ve insanların ağızında görülen salyamsı kabarcıklar.

Örnek: Develer yemek yedikten sonra geviş getirirken ağızlarında köpük vardı.

Gerdân: Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü.

Kara çarşaf: Kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, etekli sokak giysisi.

Ben: Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı.

Örnek: Marilyn Monroe'nin ağzının kenarındaki ben ona çok yakışıyordu.

Tuhaf: Acayip, garip.

Entâri: Tek parçalı kadın giyeceği.

Perçem: Başlarını tıraş edenlerin tepede bıraktıkları saç tutamı.

Takke: Başlık, İnce kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık.

El ayası: Elin, bilekle parmaklar arasındaki iç bölümü.

Yayvan: Düz, eni boyundan ve derinliğinden çok olan, basık ve geniş.

Avlu: Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili yer.

Çuval: Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba.

Mukavva: Kalın karton (Kâğıt).

Tomar: Dürülerek boru biçimi verilmiş deriler veya kâğıtlar.

Örnek: Genç adam cebinden bir tomar para çıkarıp fakir kadına verdi.

Patlak: Patlayarak açılmış, yırtık, yarık.

Örnek: Çocuk sırada otururken ayakkabılarını saklıyordu, çünkü ayakkabısı patlamıştı ve çıplak ayağı gözüküyordu.

Sökük: Dikişi sökülmüş.

Örnek: Yaşlı adamın ayakkabısının üzeri sökülmüştü, eline iğneyi aldı ve dikmeye başladı.

Keskin: Çok kesici, iyi kesen.

Örnek: Bıçak çok keskindi, eti çabucak kestim.

Sapsız: Sapı olmayan.

Örnek: Bıçağın sapı kırıldığı için Fatma bıçağı kullanamadı, kocası bıçağa yeni bir sap yaptı.

Avuç: Elin parmak uçlarıyla bilek arasındaki iç bölümü.

Örnek: Dilenci sokakta oturmuş avucunu açmış, insanlardan para istiyordu.

Avurt: Yanağın ağız boşluğu hizâsına gelen bölümü.

Örnek: Adamın fakirlikten ve açlıktan avurtları çökmüştü.

Çivi: İki şeyi birbirine tutturmak, bir nesneyi bir yere sabitlemek için çakılan, ucu sivri, başlı, metal veya ağaçtan yapılmış ufak çubuk, mih.

Örnek: Duvara çivi çaktım ve Atatürk'ün portresini astım.

Keyif: Zevk.

Örnek: Filmi keyifle seyrettim, çok güzel bir filmi.

Bağır: Göğüs.

Yamalı: Yama vurulmuş, yama ile onarılmış olan.

Örnek: Fehmi'nin pantolonu eskimiş ve delikler açılmıştı, babaannesi pantolonunu yamadı. Yamalı pantolonla dolaşmak Fehmi'yi çok üzdü.

Kır: Beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk.

Kırçıl: Kırışmaya başlamış, kır renkli.

Tutam: Avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.

Cehennem: Dinî inanışlara göre, dünyâda kötü işler ve hareketler yapan insanların öldükten sonra ceza görecekleri yer.

Kabâhat: Suç, uygunsuz hareket, çirkin, yakışsız davranış.

Gevrek: Şen, neşeli gülüş veya konuşma.

Billûr ses: Duru, temiz ve akıcı ses.

Kösele: Ayakkabı tabanı, bavul, çanta yapımında kullanılan, büyükbaş hayvanların işlenmiş derisi.

Ürpertici: Korkutucu, titretici.

Ferâhlamak: Serinlemek, rahatlamak.

Büzülmek: Korku, şaşkınlık, soğuk vb. etkenlerle bir kenara sinmek, bir kenara çekilmek.

Örnek: Babası annesini döverken küçük çocuk köşeye büzülüp kaldı.

Donanmak: Kaplanmak, bezenmek.

Örnek: ağaçlar çiçeklerle donanmış.

Seyrekleşmek: Seyrek duruma gelmek, seyrelmek.

Örnek: Ağaçlar kurudukça bahçedeki ağaçlar seyrekleşti.

Çiğnemek: Ağza alınan bir şeyi dişler arasında ezme, öğütme.

Örnek: Yiyecekleri hızlı yemek veya iyi çiğnemedenden yemek, şişkinliğe sebep olur.

Sabretmek: Bir şeye sabır göstermek, sabırlı davranmak.

Örnek: Bu yaramaz çocuğa bir saat sabretmek çok zor.

Dayanmak: Bir şeye, birine dayanmak, sabretmek, tahammül etmek.

Tahammül etmek: Bir şeye dayanmak, bir şeye sabretmek.

Örnek: Ben çok sıcak ve soğuğa tahammül edemem.

Örnek: Zavallı kedi açlığa dayanamadı, masadan bir et çaldı.

Mıhlamak/çivilemek: Bir şeye, bir yere çivi çakmak.

Burmak: Bir şeyi iki ucundan tutup ters yönlere çevirerek bükmek.

Örnek: Ekmeği burup yemeğe daldırdım.

Batmak: Bir şeye ve birine saplanmak.

Örnek: Berna bardağı düşürüp kırdı ve cam eline battı.

Erişmek: Bir yere, birine ulaşmak, varmak, gitmek.

Örnek: Kadının kocası binlerce kilometre uzakta idi, ona erişmesine imkân yoktu.

Bükmek: Burmak.

Nasırlaşmak: Duyarlılığını yitirmek, hissetmemek.

Örnek: Yıllardır doktorluk yapıyordu, hastalarının ölmesine alışmıştı, üzülüyordu, kalbi nasırlaşmıştı.

Şişmek: Bir etkiyle gerilmek.

Örnek: Komşum yaşadıklarını anlatırken benim içim şişti.

Rast gelmek: Karşılaşmak.

Örnek: Yıllar sonra markette bir okul arkadaşşıma rast geldim.

İz bırakmak: Bir yerde etkisini kalıcı duruma getirmek.

Örnek: Develer kumda iz bırakmadan gidiyorlardı.

Kirli elleriyle bardakta iz bıraktı.

Göğsüne bastırmak: Birini göğsüne bastırmak/ birine sarılmak.

Kendini tutamamak: Bir durum karşısında sessiz ve heyecânsız kalamamak.

Örnek: Öğretmen boş yere arkadaşşıma bağırđı, bu haksızlık karşısında kendimi tutamadım.

Önüne geçmek: Bir şeyin önüne geçmek/ bir şeyi önlemek.

Örnek: Bir türlü evcil hayvan satışlarının önüne geçemedik.

Elini ağır tutmak: Yavaş iş yapmak.

Örnek: Bankada memur elini ağır tuttuğu için bana sıra gelmedi.

Yüreği burkulmak: Bir şeye, birine çok üzülme.

Örnek: İzmir depremi sonrasında insanların hâline yüreğimiz burkuldu.

Metinle İlgili Sorular:

1. Hasan niçin Arabistan'a gidiyor?

- A). Babası öldüğü için
- B). Annesi öldüğü için
- C). İstanbul'da hiç kimsesi kalmadığı için
- D). Annesi ve babası öldüğü için

2. Hasan'ı Arabistan'a kimler gönderdi?

- A). Hasan'ın uzaktan akrabâ ve komşuları
- B). Hasan'ın komşuları
- C). Hasan'ın babasının arkadaşı
- D). Hasan kendi başına vapura bindi.

3. Hasan Arabistan'a giderken yolda neler gördü?

- A). Portakal bahçeleri ve zeytinlikler.
- B). Keçilerin otladığı kuru, dik, çatlak dağlar
- C). Göz alabildiğine uzanan çölde develeri
- D). Yolda yukarıdakilerin hepsini

4. Hasan'la ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A). Hasan halasının yanında yaşadığı için çok mutlu oldu.
- B). Hasan Arapça anladığı halde konuşmak istemedi.

- C). Sert tandır ekmeğini ve yer sofrasında yemeyi sevdi.
D). Hasan Arabistan'daki çocuklar gibi giyinmek istemedi.

5. Hikâyedeki eskici hakkında aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?

- A). Dağınık kıyâfetli, suskundur.
B). Eskici ayakkabı tamir eder.
C). Saçı sakalı dağınık, bağı açıktır.
D). Çok sağlıklı ve elma yanaklıdır.

6. Eskici ve Hasan hangi konu hakkında konuşmadılar?

- a. Hasan Kanlıca'daki evleri
b. Hasan anasının doktora gitmesi
c. Eskicinin eşi ve çocukları
d. Eskicinin oraya geliş sebebi

7. Eskici Hasan'ın sohbetini nasıl dinledi?

- a. Kahkahalar atarak eğlenerek
b. Vatanına özlem duyarak
c. Hiç umursamayarak
d. Sıkılarak ve istemeyerek

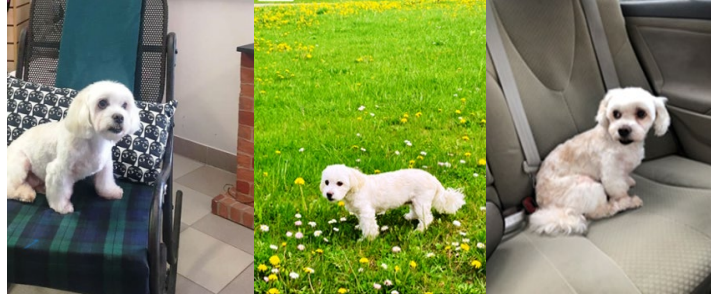
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: EVCİL HAYVANLAR

Evcil hayvanlar hakkında ne düşünüyoruz?

Ayla: İnsanlar köpekleri **evcilleştirdiler** ve kendileri rahat uyku uyudular. Binlerce yıldır köpekler sâhiplerini onların **mülküne** girmek isteyen kötü niyetli insanlardan ve vahşi hayvanlardan korudular, hattâ sâhiplerinin yerine öldüler. Sâhipleri onlara bazen yemek vermeyi unuttular, bazen az yemek verdiler, bazen onları dövdüler ama yine de köpekler onlara **sâdik** kaldılar. Postacı, doktor ve bekçi olarak insanlara hizmet ettiler. Ama insanlar onlara **minnet** duymadılar, köpeklerin yavrularını alıp sokağa attılar. İşte sokağa atılan yavrulardan biri de Şehribân'dı. O, aslana benzeyen, sarı tüylü, iri ve çok güzel bir köpekti. Patileri bir aslanınki gibi kalındı. Ben onu ilk otobüs durağında gördüm. Bir köpek sürüsüyle koruda yaşıyordu. Köpeklerin hepsi de çok zayıftı. Bu arada ona bu adı ben vermedim, Aslan amca ona bu adı vermişti. Yaşlı adam onları beslemeye çalışıyordu ama verdiği yiyecekler onları doyurmuyordu. Onları tavuk ciğeriyle, tavuk artıklarıyla ve köpek mamalarıyla beslemeye başladım. Beni durakta bekliyor ve üzerine atıyorlardı. Kendimi çok mutlu hissediyordum. Çünkü beni seven bir sürü köpeğim vardı artık. Şehribân çok sevgi dolu bir köpekti. Kısa bir süre sonra Aslan amca kanser hastalığından öldü. Bu köpek sürüsüne tamamıyla ben bakmaya başladım.

Şehribân her defasında **on-on iki** yavru olmak üzere yılda üç defa doğuruyordu. Ancak zavallı yavrular daha iki aylık olur olmaz ya kötü insanlar tarafından kaçırılıyorlar ya kötü çocuklar tarafından oraya buraya atılıyorlar ya da arabaların altında ezilerek can veriyorlardı. Geriye kalan bir dört beş yavru da gençlik hastalığı yüzünden ölüyorlardı. Köpekler **koruda** yaşamalarına rağmen pikniğe gelenler veya yoldan geçen bazı **şeytan rûhlu** adamlar onlara kötü **muâmele** ediyorlardı. Taşla köpeklerin başını yarıyorlar, kuyruğunu veya kulağını kesiyorlardı. Şehriban kötü rûhlu çocukları ve erkekleri tanıyordu. Bazen onların arkasından koşuyor ve onları korkutuyordu. Şehribân'ın saldırgan bir köpek olduğu konusundaki dedikodular hızla yayılıyor, çocuklar Şehriban'ı

sinirlendirip kaçıyorlardı. Bir gün Şehribân bu çocuklardan birinin peşinden koştu, çocuk yere düştü, Şehribân onu ısırmadı, koşarak gidip çocuğu yerden kaldırdım. Çocuk yere düştüğünde dizleri kanamıştı. Çocuğun babası bu olayı duyunca köpeklerin peşine düştü, her gördüğü yerde Şehriban'ı ve diğer köpekleri taşıyordu. Adam köpeklerle zehirli yiyecek bile vermiş, büyük köpekler yememiş, yavru köpekler yiyip **zehirlenmiş**ti. Her birinin cesedi (Kötü ve merhametsiz insanların deyimiyle **leşleri**) çam ağaçlarının altında

ağzları köpürmüş ve karınları **göğermiş** bir şekilde duruyordu. Bu yavruları görünce göz yaşlarımı tutamadım. Bundan birkaç gün sonra çocuğun babası Şehribân'a kamyonetiyle çarpmış; metrelerce sürüklemiş, köpeğin acı ciğliklerini mahalledekiler duymuştu. Olayı görenlerden Nuri amca, adamın **kasıtlı** olarak Şehribân'ı öldürdüğünü, kanlar içinde kalan Şehriban'ın 4-5 saat boyunca acı çekip, inlediğini ve hayata gözlerini yumduğunu anlattı. Şehriban'ın bu acı ölümü bende derin bir iz bıraktı, şimdi onu çok iyi bir dost olarak özlemle hatırlıyorum.

Linda: Benim adım Linda, 15 Mayıs 2008 yılında dünyâya geldim. Annem Şakira çok ufak tefek ve sevgi dolu bir anneydi. Babamı tanımıyorum. Benden başka iki kardeşim daha vardı. Onlara ne olduğunu hiç öğrenemedim. Annem bizi çok severdi, onun göğsüne başımızı koyar **emerken** uyuya kalırdık. Daha bir aylık bile değildik, sâhibim, "Ben bunlara bakamam, evi kirletiyorlar" dedi. Beni bir veterinere verdiler. Veterinerin kliniği çok sıcak ve bunaltıcıydı. Gece orada tek başıma kalıyordum, korkuyordum ve ağlıyordum. Veteriner beni **flört ettiği** genç bir kıza hediye etti. Evde **çiş** yapacak toprak bulamadım, kız beni dışarı çıkarıp gezdirmedi. Evin her yerine çişimi yaptım. Evdekiler bana çok kızdılar, **ağza alınmayacak küfürler** ettiler. Kız beni kliniğe geri getirdi. Hiç mutlu değildim, mamaları beğenmiyordum. Klinikte korku dolu on beş gün geçirdim, gündüzleri seviyordum çünkü kliniğe gelen herkes benim başıma okşuyor ve beni

beğeniyordu. Pamuk gibi beyazdım ve çok güzeldim. Sonra bir buçuk aylıkken üç dört yaşlarında küçük bir kız bana acıdı, ağladı ve beni almak istedi. Kliniğe gelen yaşlı bir köpek, “Çocuklar çok kötüdür, çocuklarda uzak dur” demişti. Evde bir de kedi vardı, o benden bir ay falan büyüktü ama çok akıllıydı, benimle oynuyor, bana pati atıyordu. Sâhiplerim benim şaşkın hâlime **kahkahâ** ile gülüyorlardı. Daha önce evde köpek beslememişlerdi, her yere çişimi yapıyordum. Çünkü beni gezdirmiyorlardı. Sonunda küçük kızın annesi dayanamadı ve dedi ki, “Usandım temizlik yapmaktan, bu evden bu köpek gidiyor” dedi. Küçük kız ağladıysa da annesi onu dinlemedi. Anne beni kliniğe götürdü. Aradan on gün falan geçmişti ki beni yeniden gelip aldılar. Evde söz sahibinin anne olduğunu anlamıştım, ben de küçük kız gibi ona sokuluyor, yanına oturuyor, gözlerinin içine bakıyordum. Ben onu annem olarak kabul ettim. Böyle davranmam işe yaradı, anneciğim beni çok sevdi, bana iyi davrandı. Yıllardır, onunlayım sâkin bir hayât yaşıyorum. Bugüne kadar altı ülkeyi gördüm, defalarca uçağa bindim. Küçük kız büyüdü, ben yaşlandım. Hâlâ onların bebeğiyim. Onlar bana çok saygı duyuyorlar ve beni çok seviyorlar. Bazen anneciğime homurdanıyorum ama o bana hiç kızmıyor. Ben onun pamuk kızıyım, ne dersem onu yapıyor, anneciğimle baharda uzun uzun geziyoruz. Kış mevsimini sevmiyorum, kışın çok az dışarı çıkıyorum. Pek çok şeyi anlıyorum ama konuşamıyorum. Keşke anneciğimle konuşabilsem! Bana anneciğim ne kadar iyi davransa da bana hiç tasma takmasa da evin içinde özgür olsam da, istediğimde dışarı çıkamamam beni çok üzüyor.

Mert: Ben duygusal bir insanım, annem beni ve kardeşlerimi çok merhametli yetiştirdi. Ayrıca ben “Son Kuşlar” “Gamsız’ın Ölümü” gibi hikâyeleri okuyarak “Siyah İnci” “Filipper” ve “Lassy” gibi Amerikan dizilerini seyrederek büyüdüm. Bu Amerikan dizi filmleri bana âile ve hayvan sevgisini öğretti. Çocukken ölen serçelere ve diğer kuşlara cenâze töreni yapardım, onları başka hayvanlar yemesinler diye duâlarla gömerdim. Ben ve kardeşlerim hiçbir canlıya zarar vermedik, veremeyiz. Her canlı saygıyı hak ediyor. Hâlâ bahçemizdeki güzelim tekir ve sarman cinsi sokak kedilerini besleyip severiz. Her birinin insanlar gibi ayrı karakterleri vardır. Kimi korkak, sâkin ve

güvensiz; kimi sinirli, tokatçı ve cesur; kimi cüretkâr ve girişimci evin kapısı açıldığında içeri dalar; kimi de acıdan ölse de insanlara yaklaşmaz, kimi de çok sevgi dolu.... En büyük arzum evimde bir kedimin olması ancak alerjim olduğu için maalesef kedileri sâhiplenemiyorum. Kedilere okşamak onların mırıltılarını dinlemek bana mutluluk ve huzur veriyor.

Aynur: Ben sokak hayvanlarını beslemiyorum, ama onlara da zarar vermiyorum. Onlara eziyet edenlerin Müslümân ve insan olmadığını düşünüyorum. Evde kedi besleyebiliriz. Çünkü Peygamberimiz Hazreti Muhammed de kedi besliyormuş. O, kedisi Müezzâ`yı o kadar çok severmiş ki, Müezzâ bir gün sedirde oturan Hz. Muhammed`in giysisinin ucunda uyuya kalmış. Her kedi dostu gibi uyuyan bu güzelliğe kıyamayan Hz. Muhammed, Müezzâ`yı uyandırmaktansa giysisinin ucunu usulca keserek kalkmayı tercih etmiş. Bence köpeklerin evde beslenmesi doğru değil. Köpek dışarda gezmeli, onun özgürlüğü kısıtlanmamalı. Kurban Bayramı`nda kurbân kesmeye iyi bakmayan insanlar var. Kurban kesmek, akıl sağlığı yerinde, ergen ve zengin sayılacak kadar mal varlığına sâhip her Müslüman`ın yerine getireceği malî bir ibâdettir. İnsanlar kendi yetiştirdikleri ve para ile satın aldıkları hayvanları kesebilirler. Yaratılmışların en şerefli insan, helâl olan her hayvanın etini yiyebilir. Fakat kasaplar acı çektirmeden onları kesmeliler.

Yâsemîn: Ben bir hemşireydim, minnet duymayan hastaları gördükçe mesleğimden soğudum. Çocukluğumdan beri hayvanları insanlardan çok daha fazla seviyorum. Bunun için bir mesleğim olduğu hâlde veterinerlik fakültesini bitirdim. Amacım sokak hayvanlarına ücretsiz hizmet sunabilmektir. İnsanlarla hayvanları karşılaştırdığımda insanları genellikle güvenilmez, nankör ve sadakatsiz bulurum. Ama hayvanlar sâdik ve vefâlıdır. Hayvanların bir kere başına okşasan ve bir lokma yemek versen seni unutmazlar. Onlar benim gerçek dostlarım. Kedim Karamel`i kardeşlerimden bile daha çok seviyorum. Ben veganım, dâimâ hubûbât, sebze, meyve ve otlarla besleniyorum. Hayvanlara süt, yumurta, kürk ve deri için acı çektirilmesine kesinlikle karşıyım. Çiftlik sâhipleri süt için inekleri her yıl doğurtuyor, annelerini yeterince emmeden yavruları

annelerinden ayırıyorlar. Bazı acımasız çiftçiler, genetiği değiştirilmiş organizmalı (GDO) yemleri ineklerin midelerine açtıkları delikten yerleştiriyorlar. Kısa sürede ve zorla daha çok beslenen inekler daha çabuk kilo alıyor ve daha çok süt veriyorlar.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

1. METİN (Ayla):

Mağara: Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in.

Örnek: İlk insanlar mağaralarda yaşarlardı.

Vahşi: Yabanî, yırtıcı.

Sâdık: Sadâkatli, bağlı.

Örnek: Köpekler sâdık hayvanlardır.

Minnet: Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

Pati: Kedi, köpek vb. hayvanların ön ayağı.

Sürü: Birlikte yaşayan hayvan topluluğu.

Gençlik hastalığı: Diğer adı distemper olan gençlik hastalığı yavru veya yetişkin köpeklerde görülen öksürük ve ishale yakalanmasına neden olabilen bir hastalıktır. Bu bazı durumlarda köpeklerin hayâtını kaybetmesine veya felç olmasına neden olabilir.

Muâmele: Davranma, davranış.

Ceset: Ölü beden.

Merhametsiz: Acıması olmayan, katı yürekli, taş yürekli, taş kalpli, kalpsiz.

Leş: Kokmuş hayvan ölüsü.

Kastlı: İsteyerek, bilerek yapılan şey.

Yarmak: Derin yara açmak.

Saldırgan: Başkasına saldıran, yapısında saldırma özelliği olan insan veya hayvan.

Kızdırmak: Sinirlendirmek.

Örnek: Kocasını haber vermeden evi satıp karısını çıldırttı.

Çıldırma: Delirmek, aklını oynatmak.

Örnek: Kadın kocasının kendinden habersiz evi sattığını duyunca çıldırdı.

Evcilleşmek: Evcil bir duruma gelmek, ehlileşmek.

Örnek: Açlıktan bayılmış olan tilkiyi her gün beslediğimiz için evcilleşti.

Evcilleştirmek: Ehlileştirme, uysallaştırma, insanlara alıştırmak.

Örnek: Amcam yaban atlarını evcilleştirdi.

Kapaklanmak: Ayağı takılıp yüzüstü düşmek.

Örnek: Zehra Hanım, halıya takılıp yere kapaklandı.

İnlemek: Acı ve üzüntüden kesik sesler çıkarmak.

Örnek: Zavallı hasta dün gecedan beri inliyor.

Sarsmak: Çok etkilemek.

Örnek: Annesinin ölümü küçük kızı etkiledi.

2. METİN (Linda):

Ufak tefek: Kısa ve zayıf.

Küfür: Sövgü, kötü söz söylemek.

Emmek: Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek, somurmak.

Örnek: Kedi yavruları (Manıklar) annelerini emiyorlar.

Dünyâya gelmek: Doğmak.

Örnek: Atatürk Selânik'te dünyâya geldi.

Homurdanmak: Öfke, kızgınlık, can sıkıntısıyla anlaşılmaz sesler çıkarmak.

Örnek: İhtiyar kadın torununun yaramazlıklarına sürekli homurdanıyordu.

3. METİN (Mert):

Cüretkâr: Saygısız.

Serçe (Sparrow, vorobey): Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş.

Cenâze: Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü, ölmüş kişi.

Tekir: Postu siyah çubuklarla ve beneklerle süslü, kül renginde veya boz olan kedi.

Sarman: Sarı tüylü kedi.

Tokatçı: Birine el içi ile vuran kişi.

Hijyen: Sağlığa zarar verecek ortamlardan korunmak için yapılacak uygulamalar ve alınan temizlik önlemlerinin tümü.

Maalesef: Üzülerek söylüyorum ki, ne yazık ki.

Arzu: İstek.

4. METİN (Aynur):

Eziyet: Zulüm, kötülük etmek, dövmek.

Helâl: Dinin kurallarına uygun olan.

Örnek: Müslümanlar için inek, koyun, keçi ve tavuk eti helâldir.

Caydırıcı: Kararından, sözünden döndürücü kimse veya şey.

Örnek: Caydırıcı sirenler hırsızları kaçırmaya yetiyor.

Kısıtlanmak: Kısıtlama işi yapılmak, sınırlanmak.

Örnek: Bazı anneler çocuklarının hayâtını kısıtlıyorlar.

5. METİN (Yâsemin):

Nankör: İyilik bilmez.

Sadâkatsiz: Sâdık olmayan kişi.

Hubûbât: Tahıl.

Kürk: Bazı hayvanların giyecek yapmak için işlenmiş postu.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Ayla):

1. Ayla insanların hayvanları evcilleştirmekle onlara haksızlık ettiğini düşünüyor.
2. Köpekler insanların yerine ölecek kadar sâdık ve vefâlı dostlardır.
3. İnsanların çoğu, köpeklere ve kedilere minnet duymuyorlar.
4. Ayla Şehribân'ı ilk otobüs durağında gördü ve onu çok sevdi.
5. Şehriban kötü niyetli insanları sevmiyordu, onları kovalıyordu.
6. Aslan amca köpeklere baktığı için hastalanıp öldü.
7. İnsanlar her zaman köpeklere çok iyi bakar.

8. Şehribân her yıl otuzdan fazla yavru doğuruyordu.
9. Şehribân bu çocuklardan birini yakaladı ve parçaladı.
10. Şehribân'ı çocuğun babası kamyonetiyle çarpıp öldürdü.

2. Metin (Linda):

1. Linda'nın annesi Şakira iri bir köpektir.
2. Linda kötü bir çocukluk geçirdi.
3. Linda her yıl sâhip değiştirdi.
4. Linda'nın ilk sâhibi onu bir veterinerine verdi.
5. Linda'nın üçüncü sahibi veterinerin arkadaşıydı.
6. Veterinerin kız arkadaşı Linda'ya hiç bakmadı.
7. Herkes Linda'yı çok beğeniyordu, başına okşuyordu.
8. Linda'nın dördüncü sâhibi küçük bir kızdır.
9. Linda sâhibini hiç sevmiyor.
10. Sâhibi Linda'yı dışarı çıkarmıyor.

3. Metin (Mert):

1. Mert'in annesi merhametli bir kadındır.
2. "Son Kuşlar" "Gamsız'ın Ölümü" isimli hikâyeler Mert'i etkilemiştir.
3. Amerikan dizilerinin Murat'ın merhametli olmasında katkıları vardır.
4. Mert hayvanların da insanlar gibi farklı huyları olduğuna inanır.

4. Metin (Aynur):

1. Aynur sokak hayvanlarını beslemiyor.
2. Aynur evde kedi besleyebilir.
3. Aynur hayvanlara eziyet edenlerin insan olmadıklarını düşünüyor.
4. İnsanların et yemesini ise hayâtın bir gereği olarak bakıyor.

5. Metin (Yâsemin):

1. Yâsemin hayvanların hayâtını kurtarmak için veteriner oldu.

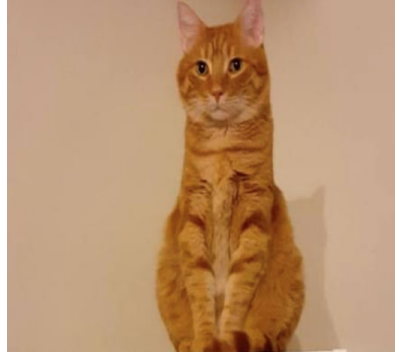
2. Yâsemin için hayvanlar insanlardan daha değerli, çünkü onlar insanlar gibi nankör değiller.
3. Yâsemin hayvanları çok sevdiği için vegan oldu.
4. Yâsemin, hayvanlara süt, yumurta, kürk ve deri için acı çektirilmesine kesinlikle karşıdır.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere parantez içindeki kelimeleri getiriniz.

(Yarmak, evcilleştirmek, saldırmak, çıldırtmak, çıldırmak, kapaklanmak, inlemek, sarsmak, emmek, dünyâya gelmek, homurdanmak, kısıtlamak)

1. İzmir’de hasta yakını âcil tıp merkezinde görevli doktorun başını taşla
2. Sarhoş adam sokakta bir kadına, kadın adamı bir yumrukta yere yıktı.
3. Meksika’da hakem golü engelledi, futbolcuları
4. Adamın kediyi dövdüğünü görünce
5. Twitter, birkaç politikacının paylaşımlarını
6. Âcil serviste yatan hasta saatlerce açlıktan
7. Kedim doğurdu ama yavrulardan biri
8. Turgut Özal Malatya’da
9. Manken Çağla Şikel dans ederken yere
10. Arkadaşımın eşi çok tembel çay bile demlemek istemez,
11. Sapığın genç kıza yaptıkları ülkeyi
12. İnsanlar kedi ve köpekleriten sonra rahat uyudular.

HIRSIZ KEDİ

Çâresizdik. Bu sarı kediyi nasıl yakalayacağımızı bilmiyorduk. Bizi her gece soyuyordu. O kadar akıllıca saklanıyordu ki hiçbirimiz onu göremiyorduk. Sadece bir hafta sonra nihâyet kedinin kulağının yırtık ve kirli, kuyruğunun bir parçasının kopuk olduğunu fark ettik. Tüm **vicdân**ını yitirmiş serseri ve **haydut** bir kediydi. Ona gözleri yüzünden “hırsız” ismini vermişlerdi. O ne bulursa, balık, kaymak, ekmek her şeyi çalıyordu. Bir keresinde bir **kavanoz** solucanı sandık odasından aşırıldı. O çaldığı bir kutu solucanı yemedi ama tavuklar koşarak açılan kavanoza geldi ve solucanları yediler. Ev küçüktü. Terk edilmiş **tenhâ** bir bahçenin içindeydi. Her gece dallardan tahta çatıya düşen **yabanî** elmaların sesiyle uyanırdık. Ev oltalar, mermiler, elmalar ve kuru yapraklarla doluydu. Sadece geceyi evin içinde geçiriyorduk. **Şafaktan** karanlığa kadar tüm günler sayısız akarsu ve gölün kıyısında zamanımızı geçiriyorduk. Orada yüzüyor, balık tutuyor ve ateş yakıyorduk. Akşamları yorgun, güneşten **yanmış** hâlde, gümüşî balık demetleriyle eve dönüyorduk. Her seferinde biz sarı kedinin yeni hırsızlık hikâyeleriyle karşılaşılıyorduk.

Sarı kediyi yakalamak için neredeyse bir ayımızı harcadık. Köy çocukları bu konuda bize yardımcı oldu. Bir gün nefes nefese içeri koştular ve şafak vakti kedinin bir **çengel** levreği dişlerinde bahçeden sürükleyerek götürdüğünü söylediler. **Mahzene** koştuk ve bir çengel levreğin kayıp olduğunu gördük. Çengelde Prorva’da yakalanmış on yağlı levrek asılı idi. Bu artık hırsızlık değil, **güpegündüz** bir soygundu. Kediyi yakalayıp havaya uçurmak için anlaştık. Kedi o akşam yakalandı. Masadan bir parça ciğer sosisi çaldı ve onunla **huş ağacına** tırmandı. Huş ağacını sallamaya başladık. Kedi sosisleri Ruvima’nın başına düşürdü. Kedi bize yukarıdan **vahşi** gözlerle ve **tehditkâr** bakıyordu. Ancak **kurtuluşu** yoktu ve kedi çâresiz bir

eyleme karar verdi. Korkunç bir ses çıkararak huş ağacından kendini yere bıraktı ve yere düştü, bir futbol topu gibi yuvarlanarak evin altına koştu. Evin altından tek dar deliğe girdi. Hiçbir çıkış yolu yoktu. Biz deliği ağla kapattık ve bekledik.

Ama kedi dışarı çıkmadı. Bir yeraltı rûhu gibi sürekli ve hiç yorulmadan **iğrenç** bir şekilde miyavladı. Yatma vakti gelmişti ama kedi hâlâ evin altında miyavlıyor ve sinirlerimizi bozuyordu. Sonra Lyonka'yı çağırdık; o, korkusuzluğu ve el becerisiyle ünlüydü. Ondan kediyi evin altından çıkarmasını istedik. Lyonka bir ip aldı; ipe balığı bağladı ve balığı yeraltına fırlattı. Kedi balığın başını dişleriyle tuttu. Ölümçül bir şekilde balığa sarıldı. Lyonka kediyi çekti, kedi lezzetli balığı bırakmak istemedi. Lyonka kediyi yakaladı ve yerden kaldırdı. İlk defa biz bu kediyi görüyor ve inceliyorduk. Kedi gözlerini kapattı, her **ihimâle** karşı kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırdı. Sürekli hırsızlık yapmasına rağmen, karnında beyaz lekeler olan bu sarı kedinin **cılız** olduğu ortaya çıktı. Kediyi inceledikten sonra Ruvima düşünceli bir şekilde sordu:

- Onunla ne yapacağız?

- Dayak atıp bırakalım! - Dedim.

Lyonka: – Yardımı olmaz! Onun çocukluğundan beri böyle bir karakteri var. Onu iyice beslemeye çalışın, dedi

Kedinin gözleri kapalıydı. Bu tavsiyeye uyduk, kediyi sandık odasına koyduk ve ona hârika bir akşam yemeği verdik: kızarmış domuz eti, levrek et jölesi, süzme peynir ve krema. Kedi bir saatten fazla yedi. Odadan sendeleyerek çıktı, hiçbir yere kaçmadı, **eşiğe** oturdu ve bize yeşil gözleriyle bakarak elini yüzünü temizledi. Yüzünü yıkadıktan sonra uzun süre mırladı, çok mutluydu. Sonra derin bir uykuya daldı. Bu günden sonra bizimle yaşadı, bir yere gitmedi ve hırsızlığı bıraktı. O evde ve bahçede ev sâhibi ve bir bekçi gibi gezmeye başladı. Bir keresinde tavuklar masaya çıktılar ve tabaktan darı lapası yiyorlardı. Kedi onların üzerine atıldı. Tavuklar bağırarak kaçıştılar. Horoz hepsinden hızlı koşuyordu, ama kedi onu yakaladı ve sırtına patileriyle bastırdı. Tavuklar o günden sonra kediyi görünce kaçtılar ve masaya yaklaşmadılar. Kedi, başını bacaklarımıza sürerek ve pantolonumuzda sarı tüyler bırakarak bize teşekkür ediyordu. Bu olaydan sonra Onun adını "Polis" olarak değiştirdik.

Konstantin Paustovskiy/Çeviren: Ayfer KARA

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

Vicdân: Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlâk değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.

Serseri: Belli bir işi ve yeri olmayan, başıboş (Kimse).

Haydut: Yol kesip soygun yapan kişi.

Kavanoz: Plastik, cam vb. maddelerden yapılmış ağzı geniş, çeşitli boylarda kap.

Tenhâ: Ücrâ, ıssız, kimsenin olmadığı veya çok az olduğu yer.

Yabanî: Evcilleşmemiş, doğada yaşayan bitki, hayvan.

Şafak: Güneşin doğuşundan az önce beliren aydınlık.

Çengel: Bir şey asmaya, takmaya, bir şeye geçirmeye, bir şeyi tutup çekmeye yarayan ucu eğri demir.

Mahzen: Evlerin bodrum bölümünde bulunan depo, yeraltı deposu.

Levrek (Perch, akun’): Kuzey yarımkürenin sıcak ve ılıman denizlerinde yaşayan, Türkiye’nin denizlerinde de bol bulunan, derisi iri pullarla örtülü, karnı gümüş rengi, sırtı kurşuni, 10–15 kilogram ağırlığa ve 1 metre uzunluğa ulaşabilen, çok iri, eti beyaz ve lezzetli bir balık.

Huş ağacı (Beryoza, Birch): Bir tür ağaç.

Vahşi: Yırtıcı, yabanî.

Tehditkâr: Tehdit edici.

İhtimâl: Olasılık, bir şeyin olabilmesi durumu.

Cılız: Çok zayıf ve güçsüz.

İğrenç: İnsanda iğrenme duygusu uyandıran, tiksindiren.

Eşik: Kapı ağzında basamağın konulabileceği yer.

Lapa: Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu. Bulgur lapası, pirinç lapası.

Kurtuluş: Bir şeyden, bir yerden kurtulma, özgür olma.

Yanmak: Güneşin etkisiyle vücudun bir yanı yara olmak, kızarmak veya rengi koyulaşmak.

Metinle İlgili Sorular:

1. Hırsız kediyi niçin yakaladılar?

- A). Kümesteki bir kavanoz solucanı yediği için.
- B). Kediyi dövüp hırsızlıktan vazgeçirmek için.
- C). Onu ağacın dalına asmak için.
- D). Mahzende fare yakalamadığı için

2. Niçin sıksa bir kedi görünce şaşırdılar?

- A). Çünkü kedi çok hırsızlık yapıyordu.
- B). Çünkü kedi durmaksızın yemek yiyordu.
- C). Çünkü köylüler kediyi iyi besliyorlardı.
- D). Çünkü bir çengel balığı taşıyabiliyordu.

3. Yazar hırsız kedinin adını niçin değiştirdi?

- A). Evi, bahçeyi koruduğundan dolayı
- B). Kuşları öldürüp hırsızlıktan vazgeçtiği için
- C). Kendi yemeğini yakaladığı için
- D). Yazar artık onu sevdiğinden dolayı

4. Kedinin karnını doyurduktan sonra aşağıdakilerden hangisini yapmadı?

- A). Kedi kendini güzelce yalayıp temizledi.
- B). Karnı doyunca iyi bir uyku çekti.
- C). Eve yerleşti başka yere gitmedi.
- D). Kaçıp en yakındaki huş ağacına tırmandı.

5. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi metindeki olayı anlatmıyor?

- A). Aç bırakma hırsız edersin, çok söyleme arsız edersin.
- B). Aç it, fırın duvarını deler.
- C). Yavuz hırsız, ev sahibini bastırır.
- D). Yüz verme arsız olur, az verme hırsız olur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: YÂBÂNÎ HAYVANLAR

Yâbânî hayvanlar hakkında ne düşünüyoruz?

Metin: Ben tarımla ve hayvancılıkla uğraşıyorum. Yabânî hayvanlardan bazılarını pek sevdiğimi söyleyemem. Tilkiler ve sansarlardan kümes hayvanlarımı; yabân domuzlarından pirinç, patates, lahanalarımı; kurtlardan koyun ve keçi sürülerimi korumak zorundayım. Ben tarlalarım ve hayvanlarım hem para hem de emek harcıyorum. 2020 yılında dünyânın bazı ülkelerinde ve özellikle İran'da çekirge sürüleri görüldüğünde ben de çok endişelendim. Düşmân listeme çekirgeleri de ekledim. Sivrisinek, yılan ve fâreler de benim baş düşmanım. Depolarımda fâre olmaması için kediler besliyorum.

Kazım: Avlanmak benim hobim, yaz kış demeden ava çıkarım. Evim nehir kıyısında sık sık balık tutarım. Oltayı suya atar, suyun şırıltısını dinler ve suyun akışını seyredirim. Böylece bâzen saatlerce sabırla beklerim. Kışın keklik ve tavşan avına çıkarım. Avdan dâimâ elim dolu dönerim. Kahvede otururken av hikâyelerimi anlatmaya bayılırım. Bir keresinde adamın birini ayı zannedip ayağından vurdum. Silahlarım ve olta takımım çok iyi bakarım, düzenli olarak pas sökücü, temizleme mendili, silah boyası ve fırça gibi araç ve gereçlerle silahlarımı temizler ve yağlarım.

Atilla: Ben Zurbahan Dağı'nın eteklerindeki babamdan kalma topraklarımda ceviz yetiştirip satarım. Yazın Hekimhan serin olur, tatillerimi burada geçirmek beni mutlu eder. Hekimhan cevizleriyle ve madenleriyle ünlü küçük bir dağ kasabasıdır. Bahçemde cevizlerimi hırsızlayan yaramaz bir sincap âilesi var. Cevizlerimi onlarla paylaşmak hoşuma gitmiyor. Onlara silâhımla ateş ediyorum, geçen yaz ceviz ağacında keyifle ceviz yiyen iki sincabı silahımla öldürdüm. Komşum Mustafa amca benden daha acımasız, o sincapların yuvasındaki cevizleri alıyor, üstelik de bu cevizlerin kendi cevizi olup olmadığını bilmiyor. Sincapların kış için biriktirdikleri cevizleri kendi yiyor.

Mert: Dünyâda canlılar birbirlerini yiyerek yaşamlarını sürdürüyorlar. Bir canlının yaşamı başka bir canlıyı besin olarak yemesine bağlı olabilir. Örneğin; ben bahçedeki kedileri besliyorum, kedilere verdiğim yemler de yine hayvan etlerinden üretiliyor. İnsanlar da evcil hayvanların etini yiyerek besleniyorlar. Ama spor için veya kürkleri için yâbânî hayvanları avlamayı doğru bulmuyorum. Özellikle 1970’li yıllardaki kürk modası 2011 yılında yeniden geldi. Dünyâca ünlü markaların giysilerde kürke ağırlık vermesinin yanı sıra moda dünyâsına yön veren dergilerin de sayfalarında kürk giyen modellere yer vermesi, kürk olan talebi artırdı. Kürk için tilki, kurt, vizon, vaşak, ayı, leopar, fok, çinçila, tavşan, rakun, kedi ve köpek gibi milyonlarca hayvan hunhârca katlediliyor. Dünyâ kürk üretiminin %85’i Çin’in elindedir. Çin’de yılda yaklaşık 2 milyon köpek ve kedinin kürkü, elbise, çanta, oyuncak, şal gibi eşyâların süslemesinde kullanılmaktadır. Ama bunların kedi ve köpek kürkü olduğu etiketlerinde yazmamaktadır. Dünyâda 500 milyon insan bu ürünleri satın almaktadır. Ben bu insanlardan biri değilim, çevremdeki insanları da doğal kürk giymemeleri konusunda uyarıyorum.

Ayla: Ben bir hayvanseverim kendi yaşam alanlarında hayvanların avlanmasına kesinlikle karşıyım. Gazetelerde sosyal medyada dünyânın her ülkesinden öldürdükleri hayvanlarla poz veren avcılarını kınıyorum. Filmlerde İngiliz Kraliyet âilesinin ve soylularının av partilerini seyrederken üzülmüyorum. “The Crown” dizisinde Lady Diana ve kayınpederi Prens Philip’in koca boynuzlu bir geyiği spor olsun diye öldürmeleri bana göre dizinin en hüzün verici sahnesiydi. 2020’ nin sonlarında Portekiz’de avcılar iki günde 540 geyiği öldürdüler. Sevgililer Günü’nde Güney Afrika’da yaşayan “Merelize Van Der Merwe” adlı kadın, sosyal medya hesabında öldürdüğü bir zürâfânın kalbiyle poz verdi. Bu gibi haberler beni insanlardan soğutuyor. Bu haberlere insanların tepki ve yorumları da maalesef yetersiz. Doğadaki hayvanları öldürmek; ahırına veya evine giren yılanı öldürmekle eşdeğer değil, diye düşünüyorum. Atalarımız ne demişler? “Bana dokunmayan yılan bin yaşasın!”

Nilüfer: Eşimin işi sebebiyle kısa süre önce İstanbul’a taşındık. Evimiz deniz kıyısında, evimin manzarasını ilk gördüğümde ona hayrân kaldım. Balkona çıkıp, uzaklara adalara doğru bakarken “Sabah kahvemi kesinlikle burada içeceğim” dedim. Manzaram güzel,

ancak beni rahatsız eden birileri var ki İstanbul'un şiirlere ve resimlere konu olan martıları... İstanbul'u gezmek için geldiğim zamanlarda bu manzarada en çok hoşuma giden onlardı. Vapurla seyâhat ederken onlara simit ve ekmek atıyordum, sürü hâlinde vapurun arkasından gelmeleri ve bağrımları bana büyük zevk veriyordu. Öğretmenliğimin ilk yıllarında öğrencilerimi yönlendirmek için anlattığım, Richard Bach'ın yazdığı, bir martının kendini aşarak martı sürüsünden sıyrılmaya ve özgürlüğe ulaşma mücadelesini anlatan "Mart'ı Jonathan Livingston" isimli bir öykü vardı. Martı Jonathan çok hırslı, azimli ve çalışmayı seven bir martıdır. Bu martı her zaman daha ileriye hedefleyen, umutsuzluğa düşmeyen, sınır tanımayan, kendini tanıyan ve kendisini her an geliştirme çabasında olan bir martıdır. İşte zihnimdeki bu güzel martılar zaten hafif olan uykumu bölen canavar martılara dönüştüler. Bu yaygaracı kuşlar gece gündüz bağırıyorlar. Aynı zamanda biz yemek yerken masadan yiyecek çalacak kadar cüretkârlar. Martılar insanların onları beslemesinden dolayı çöpçülüğü bırakıp dilenci olmuşlar, insanlar onları besledikleri için zamanla avlanmayı bırakıp kilo alıp uçamıyorlarmış. Ama benim gördüklerim ne avcı ne de dilenciler, onlar çöpçü ve hırsızlar ve hâlâ uçabiliyorlar. Her neyse martılar sabahın o sessizliğinde uykumu böldüklerinde onların çığlıkları bana konusunu değil, yalnızca görüntülerini hatırladığım ve korktuğum "Mart'ı Adası" filmini hatırlatıyor.

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

1. METİN (Metin):

Yâbânî: Doğada yaşayan, evcil olmayan hayvan.

Sansar (Marten): Postları değerli etçil hayvanlar.

Kümes: Kümes: Tavukların yaşadığı (barındığı) yer.

Örnek: Kümesten yumurtaları her sabah babam toplar.

Domuz (Pig): Çift parmaklılardan, eti, yağı, derisi veya kılı için beslenen, evcil hayvan.

Düşmân: Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse.

Depo: Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer.

Endişelenmek: Tasalanmak, kaygılanmak.

Örnek: Anne çocuğunun akşam eve gelmediğini görünce endişelendi.

2. METİN (Kâzım):

Olta: Balık avlamada kullanılan, ucuna çengelli iğne takılı alet.

Keklik (Partridge/Kuropatka): Sülüngillerden, güvercin büyüklüğünde, eti için avlanan, tüyü boz, ayakları ve gagası kırmızı renkte bir kuş (Perdrix).

Şırıltı: Şırıldayan suyun çıkardığı sesin adı.

Pas sökücü: Su içinde ve nemli havada metallerin, özellikle demirin yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde.

Tutmak: Ele geçirmek, yakalamak.

Avlanmak: Ava gitmek, ava çıkmak, av için dolaşmak.

Akmak: Su gibi sıvı maddelerin aşağıya yönelmesi.

3. METİN (Atilla):

Etek: Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü.

Mâden: Yer altındaki kömür, krom, demir gibi minerallere denir.

Rakım: Yükselti.

Oran (Percentage): Büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parça ile bütün arasında bulunan bağıntı.

Sincap (Squirrel): Ağaçlarda yaşayan, genellikle meyveyle beslenen, çok tüylü, uzun kuyruklu, ince gövdeli bir hayvan.

Ateş etmek: Ateşli silahlarla mermi atmak.

Yetiştirmek: Üretmek, büyütmek.

4. METİN (Mert):

Talep: İstek, bir kimseden bir şeyi yapmasını veya yapmamasını isteme, dileme.

Üretim (Production): Belirli faaliyet ve işlemler sonucu yeni bir mal veya hizmet meydana getirme.

Hunharca: Kan dökücü şekilde.

Sürdürmek: Devâm ettirmek.

Örnek: İnsanın sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürmesi için iyi beslenmesi ve spor yapması gerekir.

Katletmek: Öldürmek.

Örnek: Kadınlar, çocuklar ve hayvanlar kötü insanlar tarafından katlediliyor.

Uyarmak: İkâz etmek, bir kimseye bir davranışta bulunmasını veya bulunmamasını söylemek.

Örnek: Öğretmenler öğrencilerini sık sık uyarırlar.

5. METİN (Ayla):

Sahne: Görüntü.

Boynuz: Bazı hayvanların başında bulunan, tırnağı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı.

Zürâfâ: Afrika'da yaşayan, çok uzun boylu ve boyunlu, derisi benekli, ot yiyen hayvan.

Tepki: Herhangi bir etkiye cevap olarak doğan, genellikle olumsuz söz veya davranış.

Yorum: Bir olayı belli bir görüşe göre açıklama, değerlendirme.

Poz vermek: Resim yaptırmak veya fotoğraf çektirmek için durum almak.

Örnek: İtalyan güzeli basketbolcu çıplak poz verdi.

Soğutmak: Herhangi bir durum, kişi, olay; birine, bir yere veya bir şeye karşı duyulan sevgi ve ilginin yok olmasına yol açmak.

Örnek: Bu adam davranışlarıyla karısını kendinden soğuttu.

Atasözü: "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın!"

6. METİN (Nilüfer):

Yaygaracı: Gerekli gereksiz çok bağırp çağıran.

Dilenci: Israrlı bir biçimde ve arsızca bir şeyi isteyen kimse.

Hedef: Yapılması tasarlanan iş, amaç.

Hedeflemek: Hedef yapmak.

Örnek: Ece, Ankara Üniversitesine girmeyi hedefliyor.

Bölmek: Birliğin bozulmasına yol açmak, parçalamak.

Örnek: Bu çocuk konuşmama fırsat vermiyor, arkadaşım ile sohbet ederken durmadan bölüyor.

Hâyrân kalmak: Çok beğenmek.

Örnek: Konuşmacıya hayran kaldım, çok kültürlü bir adam.

Zevk vermek: Bir şeyin hoş gitmesi.

Örnek: Tatlı yemek bana zevk veriyor ve mutlu ediyor beni.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz
(Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Metin):

1. Metin tarımla ve hayvancılıkla uğraşır.
2. Metin yâbânî hayvanların bazılarında pek hoşlanmaz.
3. Metin'in sevmediği hayvanlar listesinde yılanlar ve fâreler yer almaktadır.
4. Metin, depolarında fâre olmaması için kedileri besliyor.

2. Metin (Kâzım):

1. Kâzım yalnızca kışın ava çıkar.
2. Kâzım saatlerce balığın oltaya gelmesini beklemeyi sevmez.
3. Kâzım'ın en büyük zevki av hikâyelerini anlatmaktır.
4. Kâzım av sırasında kazayla bir adamı vurmuştur.

3. Metin (Atilla):

1. Atilla topraklarını kendi satın aldı.
2. Atilla cevizlerini yedikleri için sincapları sevmiyor.
3. Hekimhan cevizleri ile ünlüdür.
4. Atilla aslâ yaban hayvanlarını öldürmez.

4. Metin (Mert):

1. Mert, hayvanların birbirini yemesinin doğal olduğunu düşünüyor.
2. Mert, kürkleri için hayvanların öldürülmesinden üzüntü duyuyor.
3. Modacıların zaman zaman kürk giymeyi teşvik ettiklerini söylüyor.
4. Kürk için sâdece yâbânî hayvanlar değil, kedi ve köpekler de öldürülüyor.

5. Metin (Ayla):

1. Ayla kendi yaşam alanlarında hayvanların avlanmasına kesinlikle karşıdır.
2. Ayla, sosyal medyada dünyânın her ülkesinden öldürdükleri hayvanlarla poz veren avcılarını ayıplıyor.
3. Ayla Lady Diana ve kayınpederi Prens Philip'in koca boynuzlu bir geyiği spor olsun diye öldürmelerini eleştiriyor.
4. Bazı insanların acımasız olduğunu öldürmekten zevk aldığını düşünüyor.

6. Metin (Nilüfer):

1. Nilüfer martılar hakkında olumlu düşünüyor.
2. İstanbul'daki martılar çok şişmanlar ve uçamıyorlar.
3. Nilüfer martıları beslemeyi seviyor.
4. Martılar Nilüfer'in uyumasına engel oluyorlar.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere parantez içindeki kelimeleri getiriniz

(Tutmak, akmak, soğutmak, avlanmak, poz vermek, ateş etmek, sürdürmek, katletmek, uyarmak, yetiştirmek, vurdu)

1. Bizim bahçemizdeki kediler hızla çoğaldılar, komşum onları için gönüllüleri çağırdı.
2. Sınıf arkadaşım Hasan dağda ken başka bir avcı onu vurdu.
3. Leylâ, o kadar çok fotoğraf çektiriyor ki sohbet ederken bile kendini kamera karşısında sanıp
4. Züleyha yıllardır hayatını bir çiftlikte ve orayı çok seviyor.
5. Hünkâr Hanım çiftliğinde pamuk ve portakal
6. Kâhya Saniye, Fadik'i haminnenin ilâcını unutmaması konusunda
7. Züleyha Demir'e ilgisiz davrandığı için Demir'i kendinden
8. Gafur, Hatip Ağa'yı silâhla
9. Belediyeler her yıl pek çok köpeği dağlara götürüyor ve
10. Bahçeyi sulamak için havuzun suyunu bıraktım, su şimdi aşağı bahçeye

BEYAZ ALIN

Karnı aç kurt, avlanmak için ayağa kalktı. Yavrularının üçü de bir araya toplanmış ve birbirlerini ısıtarak derin bir şekilde uyuyorlardı, kurt onları diliyle **yaladı** ve **in**inden çıktı. Zaten ilkbahardı, mart ayıydı, ama aralıkta olduğu gibi geceleyin ağaçlar soğuktan **çatırdıyordu** ve kurt dilini çıkarır çıkarmaz onun dili sızlamaya başlıyordu. Kurt şüpheliydi, sağlıksızdı; en ufak bir sesle **ürperiyordu** ve birinin onsuz yavruları evde rahatsız etmesinden korkuyordu. Atların ayak izleri, kütükler, yığılmış odunlar ve karanlık, insan yapımı, yolun kokusu onu **korkuturdu**; ona sanki insanlar karanlıkta ağaçların arkasında duruyor ve köpekler ormanın arkasında bir yerde **uluyormuş** gibi geliyordu.

Artık genç değildi ve **içgüdü**sü zayıflamıştı, öyle ki, bazen bir tilki izini, köpek iziyle **karıştırıyor**; içgüdüsu onu aldatıyor ve yolunu kaybediyordu. Oysa bu gençliğinde hiç başına gelmemişti. Kötü sağlığı nedeniyle, artık eskisi gibi **buzaklıları** ve büyük koçları avlayamıyordu ve çoktandır atlardan ve **taylardan** uzak duruyor; sadece **leş** yiyordu; bahârda, bir tavşan yuvasına rastladığında, onun yavrularını çaldığında veya kuzuların olduğu ahırlara girdiğinde çok nâdiren tâze et yiyebiliyordu.

İninin dört mil uzağında, posta yolunda bir kış kulübesi vardı. Burada, yetmiş yaşlarında, sürekli öksüren ve kendi kendine konuşan bekçi İgnat yaşıyordu; genellikle geceleri uyurdu ve gündüzleri tek namlulu bir silahla ormanda dolaşır ve tavşanlara **ıslık çalardı**. Daha önce **makinistlik** görevinde bulunmuş olmalıydı, çünkü her seferinde durmadan önce kendi kendine bağıyordu: “Dur, makine!” ve yürümeden önce: “Tam yol ileri!” Yanında Arapka adında, cinsi bilinmeyen kocaman bir siyah köpek vardı. Çok ileri koştuğunda ona bağıyordu: “Geri dön!” Bazen şarkı söylüyordu ve aynı zamanda şiddetle **sendeliyordu** ve kurt onun rüzgârdan sık sık düştüğünü sanıyordu. İgnat bağıyordu: “Raydan çıktım, raylardan uzaklaşın!”

Kurt, yazın ve güzün bir koç ile iki koyunun kış kulübesinin yakınında **otladığını** hatırlıyordu. Ve şimdi, kış kulübesine yaklaşırken, zaten mart olduğunu ve zamana

bakılırsa, ahırda kuzular olması gerektiğini düşünüyordu. Açlıktan **kıvranıyordu**, kuzuyu ne kadar açgözlülikle yiyeceğini düşünüyordu ve bu tür düşüncelerden dişleri **tıkırdıyordu** ve gözleri karanlıkta iki ışık gibi parlıyordu. Ignat'ın kulübesi, ahır, **barakası** ve kuyusu yüksek kar yağışlarıyla çevrili ve sessizdi. Arapka kulübenin altında uyumuş olmalıydı. Dişi kurt rüzgârla oluşan kar yığınının üzerinden barakanın damına **tırmandı**; pençeleri ve ağız ile sazdan çatıyı **tirmalamaya** başladı. Saman **çürümüş** ve **gevşemişti**, böylece kurt neredeyse düşüyordu; aniden ılık buhar, gübre ve koyun sütünün kokusunu aldı. Delikten içeri atlayan kurt, ön ayakları ve göğsüyle yumuşak ve sıcak bir şeyin üzerine düştü, bir koçun üzerinde olmalıydı ve o sırada ahırda bir şey âniden **ciyakladı**, havladı ve ince, uluyan bir sese dönüştü, koyun koştu. Duvara yaslandı ve kurt korktu, ilk önce dişlerine takılanı yakaladı ve hızlıca koştu. Gücünü zorlayarak koştu ve o sırada Arapka kurdu çoktan hissetmiş ve öfkeyle havlıyordu, rahatsız tavuklar **gidaklıyorlardı**. Kış kulübesinden verandaya çıkan Ignat bağırdı:

- Tam gaz ileri! Dödüğü çaldı! - ho-ho-ho! .. Ve tüm bu ses ormanda **yankılandı**. Kurt yavaş yavaş sâkinleşince dişlerinde tuttuğu ve karda **sürüklediği** avının kuzulardan daha ağır ve sert olduğunu fark etti; farklı kokuyordu ve bazı garip sesler çıkarıyordu... Kurt durdu; dinlenmek ve yemeye başlamak için yükünü karın üstüne koydu ve âniden tiksintiyle geri **sıçradı**. Bu bir kuzu değildi, Arapka'nınki gibi alnında beyaz **beneği** olan, büyük cinsten, büyük başlı ve yüksek bacaklı, siyah bir köpek yavrusuydu. Davranışlarına bakılırsa **câhil** ve basit bir **melezd**i. Köpek, sırtındaki yarasını yaladı ve sanki hiçbir şey olmamış gibi kuyruğunu salladı ve kurda havladı. Kurt bir köpek gibi **hırladı** ve ondan kaçtı. Köpek onu tâkip ediyordu. Kurt etrafına baktı, köpeğe hırladı ve dişlerini **şıklattı**.

Köpek şaşkınlıkla durdu ve **muhtemelen**, onunla oynadığına karar verdikten sonra ağızını kışlık kulübeye doğru uzattı ve sanki annesi Arapka'yı kendisiyle ve kurtla oynamaya dâvet ediyormuş gibi tiz ve neşeli bir şekilde havlamaya başladı.

Zaten gün ışıyordu ve kurt sık kavak ağaçlarının arasında ilerlerken her kavak ağacı açıkça görülüyordu ve kara orman tavuğu çoktan uyanmıştı; çalı horozları köpek yavrusunun dikkatsiz zıplamalarından ve havlamalarından rahatsız oluyorlar ve

çırpınıyorlardı. Kurt, “Neden peşimden koşuyor? Onu yememi istiyor gâlibâ” diye düşündü, kızgındı.

Yaklaşık üç yıl önce, şiddetli bir fırtına sırasında, uzun ve yaşlı bir çam ağacının kökleri **sökülmüş**, bu yüzden burada bir çukur oluşmuştu. Kurt bu delikte yaşıyordu. Şimdi bu çukurun dibinde yapraklar, **yosunlar** ve kurt yavrularının oynadığı kemikler ve boğa boynuzları vardı. Yavrular çoktan uyanmışlardı ve üçü de birbirlerine çok benziyorlardı, deliğin ağzında yan yana duruyorlar ve geri dönen annelerine bakarak kuyruklarını sallıyorlardı. Yavru köpek onları görünce uzakta durdu ve onlara uzun bir süre baktı; yavruların da kendine dikkatle baktıklarını fark ederek, onlara yabancıymış gibi öfkeyle havlamaya başladı.

Çoktan hava **ağarmış** ve güneş **doğmuştu**, her yerde karlar **parlıyordu** ve o hâlâ uzakta durup havlıyordu. Yavrular, annelerini emiyorlardı, **pençeleriyle** onun sıska karnını çekiştiriyorlardı, bu sırada anne kurt bir atın beyaz ve kuru kemiğini **kemiriyordu**; açlıktan karnı **gurulduyordu**, köpeğin havlaması yüzünden başı ağrıyordu ve dâvetsiz misâfire koşup onu parçalamak istedi.

Sonunda köpek yoruldu ve sesi **kısıldı**; kurt yavrularının ondan korkmadıklarını ve ona dikkat bile etmediklerini görünce **çekingen** bir şekilde bir çömeli bir zıplayarak kurt yavrularına yaklaştı. Şimdi, gün ışığında onu görmek zâten kolaydı. Beyaz alnı büyüktü ve çok aptal köpeklerde olduğu gibi alnında bir **yumru** vardı; gözleri küçük, mavi ve **donuktu**, yüzündeki ifâde son derece aptalcaydı. Kurt yavrularına yaklaştı, geniş pençelerini öne doğru uzattı, burnunu üzerlerine koydu. Yavrular hiçbir şey anlamadılar, ancak kuyruklarını salladılar. Sonra köpek yavrusu koca pençesiyle bir kurt yavrusunun kafasına vurdu. Kurt yavrusu da bir pençe ile onun kafasına vurdu. Köpek ona yanını döndü ve kuyruğunu sallayarak yana doğru baktı, sonra aniden yerinden fırladı ve buzun üzerinde birkaç dâire çizdi. Yavrular onu kovaladılar, sırtüstü düştü ve bacaklarını kaldırdı. Üç yavru ona saldırdı ve sevinçle çığlık atarak ama acı verici değil, şaka olarak onu ısırmağa başladılar. Kargalar uzun bir çam ağacının üzerine oturuyor ve onların mücâdelelerine yukarıdan bakıp çok **endişeleniyorlardı**. Oyunları gürültülü ve neşeli hâlâ geldi. Genellikle kurtlar çocuklarına avlarıyla oynamalarına izin vererek avlanmayı

öğretirler. Kurt yavruların köpek yavrusunu buzda nasıl **kovaladıklarına** ve onunla nasıl savaştıklarına bakarak şöyle düşündü:

“Bırak öğrensinler.”

Yeterince oynadıktan sonra yavrular inlerine girdi ve yattılar. Yavru köpek açlıktan biraz **uludu**, sonra da güneşte uzandı. Kurt yavruları uyandıklarında tekrar onunla oynamaya başladılar. Kurt, bütün gün ve akşam, dün gece ahırda kuzuların ve koyun sütünün nasıl koktuğunu hatırladı ve iştahından dişlerini **çıtırdatmaya** devâm etti ve açgözlülükle eski bir kemiği kemirmeyi asla bırakmadı, bunun bir kuzu olduğunu hayâl etti. Yavrular kurdu emdi ve acıkan köpek koşup karı kokladı. Kurt onu yemeye karar verdi. Kurt köpeğin yanına gitti ve onun yüzünü yaladı ve köpek kurdun onunla oynamak istediğini düşündü. Kurt eskiden köpekleri yerdı, ama bu köpek şiddetle köpek kokuyordu ve sağlığı kötü olduğu için artık bu kokuya dayanamıyordu; tiksinti hissetti ve uzaklaştı.

Akşam karanlığında daha da hava soğudu. Köpek **sıkıldı** ve eve gitti. Yavrular derin uykudayken kurt tekrar ava çıktı. Önceki gece olduğu gibi, en ufak bir sestem alarma geçti ve uzaktan insanlara benzeyen kütükler, kara ardıc çalılarında ve karanlıktan korkuyordu. Yoldan uzakta buzun üzerinde yürüyordu, âniden yolda karanlık bir şey parladı. Gözlerini ve kulaklarını zorladı: aslında, bir şeyler gidiyordu ve onun adımları bile duyuluyordu. Porsuk mu? Dikkatle, zar zor nefes alıyordu, karanlık lekenin etrafında dolaştı, ona baktı ve onu tanıdı. Bu beyaz alındı, kışlağa yaklaşmışlardı. Köpek ağır adımlarla kışlağa gidiyordu. Kurt bana yine engel olmasın diye düşündü. Kurt kar yığınlarından ahıra tırmandı. Dünkü delik çoktan bahar kamışıyla kaplanmıştı ve çatı boyunca iki yeni direk **gerilmişti**. Kurt, bacakları ve ağzı ile çabucak çalışmaya başladı, yavru köpeğin gelip gelmediğini görmek için etrafına baktı, ama arkadan neşeli bir havlama duyduğunda zar zor ılık buhar ve gübre kokusu aldı. Köpek çatıya ve sonra da çatıdaki delikten içeriye atladı. Kendini sıcak evinde hissederek, koyunlarını tanıyarak daha da yüksek sesle havlamaya başladı. Arapka da kurdun varlığını hissedip havlamaya başladı.

Verandada tek **namlulu** silahıyla korkmuş olan Ignat ısıklık çaldı. - Fyuyt!! Tetiği çekti- tabanca yanlış ateşlendi; tekrar hayâl kırıklığına uğrattı- yine bir **tekleme**; üçüncü kez

indirdi- namludan büyük bir ateş demeti fırladı ve sağır edici bir “yuh!” yuh! “Kurt kışlaktan uzaklaşmıştı bile.... İgnat bir elinde silah, diğerine balta alarak neden gürültü olduğunu görmeye gitti. Biraz sonra kulübeye döndü. Kulübede bir yolcu vardı. Gürültüye uyanan yolcu kısık bir sesle sordu ne olmuş?

İgnat: bir şey yok, boş işler, Beyaz Alın ahıra **dadandı**, sıcakta uyuyor, geçen gece çatıyı dağıtıp gezmeye çıkmış, şimdi de geri dönmüş yine çatıyı dağıtmış, aptal kapıdan girmeyi akıl edemiyor, çatıdan giriyor. Aptal, evet, tahtası eksik, oldum olası aptallardan nefret ederim, neyse erken kalkacağız, yatalım. Ertesi gün İgnat köpeği yanına çağırdı ve kulaklarını çekti. Kuru bir dalla dövüyor ve **azarlıyordu**: Kapıdan gir gir!

Anton ÇEHOV

Çeviren: Ayfer KARA

SÖZCÜKLER, EYLEMLER VE DEYİMLER:

İN: Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri ağaç veya kaya kovuğu, oyucu.

İÇGÜDÜ: Canlılarda akıl ve düşünceden bağımsız olarak doğuştan gelen bilinçsiz her türlü hareket ve davranış.

KOÇ: Damızlık erkek koyun.

TAY: At yavrusu.

LEŞ: Kokmuş hayvan ölüsü.

BARAKA: Tahta, teneke gibi hafif şeylerden yapılmış, temelsiz, eğreti yapı.

BENEK: Herhangi bir şey üzerindeki ufak leke, nokta, puan.

CÂHİL: Deneyimsiz, genç, toy.

MELEZ: Değişik ırkta ana babadan doğmuş olan yavru.

MAKİNİST: Lokomotif, vapur, tren kullanan, süren veya işleten kimse.

MUHEMELEN: Umulur ki, beklenir ki.

TİZ: İnce, keskin ses.

YOSUN: Pek çoğu su, ağaç veya taşların üzerinde yetişen ilkel bitkiler.

PENÇE: Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.

YUMRU: Yuvarlak, şişkin şey.

Çekingen: Her şeyden çekinen, ürkek, tutuk hayvan veya insan.

Donuk: Parlak olmayan, mat.

Kütük: Kesilmiş ağaç gövdesi.

Namlu: Tüfek, tabanca, top vb. ateşli silahların ucunda bulunan boru biçimindeki parça.

Tekleme: Tabancanın bozulup tutukluk yapması.

Yalamak: Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek.

Çatırdamak: `Çatır` diye ses çıkarmak.

Ürpermek: Korku, üşüme veya tiksinti yüzünden tüylerin dikilip derinin nokta nokta kabarmasıyla görülen âni titreme.

Korkutmak: Korkmasına yol açmak.

Ulumak: İniltili, ağlar gibi bir ses çıkarmak.

Karıştırmak: Ayırt edememek, tam olarak seçememek.

Örnek: Yıllar önce bu mahalleye Ahmet Ağa'nın evine gelmişim, yolu karıştırdım, bulamadım.

Islık çalmak: Islık sesi çıkarmak.

Sendelemek: Dudakların büzülerek veya parmağın dil üzerine getirilmesiyle çıkarılan ince ve tiz ses.

Örnek: Taş takıldım, sendeledim ve sonra düştüm.

Otlamak: Yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak.

Örnek: Koyunlar keçiler otlakta otuyorlardı.

Kıvrانmak: Bir şeye çok gereksinim duymak.

Tıkırdamak: `Tıkır tıkır` ses çıkarmak, tıkırtı yapmak.

Tırmanmak: El ve ayaklarıyla tutunarak veya tırnaklarını ilıştirerek dik bir yere çıkmak.

Tırmalamak: Tırnaklarıyla çizmek veya hırpalamak, tırnaklamak, tırmıklamak.

Çürümeک: Sağlamlılığını, dayanıklılığını yitirmek.

Gevşemek: Sertlik ve gerginliği bozulmak.

Ciyaklamak: İnce, acı ve yüksek sesle bağırmak.

Gıdaklamak: Tavukların bağırması.

Yankılanmak: Aksetmek.

Sürüklemek: Bir şeyi yerden kaldırmadan iterek veya çekerek götürmek.

Sıçramak: Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.

Hırlamak: Hırıltıyla ses çıkarmak.

Şıklatmak: `Şık` diye ses çıkartmak.

Çırpınmak: Ses çıkararak hafifçe dalgalanmak.

Sökülmek: Sökme işine konu olmak.

Sökme: Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.

Ağarmak: Aydınlanmak.

Doğmak: Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

Parlamak: Bir ışık kaynağından gelen ışınları yansıtma.

Kemirmek: Sert bir şeyi dişleriyle azar azar koparmak.

Guruldamak: Açlıktan sindirim yollarından bir sıvı geçerken `gur gur` diye ses çıkarmak.

Kısılmak: Hacmi, niceliği azalmak.

Çömelmek: Dizlerini bükerek topukları üzerine oturmak.

Kovalamak: Kaçan kişinin arkasından koşmak, yakalamaya çalışmak.

Çıtırdamak: Çıtır çıtır ses çıkarmak.

Sıkılmak: Can sıkıntısı duymak.

Gerilmek: Uzatılmak, germe işi yapılmak, gergin duruma gelmek, belirli bir uzama ile çekilmek.

Dadanmak: Yarar, çıkar amacıyla veya alışkanlıkla bir yere sık uğramak.

Azarmak: Kırıcı ve sert söz söylemek, paylamak.

Metinle İlgili Sorular:

1. Anne kurt, Beyaz Alın'ı niçin yemek istemedi?

- A). Daha önce hiç köpek eti yemediği için
- B). Köpeğin kokusundan tiksindiği için
- C). Köpeği yiyecek gücü olmadığı için
- D). Beyaz Alın'ın annesinden korktuğu için

2. Bekçi İgnat, niçin Beyaz Alın'ı azarladı?

- A). Kurdun peşinden gittiği için
- B). Çatıyı darmadağın ettiği için
- C). Koyunların üzerine düştüğü için
- D). Kurtla arkadaş olduğu için

3. Kurt ne zaman koyunları fark etti?

- A). Damdaki delikten ahıra atlayınca
- B). İlkbaharda koyunlar otlarken
- C). Birkaç gün önce ahırını gözetlerken
- D). Yazın ve güzün oradan geçerken

4. Kurtla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A). Kurdun doymaması gereken üç yavrusu vardı.
- B). Kurt artık yaşlı, sağlıksız ve içgüdüleri zayıftı.
- C). Kurt insanlardan uzak duruyor, korkuyordu.
- D). Kurt Beyaz Alın'ı aptal olduğu için çok sevdi.

5. İgnat nasıl bir adamdı?

- A). Öksürüklü ve yaşlıydı
- B). Genç ve çılgındı.
- C). İyi ve hayvanseverdi.
- D). Sinirli ve aptaldı.

6. Hikâyede İgnat'la ilgili ne anlatılmamıştır?

- A). İgnat'ın yaşadığı yer
- B). İgnat'ın mesleği
- C). İgnat'ın hayvanları
- D). İgnat'ın âilesi

7. Beyaz Alın'la ilgili metinde neye yer verilmemiştir?

- A). Yeme alışkanlığına
- B). Dış görünüşüne
- C). Karakter özelliklerine
- D). Annesine ve soyuna

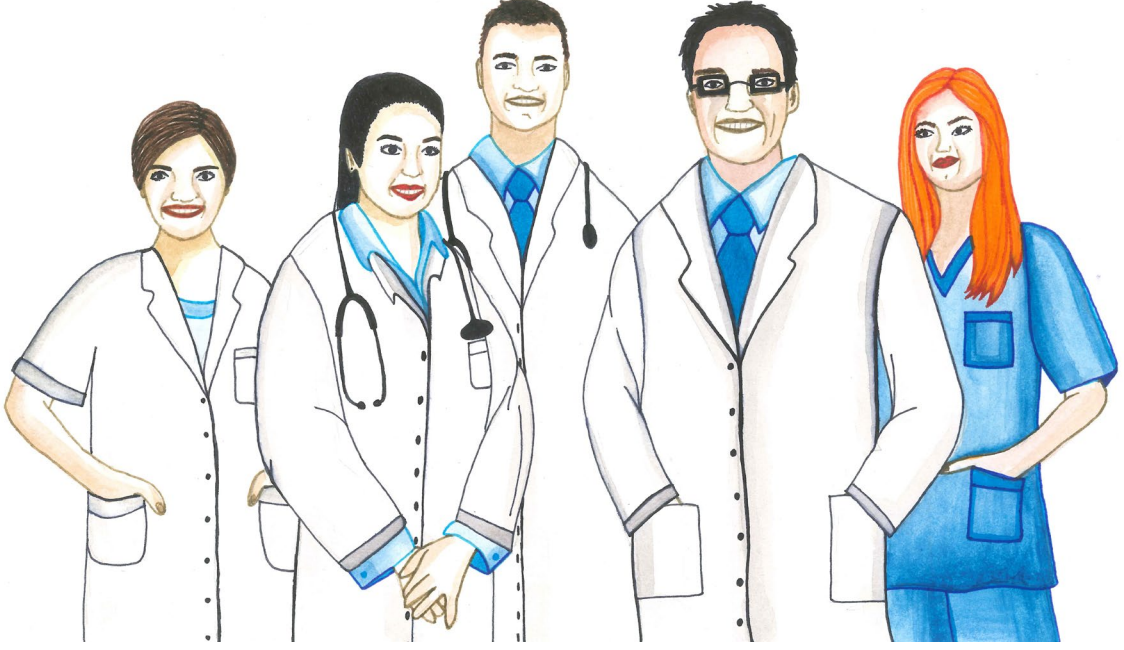
Alıştırma 1. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere parantez içindeki kelimeleri getiriniz

(Tırmanmak, tıkırdamak, otlamak, kıvranmak, yalamak, çatırdamak, ürpermek, tırmalamak, gevşemek, çürümek, ulumak, karıştırmak, sürüklemek, sıçramak, ısıklık çalmak, yankılanmak, sendelemek, ciyaklamak, gıdıklamak, hırlamak, sökülme, doğmak, kemirmek, guruldamak, çömelme, sıkılmak, parlamak, azarlamak, dadanmak)

1. Evde tektim, gecenin sessizliğinde her sestem
2. Kediler ağaçları, halıları ve koltukları isterler.
3. Çatının ahşap kısımları, nemden için yakında çatıyı sökeceğiz.
4. Profesör çok yaşlandı artık bildiklerini, iyi hatırlayamıyor.
5. Yaşlı kadın kapıyı açarken arkasında birinin nefesini hissedip
6. Boş spor salonunda öğrencilerin sesleri
7. Köpeğe araba çarpınca öyle bir tüm mahalle ayağa kalktı.
8. Köpek yabancıların eve yaklaşmasından hiç hoşlanmaz onlara dişlerini göstererek
9. Güneş doğudan batıdan batar.
10. Köpeklerin en çok sevdikleri şey, kemik
11. Gecenin karanlığında bahçedeki kedilerin gözleri
12. Ayla telefonda konuşurken onun konuşmasına engel olan çocuğunu sert bir şekilde

13. Sokak kedileri bizim restorana buradan hiç gitmiyorlar.
14. İnekler uçsuz bucaksız tarlalarda sabahtan akşama kadar
15. Çocuk saatlerdir ders dinlemekten
16. Tam uyumuştum ki üst kattaki komşum bir şeyler ve beni uyandırdı.
17. Dağcılar geçen kış metrelerce karda dağa.....
19. Ahmet saatlerdir ayakta yolculuk yapıyordu, sonunda yere.....
20. Son 24 saatte bir şey yemediğimiz için karnımız
21. Dün öyle şiddetli fırtına vardı ki ağaçlar yerinden
22. Tavuklar her zaman yumurtlarken
23. Kâtil adama iki el ateş etti, adam iki üç adım attı, ve yere düştü.
24. Serap çocukken köpeği Bal'ı yanına çağırmak için
25. Çocuk meyve dolu sepeti kaldıramadığı için yerde
26. Açlıktan perîşân olan kurtlar her gece kasabanın yakınına gelip
27. Pijamamın lastiği, pijamam düşüyor, yeni lastik geçirmeliyim.
28. Hayvanlar doğumdan sonra yavrularını
29. Rüzgâr öyle şiddetliydi ki bahçedeki ağaçlar
30. Öğrenciler ödevlerini yapmadıkları için öğretmenin karşısında

TEMA 6:
SAĞLIK

1. HASTALIK

2. ÖLÜM

BİRİNCİ BÖLÜM:

HASTALIK

Sağlık durumumuz nasıl, hasta olunca ne yapıyoruz?

Ayşe: Eğer ben nezle veya öksürük olduysam sıkılmış limon ve portakal suyu içerim; soğan ve sarmısak yerim. Eğer grip olduysam ıhlamur, zencefil, adaçayı, zerdeçal, nane çaylarına limon ve bal katıp içerim. Her zamankinden daha fazla uyur ve dinlenirim. Kendime kemik veya tavuk suyuna çorba yapıp içerim. Ben kendime çok iyi bakarım.

Ayla: Benim kızım Bânu diş doktorlarından hiç korkmaz, o çok cesurdur. Ben ise diş doktorlarından çok korkarım. Bânu diş etleri ve dişleri yüzünden çok acı çekti. O anne sütü hiç emmedi. Çünkü o prematüre bir bebektir. Kızım diş doktoruna sık sık gider, onun dişleri içten çürür. O dişlerine dolgu yaptırdı, kanal tedâvisi yaptırdı, şimdi de implant tedâvisi görüyor. Dişlerin sağlıklı olması için sâdece diş bakımı yeterli değil, bu genetikle ilgili bir durumdur.

Hatice: Hatice'nin gözleri çok iyi görmüyor; onun, kontakt lens veya gözlük takması gerekiyor. O beş yaşından yirmi beş yaşına kadar gözlük taktı ancak dört yıl önce bir arkadaşı ona gözlüğün yakışmadığını söylemiş. Bunun üzerine kontakt lens takmaya başladı. İki gün önce Hatice'nin gözleri kızardı ve iltihaplandı. O, göz doktoruna gitti. Doktor bu lenslerin onun için uygun olmadığını söylemiş, damla ve merhem yazmış, bir ay kadar lens değil; gözlük takmalıymış. Hatice'nin gözleri lensler sâyesinde daha güzel gözüküyor ve herkes ona gözlerin çok güzel diyor. Hatice için güzellik her şeyin önünde geliyor. Yığınla estetik operasyon geçirdi. Onun çenesi küçüktü, daha öne aldırıldı, burnunu yaptırdı, kaşlarını kaldırttı, dudağını şişirtti. Dişlerini kaplattırdı, artık beyaz dişlerle ve dolgun dudaklarla gülümsüyor. Saçına kaynak saç taktırdı. Hatice bir estetik âbidesi!

Serhan: Eniştemiz Orhan çok sigara içiyor. Kuzenim ona balkonda sigara içtiği için kızıyor. Çünkü kokusu içeri geliyor. O pek çok defa sigarayı bırakmayı denedi ama her defasında

bunu başaramadı. Orhan kalp krizi geçirdikten sonra yine sigarayı bıraktı. Ancak sigarayı bıraktıktan sonra elleri titredi ve çok yemek yemeye başladı. Kuzenim Meral, çok sık alışverişe çıkıyor ve yemek pişiriyordu. Eşinin buzdolabındaki her şeyi bitirmesinden şikâyet ediyordu. Sonunda kuzenim Meral eşine, “Ben sigara kokusundan nefret ediyorum ya ben ya sigara?” dedi. Eniştemiz mecburen sigarayı bıraktı.

Ahsen: Arkadaşım Ahsen’in köpek tüyüne, çiçeklere, bitkilere, sigaraya ve daha pek çok şeye alerjisi var. Hattâ bazen yediği şeyler de ona dokunuyor ve nefes almıyor, gözleri sulanıyor, şişiyor, burnu akıyor, vücûdu kabarıyor, onu hastâneye zor yetiştiriyoruz. Geçen gün onu yemeğe çağırmiştık. Yemekten hemen sonra her yeri şişti, vücûdu kızardı. Yemekte mantar vardı, vücûdu mantara alerjik reaksiyon gösterdi. Nefes alamadı, midesine bir ağrı girdi ve oturduğu yere devrildi. Ona hemen antihistaminik bir ilaç verdim, on dakika geçmeden kendine geldi ve “Çok iyiyim.” dedi.

Didem: Benim kuzenimin kızı, çok hareketli bir çocuktur. O bisiklete binmeyi ve paten kaymayı sever. Çok güzel buz pateni yapar, şehirlerarası turnuvalara katılır. Geçenlerde bir turnuva sırasında düşüp ayağını kırmış, kolunu incitmiş. Şimdi yürüyemediği için okula gidemiyor. Doktor onu muayene etmiş. Didem ayağını uzatamamış, kaldıramamış. Doktor röntgen ve emar (MR) çekmiş sonra ayağını alçıya almış. Şimdi Didem arkadaşlarıyla telefonda konuşuyor ve sürekli TV seyrediyor. Annesini sık sık yanına çağırıp yakınıyor: “Anne ayağım kaşınıyor, dayanamıyorum artık bunları çıkarmak istiyorum diye sızlanıyor”. Alçının içinde derinin kaşınması, bir yerini kırmanın en kötü tarafıdır.

Metin: Ben grip, nezle gibi zor nefes aldığım hastalıklardan daha fazla korkuyorum. Ameliyât olduğumda bile grip olduğumdaki kadar bunalmadım. Çünkü en hayatî gösterge insanın nefes almasıdır. Ameliyâttan önce doktorlar hastaya narkoz veya anestezi yaparlar. Ameliyât sırasında hiçbir acıyı narkoz ve anestezi sâyesinde hissetmeyiz. Ama çok eskiden doktorlar savaşlarda insanların ayaklarını, bacaklarını ve kollarını keserken bile narkoz vermiyorlardı. Narkoz ve anestezi elbette aynı değildir. Anestezi narkozu kapsar. Narkozdan ağırlı bir şekilde uyanmak mümkünken anesteziden uyanmak için doktor müdâhalesi gerekir. Özellikle karın içi ameliyâtları, kanser

ameliyatları, baş-boyun cerrahisi gibi operasyonlar, her türlü beyin, bağırsak, kara-ciğer tiroit, kulak ameliyatları da genel anestezi ile yapılır. Çocuklar çok hareketli oldukları için hangi tür ameliyât olurlarsa olsunlar onlara genel anestezi uygulanır.

Leylâ: Ben sık hastalanmam. Bir keresinde, gençken hasta olmuştum. Boğazım ağrıyordu, sesim kısılmıştı, nefes alamıyordum ve burnum tıkanmıştı. Doktor reçeteme antibiyotik iğneler yazmıştı. Başlangıçta ilk üç gün ayakta zor durduğum için iğnelerin acısına katlandım. İki iğneden sonra nefes alabiliyordum ve eşime, “İğneleri yaptırdım” diye yalan söyledim ve iğneleri sakladım. Ancak eşim kitaplıktan kitap alırken iğneler kitapların arkasından çıktı ve ben çok utandım. Bu olaydan sonra hastâne ve iğne korkumu yendim. Ancak hâlâ dişçi koltuğu fobim var. Hasta olmak, hastâneye gitmek ve uzun sürede iyileşememek herkesin korkusudur. Ben en çok dişçiye gitmekten korkarım. Dişçi koltuğuna oturunca göz bebeklerim büyür ve vücûdum gerilir. Doktordan diş etime ağrı kesici yapmadan önce uyuşturucu sprey sıkmasını veya uyuşturucu krem sürmesini isterim.

Hatırlayalım!

Sigarayı bırakmak	Ayağı alçıya almak	Elleri titremek
Burnu şişmek	Kırmızı lekelerin çıkması	Ayağın kaşınması
Röntgen çekmek	MR (Emar) çekmek	Ayağını kırmak
Burnun akması	Hastayı muayene etmek	İlaç yazmak

SÖZCÜKLER, FİLLER ve DEYİMLER:

1. METİN (Ayşe):

Nezle: Soğuk almaktan ileri gelen, burun akması, aksırma ile beliren hastalıktır.

Öksürük: Solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ciğerlerdeki havanın, ağızdan gürültü ile çıkması.

Zencefil (Ginger, imbir): Bu bitkiden elde edilen ve baharat olarak kullanılan toz.

Ada çayı (Sage, şalfey): Güzel kokulu bir bitki, dağ çayı.

Zerdeçal (Kukuruma, turmeric): Zencefilgillerden, yaprakları sivri uçlu, çiçekleri sarı renkte ve çok yıllık bir bitki, Hint safranı.

2. METİN (Ayla):

Diş eti (Gingival, desna): Diş köklerini kaplayan kalın kırmızımtırak et.

Dolgu: Bir oyuğun, bir kovuğun içine doldurulan madde.

Kanal tedâvisi: İçinden damar, sinir veya bir sıvı geçen yol.

Çürümek: Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak.

Örnek: Ayşe dişlerine iyi bakmadığı için dişleri çürüdü.

3. METİN (Hatice):

İltihap (Purulence, vospaleniye): İrin, vücudun mikroplara karşı koymak için herhangi bir yerine fazla kan hücumu ile orada şişkinlik, kızamık, ısı ve ağrı ile beliren irin toplaması.

Operasyon: Ameliyât.

Estetik: Kusurlu bir organı düzeltmek veya güzelleştirmek amacıyla uygulanan yöntemler.

Kaynak: İki şeyi yapıştırma veya birleştirme işi.

Yığın: Pek çok.

Önde gelmek: Önemli durumda olmak.

5. METİN (Ahsen):

Antihistaminik: Vücûda alınan yabancı bir maddeyi engellemek için vücutça salgılanan histamini ve histaminin yol açtığı kötü belirtileri (Bulantı, deri döküntüsü, kaşıntı, vs.) yok etmek için kullanılan etken maddeleri içeren ilaçlara verilen isim.

Devrilmek: Yere düşmek.

Örnek: Adamın başına sandelyeyle vurunca yere devrildi.

Dokunmak: Sağlığını bozmak.

Örnek: Kahve ve çay mideme dokunuyor.

Kabarmak: Şişmek, genişlemek.

Örnek: Arı kolumu soktuğunda kolum şişti.

Yetiştirmek: Birini gerekli bir iş için tam zamanında bir yere götürmek.

Örnek: Hastayı ambulansla hastâneye zor yetiştirdik.

Reaksiyon göstermek: Bir maddenin etkisi altında kaldığı bir Şeye karşı tepki göstermesi.

Örnek: Vücudum iyi ki hemen reaksiyon gösterdi, yoksa az daha zehirlenecektim.

6. METİN (Didem):

Turnuva: Oyuncu veya takımlar arasında sırayla yapılan yarışma dizisi.

Sızlanmak: Yakınmak, Şikâyet etmek.

Örnek: Bu adam hem çok para harcıyor hem de parasızlıktan yakınıyor.

Kaşınmak: Kaşıntısı olmak, kaşıma isteğı duymak.

Örnek: Vücuduma böcek girdi sanırım, kaşınıyorum.

Kaşımak: Tırnakla veya başka bir Şeyle deriyi hafifçe ovmak.

Alçıya almak: Kırılan kemiklerin kaynamaları için gereken süre boyunca dış etkenlerden etkilenmemeleri için alçı ile kaplanması.

7. METİN (Metin):

Cerrâhî: Ameliyatı gerektiren hastalıklarla ilgilenen hekimlik kolu.

Nezle: Soğuk almaktan ileri gelen, burun akması, aksırma ile beliren hastalık.

Hayatî gösterge: Yaşama dâir belirti.

Narkoz: Ameliyat yapmak için duyu, hareket ve bilincin ekseriyâ solunum yoluyla anestezi madde verilerek uyuşturulması.

Anestezi: Canlı vücûdunun tümünde veya bir bölgesinde ağrı, ısı, ışık ve dokunma gibi tüm duyuvarın ortadan kaldırılması.

Müdâhale: Bir Şeye veya birine karışma, araya girme.

Örnek: Çocuklar özellikle lise döneminde anne ve babalarının onlara müdâhale etmesini istemezler.

Kanser (Cancer): Bir organ veya dokudaki hücrelerin kontrolsüz olarak bölünüp çoğalmasıyla ortaya çıkan hastalık.

Karaciğer (İecur): Karın boşluğunun sağ üst bölgesinde bulunan, öd salgılayan, Şeker depolayan, iri, açık kahverengi organ.

Tiroit (Thyroideum): Sıklıkla bir hastalık adı olarak bilinse de aslında boğazda âdem elması olarak bilinen bölgenin altında, soluk borusunun önünde yer alan bir organdır.

Uygulamak: Kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşünceyi herhangi bir alanda hayata geçirmek, tatbik etmek.

Örnek: Bu proje iki yıl içinde uygulamaya konulmalı.

Gerçekleştirmek: Bir işi, olayı gerçek duruma getirmek, yapmak.

Örnek: Bu zor ameliyatı ünlü Doktor Ali Keser gerçekleştirdi.

Bunalmak: Çok sıkılmak, çok tedirgin olmak.

8. METİN (Leylâ):

Göz bebeği: Gözün ortasındaki siyah yuvarlak.

Diş eti: Diş köklerini kaplayan kalın pembe ile kırmızı arası renkteki et.

Uyuşturucu: Uyuşturma özelliği olan, uyuşturan (Madde) morfin gibi narkotiklerin genel adı.

İyileşmek: İyi duruma gelmek, hastalıktan kurtulmak.

Örnek: Ben uzun süren bir tedâviden sonra iyileştim.

Gerilmek: Bir şeye kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek.

Örnek: Öğretmeninin onu sınıfın önünde azarlamasına gerildi.

Neye gerildi?

Öğretmenin onu sınıfın önünde azarlaması onu gerdi.

Onu ne gerdi?

Sıkmak: Bir şeyi basınçlı bir araçla fışkırtmak, püskürtmek.

Örnek: Yangını söndürmek için su sıktılar.

Kendime parfüm sıktım, tüm oda gül koktu.

Kısılmak: Hacmi, niceliği azalmak.

Örnek: Grip olduğumda hem boğazım ağrıdı hem de sesim kısıldı (azaldı).

Tıkanmak: Soluk alamamak, soluğu kesilmek.

Örnek: Yol o kadar yokuştu ki nefesim tıkanı, yokuşu çıkamadım.

Asansör çalışmıyordu, on üç katı çıkarken birkaç kez tılandım.

Nefes almak: Havayı ciğerlerine çekmek, soluk almak.

Örnek: Oda havasızdı, biraz nefes almak için pencereyi açtı.

Saklamak: Kaybolmaması, görünmemesi için gizli bir yere koymak.

Örnek: Mehmet'in büyükbabası savaş başlamadan hemen önce altınlarını ve paralarını ağacın altına gömmüş.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin yanlış veya doğru olduğunu söyleyiniz (Cevabını vermeden önce metinlere bakmayınız).

1. Metin (Ayşe):

1. Ayşe hiç hasta olmaz.
2. O hasta olunca ilaç içmez.
3. Ayşe uykudan önce ballı süt içer.
4. Ayşe hasta olunca sarmısak ve soğan yer.

2. Metin (Ayla):

1. Bânu, diş doktorundan korkar.
2. Bânu sık sık diş doktoruna gider.
3. Bânuyu annesi dokuz aylık doğurdu.
4. Bânu şimdi implant tedâvisi görüyor.

3. Metin (Hatice):

1. Hatice'nin gözleri çok iyi görüyor.
2. Hatice gözlük takmayı çok seviyor.
3. Hatice'nin güzel olma kaygısı yoktur.
4. Hatice lenslerle kendini güzel hissediyor.

4. Metin (Serhan):

1. Orhan'ın eşi ona balkonda sigara içtiği için kızıyor.
2. Orhan eşine rağmen sigarayı asla bırakmak istemedi.

3. Orhan kalp krizi geçirdi ve sigarayı tamamen bıraktı.
4. Orhan'ın eşi onun sigarayı bırakmasına memnûn oldu.

5. Metin (Ahsen):

1. Ahsen'in her şeye alerjisi var.
2. Ahsen'in yalnız mantara alerjisi var.
3. Ahsen'e mantar dokundu ve o kustı.
4. Ahsen'i doktora götürmeyip ilaç verdiler.

6. Metin (Didem):

1. Didem çok sessiz bir kızdır.
2. Didem su kayağını sever.
3. Didem elini kırdı; ayağını incitti.
4. Didem'in ayağı alçıya alınmadı.

7. Metin (Metin):

1. Metin nefes alamamaktan korkuyor.
2. Ameliyâtlarda genel anestezi uygulanır.
3. Hastalar narkozdan ağırlı bir şekilde uyanırlar.
4. Çocuklara her ameliyâtta genel anestezi uygulanır.

8. Metin (Leylâ):

1. Leylâ nâdiren hastalanır.
2. Leylâ iğne yaptırmaktan korkardı.
3. Leylâ diş doktoruna gitmekten korkar.
4. Leylâ ağrı kesici iğneden bile korkar.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz

(Hasta, hasta olmak, ağrımak, tedâvi etmek, tedâvi olmak, iyileşmek, taburcu etmek, taburcu olmak, sağlığına kavuşmak)

1. Sesin kısılmış ?
2. Gâlibâ ben, hiç hâlim yok ve ateşim var.
3. Ahmet uzun bir tedâviden sonra ve hastâneden taburcu olmuş.
4. Başım çok, migrenim tuttu.
5. Doktor hastayı hastânedan
6. Annem artık iyice kötüleşti ve biz onu hastâneye
7. Arkadaşım Leylâ uzun bir tedâviden sonra ve işinin başına döndü.
8. Hastâne faturasını ödedikten sonra biz
9. Hastâne yönetimi hasta çocuğun faturasının ödenmemesi hâlinde çocuğu söyledi.
10. Annem için çok uzun süre tedâvi oldu.

DİALOG 1: DOKTORDA

Doktor: - Neyiniz var?

Hasta: Doktor, son zamanlarda kendimi çok hâlsiz hissediyorum. Ayağa kalkacak hâlim yok. Başım dönüyor, midem bulanıyor.

Doktor: Başka hangi belirtiler var, ağzınız kuruyor mu? Ateşiniz çıkıyor mu?

Hasta: Aslında yutkunurken biraz boğazım ağrıyor.

Doktor: Lütfen dilinizi gösterir misiniz? Evet, boğazınız çok kırmızılaşmış.

Hasta: Evet, boğazım ağrıyor ama şükürler olsun, öksürük yok.

Doktor: Evet üşütmüşsünüz ama hepsi bu kadar değil, idrar tahlili ve kan tahlili yaptıralım.

Hasta: Doktor Hanım çok kötü bir hastalık mı? Neyim var benim?

Doktor: Kanınızda çok iltihap var.

Hasta: Bana antibiyotik yazacak mısınız?

Doktor: Ben çok antibiyotik kullanmaktan yana değilim, ama size antibiyotik ve c vitamini yazacağım, başka türlü olmaz.

DİALOG 2: DİŞ DOKTORUNDA

Doktor: Buyurun Ayşe Hanım.

Hasta: İyi günler Doktor Bey, ben çok korkuyorum, dişimi çektirmek istemiyorum.

Doktor: Korkacak bir şey yok, dişinizi ben de çekmek istemiyorum, buyurun oturun, önce kontrol edelim. Sizin ön üst sağdaki dişinize dolgu yapmalıyız. Sağ alttaki azı dişiniz çok çürümüş, onu kanal tedâvisi yapalım. Bir dişinizde eksik, oraya implant yapalım.

Hasta: Doktor Bey, ne gerekiyorsa yapın ama lütfen acıtmayın! İğne yapmadan önce lütfen, diş etime uyuşturucu sprey sıkar mısınız?

Doktor: Bu kadar korkmayın, çocuklara sprey sıkıyoruz, ama size de yapalım. Ayrıca diş etlerinizi tedâvi etmeliyiz, çok kırmızılar, onları kanatacağız.

Hasta: Nasıl yâni?

Doktor: Keseceğiz biraz, lütfen geriye yaslanın ve rahat olun, bana güvenin!

DİALOG 3: ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ DOKTORUNDA

Doktor: İyi günler, rahatsızlığınız nedir?

Hasta: Dün muz kabuğuna bastım, ayağım kaydı ve düştüm. Lütfen bacağıma özellikle ayak bileğime bakın hem şişti hem de morardı. Şimdi yürüyemiyorum.

Doktor: Şimdi kontrol edelim, incinmiş mi çatlamış mı bakalım? Bence kırık değil. Lütfen bacağınızı bükmeye çalışın.

Hasta: Doktor Bey bükmem çok zor olacak ama bükeyim.

Doktor: Şimdi de lütfen tekrar bacağınızı uzatın, çok ağrıyor mu?

Hasta: Çok ağrımıyor ama zorlanıyorum.

Doktor: İyi, sâdece incinmiş, ciddi bir şey yok, uzun süre ağrıyabilir, bacağınızı zorlamayınız. Ağrı dininceye ve şişlik ininceye kadar incinmiş bileğinizi kullanmayın. Toz kırmızı biberdeki aktif madde olan kapsaisin, ağrıyı etkili bir şekilde rahatlatır ve iyileşmeyi sağlar. 1 yemek kaşığı kırmızı biberi 1 yemek kaşığı zeytin yağıyla karıştırın ve incinen yere 20 dakika boyunca yayın. Birkaç saat sonra tekrarlayın. Ben size bir de merhem yazayım, gece yatarken ve de sabah kalkınca bu merhemi bileğinize bacağınıza sürünüz.

Hasta: Teşekkür ederim Doktor Bey.

Doktor: Eğer üç gün sonra bacağınızın durumu iyiye gitmezse, tekrar kontrole geliniz, geçmiş olsun!

Hasta: Elbette mutlaka gelirim, iyi günler size.

Doktor: Size de iyi günler!

Alıştırma 3. Aşağıda parantez içindeki eylemlerin cümle içindeki kullanımına dikkat ediniz.

(Ağrılamak ve hasta olmak; hasta etmek, iyileşmek, kötüleşmek, vefât etmek, hastâneye yatmak, hastâneye yatırmak, taburcu olmak, sağlığına kavuşmak komaya girmek, yoğun bakıma almak, kötüleşmek)

1. Benim başım/kolum/bacağım/belim/gözüm ağrıyor.
2. Hava çok soğuktu hasta oldum.
3. Annem pencereyi açtı ve beni hasta etti.
4. Uzun süre hastânede kaldıktan sonra iyi oldum.
5. Hasta gün geçtikçe kötüleşti ve komaya girdi.
6. Büyükbabam dün gece sabaha karşı uykusunda vefât etmiş. Annem sabah namazına kalktığında nefes almadığını fark etmiş.

7. Dün gece âniden başım döndü, midem bulandı ve hastâneye yattım.
8. Doktor tahlil sonuçlarıma bakar bakmaz beni hastâneye yatırdı.
9. Bugün doktorum taburcu olabileceğimi ve evde dinlenmemi söyledi.
10. Anneannem mide ameliyatından sonra sağlığına kavuştu, gayet iyi.
11. Komaya giren hasta bir az önce öldü.
12. Trafik kazası geçiren arkadaşımı yoğun bakıma almışlar.
13. Artık arkadaşım kemoterapi almak istemiyor, durumu çok kötüleşt.
14. Küçük kız antibiyotik kullanınca hemen iyileşt.
15. Karnıma kramplar giriyor, çok kötüleştim.

İKİNCİ BÖLÜM:

ÖLÜM

Melih: Hastânedede son yirmi dört saatte 100 kişiye Covid-19 tanısı konuldu. Böylece salgının başladığı geçen yıl şubat ayından bu yana toplam vaka sayısı o kadar çoğaldı ki artık kaç kişi hasta diye bakmıyorum ve bu virüsü hiç

düşünmek istemiyorum. Tanıdıklarımından da pek çok kişi hasta oldu, hattâ **on-on beş** kişi öldü. Ben ölümden korkmuyorum. Bana da corona virüs bulaştı. Hastalığım sırasında bir hafta kadar başım ağrıdı ve hâlsizdim, hastalığı ayakta atlattım. Annem de hastalığı benim gibi geçirdi.

Elif: Ben şimdi on yedi yaşındayım, bu zamana kadar sâdece büyükbabamın ölümüne şahit oldum. Büyükbabam öldüğünde dört yaşındaydım. Yaz tatilinde anneannelere gitmiştik. Dayımın ve teyzemin âileleri de oradaydı. Akşam yemeğinden sonra büyükbabam rahatsızlandı, “Midem ağrıyor” dedi. Eve doktor çağırdılar. Doktor ağrı kesici iğne yaptı. Doktor gittikten sonra büyükbabam kalp krizi geçirdi. Dayım, doktora telefon etti; doktor koşarak geldi, kalp masajı yaptı; ambulans geldi: büyükbabamı hastâneye kaldırdılar; büyükbabam yolda vefât etmiş. Büyükbabamı hastânededen eve getirmediler, morga götürmüşler. Sabaha kadar anneler uyumadı, ağladılar, sabah eve tüm akrabâlar, komşular geldiler. Ev insanlarla doldu, taştı. Büyükbabamı yıkamışlar, kefenlemişler, cenâze namazını kılıp gömmüşler. Sâdece erkekler cenâze namazını kıldılar ve defnettiler. Erkekler mezarlıktan ayrıldıktan sonra biz mezarlığa gittik ve orada büyükbabama duâ ettik. Aradan yıllar geçmesine rağmen büyükbabamın sevgi dolu, içimi ısıtan bakışlarını hatırlıyorum.

Ayla: Küçükken ölümler, hortlaklar ve mezarlıklar beni çok korkuturdu. Ben dördüncü sınıftayken babamın Bursa’da yaşayan kuzeni kalp krizi geçirip öldü. Eniştem ve babam cenâzeyi almak için Bursa’ya gittiler. Babamın kuzeni İhsan amcanın tabutunu halamların arka bahçesine koydular. O zaman bizim kasabamızda morg yoktu, herkes ölülerini

evinin bahçesinde yıkıyordu. Bahçeye kocaman bir kazan kurdular, bu kazanın altına odunları doldurdular, yaktılar ve suyu ısıttılar. Ben cesedi görmek istiyordum ve bunun için çatıya çıktım. Bahçeye teneşir denen dört ayaklı divân gibi bir tahta koydular ve bunun etrafını iplere çarşafklar asarak kapattılar. İhsan amcanın tabutunu hoca efendi açtı, ilk defa bir erkek cesedi görüyordum. İhsan amca çizgili pijamalarıyla tabutta yatıyordu. Etine dolgun bir adamdı, gözleri kapalıydı. Tabutun içinde kan vardı. Hoca efendi İhsan amcanın pijamalarını makasla kesti. Sonra İhsan amcaı teneşirin üzerine yatırdılar. Bundan sonrasına bakamadım, çatıdan aşağıya indim. Bu olaydan sonra birkaç ay kadar gündüzleri bile İhsan amcanın cesedinin yanımda yattığını hissettim.

Neclâ: Ben yaşlı bir kadınıam. Kocam on yıl önce öldü. O mezârı bekliyor; ben ise evimi bekliyorum. Bugün çok hastayım. Başım ağrıyor, ayakta duramıyorum, nefes alamıyorum ve mutsuzum. Tek başıma yaşıyorum. Benimle ilgilenecek kimse yok, kim bana bir bardak su ve ağrı kesici verecek? Komşularım yok, kapımı kimse çalmıyor. Şâir Kemâlettin Kamu'nun dediği gibi: "Varsın yine bir yudum su veren olmasın, baş ucumda biri bana "su yok" desin de!". Benim için bu gece bitmeyecek, sabah olmayacak. Kim benim için doktordan randevu alacak? Kim beni doktora götürecekt? Düşünmek istemiyorum bunları. Açım, evde bir şey yok. Bir tas çorbayı kim bana verecek? En iyisi uyumak, uyuyacağım. Hayır, vazgeçtim. Ambulans çağıracağım, ambulans beni en yakın hastâneye götürecekt, hasta kaydımı hemşire yapacak, bana buhar verecekler ve burnum açılacak, iğne yapacaklar, ağrım kesilecek; serum verecekler, güçleneceğim. En iyisi hastâneye yatmak ve birkaç gün hastânedede kalmak.

SÖZCÜKLER, FİLLER ve DEYİMLER:

1. METİN (Melih):

Salgın: Kısa zamanda çevredeki insan, hayvan veya bitkilerin büyük bir bölümüne bulaşan hastalık.

Örnek: Covid 19 salgını yüzünden dünyâda iki milyondan fazla kişi hayâtını kaybetti.

Vakâ: Olay, ortaya çıkan, oluşan durum, ilgi çeken veya çekebilecek nitelikte olan her türlü iş.

Virüs: Hastalık yapıcı, bakterilerden daha küçük canlı, yaşamak için bir başka hücrenin içine girmek zorunda olan ve ancak elektron mikroskopunda görülebilen parazit.

Bulaşmak: Hastalık geçmek, sirâyet etmek.

Örnek: Birçok kişiye Covid 19 virüsü bulaştığı hâlde hastalık belirtisi göstermediler.

Tanı koymak: Bir şeye tanı koymak, hastalığın ne olduğunu araştırıp ortaya koymak.

Örnek: Doktor analiz sonuçlarına bakarak hastalığıma tanı koydu.

Atlatmak: Kötü bir durumu geçiştirmek, savmak.

Örnek: Gülin kanser hastalığını atlattı.

Geçirmek: Herhangi bir durumu yaşamış olmak.

Örnek: Çiçek geçirdiği için Zehra'nın vücudunda izler kaldı.

2. METİN (Elif):

Morg: Hastânelerde veya mezarlıklarda ölülerin belirli süre için saklandıkları soğuk ortam.

Mide: Omurgalılarda, yemek borusu ile onikiparmak bağırsağı arasında besinlerin sindirime hazır duruma getirildiği organ.

Cenâze: Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü, ölmüş kişi.

Ağrı kesici: Ağrı duyusunu ortadan kaldıran veya azaltan analjezik.

Kalp krizi: Kalbi besleyen damarlardan birinin tıkanması ile ortaya çıkan, önlem alınmazsa ölüme yol açan rahatsızlık, kalp aksesi.

Kefen: Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez.

Kefenlemek: Ölüye kefen sarmak.

Rahatsızlanmak: Sağlığı bozulmak, hastalanmak, rahatsız olmak.

Örnek: Dün öğretmenimiz derse gelmedi, rahatsızlanmış.

Örnek: Eski zamanlarda bazı topluluklar ölüyü kefenlemeden kuşlar yesin diye ağacın tepesine koyarlardı.

Kaldırmak: Bir şeyi bulunduğu yerden almak, taşımak.

Örnek: Hizmetçi masadaki her şeyi kaldırıp buzdolabına koydu.

Gömmek: Bir şeyi yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek.

Örnek: Filmlerde korsanlar hazinelerini ıssız adalara gömerler.

Vefât etmek: Ölmek.

Örnek: Atatürk 1938 yılında Dolmabahçe Sarayı'nda vefât etti.

Taşmak: Bir şeyin bir yere veya bir şeye dolup sığmaması.

Örnek: İnsanlar cuma namazında camiye sığmadı ve bahçeye taştilar.

3. METİN (Ayla):

Hortlak: Mezardan çıkarak insanları korkuttuğuna inanılan yaratık.

Mezâr: Ölünün gömülü olduğı yer, insanın öldükten sonra konulduğu çukur, kabir.

Örnek: Babamın mezârı doğduğu şehirde, Malatya'dadır, kendisi ölmeden önce oraya gömülmek istediğini söylemişti.

Mezarlık: Mezarların bulunduğı yer.

Örnek: İnsanlar bayramlarda veya bayramdan bir gün önce akrabâ ve tanıdıklarının mezârını ziyâret etmek için mezarlığa giderler.

Tabut: Ölünün içine konulduğu sandık.

Örnek: Komşumuz ölünce onu yeşil bir tabuta koydular.

Enişte: Bir kimsenin kız kardeşinin, halasının, teyzesinin kocaları o kişinin eniştesi olur.

Ceset: Ölü vücut.

Makas (Scissors): Arasına yerleştirilen herhangi bir şeyi kesmeye yarayan araç.

Korkutmak: Birinin korkmasına yol açmak.

Örnek: Karanlıkta adam birden karşıma çıkınca beni korkuttu.

4. METİN (Neclâ):

Randevu: Belli bir saatte, belli bir yerde iki veya daha çok kişi arasında kararlaştırılan buluşma.

Örnek: Başım çok ağrıyor, yarın için doktordan randevu aldım.

Yarın okulun en güzel kızıyla randevum var.

Tas: Genellikle içine sulu şeyler konulan metalden yapılmış kap.

Yudum: Sıvı içiminde ağza alınan miktar.

Örnek: Hasta başını zorla kaldırdı ve hemşireden bir su istedi, ama bardaktan sâdece bir yudum alabildi.

Buhar: Isının etkisiyle sıvıların gaza dönüşme durumu.

Örnek: Hava çok sıcak olduğu için havuzdaki su çabuk buharlaşıyor.

Kayıt: Bir şeyi bir deftere, bilgisayara veya bir yere yazma.

Örnek: Küçük çocuğun ağustos ayı sonunda okula kaydı yapıldı.

Hastaneye girer girmez nüfus kâğıdımı verip kayıt yaptırdım.

Durmak: Ayakların üzerinde oturmadan dikilmek, hareketsiz kalmak.

Örnek: Bütün gün iş yerinde ayakta durdum ve eve gelince de bütün akşam ev işlerini yaptım.

Alıştırma 1. Yukarıdaki metinlere göre aşağıdaki ifâdelerden hangisinin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Melih):

1. Bir gün içinde yüz kişiye Covid 19 testi yapıldı.
2. Melih her gün haberleri seyreder.
3. Melih'in tanıdıklarından hiç ölen olmadı.
4. Melih'in Covid 19 testinin sonucu pozitif.

2. Metin (Elif):

1. Elif on yedi yaşına kadar pek çok ölen insan gördü.
2. Elif büyükbabası öldüğü zaman evde tek başınaydı.
3. Elif'in büyükbabası kalp krizi geçirdi.
4. Elif'in büyükbabasına doktor kalp masajı yaptı.

3. Metin (Ayla):

1. Ayla küçükken yalnızca mezarlıklardan korkuyordu.
2. Ayla'nın büyükbabası İhsan kalp krizi geçirip ölmüştü.
3. İhsan amcağı bahçede yıkayıp kefenlediler.
4. Kasabada morg olmadığı için bahçede yıkandı.

4. Metin (Leylâ):

1. Leylâ dişçiye gitmekten korkuyor, göz bebekleri büyüyor.
2. Leylâ nâdiren hastalanır, yıllar önce çok gençken hasta olmuş.
3. Leylâ iğne yaptırmaktan artık korkmuyor, ama eskiden korkuyordu.
4. Leylâ'nın eşi antibiyotik ve iğneleri kitaplıkta bulmuş.

5. Metin (Metin):

1. Metin zor nefes aldığı hastalıklardan korkuyor.
2. Ameliyat yapmadan önce hastaya anestezi yapılır.
3. Eskiden doktorlar savaşlarda insanların bir yerini keserken bile narkoz vermiyorlardı.
4. Anesteziden uyanmak için doktor müdâhalesi gerekir.

6. Metin (Necla):

1. Neclâ yaşlı bir kadın, kocası on yıl önce ölmüş.
2. Neclâ çok hasta, başı ağrıyor ve çok mutsuz.
3. Neclâ tek başına yaşıyor.
4. Şâir Kemâlettin Kamu "Varsın yine bir yudum su veren olmasın, baş ucumda biri bana "su yok" desin de! Demiş.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz

(Bulaşmak, tanı koymak, atlatmak, geçirmek, korkutmak, durmak, kefenlemek, rahatsızlanmak, kaldırmak, gömmek, vefât etmek).

1. İzleyici, okuyucu ve dinleyicinin severek takip ettiği birçok ünlü isim, 2020 yılında yaşama
2. İntihar eden genç kızı hemen hastâneye ve orada midesi yıkandı.
3. Sevim teyze uzun bir yolculuktan sonra ve hastâneye yattı.
4. İhtiyar kadını öldükten iki gün sonra yıkayıp,(-lp) gömdüler.
5. Kardeşim birkaç yıl önce lösemi hastalığını, şu anda çok iyi.

6. Doktor, MR görüntülerinden yola çıkarak arkadaşına bel fıtığı
7. Garip adam her gün duvarın dibinde(-İp), evi gözetliyordu.
8. Mezardan çıkan beyaz kefenli adam herkesi
9. Bir yıl süren salgın süresince toplamda beş yüz kişi hastalık
10. İkinci dozu yapılan 128 bin kişiden yalnızca 20'sine virüs

TEMA 7:

TATİL

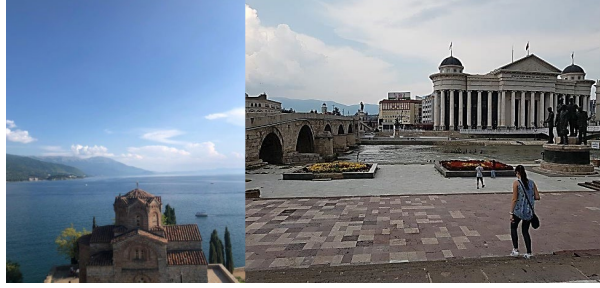
1. TATİLİMİZ

2. HAVA DURUMU VE RUH HÂLİMİZ

BİRİNCİ BÖLÜM:

TÂTİLİMİZ

Biz tâtilde nereye gittik, nereleri gördük, tatilimiz nasıl geçti?

Elif: Bu yaz ablamla Makedonya'ya gittik. Ben orada bir okulda yatılı okuyordum ve yaşadığım yeri ona gezdirmek ve göstermek istiyordum. Biz orada tam altı gün kaldık. Makedonya küçük bir Balkan ülkesidir. Üsküp'te (Skopje) güzel bir otelde kaldık. 1661 târihinde Üsküp'ü ziyâret eden Evliyâ Çelebi'ye göre, Üsküp'ün fethi **esnâsında** yedi küp altın bulunmuş, şehri **fetheden** askerlerin komutanı Gazi Evranos Bey askerlere “Üst küpten alın” diye seslenmiş, ‘üst küpten’ ifâdesinden halk arasında ‘Üsküp’ ismi ortaya çıkmış ve şehir bu isimle meşhûr olmuş. En çok Vardar Nehri üzerindeki taş köprüler dikkatimi çekti. Özellikle Üsküp'ün çok kültürlü bir yapısı var. Bir gün Kalkandelen (Tetova) ve üç gün de dünyânın en berrak suyuna sâhip göllerinden birinin kenarında kurulmuş olan Ohri şehrinde bir otelde kaldık. Ben ve kardeşim için hârika bir tatil oldu, göle girdik ve çok iyi dinlendik. Makedonaya'da sabah kahvaltısında ekmeğin üzerine sürülerek yenilen **ayvarı** çok beğendim.

Melih: Ben İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğrenciyim. Bu yıl yaz tâtilinde İngilizceyi ilerletmek için İngiltere'ye gittim. Orada hem bir İngilizce kursuna devâm ettim hem de bir kafede çalıştım. Burada kendime bir oda kiraladım. Odam bir binânın çatı katında bulunuyordu. Odam Tower Bridge'yi (Kule köprüsü) görüyordum. Bu arada Londra'yı da gezme imkânım da oldu. Londra'ya giden her yabancı gibi İngiltere Kraliyet âilesinin resmî **ikâmetgâhı** ve aynı zamanda çalışma ofisi olan Buckingham Sarayı'nı ziyâret ettim ve onun önünde fotoğraf çektirdim. 705 odalı bu saray 1703 yılında **inşâ** edilmiş.

Buckingham Sarayı'nın Devlet Odaları, Kraliyet Ahırları ve Kraliçe'nin Galerisi 'ni görmek için "Royal Day Out" ismi verilen bir bilet aldım. En çok Kraliçe'nin Galerisi hoşuma gitti. II. Dünyâ Savaşı'ndaki Alman **bombardımanında** yıkılan şapelin yerine Kraliyet Koleksiyonu'nun sergilendiği bu binâ yapılmış ve 1962'de halka açılmış. Buradaki tablolara hayrân kaldım.

Ben oradayken hava genellikle parçalı bulutlu idi. Yâni gezmek için ideâl bir havaydı. Bence İngilizlerin çok özel ve zengin bir mutfağı yok ama burada çok çeşitli ve lezzetli çaylar bulabilirsiniz. Sütlü çayı ilk defa burada denedim. Sizlere biraz da meşhûr İngiliz kahvaltısından bahsedeyim. Kuru fasulyeyi sevmiyorsanız **hayâl kırıklığına** uğrayacağınız kesin, çünkü İngiliz kahvaltısında kuru fasulye var.

Akasya: Ben bu mayıs ayında tatilimi geçirmek için Antalya'ya gittim. Antalya adını aldığı Bergama Kralı Attalos'un "*Bana bir yeryüzü cenneti bulun*" buyruğuyla kurulmuş bir şehirdir. Bu çok güzel şehirde muhteşem 15 gün geçirdim. Mayıs ayında Antalya çok sıcak değildi, benim için ideal bir sıcaklıktaydı. Akşamları ılık ılık esen rüzgâr, güzel çiçek kokularını her yere yayıyordu. Tatil sezonu henüz başladığı için sâdece yaşlı İngiliz ve Alman turistler vardı. Oteller çok dolu değildi, sâhil ve deniz temizdi. Otelimiz denizin hemen kıyısındaydı. Her sabah denize giriyor ve bir saat kadar yüzüyordum. Antalya'da bir tarafta dağlar ve orman bir tarafta kumsal ve deniz vardı. Burada Andriake, Arykanda, Aspendos, İotape, Letoon, Limyra, Lyrbe gibi antik kentleri de gezdim. Bu

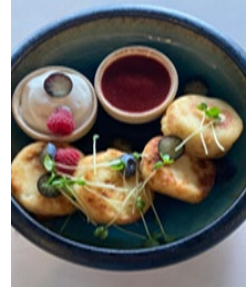
geziler sırasında Kemer, Tekirova, Kumluca, Finike, Demre ve Kaş ilçelerindeki doğal plaj olan **koyların** da videosunu çektim ve çalıştığım tur firmasına gönderdim. Otelde ve restoranlarda çok çeşitli Türk yemekleri yedim. Bence dünyâdaki en zengin mutfak, Türk mutfağıdır. Özellikle Türk kahvaltısı çok zengin, sofraya o kadar çok reçel ve peynir koyuyorlar ki birçoğuna daha dokunmadan sofradan kalkıyordum. Sabah kahvaltısında

menemen ve kavurmalı yumurta yemek çok hoşuma gidiyordu. Türkiye'deki zeytinler de çok lezzetli idi. Oradan âilem için pek çok hediyelik tatlı ve yiyecek aldım.

Ceren: Geçen yaz arkadaşım Aleksey'le onların küçük köylerine tatile gittik. Maşa'nın halası çok **cana yakın** bir kadındı. Evi çok güzel bir bahçenin içinde tek katlı geniş bir evdi, evinde kedisi, köpeği ve tavukları vardı. Onun bana verdiği oda, eskiden kayınevâidesine aitmiş. Buradaki kitaplar dâhil, her şey çok eski idi. En çok sevdiğim şey Nataliya halanın sabah kahvaltısını hazırlayıp bizi güler yüzle

kahvaltıya çağırmasıydı. Kahvaltıdan sonra Nataliya halanın kızı Maşa ile bisiklete biniyor, ormanda veya göl kıyısında geziyorduk. Öğlen yemeğini yine Nataliya hala hazırlıyordu. Çok lezzetli sarnıklar, blinler, zapikankalar yapıyordu. Öğleden sonra Aleksey bostanda sebzeleri **çapalıyor**, **olgunlaşmış** sebzeleri topluyordu. Ben de Nataliya halanın klâsik romanlarından birini alıp verandada okuyordum. Bir yandan da Maşa ve Aleksey'i iş yaparken seyrediyordum. Halası Aleksey'e, "İşleyen demir ışıldar, bunu unutma oğlum, çalıştıkça kasların güçleniyor" diyordu. Maşa, evi süpürüyor, yerleri siliyor, çöpleri döküyor ve akşam yemeklerini hazırlıyordu. Ben ise sofrayı toplayıp bulaşıkları yıkıyordum.

Nataliya hala akşamları arkadaşlarıyla birlikte mutfakta **nakış işliyor**, çay içiyor ve sohbet ediyordu. Ama onlar aslâ dedikodu yapmıyorlardı, güncel konulardan ve magazin haberlerinden konuşuyorlardı. Hayâtımda geçirdiğim en güzel tatil, bu tatildi. Biz orada sâdece tatil yapmadık, hayatla ilgili deneyimler de kazandık. Ben tavukları, kediyi ve köpeği besledim, ayrıca yemek yapmayı öğrendim.

Leylâ: Ben Türk'üm. Çocukluğumdan beri Afrika'ya gitmek ve orayı görmek isterdim. İki yıl önce Afrika'da çalışma ve yaşama imkânına sahip oldum. Bu benim için oldukça heyecanlıydı. Afrika'ya gitmeden önce **tifo**, **menenjit** ve **sarı humma** aşıları yaptırdım. Uçağa İstanbul'dan bindim. Yedi saatlik bir yolculuktan sonra Fildişi Sahilleri/Abidjan'a

indik. İlk günler beni en çok rahatsız eden şey **sivrisinek**lerdi. Burada sivrisinekten korunmak için uzun çorap ve kapalı ayakkabı giymek gerekiyor. Abidjan sıcak ve nemli bir şehirdir. Bir tarafta insanlar çok güzel villalarda yaşarken diğer tarafta insanların pek çoğunun evi bile yok. Oranın tabiatı ilgi çekiciydi her yerde palmye, muz, kakao, kahve ağaçları ve **mısır** tarlaları vardı.

Kadınları güçlüydü, kafalarında sırtlarında bebekleri olduğu hâlde elleriyle tutmadan çok ağır yükler taşıyorlardı. Abidjan'da yabancılara özellikle de Araplara ait çok güzel restoranlar vardı. Fildişi Sâhilleri'nin **aceke**, balıkla yapılan **garba**, kızarmış muzla yapılan **allico gibi** ünlü yemeklerinin ve zencefilden yapılan **Jemjemin** tadına baktım. Bu yemekleri daha önce hiç yememiştim.

Türkiye'de olmayan başka bir şey de resimli taşıt araçlarıydı. Abidjan'da insanlar minibüslerini ve taksilerini farklı resimlerle süslüyorlardı. Bu resimleri incelemek hoşuma gidiyordu.

SÖZCÜKLER, FİLLER ve DEYİMLER:

I. Metin (Elif):

Küp: Su, yağ gibi sıvıları veya un, buğday gibi tahılları saklamaya yarayan, geniş karınlı, dibi ve ağzı dar toprak kap.

Örnek: Kralın mezârından beş küp altın çıktı.

Ayvar: Balkan ülkelerinde genelde evde yapılan bir sos, közlenmiş patlıcana, az acı biber ve domates salçası katılarak yapılır.

Berrak: Duru, şeffaf.

Örnek: Su çok berraktı, sudaki balıklar görünüyordu.

Su çok bulanıktı, suyun içinde bulunan balıklar görünmüyordu.

Kurmak (Aktif/etken): Bir şeyi inşâ etmek.

Kurulmak (Pasif/edilgen).

Örnek: Antalya Akdeniz kıyısında kurulmuş bir şehirdir.

Seslenmek: Ses çıkarmak, çağırmak.

Örnek: Annesi dışarıda oynayan çocuğuna seslendi.

Yatılı okumak: Okulun içindeki veya hemen yakınındaki pansiyonda kalmak.

Örnek: Ahmet Galatasaray Lisesinde yatılı okuyordu.

Üsküp'ün fethi/ Üsküp'ün fethedilmesi

Fethetmek: Bir yeri veya ülkeyi savaşarak almak.

Örnek: Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethetti.

Meşhûr olmak& ün olmak: Adını duyurmak.

Örnek: Sezen Aksu, besteleriyle meşhûr oldu.

Paris Eysel Kulesi ile meşhûrdur.

Londra Tower Köprüsüyle meşhûrdur.

Tarkan şarkılarıyla kısa zamanda ün oldu.

Evlıya Çelebi: 17. yüzyılın önde gelen gezginlerinden ve az sayıdaki 17. yüzyıl nesir yazarlarından. Elli yılı aşkın süreyle Avrupa, Batı Asya ve Mısır topraklarını gezmiş, gördüklerini de "Seyâhatnâme" adlı 10 ciltlik eserinde toplamıştır.

Keskin sirke küpüne zarar verir (Atasözü). Öfke sağlığa zararlıdır. Sinirli ve sert davranan kişilerin zararı en fazla kendilerine dokunur.

2. Metin (Melih):

İkâmetgâh: Oturma adresi, yaşama yeri, yaşanılan yer.

Şapel: Küçük kilise, büyük kiliselerin içinde bir azizin adına ayrılmış küçük ibâdet yerleri.

Kiralamak: Bir şeyi bir süreliğine para karşılığında almak.

Örnek: O, Minsk'te bir dâire kiraladı.

Kiraya vermek: Bir şeyi bir süreliğine para karşılığında birine vermek.

Örnek: Ev sahibi dâireyi kiraya vermeyecekmiş.

İlerletmek: Bir şeyi geliştirmek. Uzağa doğru, daha iyiye doğru gitmek.

Örnek: Melih İngilizcesini ilerletmek istiyor.

İlerlemek/ İlerletmek.

Örnek: Ben çok Türkçe çalışıyorum, Türkçem çok ilerledi.

Hayrân kalmak: Çok beğenmek, hayran olmak, hayranlık duymak.

Örnek: Ressam Osman Hamdi Bey'in "Kur'an Okuyan Kız" tablosuna herkes hayrân kalmış.

Benim bu adama hayrân kalmamama imkân yok!

(Ben bu adama hayranım)

Bu şehre hayrân olmamak elimde değil!

(Ben bu şehre hayrânım)

Kendiniz olun! Tüm dünyâ orijinal olana hayrânlık duyar.

(Ingrid Bergman)

Hayal kırıklığına uğramak: Beklediğin şeyi, hayâl ettiğini bulamamak.

Örnek: Akşama annem içli köfte yapacaktı güyâ eve gelince hayâl kırıklığına uğradım.

Mehmet sınavı kazanamayınca âilesi hayâl kırıklığına uğradı.

3. Metin (Akasya)

Buyruk: Emir

Koy: Denizin karaya girmesi.

Örnek: Antalya doğal koylarıyla meşhûrdur.

Örnek: Pâdişâh buyruğuyla şehir yeniden inşâ edildi.

Yaymak/ yayılmak: Bir şeyi açıp düzleştirerek bir alanı örtecek biçimde sermek.

Örnek: Buğdayları iyice yayar mısın?

2. Düzensiz bir biçimde çevreye dağıtmak ya da dağılmasına yol açmak.

Örnek: Tozu toprağı her yere yaydın.

Parfüm kokunu her yere yaydın. / Parfüm kokusu her yere yayıldı.

Hoş olmayan haberleri yayıyorsun/ Hoş olmayan haberler yayıldı.

Kötü haber tez yayılır (Atasözü)

Adını vermek: Bir şeyi, birini adlandırmak, isimlendirmek.

Örnek: Dedesi adını toruna vermiş.

Adını almak: İsmi birinden almak, birinin adını kullanmak.

Örnek: Antalya adını Bergama Kralı Attalos'tan almış.

Adını koymak: Birini adlandırmak, isimlendirmek.

Örnek: Bu çocuğun adını ben "Nurgül" koyuyorum.

4. Metin (Ceren)

Kayınvâlîde: Kocanın annesi, kaynana.

Kayın: Eşin erkek kardeşi.

Vâlîde: Anne.

Bostan: Sebze yetiştirilen yer.

Örnek: Annem babamın annesinden konuşurken kayınvalidem diye bahsediyor.

Çapalamak: Çapa ile toprağı eşelemek. Örnek: Her sulamadan bir iki gün sonra toprak çapalanır.

Sırnıklar, blinler, zapikankalar: Ruslara ait hamur işleri.

Nakış işlemek/ nakış yapmak: Kumaş üzerine, renkli iplikler ya da sırma kullanarak elle ya da makineyle yapılan işleme.

Örnek: Annem nakış yapıyor onun için çok fazla ipliğı ve iğnesi var.

Dedikodu yapmak/dedikodu etmek: Biri hakkında hoş olmayan şeyler söylemek.

Örnek: İş arkadaşım çok dedikodu yapıyor bu yüzden onunla konuşmuyorum.

5. Metin (Leylâ):

Tifo (Typhoid), **Menenjit** (Meningitis), **Sarı humma** (Yellow fever)

Tabiat/doğa: Evren, tüm canlıların yaşadığı ortam.

Alıştırma 1. Yukarıdaki metinlere göre aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Metinlere bakmayınız)

1. Metin (Elif):

1. Elif Türkiye’de yatılı olarak okuyor.
2. Ohri dağ eteğinde kurulmuş bir şehirdir.
3. Elif’in en çok Ohri Gölü dikkatini çekti.
4. Elif ve kardeşi için hârika bir tatil oldu.

2. Metin (Melih):

1. Melih Windsor Şatosu’nda fotoğraf çekti.
2. Melih’in en çok ahırlar hoşuna gitti.
3. İngiltere’de Melih Londra dışına çıkmadı.
4. Melih İngiltere’de tıp fakültesinde öğrencidir.

3. Metin (Akasya):

1. Akasya her yıl Antalya’ya tatile gidiyor ve tiyatroları geziyor.
2. Akasya tatilde önce bir arkadaşında kaldı sonra otele geçti.
3. Akasya tatile âilesi ile geldi ve on beş gün Antalya’da kaldı.
4. Antalya’da sâdece yaşlı İngiliz ve Alman turistler vardı.

4. Metin (Ceren):

1. Ceren arkadaşı Maşa ile tatile gitti.
2. Maşa köyde hiçbir iş yapmadı, verandada oturup kitap okudu.
3. Maşa’nın halası çok güzel çorbalar yapıyordu.
4. Maşa sabahları yumurtaları topluyor, evi süpürüyordu.

5. Metin (Leylâ):

1. Leylâ Afrika’da iki yıl yaşadı ve Türkiye’ye döndü.
2. Leylâ Afrika’ya giderken tifo, menenjit ve sarı hummâ aşılıarı oldu.
3. Leylâ’nın uçak yolculuğu yedi saatten fazla sürdü.
4. İlk günler Leylâ sivrisineklerden çok rahatsız oldu.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara uygun kelime ve filleri getiriniz.

(Kira, koy, çapalamak, ikâmetgah, ilerletmek, adını koymak, hayranlık, kiralamak, adını vermek, kümeste, çapalamak)

1. Ahmet bugün nüfûs müdürlüğüne gidip..... adresini değiştirecek.
2. Ev sâhibi kıştan önce evden çıkmamı istedi ve “Aksi takdirde evi.....veremem” dedi.
3. Türkiye’ye ilk gittiğim zaman önce on beş gün otelde kaldım sonra kendime ev.....
4. Küçük çocuk zamanla okuma yazmasını..... ve her gün yeni bir kitap okudu.
5. Türkçem ilerledikçe öğretmen bana bakıyordu.
6. Biz yeni doğan kardeşime dedeminhalam çok mutlu oldu ve pek çok hediye aldı.
7. Ben komşumuzun kızının, ben onun isim annesiyim.
8. Antalya’da pek çok..... insanlar bir havuzdaymış gibi sâkince yüzüyorlar.
9. İnekler ahırda, koyunlar ağılda ve tavuklar barınıyorlar.
10. Aleksey bostanda sebzelerive böylece toprağı havalandırıyor.

İKİNCİ BÖLÜM: HAVA DURUMU VE RÛH HÂLİMİZ

Hava durumu rûh hâlimizi nasıl etkiler?

Elif: Hava durumunun uzun süre aynı kalmasına dayanamam çünkü devâmlılığı seven birisi değilim. Tabiat ananın her hâlini görmek isterim; yağmurdan sonra topraktan çıkan solucanlardan tut, güneşin ilk ışıklarıyla berâber bir çiçekten diğer çiçeğe konan rengârenk kelebeklere kadar. Hava durumunun değişmesine bağlı olan bu tür küçük olayların günlük yaşantıma farklılık kattığına inanırım, bu farklılıklar ise beni hayâta daha da bağlar ve bulunduğum ortamdan sıkılmamamı sağlar.

Melih: Ben ılık rüzgârların estiği, doğanın canlandığı bahâr mevsimini çok severim. Güneş her şeyi ısıttığı gibi içimi de ısıtır, iş yapmak istemem. Orhan Veli Kanık'ın şiirinde söylediği gibi, "Böyle Havalarda âşık olur, böyle havalarda her şeyi unuturum." Bisikletime biner, parklarda dolaşırım, ders çalışmak istemem, okulda notlarım düşer.

Meryem: Ben çok nârin bir insanım. Bir mevsimden diğer mevsime geçerken ya da âni ve sert hava değişimlerinden hemen etkilenir hasta olurum. Nisanda bir bakarız ki güneş ıslıl ıslıl parlarken gökyüzünü kara bulutlar kaplar, **şimşek çakar** ve yağmur yağar. Yanımda şemsiyem olmaz, **iliklerime kadar ıslanırım.**

Bazı yıllarda şiddetli **dolu** yağar, dolu ağaçların çiçeklerini döker. O yıl meyve çok az olur ve pazarlarda meyveler çok pahalı olur. Ben baharın bol yağmurlu, güneşsiz günlerini sevmem, dolulardan hoşlanmam, bahçemizdeki erik ağacındaki **çağlaların** dökülmesini istemem.

Lâle: Bu Ramazan Bayramı'nda anneannemler Erzurum'dan Adana'ya bize misâfir geldiler. Adana'da **kavurucu** sıcaklar vardı. Erzurum'da ise kar yağmış, anneannem de mantosunu ve **botunu** giyip gelmiş. Onlar geldiğinde arkadaşlarımla bahçede oturuyorduk. Arkadaşlarım şaşkınlıkla anneanneme baktılar. Büyükbabam paltosunu eline aldığından dikkat çekmiyordu. Ama anneannem **pardösüsü** bavulda buruştuğu için mecbûren mantosuyla geldi.

Benim anneannem dindâr bir kadın, onun için yazın sokakta pardösü giyiyor.

Ertesi gün anneannemlere Adana'yı gezdirdik. "Bir Zamanlar Çukurova" isimli dizi başlarken gösterilen Taşköprü'yü gösterdik. Taşköprü Seyhan Nehri üzerinde inşâ edilmiş.

Anneannem sıcaktan şikâyetlenirken birdenbire **sicim gibi yağmur** yağmaya başladı. Biz ıslandık diye sinirlenirken anneannem, "*Kurban olayım Allah'ım beni **cehennemde** yakma, **cennetine** al, şükürler olsun ki yağmur yağdı*" dedi. Onlar Erzurum'un serin hattâ soğuk yaz gecelerinde, rahatça uyumayı özlediler. Anneanneme kalmaları için çok ısrâr ettim ama o bana, "*Bülbülü altın kafese koymuşlar, âh vatanım demiş*" dedi. Anneannem ve dedem bayramdan hemen sonra âdeta yangından **kaçar gibi** Erzurum'a döndüler.

Temel: Benim memleketim Rize. Burada her mevsimde bol yağmur yağar. Türkiye'nin en çok yağış alan şehridir. Kıydan uzaklaşıp güneydeki dağlara gittikçe **iklim sertleşir**. Ben güzün, kışın ve ilkbaharda deniz kıyısındaki evimde yaşıyorum. Evimin küçük bir bahçesi var. **Ortancalarım, leylaklarım,**

güllerim, mandalina, limon ve **Trabzon hurması** ağaçlarım var. Ben perdelerimi kapatmıyorum. Salonum ve yatak odalarım denize bakıyor. Salonumun ve oturma odamın camları tavandan yere kadar, pencerenin kenarındaki koltuğa oturup çayımı

içip gazetemi okuyorum. Köpeğim Fino da yanımdan hiç ayrılmıyor. Pencereyi açtığımda deniz kokusu odaya doluyor. Yazın ise yaylada yaşıyorum. Kışın yaylada bir iki defa birkaç günlüğüne gidiyorum. Burada bodrum kısmı taştan üst kısmı ahşaptan babadan kalma bir evim var.

Evimin arka tarafında orman var. Çok soğuk olduğu için hem şömineyi hem de sobayı yakıyorum. Şöminede yanan odunları seyretmek ve sobada kestane pişirmek en büyük zevkim. Sobanın fırınında somun ekmek de pişiriyorum. Kışın bazen yayla sıkıcı oluyor, yoğun bir sis çöküyor dağlara, bazen kar fırtınası oluyor. Kar fırtınası olduğunda rüzgâr bir **kurt gibi uluyor**. Bahârda bazen yaylada şiddetli rüzgâr oluyor, bir keresinde evimin bacasını uçurmuştu. Bahârda deniz kıyısındaki evimde leylaklar açtığında yayla karla kaplı oluyor. Ben hem yazı yaşarken hem kışı yaşıyorum.

SÖZCÜKLER, FİLLER VE DEYİMLER:

I. Metin (Metin)

Dökmek: Türkçede “dökmek” fiili sâdece sıvılar için kullanılmaz.

Örnek: Ağaçlar yapraklarını döktü (Aktif/etken).

İnci kolyemin ipi koptu ve inciler yere döküldü (Pasif/edilgen).

Tuzluğun kapağını açarken tuz yere döküldü (Pasif/edilgen).

İçine hüznün çökmek: Kederlenmeye, hüznülenmeye başlamak.

Örnek: Kocasının fotoğrafına bakarken birden Ayda'nın içine hüznün çöktü.

2. Melih (Deniz):

Esmek: Havanın bir yönden bir yöne akması, rüzgâr olması.

Örnek: Rüzgâr öyle esiyordu ki kulaklarım dondu.

Balkon çok esiyor, içeri girip oturalım.

Canlanmak: Diri duruma gelmek, gücü artmak, güçlenmek, dirilmek.

Örnek: Ben evde yokken eşim çiçekleri sulamamış ve kurutmuş. Çiçekleri sulayınca biraz canlandılar.

Morga cesedi koyduklarında ölüymüş ama adamı tabuta koyarken birden canlanmış.

Safiye uyuma, kahve içelim ve canlan!

Notun düşmesi: Öncekinden daha az puan (Not) almak.

Örnek: Çocuk arkadaşlarıyla o kadar telefonda konuşuyor ki ders çalışmıyor ve bu yüzden notları düşük.

Zehra kızına özel öğretmen tuttuktan sonra kızının notları yükseldi.

Etkilemek: Birinin seninle ilgili olumlu ya da olumsuz hisler hissetmesini sağlamak.

Örnek: Bu güzel kadın salondaki erkekleri çok etkiledi, hepsi onun etrafına oturdu.

Öğretmenim lise yıllarımda beni çok etkiledi.

Etkilenmek: -den etkilenmek, etkiye uğramak

Örnek: Bahçedeki çiçekler soğuklardan etkilendi ve çiçek açmadılar.

Yeni öğretmenin bizimle konuşması bizi etkiledi ve derse motive olduk.

Ben büyükbabamın ölümünden çok etkilendim.

3. Metin (Meryem):

Nârin: İnce yapılı.

Örnek: Meryem çok nârin bir kız ev işleri yapamaz, hemen hasta olur.

Dolu: Havada su buğusunun birden yoğunlaşıp katılaşmasından oluşan küçük toplar.

Örnek: Dolu çok büyük olduğu için ağaçların dallarını kırdı.

Şimşek çakmak: Şimşek oluşması.

İliklerine kadar ıslanmak: Çok fazla ıslanmak.

4. Metin (Lâle):

Manto: Soğuk günlerde elbiselerin üzerine giyilen kalın ve yünlü kumaştan üst kıyâfeti.

Pardösü: Serin havalarda öbür giysilerin üzerine giyilen, paltodan ince üst kıyâfeti.

Cehennem: Öldükten sonra günahkâr insanların ceza çektikleri yer.

Cennet: Öldükten sonra iyi insanların gittikleri ve güzel vakit geçirdikleri yer.

Sicim gibi yağmur: Duraksız, aralıksız yağan yağmur.

İsrar etmek: Bir konudan, bir düşünceden vazgeçmemek. Bir şey için birine ısrâr etmek.

Örnek: Ben okula gelmesi için ona çok ısrâr ettim.

Kurbân olmak: Bir kimse veya bir şey için kendini fedâ etmek.

“Kurban olayım” deyimi ise aşırı sevgi ve hayranlık anlatır.

Örnek: Senin Allah’ına kurbân olayım, sen ne kadar güzel bir kızsın.

Yangından kaçır gibi ardına bakmadan gitmek: Aceleyle gitmek.

Örnek: Akrabalarından çok nefret ediyordu ve ilk fırsatta yangından kaçır gibi ardına bakmadan Türkiye’den gitti.

Bülbülü altın kafese koymuşlar, ahh vatanım demiş (Atasözü): Kişi, yurdu dışında ne denli iyi bir yaşama ortamı bulunursa bulunsun, yine yurdunu arar; onun özlemini çeker.

4. Metin (Temel):

İklim: Bir yerde uzun bir süre boyunca gözlemlenen sıcaklık, nem, hava basıncı, rüzgâr, yağış, yağış şekli gibi meteorolojik olayların ortalamasına verilen addır.

Örnek: İklim değişikliği ve küresel ısınma tüm dünyâyı gittikçe daha fazla etkilemeye başladı.

Güz: Sonbahar

Trabzon Hurması: Cennet hurması

Ortanca (Hydrangea, gortenziya): Bir çeşit çiçek.

Leylak (Lilac, siren’): Bir çeşit çiçek.

Yayla: Dağlık, yüksek yerlerde düz alan, yazları havası serin olur, suyu ve otu bol olan geçici olarak bir süre oturulan yer.

Bodrum: Bir yapının toprak ya da yol seviyesinden aşağıda kalan bölümü.

Ahşap: Ağaçtan yapılmış.

Şömine: Evleri ısıtmak ya da yemek pişirmek için içinde ateş yakılan bacası olan önü açık bir çeşit yapı.

Kestâne (Chestnut): Orman yemişi.

Kar fırtınası: Tipi, rüzgârların karı savurmasıyla uzun bir süre boyunca devâm eden fırtına.

Ulumak: Köpek, kurt, çakal gibi hayvanların uzun, iniltili, ağlar gibi bir ses çıkarmaları.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Metin (Elif)

1. Elif hava durumunun uzun süre aynı kalmasına dayanamaz.
2. Elif kelebekleri ve solucanları seyretmeyi çok sever.
3. Hava durumunun değişmesi Elif'i olumsuz etkiler.
4. Değişik hava şartları Elif'in sıkılmamasını sağlar.

2 . Metin (Melih):

1. Melih bahâr mevsimini çok sever.
2. Melih bahârda âşık olur.
3. Bisikletine biner, parklarda dolaşır.
4. Melih'in bahârda notları düşer.

3. Metin (Meryem):

1. Meryem hava değişimlerinden etkilenmez.
2. Meryem yağmurlarda şemsiyesini unuttuğu için ıslanır.
3. Nisanda hava güneşliken birdenbire gökyüzünü kara bulutlar kaplar.
4. Bazı yıllarda şiddetli dolu yağar, dolu ağaçların çiçeklerini döker.

4. Metin (Lâle):

1. Lâle'nin anneanne ve dedesi kavurucu sıcaklarda Adana'ya geldiler.
2. Lâle'nin anneanesi pardösüsünü giymemiş çünkü Adana sıcakmış.
3. Lâleler, "Bir Zamanlar Çukurova" isimli dizide gösterilen Taşköprü'yü gezdiler.
4. Lâle'nin anneanesi ve dedesi Erzurum'a dönmek istemediler.

5. Metin (Temel):

1. Temel'in memleketi Rize'ye çok yağmur yağar.
2. Temel'in deniz kıyısında kötü bir evi var.
3. Temel'in kışın yaşadığı evi çok soğuktur.
4. Temel'in yayladaki evi kaloriferlidir.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz.

(Dayanamıyorum, olmak, kararmak, yağmak, hissetmek, çığ, uçmak, karanlık, çığ, taşmak).

1. Geçen yıl mayıs, haziran ve temmuzda cehennem sıcaklığı her gün yaklaşık 45 C idi.
2. Ben gerçekten çok sığağa ve içerden dışarı çıkamıyorum, güneşin altında duramıyorum.
3. Bu haziranda tam tersi oldu, her gün yağmur.....
4. Bu yaz denizde iyi yüzdük ve Ankara'ya döndüğümüzde özellikle yüzümüz amele yanığı gibi olmuştu.
5. Hava o kadar nemli ki biz -9 C sıcaklığı çok daha soğuk
6. Gece yağmur yağmadı ama sabah kalktığımda yaprakların üzerinde taneleri vardı.

7. O kadar kar yağdı ki dağ yolunda birkaç arabanın üzerine düşmüş, kurtarma ekipleri onları kurtarmak için çalışıyorlar.

8. Hava o kadar rüzgârlı ki balkondaki çamaşırların hepsi..... balkondan aşağı
.....

9. Çok yağmur yağmış, nehir evler su altında kalmış.

10. Bugün gökyüzünde ay gözüküyor, hava açık değil, dışarı
.....

TEMA 8:
GELENEKLERİMİZ

1. TÜRKLER

2. BAYRAMLARIMIZ

3. ÖZEL GÜNLERİMİZ

4. ALIŞKANLIKLARIMIZ

BİRİNCİ BÖLÜM:

TÜRKLER KİMLERDİR?

Türklerin M.Ö. (Milattan önce) 6000’lerde koyun yetiştiriciliğine başladığı düşünülmektedir. Bu târih atlı göçebe Türk kültürünün başlangıcı olarak kabul edilebilir. Türk adının bilim çevrelerince kabul edilen ilk kullanımı I. yüzyılda Pomponius Mela ve Plinius adlı Romalı târihçilerce kaydedilmiştir. Azak’ın doğusunda yaşayan insanlar Turcae/Tyrcae adı ile kayda geçmiştir. “Türk” (veya Türük, Török, Törk) adı Türkçe belgelerde ilk defa Kül Tigin ve Bilge Kağan yazıtlarında (Türk) veya (Kök Türük) şeklinde geçer. Divanu Lugati’t Türk’te Kaşgarlı Mahmud Türk kelimesini açıklarken, olgunluk çağı, olgunlaşmamış yâni ilkel anlamında kullanmıştır. Ünlü Türkolog Arminius Vambery ve Jean Deny tarafından 1879’da Türk “türemek” yani “âniden beliren”, “türeyenler” anlamında ifâde edilmiştir. Türkolog Gerhard Doerfer Orhun Yazıtları’nda kullanıldığı anlamda Türk kelimesine “devletine bağlı” anlamını vermiştir. Türk adına V. yüzyılın sonlarında Çin kaynaklarında da rastlanır. Hunlar ve Moğolların Çin’den uzaklaşmaları ile bu bölgeye Türklerin geldiğinden Tabgaç yıllıklarında bahsedilmektedir. Bu dönemde Türk **şâirlerinin** şiirlerini Çince yazdığı düşünülmektedir. Ancak bu şiirler Çince yazılmış olduğu için Türkçe hakkında bize bir bilgi vermemektedir. Talat Tekin de Çin kaynaklarında yer alan Hunca dil malzemelerinin M.Ö III. yüzyıldan kaldığını örneklerle ispatlamaktadır (Tekin, 1993). Türk adı bugün kullandığımız şekli ile ilk kez VIII. yüzyılda Göktürkler Dönemi’ne ait Orhun Yazıtları’nda geçmektedir. Göktürkler (Köktürkler) “Türk” adıyla kurulmuş ilk ve Türk adını resmî devlet ismi şekliyle kullanan ilk Türk devletidir. Türk âilesi çok geniştir: Ahıska Türkleri, Altaylar, Azeriler, Balkarlar, Baraba Türkleri, Başkurtlar, Çiğiller, Çulımlar, Çuvaşlar, Dolganlar, Gagavuzlar, Hakaslar, Halaçlar, Hemedan Türkleri, Hazarlar, Horasan Türkleri, Karaçaylar, Karakalpaklar, Karaylar, Karluklar, Kaşkaylar, Kazaklar, Kırgızlar, Kıpçaklar, Kırımçaklar, Kırım Tatarları, Kimekler, Kumanlar, Kumuklar, Nogaylar, Oğuzlar, Ön Bulgarlar, Özbekler, Peçenekler, Sabirler, Salarlar, Sibirler, Şorlar, Tatarlar, Telengitler, Teleütler, Tofalar, Tubalar, Türkler, Türkmenler, Tuvalar, Uygurlar, Yağmalar, Yakutlar, Yenisey Kırgızları, Yugurlar.

Türkler; Türkiye, Kuzey Kıbrıs, Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkmenistan, Rusya, İran,(Erdebil, Zencan, Hamedan ve Fars **eyâletleri** ile Türkmensahra bölgesi), Çin (Sincan Uygur Özerk Bölgesi (Doğu Türkistan), Kansu, Tacikistan ve Afganistan (Mezar-ı Şerif çevresi), Gürcistan (Ahıska, Ahılkelek, Borçalı (Kvemo Kartli), Yunanistan (Trakya Bölgesi), Bulgaristan (Rodop ve Deliorman bölgeleri), Romanya (Dobruca'nın batısında), Kosova, Kuzey Makedonya, Suriye, Mısır ve Irak'ta da (Musul, Kerkük, Erbil bölgeleri) yaşarlar. Ayrıca 1960'lı yıllarda işçi göçlerinden sonra Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika, Avusturya, İsviçre, İsveç, Danimarka, Norveç, Büyük Britanya, ABD, Kanada, Avustralya, Libya, Suudi Arabistan ve Yeni Zelanda gibi birçok ülkede Türk toplulukları oluşmuştur. Avrupa Birliği'nde en çok Türk nüfusu bulunan ülke Almanya'dır.

İslâmiyet öncesi Türk toplumunda "Gök Tanrı Dini" olarak adlandırabileceğimiz bir dinî inanış vardır. Bu inanç sistemine göre "Gök Tanrı" göğün yedinci katında oturmaktadır. Dünyâ; yer, gök ve yer altı olmak üzere üçlü bir yapıda kabûl edilmektedir. "Gök Tanrı"nın Türk hâkânına dünyâyı idâre etmesi için "Kut" verdiği inanılır. İslâmiyet öncesi Türk toplumlarında dinî törenler **Şamanlar** (Kam, Baksı) tarafından idâre edilmiştir. Türkler, hayâtın ölümden sonra da devâm ettiğine inanırlardı. Bu nedenle ölen atalarını unutmazlar, onları belirli dönemlerde anarlar ve onlar için çeşitli büyüsel uygulamalar yaparlardı. Bu uygulamalar "Atalar kültü" olarak adlandırılmaktadır. Eski Türk inancına göre, her varlığın bir rûhu vardır. "Yer-Su" rûhları olarak adlandırılan bu inanış, eski Türk inanç sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Sâdece Uygurlar, yerleşik hayâta geçtikten sonra Maniheizm ve Budizm'i, Hazarlar Musevilik inancını, Bulgarlar ise Hristiyanlık inancını kabûl etmişlerdir. İslâmiyet öncesi Türk toplumunda âile, toplumun temel yapı taşı olarak kabûl edilmiş ve âile hayâtına çok önem verilmiştir. Türklerde erkek, âile reisi olarak kabûl edilmiş, ancak kadına da toplumsal yaşam içerisinde çok değer verilmiştir. Türklerde "Tek Eşli" evlilik biçimi görülmektedir. 751 yılında Çinliler ve Abbasiler arasındaki Talas Savaşı'nda, Arapların yanında yer alan Karluk, Yağma ve Çiğil gibi Türk boyları, İslâmiyet'i kabûl etmişler ve Türkler bu târihten X. yüzyıla kadar büyük oranda Müslümân olmuşlardır. Bundan sonra hayâta bakışları, dilleri ve yaşam tarzları değişmiştir (KTB, 2021).

İKİNCİ BÖLÜM: BAYRAMLARIMIZ

RAMAZAN BAYRAMI (ŞEKER BAYRAMI)

“Ramazan” kelimesi “yanmak” anlamına gelir. Bu ay ilk defa sıcak bir yaz gününe denk geldiği için böyle adlandırılmış olabilir. Ramazan başkasına yardım etmektir, başkasına güzel şeyler dilemektir, başkasını yedirmektir yâni iyilik ayıdır. Biz Müslümânlar, Ramazan ayının on bir ayın sultanı olduğunu düşünürüz. Ramazan ayı, 29 ya da 30 gün sürer. Bu durum ay takvimine göre değişir. Müslümanlar sabrı öğrenmek ve fakirleri anlamak için bu ayda oruç tutarlar. Oruç İslâm’ın beş şartından biridir. Müslümanlar gündüzleri hiçbir şey yemezler, içmezler, sigara ve **cinsel münâsebette** kaçınırlar. Oruç, sabah **ezân**ından hemen önce başlar ve akşam ezânıyla sonra erer. Bu ayda maddî durumu iyi olan insanlar fakirlere **fitre** verirler. Fitre tutarı para olarak verilir. Bu para en az bir günlük yemek ihtiyacını karşılar. Hastalık veya hamilelik yüzünden oruç tutamayanlar da bayramdan önce fakirlere **kefâret** öderler. Bu **kefâret** ücreti oruç sayısına göre değişir. Gece sabah ezânı okunmadan bir saat önceki vakte sahur denir. “Sahur” yükselmek, kendini bulmak anlamına gelir. Bu vakitte Müslümanlar sahur yemeği yerler. Çocuklar akşamları âilelerine onları uyandırmaları için **ricâ** ederler. Bazen uyanamazlar ve sabah çok üzülürler. Aileler sahurda yemek yerken televizyon seyrederek, sohbet ederler. Yemekten sonra ağızlarını yıkayıp **niyet** ederler: “Allah’ım niyet ettim oruç tutmaya, orucumu kâbul et”

Ramazan'da akşam yemeği vaktine "iftar vakti" denir; akşam yemeği de iftâr yemeği olarak isimlendirilir. Her akşam özenle sofralar hazırlanır. Akrabalar ve tanıdıklar iftar yemeğine dâvet edilir. Sofra yarım saat önceden hazırlanır, âile sofranın başında oturup ezanı bekler. Ezan okunduğu vakit Müslümanlar su içerek; hurma veya zeytinle yemeğe başlarız. Bu sofralarda samimî sohbetler yaparız. İftâr yemeğinden sonra her akşam **duâ etmek** için câmiye gideriz ve orada topluluk hâlinde **terâvih** namazı kılarız. Terâvih, rûhunu dinlemektir.

Ramazan ayının sona ermesiyle Müslümanlar bayram yaparlar. Bu bayram beklenen ve özlenen bir bayramdır. Kûsler **barış**ırlar, küçükler büyükleri ziyâret ederler. Bayrama bir hafta kala evdeki her şey yıkanır, temizlenir ve çocuklara yeni elbiseler alınır. Bayramdan birkaç gün önce baklavalar, börekler, sarmalar ve farklı tatlılar hazırlanır. Bayram **arifesinde** her evde yemekler bayram için hazır olur, bir kez daha ev temizlenir ve son alışverişler yapılır.

Bayram sabahı erkekler bayram namazına câmiye giderler. Namazdan sonra âileler evde sabah kahvaltısı yaparlar. Bu kahvaltıda; çay, bal, zeytin, peynirler, kaymak, yumurta ve salatanın yanında içli köfte ve börek gibi bayram için yapılan özel yemekler de bulunur. Kahvaltıdan sonra küçükler büyüklerin elini öperler, büyükler de küçüklerin yanaklarını öperler ve büyükler çocuklara para verirler. Bayram süresince üç gün, komşular, akrabâlar ve arkadaşlar birbirlerini ziyâret ederler ve birbirlerine ikrâm da bulunurlar. Bayramlar son yıllarda maalesef eskisi gibi neşeyle kutlanmıyor, şehirlerdeki insanlar tatil için denize ya da yurt dışına gidiyorlar. Gençler bayram hazırlığı yapmak ve misâfir kabûl etmek istemiyorlar, evde dinlenmek istiyorlar. Bayramlar artık eski önemini kaybetti **maalesef**. Eskiden Türklerin evinde misafir için ayrı bir oda bulunuyordu ve onlar sokakta tanıdıkları insanları bile evlerine misafir kabul ediyorlardı ama yoğun şehir ve iş hayatı Türklerin bir kısmını bencilleştirdi. Sâdece misâfirler için kullandığı bir misâfir odası varken yoğun iş hayâtı ve şehir hayâtı insanları bencilleştirdi.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Cinsel: Cinsiyetle ilgili, cinsî, eşeyssel, seksüel.

Münâsebet: İlişki.

Ezân: Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzin yüksek sesle yaptığı çağrı.

Müezzin: Ezân okuyan kişi.

Fitre: Ramazan ayı içinde verilen, miktarı belirli sadaka.

Kefâret: Diyet, bir günâhı Tanrı'ya bağışlatmak umuduyla verilen sadaka veya tutulan oruç.

Arefe: Belirli bir günün, olayın bir önceki günü veya ona yakın günler, ön gün.

Terâvih: Ramazan ayı boyunca, yatsı namazından sonra kılınan namaz.

Ricâ etmek: Dilemek, istemek.

Niyet etmek: Bir şeyi yapmayı zihinde tasarlamak, düşünmek, niyetlenmek.

Duâ etmek: Tanrı'ya yalvarmak.

Barışmak: İki taraf, aralarındaki dargınlığı kaldırmak, uzlaşmak, anlaşmak.

Alıştırma 1. Yukarıdaki metinlere göre aşağıdaki ifâdelerden hangisinin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz? (Cevpladıktan sonra metinlere bakınız)

1. Ramazan ayında Müslümanlar fakir insanlara yardım ederler.
2. Hâmile ve hasta Müslümanlar oruç tutmazlar.
3. Hastalık yüzünden oruç tutamayan ve maddî durumu iyi insanlar kefâretini fakirlere verirler.
4. Oruç sabah ezânıyla başlar, akşam ezanıyla sona erer.
5. Oruç tutmak için niyet etmek gerekir, sahura kalkmak da bir niyettir.
6. Terâvih namazı akşam namazından sonra kılınır.
7. Ramazan Bayramı üç gün sürer.
8. Bayramda küsler barışırlar, küçükler büyükleri ziyâret ederler.
9. Bayram sabahı erkekler namaz kılmak için câmiye giderler.
10. Bayrama kahvaltılarında sofrada çok çeşitli yemekler olur.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz.

(Vermek, kefâret ödemek, kaçınmak, adlandırmak, bencilleşmek, oruç tutmak, ricâ etmek, barışmak, niyet etmek, duâ etmek, kılmak, hediye etmek)

1. Babası hastalığında küçük kız bütün gece başında
2. Çalışma hayatının yoğunluğu yüzünden insanlar hem bireyselleşti hem de
3. İftarı açtıktan sonra camiye teravih namazı gittim.
4. Trump, koronayı 'Çin virüsü' olarak
5. Parasızlık yüzünden kavga etmiş olan çifti komşuları
6. Senden, lütfen ona git, benim hasta olduğumu ve onu çok sevdiğimi söyle!
7. Beden ve rûh sağlığım için sabahtan akşama kadar yemek yemiyorum,
- 8,16 yıllık hapis cezası onay aşamasında olan D. Demir, rekor
9. Oruçlu olan kişi dedikodu yapmaktan
10. Özellikle Ramazan ayında fakirlere fitre, sadaka ve zekât

HIDIRELLEZ

Orta Asya, Ortadoğu, Anadolu ve Balkanlar'da kutlanan mevsimlik bayramlardan biridir. 6 Mayıs, Hıdırellez günüdür. 5 Mayıs gecesi kış mevsimi biter ve yaz mevsimi başlar "Hızır günü" olarak adlandırılan Hıdırellez; Hızır ve İlyas kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Bu gün, dünyâda **Hızır** ve **İlyas**'ın yeryüzünde buluştukları gün olarak düşünülür ve kutlanır. Hızır **hayat suyunu** bulmuş, içmiş ve **ebedî** bir hayata kavuşmuştur. Hızır **karada** sıkıntıya düşenlere yardım eder ve bolluk getirir. İlyas da denizde insanlara yardım eder. Hıdırellez, Hristiyanlarca da bahârın ve doğanın uyanmasının ilk günü olarak kabûl edilir. Bu günü, Rum Ortodokslar "Aya Yorgi", Katolikler "Aziz George" günü olarak kutlamaktadırlar.

Bazı yörelerde Hıdrellez’de **baht açma** törenleri yapılır. Tâlih ve kismet açtırmak isteyen genç kız ve kadınlardan yüzük, küpe gibi eşyalarını **çömleğe** atmaları istenir ve çömleğin üzerine su eklenerek ağzı kapatılır. Kapalı çömlek bir gece boyunca bir gül ağacının dibinde bekletilir. Ertesi gün bir araya toplanan kadınlar, çömleği ortaya koyarak **mâniler** eşliğinde eşyaları çıkarmaya başlarlar. Bazı yörelerde istekler bir kâğıda yazılır veya istenilen şeylerin şekilleri çizilir, kâğıtlar gece yarısı gül dalına asılır. Sabahleyin oradan alınır ve bir akarsuya atılır. Hızır’ın gece gelip bunları okuduğu ve istekleri gerçekleştirdiği düşünülür. Bazı yörelerde ise Hıdrellez akşamında gül ağacına para asılır. Asılan paralar ve **dilekler** 6 Mayıs sabahı erkenden geri toplanır. Para cüzdana konulur ve yıl boyunca o para harcanmaz. Hıdrellez parası sâyesinde kişinin o yıl boyunca darlık çekmeyeceğine ve parasız kalmayacağına inanılır.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Hızır (Hıdır, Kıdır): Zor anlarında insanların yardımına koşar, başkalarının kılığına bürünebilir, olağanüstü özellikleri olan bir peygamber olarak düşünülür. Ölümsüzlüğe ulaştığı söylenir. Hızır duâ ettiğinde veya verdiği bir elma yenildiğinde kısır kadınların çocuğu olur. Bilgelik ve hikmet sâhibidir. İnsanlara yardımcı olan kutlu bir kişidir. Baş sıkışan iyi insanların yardımına koşar. **Kur’an**’da adı doğrudan geçmez. Peygamber olduğu da belirtilmez fakat bu yönde işaretler vardır. Örneğin **Kur’an’ın Kehf Sûresi**’nin 65. âyetinde genç Musâ’ya tanrı tarafından yol gösterici olarak gönderildiği anlatılan bilge kişinin Hızır olduğu düşünülür. Hızır **ölümsüzlük suyunu** içtiği için ölüp yeniden dirilebilir. Elbiseleri yeşildir. Bu anlamda doğayı simgeler. Ona “Hızır Ata” da denir. Havada dolaşır, su üstünde yürür. Kılıktan kılığa girebilir. Doğadaki varlıklara söz geçirebilir. İnsanlara görüldüğünde kendini tanıtmadığı müddetçe kimse onun gerçek kimliğini bilemez. İnsanları sınavdan geçirir; bazen bir derviş, bazen bir yoksul kılığına bürünür. Aç olduğunu söyler, iyilikle karşılık veren insanları ödüllendirir, tam tersine kendini kovup açlığını gidermeyenleri cezâlandırır. Türk mitolojisinde savaşlarda kurt kılığına girip öndere veya komutana görünür. Yaraları iyileştiren ilâçlar yapar veya içeriklerini târif eder. Bazen kör olarak târif edilir ama onun göze ihtiyacı yoktur, çünkü o kalp gözüyle her şeyi görür.

İlyas: İlyas; İbranicede “Benim tanrım Yahu/Jah” anlamına gelen Elijah’tan Arapçaya “İlyas” olarak geçmiştir. Soyu Hz. Hârun’a dayanan bir peygamberdir. İsmi Kur’an-ı Kerim’de geçen peygamberlerdendir. Şam bölgesindeki Bek şehrinde ömrünü geçirmiştir. İlyas’ın Milat’tan önce IX. yüzyılda İsrail Krallığı’nın Kuzey bölgesinde yaşadığı tahmin edilmektedir. O, ismi Kur’an-ı Kerim’de geçen peygamberlerdendir. Şam bölgesindeki Bek şehrinde ömrünü geçirmiştir.

Ebedî: Sonsuz, ölümsüz.

Çömlek: Toprak tencere.

Mâni: Halk şiiri.

Yöre: Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü.

Dilek: Bir kimsenin dilediği şey, istek, talep, ricâ.

Hayat suyu: Ölümsüzlük suyu.

Baht açmak: Şans açmak.

Örnek: Komşumuz Fadime teyze kızının (gelin olması) bahtını açtırmak için cuma günü câminin önünde durup hiç konuşmadan namazdan ilk çıkan kişiye kilit açtırdı.

Alıştırma 1. *Aşağıdaki ifadelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).*

1. Hıdırellez günü, dünyâda Hızır ve İlyas'ın yeryüzünde buluştukları gün olarak düşünülür ve kutlanır.
2. Türkiye'de Hıdırellez Bayramı 6 Mayıs gecesi kutlanır.
3. "Hıdırellez" adı, "Hızır" ve "İlyas" kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur.
4. Hıdırellez, Hristiyanlarca da baharın ve doğanın uyanmasının ilk günü olarak kabûl edilir.
5. Hıdırellez'i Rum Ortodokslar "Aya Yorgi", Katolikler "Aziz George" günü olarak kutlamaktadırlar.
6. Hıdırellez'de istekler bir kâğıda yazılır veya istenilen şeylerin şekilleri çizilir. Gece yarısı gül dalına asılır.
7. Hızır hayat suyunu bulmuş, içmiş ve ebedî bir hayâta kavuşmuştur.
8. Hızır, denizde sıkıntıya düşenlere yardım eder ve onlara bolluk getirir.
9. Sıcak bölgelerde 5 Mayıs gecesi kış biter ve yaz başlar.
10. Hızır'ın gece gelip dilek kâğıtlarını okuduğu ve insanların isteklerini gerçekleştirdiği düşünülür.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz ve di'li geçmiş zamanda çekimleyiniz

(Yapmak- yapılmak- yaptırmak, açmak- açılmak- açtırmak, istemek- istenmek- istetmek, eklemek- eklenmek- ekletmek, kapatmak- kapatılmak- kapattırmak, düşünmek- düşünölmek- düşöndörmek, toplamak- toplanmak- toplatmak)

1. Anahtar kapıyı
2. Ahmet kapıyı
3. Ahmet çilingir çağırdı ve kapıyı
4. Kapı kendiliğinden
5. Çocuk babasından dondurma
6. Pastânedenden dondurma
7. Çocuk babasından dondurma isteyemedi ama annesine
8. Çocuklar ev ödevlerini
9. Ev ödevleri iki saat içinde
10. Çocuk ödevini annesine
11. Dışarda fırtına başlayacak diye camı
12. Pencereler, kapı kilitlendi ve yola çıkıldı.....
13. Annesi, çocuğı pencereden düşerse diye hizmetçiye pencereyi
14. Öğretmen yeni gelen öğrenciyi listeye
15. Öğrenci öğretmenden kendinin listeye istedi.....
16. Yeni gelen öğrenci listeye
17. Ahmet bahçedeki elmaları.....
18. Bahçedeki elmalar
19. Ahmet işçilere elmaları.....
20. Leylâ uzun süredir Avrupa'ya gitmeyi
21. Maddi durumunun bozuk olması, Leylâ'ya Avrupa'ya gitmeyi.....
22. Leylâ'nın Avrupa'ya gitmesi âilesi tarafından düşünöldü.....

NEVRÛZ BAYRAMI

Bu bayram “nevrûz”, “navruz”, “navrız”, “novrız”, “mevris”, “saban toy”, “ulusun ulu günü”, “cılgayak” gibi isimlerle anılır. Kelime olarak “yeni gün” anlamına gelir. Tabiatın canlanmasıyla yeni bir yıl başlar. Bu günde ne kadar bolluk, **bereket** olursa **ve insanlar yardımlaşır dayanırsa** tüm senenin böyle geçeceğine inanılır. Nevruz Bayramı, “kötü söz orucu”, “çevre temizliği”, “ölü bayramı”, “yaşlı ve hastaları ziyâret”, “çocuk günü”, “gençlik günü” ve “yeddi levin” olmak üzere 7 aşamada yapılır. Bayramdan 2 hafta önce, kötü söz orucu tutulur. Bu çerçevede kötü söz konuşmanın **günah** sayıldığı nevrûz boyunca, insanlar geçen yılın sıkıntılarını ve acılarını unutmaya çalışırken küs olan yakınlarını da **barıştı**rlar.

Anadolu ve Orta Asya kültürlerinde baharın gelişini **müjdeleyen** Nevruz Bayramı, her yıl 21 Mart târihinde kutlanmaktadır. Nevruz’un her yıl bu târihte kutlanmasının sebebi; Güneş 21 Mart’a kadar güney yarımküreye daha çok ısı ve ışık verirken bu denge 21 Mart’ta **eşitlenip**, daha sonra kuzey yarımküre **lehine** değişir. Bu nedenle kuzey yarımkürede yaşayan bazı halklar, 21 Mart’ı bütün varlıklar için uyanış ve yaratılış günü olarak kabûl ederler.

Türklerin yüzyıllardır çoşkuyla kutladığı Nevruz kaynağını Göktürklerin yeniden doğuşunu anlatan Ergenekon Destânı’ndan almaktadır. Destâna göre dik yamaçlı dağlarla çevrili bir **vâdide** 400 yıl kalan Türklerin dağın demir kısmını eriterek kendilerine yol açtıkları ve çıktıkları günün 21 Mart olduğu **rivâyet** edilir. Çin tarih kaynakları Nevruz’un Hunlar Dönemi’nden itibaren kutlanmakta olduğunu kaydeder.

Yeni yılın başladığı o güne günâhlarından arınmış girmek isteyen insanlar ateşten veya sudan atlarlar. Her âile kendi bahçesinde ateşler yakar ve âile üyeleri içlerinden dilekler tutarak ateşin üzerinden atlarlar. Seksen yaşındaki yaşlı insanlar bile yaşama sevinciyle ateşten atlarlar. Yeni yılı yeni kıyâfetler giyerek karşılayan insanlar, öncesinde evlerini temizler; evlerinin, ahırlarının ve çitlerinin yıkılan yerleri onarırlar, **badanalarını** yaparlar. İnsanlar böylece yeni yılda her şeyin yeni olmasına özen gösterirler.

En renkli Nevruz kutlamaları Azerbaycan'da kutlanır. Kazaklar, Nevruz törenlerinde evlerinin duvarlarında **kil** kapları kırarlar, Kırgızlar "Nevruz Köcü" denilen özel yemekle Nevruz'u kutlarlar. Özbekistan'da "Seyil Eğlenceleri" ile Nevruz coşkusu yaşanır. Türkmenler yılın bereketli geçmesi için değişik yemekler hazırlarlar. Azerbaycan ve İran'da Azeri Türkleri Nevruz için hazırladıkları masaya "s" ile başlayan yedi (7) çeşit yiyecek koyarlar ve bu masa yiyeceklerle bir hafta boyunca yiyeceklerle doldurulur ve yılın bollukla geçmesi için her gelen misâfire sofraya kurulur. Yiyeceklerin yanı sıra masaya âile bireylerinin dileklerini temsil eden objeler de konulur. Eğitim ve aydınlanma için yaygın olarak Kur'an veya başka kitaplar ve o yıl meyve, tahıl, sebze bol olsun diye Nevruz'dan önce kaplarda arpa, buğday **çimlendirilir** ve bunlar sofralara konulur. İşte "s" ile başlayan bu gıda "Semeni"dir.

Türkiye'de ise her bölgede Nevruz farklı kutlanır. Mersin-Silifke bölgesinde "Mart İpliği" adıyla bilinen Nevruz'da ağaçlara bez bağlanılır, yaylalara çıkılır. O yıl 20 kuzu veya oğlağı olan sürü sâhibi bir **kurbân kesip** konuklara ikrâm eder. Nevruz'da Malatya/Hekimhan'da eskiden dağlara çıkılır; oradaki temiz ve **kristalleşmiş** karlar toplanır, şekerle veya pekmeze karıştırılarak yenilirdi. Bu günde kavurğa da yapılırdı. Kadın kılığına giren genç bir erkek ve eşi arkalarında bir sürü çocukla mahallelerde dolaşarak şu tekerlemeyi söylerlerdi:

Hayadan huyadan

Yılan ahdı (Aktı) kayadan

Verenin bir oğlu olsun

Vermeyenin kel bir kızı olsun

Çömçe kaşık boş gelme

Çömçe kaşık boş gelme

Bu çift kapısını çaldıkları evlerde küçük gösteriler yaparlar, onlara ev sâhipleri geçen yıldan kalan meyve ve yemişlerden verirlerdi. Kars yöresinde bir evde toplanan genç kız ve erkekler, küçük bir çocuğu su almaya gönderirler. Çocuk hiç konuşmadan ve arkasına bakmadan bir **kova** su getirir, ovanın içerisine orada bulunanlarca renkli iplikler ve iğneler atılır. Birbiriyle birleşen iplik ve iğnelerin sâhiplerinin birbiriyle evleneceğine inanılır. Tunceli çevresinde Nevruz günü erkekler alınlarına kara sürerek su kaynaklarına giderler ve sonra yüzlerini kaynak suyuyla yıkarlar. Böylece dileklerinin kabûl olacağına inanırlar. Edirne’de “Sultan Nevruz” adı verilen eğlencelerde, insanlar eski **hasırları** yakıp “Mart içeri, pire dışarı” diyerek üzerinden atarlar. Kırklareli’nde ise Nevrûz, “Mart 9’u” olarak kutlanır, halk üzeri boyanmış yumurta, börek, lokma gibi yiyeceklerle kırlara giderek eğlenir. Giresun’da ise bölge halkı Nevrûz’da sabah erkenden kalkarak çevredeki akarsulardan getirdikleri suları hayvanlarının üzerine serperler.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Bereket: Bolluk.

Dayanışmak: Bir topluluğu oluşturan kişiler bir şeyi gerçekleştirmek için duygu, düşünce ve çıkar birliği göstermek, birbirini kollamak.

Dayanışma: Dayanışmak işi.

Günah: Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebâl.

Leh: Bir şeyden veya bir kimseden yana olma, aleyh karşıtı.

Badana: Duvarları boyamak için kullanılan sulandırılmış kireç veya boya.

Vâdi: İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak.

Rivâyet: Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.

Kil: Islandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak.

Kova: Genellikle su ve sulu şeyler taşımaya, kuyudan veya denizden su çekmeye yarayan üstünden kulplu kap.

Çömçe: Kepçe, sulu yiyecekleri karıştırmaya ve dağıtmaya yarayan, uzun saplı, yuvarlak ve derince kaşık.

Hasır: Az, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örölmüş taban veya tavan örtüsü.

Barıştırmak: Barışmalarını sağlamak, ara bulmak.

Örnek: İki kardeş beş yıldır küstü, akrabâları onları barıştırdılar.

Müjdelemek: Sevinilecek bir iş, olay vb.nin olduğunu birine haber vermek.

Örnek: Üniversite sınavını kazanınca babama müjdeledim.

Eşitlemek: Eşit duruma getirmek.

Örnek: Babam kardeşimle bizi eşitlemek için bana bir milyon lira daha verdi.

Çimlendirmek: Çimlenmesini sağlamak.

Örnek: Buğdayları ıslak pamuğun arasına koyup çimlendirdim.

Kristalleşmek: Billurlaşmak.

Örnek: Tatlının şerbeti beklemekten şekerlendi.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Nevrûz Bayramı'ndan iki gün önce, kötü söz orucu tutulur.
2. Nevrûz boyunca kötü söz konuşmak günah sayılır.
3. Nevrûz Bayramı baharın gelişini müjdeler.
4. Ergenekon Destâni'na göre Türkler 400 yıl kaldıkları Ergenekon'dan 21 Mart günü demir dağını eriterek çıkmışlardır.
5. Nevrûz'da Malatya'da genç kız ve erkekler, küçük bir çocuğu su almaya gönderirler.

6. Nevrûz'da günahlarından arınmış girmek isteyenler ateşten veya sudan atlarlar.
7. Azerbaycan ve İran'da Azeri Türkleri Nevrûz için hazırladıkları masaya "s" ile başlayan yedi çeşit yiyecek koyarlar.
8. Azerbaycan'da masaya âile bireylerinin dileklerini temsil eden objeler de konulur.
9. Tunceli çevresinde Nevruz günü erkekler alınlarına kara sürerler.
10. Azerbaycan'da o yıl meyve, tahıl, sebze bol olsun diye nevrûzdan önce kaplarda arpa, buğday çimlendirilir.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz ve di'li (Görülen) geçmiş zamanda çekimleyiniz

(Çimlendirmek, anılmak, dolaşmak, müjdelemek, kristalleşmek, eşitlemek, yardımlaşmak, sayılmak, koymak, inanmak, atlamak, sürmek)

1. Gülşen Şen, bahârın geleceği, havaların ısınacağı târihi.....
2. Tohumları toprağa dikmeden önce nemli kâğıt peçete içine koyup
3. Fenerbahçe takımı ve Galatasaray takımıyla puanları
4. Çiftçiler buğdayları dererken
5. Dünyâ ve Olimpiyat Şampiyonu İsmet Atlı, mezârı başında
6. Yazın derenin suyu az olduğunda kışın ise köprüden geçerdik.
7. Eskiden lohusa kadınları al karısının bastığına.....
8. Yüzyıl önce ulaşım bu kadar hızlı değildi, yolculuklar uzun
9. Bir yaşlı kişi odaya girdiğinde ayağa kalkmamak ayıp.....
10. Dilenciler kapı kapı ve para topladılar.

İKİNCİ BÖLÜM: ÖZEL GÜNLERİMİZ KIZ İSTEME MERÂSİMİ

Türklerde evlilik kolay değildir. Bir evlilik ne ka-dar çok **emek** harcanarak gerçekleşirse onu yıkmak o kadar zor olur. Evlilik iki şekilde gerçekleşir. Ya gençler âşık olurlar ya da erkeğin âilesi onun için uygun olan kızı seçer, buna “görücü usûlü ile evlilik” denilir. Eğer **çift**, âşık olup evlenmeye karar vermişse öncelikle erkek ve kızın âileleri tanışırlar. Erkek tarafı ilk tanışmada hemen kızı âilesinden istemez.

Âileler tanıştıktan sonra erkeğin anne ve babası, âile büyüklerini de alarak kızı istemek için tekrar kızın evine gider. Eskiden kız istemeye giderken erkek tarafı tatlı yiyecekler ve lokum götürürdü; günümüzde ise çikolata ve çiçek götürüyorlar.

Bu çikolata **gondolları**, **tepsileri** ve kutuları özenle seçilir. Bu tepsiler genellikle **gümüş** olmaktadır. Kız, gelen misâfirlere kahve yapar. Kız ve erkek evlenmeye önceden karar vermişlerse kız **usûlen** istendiğinden kız erkeğin kahvesine tuz koyar. Kahvelerden sonra kız istenir. Erkeğin âilesinin en yaşlı ve **itibârlı** kişisi kızı şöyle ister: “Allah’ın emri **Peygamber**’in **kavli**yle kızınız Ayşe’yi Oğlumuz Mehmet’e istiyoruz.” Kızın büyükbabası ya da babası da şöyle cevap verir: “Kızımıza soralım, kızım ne diyorsun, Mehmet ile evlenmek istiyor musun?” Kız; “Babacığım siz nasıl uygun görürseniz” der. Kızın babası;

“Hayırlı olsun o hâlde” der ve kızını verir. Gelin ve dâmât adayı büyüklerin ellerini öperler. Ailenin değer verdiği bir kişi, kırmızı kurdela ile birbirine bağlı yüzükleri erkek ve kızın parmağına geçirir ve şöyle der: “Bu makas kurdeleyi kesmiyor.” O vakit erkeğin âilesinden biri, annesi veya babası yüzükleri takan kişiye para hediye eder.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Emek: Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, mesâi, zahmet.

Çift: Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş.

Gondol: Genellikle söz ve nişanlarda kız tarafına içine şeker, çikolata vb. konularak armağan olarak verilen, kesme cam veya gümüşten, yayvan, kayık biçiminde tabak.

Tepsi: Fincan, tabak, bardak vb. şeyleri taşımaya yarayan, derinliği olmayan, türlü büyüklükte düz kap.

Gümüş (Silver): Atom numarası 47, atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan, 960 °C’ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element (Simgesi Ag).

Usûlen: Formalite icâbı, önem verilmediği hâlde bir zorunluluğa bağlı olarak yapılan biçimsel davranış.

İtibârlı: İtibarı, değeri olan, saygın, önemli sayılan kişi.

Peygamber: İnsanlara Tanrı’nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırان kimse.

Örnek: İsa, Musâ ve Muhammet peygamberlerdir.

Kavil: Söz.

Kurdele: Geniş ipekli şerit.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Evlilik iki şekilde gerçekleşir. Ya gençler âşık olurlar ya da erkeğin âilesi onun için uygun olan kızı seçer.
2. İlk tanışmada erkeğin âilesi kızı ister.
3. Erkek tarafının en yaşlısı veya âilenin tanıdığı en itibârlı kişi kızı ister.
4. Kız istemeye giderken çikolata gondol ve tepsiler özenle seçilir.

5. Kız şöyle ister: “Allah’ın emri Peygamber’in kavliyle kızınız Ayşe’yi Oğlumuz Mehmet’e istiyoruz.”

TUZLU KAHVE

Eski zamanlarda kız ve erkeğin flört edip evlenmesi geleneklerimize uygun değildi. Kızlar ve erkekler genellikle “**görücü usûlü**” ile evlenirdi. Genç kız ve erkekler; parklar, bahçeler, kafeler ve pastânelerde buluşmazlardı. Kız isteme töreni sırasında gelin adayı **dâmât** adayına şöyle bir bakıp mutfağa kahve hazırlamaya giderdi. Gelin adayı eğer dâmât adayını beğenirse kahvesini şekerli; beğenmez ise dâmât adayının kahvesini tuzlu yapardı. Kahveyi içen dâmât adayı kahvedeki tuzu fark edince kızın onu beğenmediğini anlardı. Böylece doğrudan kız erkeğin **kalbini kırmamış** olurdu.

Zamanla gelin adayının dâmât adayına tuzlu kahve yapması evlilik öncesi zorluk testine dönüştü. Yâni erkek kızla her **koşulda** ve her zorlukta yaşamaya hazırsa o tuzlu kahveyi içiyor, yoksa içmiyor. “Daha tuzlusu yok mu?” diye soran dâmât ise gelin adayını çok sevdiğini ifâde eder. Ancak günümüzde bu artık bir şakaya dönüşmüştür. Kızlar ve erkekler tanışıp, flört edip evlenmektedirler. Kızın âilesi kızlarını vermeye gönüllü ise erkek ve âilesini evine kabul etmekte ve onlara kahve **ikrâm etmektedir**.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Dâmât: Evlenmeye aday erkeğe evlenme töreni sırasında ve daha sonra karısının âilesi tarafından verilen ad, güveyi.

Koşul: Bir anlaşmada belirlenen şart.

Görücü usûlü: Erkek çocuk evlenme yaşına geldiğinde âilesi, akrabâlardan başlayarak kız arar, çevreden bilgi toplarlar. Bu adete “görücülük”, “görücüye çıkma”, bu yolla yapılan evliliklere de “Görücü usûlü evlilik” denir. Erkek eşini seçmez, âilesi onun evleneceği kızı seçer.

Kalp kırmak: Kaba bir sözle veya davranışla, bir kimsenin gönlünü incitmek.

İkrâm etmek: Konuğu bir şeyle ağırlamak, konuğa bir şey sunmak.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).

1. Eskiden de kız ve erkek flört ederdi ama bu hoş karşılanmazdı.
2. Şimdi erkekler ve kızlar istedikleri yerde buluşuyorlar.
3. Gelin adayı eskiden dâmât adayını beğenmezse, kahveye tuz atardı, şimdi ise “Elimden tuzlu kahve içecek mi?” diye kahveyi tuzlu yapıyor.
4. Damat, “Daha tuzlusu yok mu?” diye sorarsa gelin adayını çok sevdiğini ifâde eder.
5. Eskiden kahveler şimdiki gibi evliliğe karar verildikten sonra içilmezdi.

Alıştırma 1. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz.

(Kalp kırmak, ikrâm etmek, beğenmek, beğenilmek, dönüşmek, kabûl etmek, seçmek, karşılamak, şaka yapmak, karşılaşmak).

1. 1 Nisan’da sınıftaki bir arkadaşımıza
2. Sedat Bey kendine gelin adayı bulamayınca onun âilesi onun için kız
3. Misâfirliğe gittiğimde evin genç kızları çay ve kahve
4. Biri tarafından her insanın hoşuna gider.
5. Biriyle evlenmek için yeterli değil, onunla anlaşmak da önemlidir.
6. Kâbe’yi yıkmak gibidir.
7. Ünlü sanatçı sevgilisini başka bir kadınla görünce “O kalbimi, bir daha ondan konuşmak istemiyorum” demiş.
8. Eskiden çok sâkin bir kızdı, şimdi korkunç bir canavara
9. Ben arkadaşımın bana aldığı hediyeyi çünkü çok pahalıydı.
10. Markette elmalar çok iyi değildi ama ben iyilerini
11. Almanya’dan gelen ekibi için havalimanına gittim.
12. Sevda Hanım her fırsatta O şakacı bir hanım.

KINA GECESİ

Türkiye’de geleneksel ev düğünleri üç gün sürer. **Kına** gecesi düğünün ikinci günü akşamı gelinin âilesinin evinde yapılır. Eskiden bazı bölgelerde düğün genellikle cuma günü öğleden sonra başlar, cumartesi gecesi kına gecesi yapılırdı. Bazı bölgelerde ise düğün, pazartesi günü çeyizin dâmât evine gönderilmesiyle başlardı. Salı günü gelin hamamı yapılır; ardından çarşamba gecesi kız evinde kına gecesi düzenlenirdi. Günümüzde ise kına geceleri genellikle hafta sonunda yapılmaktadır. Artık modern gençler çok yaygın olmasa da kına gecesini arkadaşlarıyla bir araya gelerek düğünden birkaç gün önce bekârlığa vedâ partisi şeklinde târihî **konak**larda, otellerde, barlarda hattâ SPA merkezlerinde bile kutlamaktadırlar. Bu geceye damat ve damadın erkek arkadaşları da katılabilmektedir. Ancak tüm bu değişimlere rağmen kına gecesi geleneksel olarak kutlanmaya devâm etmektedir.

Kına gecesinin en önemli unsuru, geline ve damada kına yakmaktır. Kına yakma bir **ritüele** benzer. Milattan önceki yıllarda köyün en yaşlı kadınları saçlarına kına yakar, tanrıya adanmışlıklarını gösterir ve ona **kurbân olmak** için hazır olduklarını belirtirlermiş. **Rivâyet** edilir ki; Hz. İbrahim oğlu İsmail’i Allah’a kurbân edeceği sırada gökten kınalı bir koç gönderilmiş ve bu koçun kurbân edilmesi söylenmiş. Yâni kına her zaman kurbân olmak veya edilmek ile ilişkili bir semboldür. Kına üç şeye yakılır; kurbân edilecek hayvana, asker adaylarına, evliliğe aday herkese. Hepsinin ortak noktası **adanmışlıktır**.

Gelin bu gecede istediği gibi bir elbise giyer, bazı gelinler bu gecede dört beş elbise değiştirmektedirler. Gelinin eline kına yakılacağı zaman gelin ve arkadaşları üzerlerini değiştirerek **bindallı** giyerler. Kırmızı renk, aşk, sevgi ve aitliği temsil **ettiği** için gelinin yüzüne pullu ve kırmızı bir **duvak** örtülür. Gelin ve dâmâdın oturması için salonun

ortasına yan yana sandalyeler konulur, bu sırada kına tepsisi hazırlanır. Genç kızlar ellerine birer mum alarak türkü söylemeye ve ortadaki boş sandalyelerin etrafında dönmeye başlarlar. Ardından gelin ve dâmât yerlerine oturur, geline ve dâmâda kınayı mutlu evliliği olan bir hanım yakar. Gelinin avcuna kına yakan kişi eğer “Gelin avcunu açmıyor” derse kayınvâlîde kına yakılırken gelinin avucuna **gremse** koyar. Gelin bu altını uğur ve bereket getirmesi için saklar. Misâfirlere de kına dağıtılır. Evlenmek isteyen diğer genç kızlar da kismetleri açılsın diye kendi ellerine kına yakarlar. Ardından hanımlar kına gecesine özgü türküler söyler ve gelini ağlatmaya çalışırlar. Gelinin ağlamasının bereket getireceğine inanılır, eskiden ağlamayan gelinler ayıplanırdı. Kına gecesine katılan misâfirlere kuru yemiş ve içecek ikrâm edilir, gece boyunca oyunlar oynanır ve **halaylar** çekilir. Gelin dâmâdı bir sandalyeye oturtur, elinde testisi dâmâdın etrafında dans eder, sonra birden elindeki testisini kırar, testinin içinden şekerler ve paralar etrafa dağılır. Gelinlerin testi kırmalarının amacı kocalarının sultânı olmak ve sultân gibi bir hayat yaşamaktır.

Saliha Sultân (1680-1739) küçük bir kızken Karaköy’de mahalle çeşmesinden su **testisini** doldurmak isterken düşürüp kırar, Saliha çeşmenin başında oturup ağlarken Hanım Sultân oradan geçmektedir. Ağlayan kızı görünce dayanamaz, durdurur arabasını ve kızla konuşur. Hanım Sultan, kıza para teklif eder, ancak kız kabûl etmez. “Anneme olan **vazifemi** yerine getiremedim, onun için ağlıyorum” der. Biraz daha kızla konuşunca Hanım Sultân, kızı çok beğenir ve kızı sarayına alır. Saliha birkaç yıl sonra II. Mustafa ile evlendirilir ve sarayın gelini olur. II.

Mustafa’nın tahta geçmesiyle sultân, sonrasında oğlu I. Mahmut’un pâdişâh olmasıyla da Vâlîde Sultan olur. Kırık testi Saliha’yı “Saliha Sultan” yapmıştır. Bu hadise Anadolu’da dilden dile dolaşır. “Bizim de kızımız, gelinimiz sultân gibi yaşasın, hayâtı bereketli olsun”

diye düğünlerde gelin dâmâdın evinde tam **eşiği** geçerken içinde metal para, altın, bazen nar ve üzüm bulunan testi kırar ve eşikten adımını atar. Ancak günümüzde gelinler kayınvâlidenin evine düğünden hemen sonra gitmediği ve doğrudan kendi evlerine veya otele gittikleri için testi artık gelin tarafından kınalarda kırılmaktadır.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Bindallı: Çoğunlukla mor kadife üzerine sırma ile kabartma dal, yaprak ve çiçek işlenmiş giysi veya örtü.

Kadife (Velvet): Yüzeyi belirli uzunlukta bırakılmış ham madde lifleriyle kaplı, parlak, yumuşak kumaş.

Pul (Tinsel): Bazı giysilerde süs olarak kullanılan parlak, incecik, genellikle metal levhacık, balık puluna benzer metallere.

Pullu: Üzerine pul yapıştırılmış.

Duvak: Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü.

Dâvetli: Törenlere çağırılmış misâfir.

Konak: Büyük ve gösterişli ev.

Bindallı: Çoğunlukla mor kadife üzerine sırma ile kabartma dal, yaprak ve çiçek işlenmiş giysi, elbise.

Türkü: Halk ezgileriyle bestelenmiş şiir.

Gremse: Gremse altın, 10 adet çeyrek altına eş değerdir. Kulplu ağırlığı 18,15 gram olan gremsenin has miktarı ise 16.05 gramdır. Boyuna da takılır.

Halay: Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde genellikle davul ve zurna eşliğinde toplu olarak oynanan bir halk oyunları.

Testi: Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı.

Vazife: Ödev, görev.

Eşik: Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak.

Temsil etmek: Belirgin özellikleriyle yansıtmak, sembolü olmak.

Örnek: Türk Bayrağı'ndaki hilal "İslâmiyeti"; yıldız ise "Türklüğü" temsil eder.

Adamak: Kutsal saydığı bir şey uğruna kendini fedâ etmek üzere söz vermek.

Örnek: Kendimi çocuklarıma adadım, her şeyi onlar için yaptım, kendi hayâtımı bir kenara bıraktım.

Adanmak: Adama işine konu olmak.

Örnek: Yüzyıllardır türbelere adaklar adanıyor.

Adanmışlık: Adanmak işi.

Kurbân olmak: Bir kimse veya bir şey için kendini fedâ etmek.

Örnek: Zavallı kız annesinin kurbânı oldu, annesi onu sokaklara bırakıp gitti.

Alıştırma 1. *Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metinlere bakınız).*

1. Türkiye’de geleneksel ev düğünleri bir hafta sürer.
2. Eskiden bazı bölgelerde kına geceleri düğünün ikinci günü akşam gelinin âilesinin evinde; bazı bölgelerde çarşamba gecesi yapılırdı. Günümüzde ise kına gecesi çok sık olmasa da gelin adayları tarafından düğünden birkaç gün önce düzenlenmektedir ve bu geceye sâdece gelinin arkadaşları katılmaktadır.
3. Kına gecesinde gelin ve düğüne katılan genç kızlar “bindallı” ismi verilen kadife elbiselerden giyerler, gelinin yüzüne pullu ve kırmızı bir duvak örtülür.
4. Kına gecesi günümüzde çoğunlukla târihî konaklarda, otellerde kutlanmaktadır.
5. Kına gecesi değişimlere rağmen hâlen geleneksel olarak kutlanmaya devâm etmektedir.
6. Gelin kına gecesinde istediği bir elbise giydikten sonra, kına merâsimi sırasında üzerini değiştirerek bindallı giyer.
7. Kına yakılırken gelin ve dâmâdın oturması için salonun ortasına yan yana sandalyeler konulur.
8. Kına gecesinde genç kızlar ellerine birer mum alarak türkü söylemeye ve gelin ve dâmâdın etrafında dönerler.
9. Kına gecesinde sâdece geline kına yakılır ve kalan kına da misâfirlere dağıtılır.
10. Geline kınayı mutlu evliliği olan bir hanım yakar.

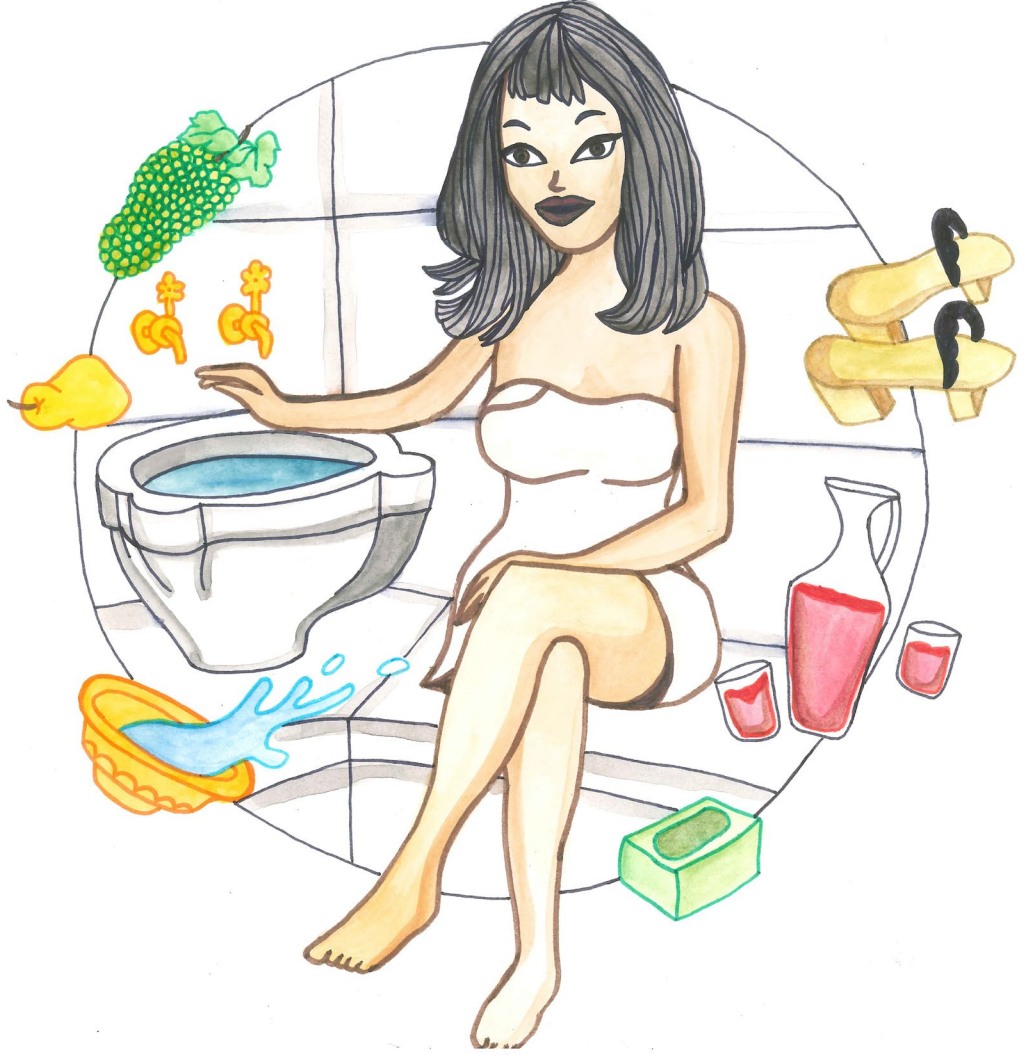
11. Kayınvâlîde kına yakılırken gelinin avucuna gremse koyar. Gelin bu altını uğur ve bereket getirmesi için saklar.
12. Kına gecesine özgü türküler söylenir ve gelin ağlatılmaya çalışılır.
13. Gelinin ağlamasının bereket getireceğine inanılır, ağlamayan gelinler takdir edilir.
14. Kına gecesine katılan misâfirlere kuru yemiş ve içecek ikrâm edilir, gece boyunca oyunlar oynanır ve halaylar çekilir.
15. Kına gecesine oğlan tarafından kişiler de katılır.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz

(Kutlamak, kutlanmak, katılmak, kına yakmak, belirtmek, dağıtmak, halay çekmek, teklif etmek, kırmak, oynamak, dönmek).

1. Ben bardakları yıkarken düşürüp
2. Serdar Bey kuzenimin düğününde bana evlenme
3. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı bugün coşkuyla
4. Zehra Hanım birkaç gün önce profesör oldu, herkes onu
5. Sayın Başbakan Suriye konusundaki görüşlerini
6. Kına gecesinde onlar dâvetlilere üzüm ve leblebi.....
7. Düğünde kızlar ve erkekler kol kola
8. Babaannem beyazlayan saçlarına
9. Oyun havası o kadar hareketli idi ki yaşlı kadınlar bile
10. Balerinler sahnede dans ettikçe benim başım

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ALİŞKANLIKLARIMIZ

“Hamama giren terler”

HAMAM

Hamam kelimesi; “Hamma” Arapça’da ısıtmak, İbranice’de sıcak olmak anlamına gelir. Günümüz Türkçesinde hamam; yıkanılan yer, banyo anlamında kullanılmaktadır. Dünyâdaki en ünlü hamamlar Roma, Fin, Türk ve Rus hamamlarıdır. Arkeolojik araştırmalar, Gazze’de 5000 yıllık bir banyo geçmişi olduğunu ortaya koyuyor. İlk bilinen banyo küvetleri, Girit’teki Minos Uygarlığı dönemine aittir. M.Ö. 1700 civarında efsanevî

Kral Minos için yapılmış olan bu küvetler, muhteşem Knossos Sarayı'nda bulunmaktadır ve bugünkü modern küvet ölçülerindedir. En etkileyici olan tarafları ise bu kraliyet küvetlerine bağlı su tesisatıdır. Bugüne kadar bulunan en eski hamam, Asur kralı Agad Nirari'nin saray kalıntılarındaki hamamdır.

Romalılarda hemen hemen her evde bir banyo mevcutmuş. Roma hamamlarında, yer döşemesinin altından ve duvarların içinden geçerek sıcaklığın binâya dağılımını sağlayan, "hipokaust" (Cehennemlik) denen bir ısıtma sistemi bulunuyormuş. Böylece binâda etkili ve kalıcı bir sıcaklık sağlanabiliyormuş. M.S. V. yüzyılda Roma İmparatorluğu çökünce banyo yapma alışkanlığı diğer uygarlıklarda kalkmış. Avrupa kıtası bu çöküş ile beraber alışkanlığı yavaş yavaş terk etmiş. Târihî belgelere göre İngiltere'de Kraliçe Viktoria tahta çıktığında 1837 yılında bile İngiliz sarayında banyo yokmuş. Kastilya Kraliçesi İsabella yaşamında sâdece iki defa banyo yapmış olmakla övünürmüş; doğumunda ve evliliğinden önce. Philadelphia'da bir dönem, bir ay içerisinde birden fazla banyo yapan kişiler hapse bile atılmış.

Türk kültüründe hamamın yeri çok özeldir. Savaşlardan önce askerlerin yıkanıp - **gusül abdesti alıp- dua** ederek **şehitlik mertebesine** hazırlanmak bir gelenektir. Türk hamamlarında erkek ve kadınların yıkandıkları yerler farklıdır. Hattâ bazılarında giriş kapıları bile farklıdır. Bazılarında ise yıkanma saatleri farklıdır. Osmanlı toplumunda özellikle kadınların toplandığı, sohbetlerin ve eğlencelerin yaşandığı, güzelleştikleri, erkek annelerinin oğullarına kız beğendiği, güncel olaylardan haberdâr oldukları mekânlar olan hamamlar, sâdece mimârî açıdan ve temizlenmek için değil; gelenekleri ile de farklı bir önem taşımaktadır. Âdile Nâşit, Şener Şen, Kemâl Sunal'ın oynadığı "Tosun Paşa" filminde Telliogulları ve Seferogulları Leylâ Hanım'ı hamama dâvet ederler. Orada yerler, içerler, **def** çalarlar, dans ederler, kavga ederler. "Yedi Kocalı Hürmüz" filminde Aliye Hanım oğlu Hüsrev'e kız bakmak için hamama gider. Erkek anneleri görücü usulü ile evliliklerin yaygın olduğu yüzyıllarda oğulları için kız bakmaya hamamlara giderlerdi.

Türk kadınları hamama gitmeden önce özenle hazırlanırlardı; hamam bohçasına **peştamâl, lif, kese**, havlular, yemeni, sabun, kına, hamam tası, tarak, temiz iç çamaşırı

ve **takunyalar** koyarlardı. Her âile özellikle varlıklı âileler mutlaka on beş günde bir veya haftada bir kere hamama giderdi. Çünkü evlerdeki hamam sâdece duş almaya uygundu ve yeterince sıcak değildi. Büyük konakların bazılarında Türk hamamı bazılarında ise duş almak için banyolar vardı. Evlerde yatak odalarında duvardaki dolapların içinde veya köşelerde gideri olan duş alınacak yerler vardı. Sobanın üzerinde ısıtılan sularla burada duş alınırdı. Ama duş vücûdun rahatlaması için yeterli değildi, çünkü insanlar az suyla kısa sürede yıkanırdı.

1970’li yılların ortalarında özellikle hanımlar her hafta hamama gitmekten vazgeçtiler. Sâdece gelin hamamına gittiler. Hanımlar zevk için veya temizlenmek için hamama gitmediler. Hamam için bir gün ayırmaktan vazgeçtiler ve evlerindeki banyolarda yıkanmaya başladılar.

Günümüzde ise hâlâ belli aralıklarla hamam alışkanlığını sürdüren insanlar var. Son yıllarda târihî hamamlar yeniden açıldı. Meselâ, Ankara’da Karacabey Hamamı, Şengül Hamamı, Eynebey Hamamı gibi. Bu hamamlarda ücreti ödemek şartıyla ihtiyâcınız olan havlu, **peştamâl**, sabun, şampuan gibi malzemeleri satın alabilirsiniz. Artık eskiden olduğu gibi insanlar hamamlara çeşit çeşit yiyecek götürmüyorlar, buralarda atıştırmalık yiyecekler ve her türlü içecek var. İnsanlar hamamdan çıkınca **kurt gibi açılmış** olurlar ve hamamların yakınlarındaki kafe ve restoranlarda yemek yerler. Böylece saatlerce hamam için hazırlık yapmazlar. Türk hamamlarının sıcaklığı 50 C’den (dereceden) fazla, **göbek taşı** sıcaklığı genellikle 50-55 derece, yüzey sıcaklığı 40-45 C (derece) olur. İnsanların vücûdu sıcacık ortamda gevşer. Buhar ve sıcaklık sâyesinde hamamda insanlar terlerler, onların ölü derileri yumuşar ve **keselenince** rahatlıkla derileri kavlar. İnsanlar hamamda sâdece kese yaptırmazlar masaj da yaptırırlar. Günümüzde Türk hamamlarında sauna ve tuz odaları da vardır.

Türkiye **termal** suları ünlü bir ülkedir. Bunlardan biri Eskişehir’dir, şehir merkezinde doğal sıcak su kaynakları vardır, Eskişehir’liler de bu su kaynakları üzerine Hamamyolu Caddesi’nde yüze yakın hamam yapmıştır, burada 10 metreden su çıkar, bu sular 46 C sıcaklıktadır. Yunan Athena M.Ö. 200 yıllarında yazdığı kitabında Eskişehir’deki içilebilen sıcak sulardan bahseder. Evliya Çelebi de “Seyâhatnâme” isimli eserinin dördüncü

cildinde Eskişehir'in sıcak sularından bahseder. Bu sular şifâli sulardır, pek çok hastalığa iyi gelirler.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Evlîya Çelebi, 1611 yılında doğan ünlü Türk gezginidir. Yaşamı boyunca gezdiği topraklarda gördüklerini "Seyâhatnâme" isimli kitabında yazmıştır. O günümüzde bütün dünyâ tarafından tanınır hâle gelmiştir.

Peştamâl: Hamamda örtünmek için kullanılan örtü, erkekler belinden aşağısını hanımlar ise göğüslerinin üstünden vücutlarını sararlar.

Terlemek: Bir saat spor yaptım ve çok terledim.

Örnek: Hamama giden terler. (Atasözü)

Keselemek: Annesi çocuğu banyoda keseledi.

Keselenmek: Banyoda iyice keselendim, vücûdumda ölü deri kalmadı.

Keseletmek: Hamamda tellağa kendimi keselettim.

Kavlamak: Deri değiştirmek.

Örnek: O kadar çok güneşlendim ki derim kavlıyor.

Takunya: Genellikle hamam vb. ıslak tabanlı yerlerde kullanılan, yüksek ökçeli, ağaçtan yapılmış bir tür ayak giysisi, nalın.

Termal: Sıcak kaplıca suyu.

Yumuşamak: Sertliği kalmamak, yumuşak duruma gelmek.

Örnek: Masaj yaptırdıktan sonra sırtımın sertliği gitti ve sırtım yumuşadı.

Kurt gibi acıkmak: Kurtların günde bir koyun yiyebilme kapasitesine dayanılarak söylenen, çok acıkmış olmanın ifâde şeklidir.

Örnek: Hamamdan kurt gibi açtım, iki porsiyon döner üzerine kadayıf yedim.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metne bakınız).

1. Hamam kelimesi; Arapçada "ısıtmak", İbranicede "sıcak olmak" anlamına gelir.
2. Dünyâdaki en ünlü hamamlar Roma, Fin, Türk ve Rus hamamlarıdır.
3. Arkeolojik araştırmalar, Gazze'de 5000 yıllık bir banyo geçmişi olduğunu ortaya

koyuyor.

4. Hamamların bugüne kadar bulunan en eskisi Asur Kralı Agad Nirari'nin saray kalıntılarındaki hamamdır.

5. İlk bilinen banyo küvetleri, Girit'te M.Ö. 1700 civarında efsanevî Kral Minos'a aittir.

6. Bu küvetlerin en çarpıcı özelliklerinden biri, küvetlere bağlı su tesisatıdır.

7. M. S. VII. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun çöküşüyle Avrupa banyo alışkanlığını terk etmiş.

8. Kastilya Kraliçesi İsabella yaşamında sâdece; doğumunda ve evliliğinden önce olmak üzere iki defa banyo yapmış.

9. Philadelphia'da bir dönem, bir ay içerisinde birden fazla banyo yapan kişiler çok su harcadıkları için hapse atılmış.

10. Türk kültüründe hamamlar insanların sosyalleştikleri yerlerdir.

11. Türk Kadınları eskiden hamam bohçasına peştamâl, lif, kese, havlular, yemeni, sabun, kına, hamam taşı, tarak, temiz iç çamaşırı ve takunyalar koyarlardı.

12. Türk konaklarının bazılarında Türk hamamı bazılarında ise duş almak için banyolar vardı.

13. 1970'li yılların ortalarında Türkler özellikle kadınlar hamam alışkanlığından vazgeçtiler ve evlerindeki banyolarda yıkanmaya başladılar.

14. Türk hamamlarının sıcaklığı 50 C'den (Dereceden) fazla, göbek taşı sıcaklığı genellikle 50-55 derece, yüzey sıcaklığı 40-45 C (Derece) oluyor.

15. Vücûdun sıcacık ortamda gevşemesi, buhar ve sıcaklık sâyesinde insanlar terlerler ve onların ölü derileri yumuşar.

16. İnsanlar hamamda sâdece kese yaptırmıyorlar masaj da yaptırmıyorlar. 17. Son yıllarda târihî hamamlar yeniden açıldı.

18. Hamamlarda ücretini ödemek şartıyla ihtiyâcınız olan havlu, peştamâl, sabun,

şampuan gibi malzemeleri satın alabilirsiniz.

19. Artık Türkler eskiden olduğu gibi hamamlara çeşit çeşit yiyecek götürmüyorlar, hamamlarda atıştırarak yiyecekler ve her türlü içecek var.

20. Artık insanlar hamam bir günlerini ayırmıyorlar ve saatlerce hamam için hazırlık yapmıyorlar.

Alıştırma 2. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metne bakınız).

(Güneşten, liflemek, keselenmek, buharlanmak, keseletmek, yumuşatmak, terlemek, yanmak, sabunlamak, sabunlanmak, silmek)

1. Banyoda her defâsında cildi kurutabilir.
2. Sık sık cilde zarar verir.
3. Yüzü güneşten gerek çünkü yüz derisi hassastır.
4. Anneannemi banyoda benim görevimdir.
5. Hamama giden insanlar kendilerini tellaklara
6. Halılardaki ve giysilerdeki lekeleri çıkarabiliriz.
7. Volkan o kadar çok güneşlendi ki derisi bir süre sonra
8. Ayaklarım nasır tutmuş, ılık suda bekletip
9. Hamama giren
10. Ocakta su kaynarken odanın camları

TÜRK KAHVESİ

16. yüzyılın başlarında kahvenin İstanbul'a gelmesi ve yeni bir hazırlanma **metodu** ile pişirilerek sunulmaya başlanmasının ardından ismini bu içecekten alan kahvehâneler tüm Osmanlı İmparatorluğu'nun her yerine yayılmıştır. Kitap ve şiirlerin okunduğu, edebiyât sohbetlerinin yapıldığı, **satranç** ve **tavlaların** oynandığı bu mekânlar kısa zamanda Osmanlı Dönemi sosyal yaşamının önemli mekânları hâline gelmiştir. Kahvehâneler her ne kadar Osmanlı Dönemi'ndeki kimliklerinden uzaklaşsalar ve ismini aldıkları kahveden çok çay içilen **mekânlar** hâline gelseler de günümüzde de hemen her mahallede koyu sohbetlerin yapıldığı kahvehâneler bu mirasın bir devâmını oluşturur. Türk kahvesinin zengin bir kültürel temele dayanıyor olması dolayısıyla Türk kahvesi, 2013 yılında UNESCO tarafından "**İnsanlığın Somut Olmayan (Soyut) Kültürel Mirası Temsili Listesi**"ne dâhil edilmiştir.

Türk kahvesi hiç değişmeden günümüze kadar gelmiştir. Türk kahvesinin diğer kahvelerden farkının yalnızca hazırlanış ve pişirme yönteminden kaynaklandığını söylemek de haksızlık olur. Kahve, içerken kullanılan fincanlar, sunulma biçimi ve sosyal ilişkilerdeki rolü ile Türk kültüründe özel bir yere sâhiptir. Kahve evlilik öncesi törenlerinin vazgeçilmesidir. **Müstakbel** damada mutlakâ kahve ikrâm edilir. Bu kahvenin müstakbel gelin tarafından pişirilmesinin nedeni kahvenin lezzetinin bir sınav niteliğinde olmasıdır. Sohbetlerin vazgeçilmez içeceği olarak mutlaka misâfirlere kahve ikram edilir. Kahvenin dibinde kalan ve içilmeyen **telve** Türk kahvesine **özü fal** geleneğinin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Telvedeki şekiller ve bardakta bıraktığı izler yorumlanarak kahveyi içen kişinin geleceği hakkında **tahminler**de bulunulur. Kahve kültürü etrafından gelişen el sanatları ürünlerinden kahve fincanları, cezveler ve tepsiler

dostlarınıza Türkiye’den götürebileceğiniz en güzel hediyelikler arasındadır.

Cezveyi kısık ateşte üzerinde köpük oluşuncaya kadar kaynama derecesine gelmesini bekleriz. Kaynamaya başlamadan önce kısık ateşten alıp kahve köpüğünü fincanlara eşit miktarda pay ederiz. Sonra yeniden cezvede kalan kahveyi bir **taşım** daha kaynatırız ve sonra fincanlara paylaştırırız. Kahvemiz hazır! Türk kahvesi geleneksel olarak su ve lokum ile birlikte **ikrâm** edilir. Boğazdan kahvenin kolay geçmesi için su kahveden önce içilir. İnsanların birçoğu boğazını temizlemek için kahveden sonra su içer.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM

Metot: Yöntem.

Satranç (Chess): İki kişi arasında altmış dört kareli bir tahta üzerinde değerleri ve adları değişik siyah ve beyaz on altışar taşla oynanan bir oyun.

Tavla (Backgammon): Bölümlere ayrılmış iki yanlı tahta üzerinde on beşerden otuz pul ve iki zarla iki kişinin karşılıklı oynadığı oyun.

Mekân: Yer.

Müstakbel: İleri bir târihte beklenen, gelecek.

Telve: Fincanın dibine çöken kahve tortusu.

Özgü: Birine, bir şeye ait olan, öze, has, mahsus.

Fal: Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma.

Tahmin: Önceden kestirilen, düşünülen şey.

Taşım: Yemeğin taşacak kadar kaynaması.

İkram: Sunulan şey.

İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi: Representative List of Humanity’s Intangible Cultural Heritage.

Aıştırma 1. *Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metne bakınız).*

1. Türk kahvesi dünyânın en eski kahve pişirme yöntemiyle hazırlanır. Türk kahvesi kısık ateşte pişirilir.

2. Hazırlanış ve sunuş biçimiyle dünyâ üzerindeki tüm kahvelerden farklı değildir.
3. Kahve falı yalnızca Türk kahvesine özgü bir gelenektir.
4. Kahve tüm dünyâya Osmanlı İmparatorluğu sâyesinde yayılmıştır.
5. Kahve, UNESCO “İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi’ne girmiştir.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz

(Yayılmak, ikrâm etmek, pişirmek, taşmak, yenmek, konmak)

1. Misâfirlere için bol miktarda kek yaptım.
2. Türk yoğurdu dünyânın her yerine “Yunan yoğurdu” adıyla
3. Ocaktaki süte bak birazdan ve ocağı batırır.
4. Yemekleri kısık ateşte lezzetli oluyor.
5. Bütün kahveler fincanlara ve kahvenin yanında çikolata

TÜRK MİSÂFİRPERVELİĞİ

Türk **misâfirperverliği** dünyâda **meşhûr**dur. Biz evimize gelen konuklara her zaman sevgi ve saygı gösteririz. Türkiye’de eskiden yâni yirmi yıl önce insanlar haber vermeden birbirine rahatça misâfirliğe giderdi. Kadınların neredeyse tamamı bir iş yerinde çalışmazdı. Benim çocukluğumda çevremizdeki kadınlardan sâdece birkaçı öğretmendi, diğerleri çalışmazdı. Çalışmayan kadınlar öğleye doğru bir saatliğine komşularını ziyâret eder, kahve içerlerdi. Öğleden sonra da **günlere** veya arkadaşlarına misâfirliğe giderlerdi.

Hattâ yatılı misâfirlikler vardı, bazen bu yatılı misâfirlikler günlerce hatta aylarca sürebilirdi. Türk kültüründe eve gelen misâfir en iyi şekilde ağırlanır ve hizmette asla **kusur** edilmez. Ancak eskiden misâfire çok daha fazla **itinâ** gösterilirdi. Misâfirlik süresi boyunca hep misâfirin **peşinde** dolaşılır ve sürekli, daha fazla oturması, yemek yemesi, hattâ yatıya kalması için **ısrâr** edilirdi. Bunun için insanların evlerinde tavana kadar **döşek**, yorgan ve yastıkları vardı. Odalara yan yana yer yatakları yapılırdı, gündüz edilen sohbetler yetmez, gece yataklarda da sohbeta devâm edilirdi. Eskiden herkesin evinde telefon yokken akşamları **çat kapı** gelen misâfirlere sevinilir, hemen çeşitli **çerezlerin**, meyvelerin ve bisküvilerin olduğu bir sofraya açılırdı. Çocuklar da bu misâfirliklerde çok eğlenirler, gece yarısına doğru orada burada uyuyakalırlar, sonra uykudan uyanmak istemeyerek kaldırılırlar ve istemeyerek anne babalarıyla evlerine dönerlerdi.

Milenyumla birlikte dünyâda her şey değişirken misâfirler de eski önemini yitirdi, habersiz gelen misâfirler sevilmez oldu, habersiz gelen misâfirlere kapı açılmadı. İnsanlar modern hayâtın gereği olarak bencilleşti, cimrileşti ve artık ev işine çok vakit ayırmak istemiyorlar. Zamanlarını ve paralarını başkaları için harcamak istemiyorlar. Ekonomik sebeplerle artık kadınlar eskiye oranla daha çok sayıda çalışmaya başladılar. Çalışmayan kadınlar ise “Çocuklarımız ders çalışsın iyi bir üniversiteye girsin” diyerek komşularına, akrabâlarına ve arkadaşlarına **mesâfeli** davranıyorlar. İnsanlar, evi temizlemeden, bulaşık yıkamadan, pasta ve börek pişirmeden ve kimseye para harcamadan sosyal medyadan tanıdıklarını tâkip ediyorlar. İnsanlar kimin ne yaptığını biliyorlar, onların hayâtlarını zaten sosyal medyada izledikleri için onları görmek istemiyorlar. İnsanlar gittikleri yerlerin ve yenilen yemeklerin **ispâtı** olan fotoğrafları sosyal medyada paylaşarak **cümle âleme** ilân ediyorlar. İnsanlar yakın arkadaşlarıyla kafelerde buluşuyorlar, evlerini sâdece kendilerinin dinleneceği bir yer olarak görüyorlar. Onlara fayda getirmeyecek insanları evlerine kâbul etmiyorlar. Bayramlarda bile misâfir kabûl etmemek veya dinlenmek gibi sebeplerle tâtile çıkıyorlar.

Türkiye’de hâlâ insanların büyük çoğunluğu eskisi kadar sık olmasa da misâfirliğe gitmeyi ve misâfir kabul etmeyi seviyor. Kadın günleri on beş günde veya ayda bir yapılıyor. Akraba, arkadaş ve iş yeri arkadaşları, komşular olmak üzere birkaç gün grubu kuruyorlar. Çok yakın akrabâlar pazar günleri kahvaltıda buluşuyorlar. Şimdi kahvaltı ve gün sofraları eskisinden çok daha zengin. Eskiden misâfirliklerde pasta, börek, poğaçâ, **kısır** gibi yiyeceklerle çay ve üzerine de meyve ikrâm edilirdi. Günlerde kadınların ve yiyeceklerin sayısı daha fazla idi. Günler yaz sıcaklarında yapılmaz özellikle soğuk günlerde yapılırdı, bu şimdi de böyle. Kış akşamlarında ise âilece misâfirliğe gidilirdi. Kadınlar kışın gelmesini **iple çekerlerdi**. Yazın biriktirilen tâtil anılarını, eve alınan yeni eşyâlar, giyim kuşam gibi konuları abartarak anlatmak için sabırsızlanırlardı. O vakit dedikodularda oldukça fazlaydı, insanların konuşacak çok şeyi olurdu.

Günümüzde günlerde kadınlar açıktan dedikodu yapmaktan özellikle kaçınıyorlar. Günlerde samimî olmasalar dahi bir araya geliyorlar, televizyon programları, moda ve dizi filmler hakkında konuşuyorlar, en güzel masaları hazırlamak için birbirleriyle **yarışa giriyorlar**. Masada dört beş çeşit tatlı, üç dört çeşit poğaçâ, börek, dolma, sarma, salatalar, **kısır**, köfte gibi en az on iki çeşit yiyecek koyuyorlar. Artık misâfire “Lütfen yiyin” diye isrâr etmiyorlar. Bu günler evlerin özel günlerde kullanılan büyük salonlarında yapılıyor. Günlere 10-30 arasında kadın katılıyor. Çocuklu kadınlar bu günlere pek istenilmiyor. Günler, çocuklar okuldayken veya **kurstayken** yapılıyor, hafta sonu ise çocuklar babalarına bırakılıyor.

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ VE DEYİMLERİ HATIRLAYALIM

Misâfirperverlik: Konukseverlik.

Meşhûr: Ünlü, herkesçe bilinen.

Gün: Belirli günlerde ev hanımlarının konuk (Misâfir) ağırlamak için yaptıkları toplantı.

İtinâ: özen, bir işin elden geldiğince iyi olması için gösterilen çaba.

Peş: Arka, art.

Kusur: Hatâ, özür.

Döşek: Yatak.

Çat kapı: Beklenmedik bir zamanda kapıyı çalarak.

Çerez: Yemek dışında yenilen yaş veya kuru çekirdek, fındık gibi yemiş.

Milenyum: Binyıl.

İspât: Kanıt göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya çıkarma.

Cümle âlem: Herkes.

Kurs: Resmî ve özel kuruluşlarca ilgililere belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen derslere dayanan ve belli bir süresi olan eğitim etkinliği.

Örnek: Üniversiteye hazırlık kursları, yüzme kursları, resim kursları, İngilizce kursları gibi.

İple çekmek: Bir şeyi, birini sabırsızlıkla beklemek.

Örnek: Babamın Amerika'dan geleceği günü **iple çekiyorum**.

Yarışa girmek: Yarışmak, bir yarışmada başkalarından üstün olmak için çaba göstermek.

Örnek: sınıftaki öğrenciler en yüksek notu almak için yarışa girdiler.

Aıştırma 1. *Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz (Cevapladıktan sonra metne bakınız).*

1. Eskiden Türkiye'de herkes haber vermeden birbirine rahatça misâfirliğe giderdi.
2. Kadınların çoğu bir iş yerinde çalışmadığı için boşa zamanlarında misâfirliğe giderlerdi.
3. Eskiden insanlar yatılı olarak misâfirliklere gidebilirdi.
4. Türk kültüründe eve gelen misâfir en iyi şekilde ağırlanır ve hizmette asla **kusur** edilmez. Ancak bugün Türkler eskisi kadar sık misâfir kabul etmek istemiyorlar.
5. Eskiden fazla oturması, yemek yemesi, hattâ yatıya kalması için ısrâr edilirdi. Ama bugün insanlar kendi rahatlarını ön planda tutuyorlar.
6. Misâfirler için insanların evlerinde tavana kadar **döşek**, yorgan ve yastıkları vardı

7. Eskiden cep telefonlarından önce akşamları **çat kapı** gelen misâfirlere sevinilir.
8. Çocuklar misâfirliklerde gece yarısına doğru uyuyakalırlar, sonra uykudan uyanmak istemeyerek kaldırılırlar ve istemeyerek anne babalarıyla evlerine dönerlerdi.
9. İnsanlar modern hayatın gereği olarak paylaşımcı, cömert ve daha çalışkan oldular.
10. Çalışan ve çalışmayan kadınlar komşularına, akrabâlarına ve arkadaşlarına mesâfeli davranıyorlar.
11. Sosyal medyadan tanıdıklarını tâkip ettikleri için misâfirliğe gitmek ve misâfir kabul etmek istemiyorlar.
12. Özellikle günlerde soğuk günlerde yapılır.
13. Günümüzde günlerde kadınlar açıktan dedikodu yapmayı seviyorlar.
14. Masada dört beş çeşit tatlı, üç dört çeşit poğaçâ, börek, dolma, sarma, salatalar, kısır, köfte gibi en az on iki çeşit yiyecek bulunuyor.
15. Günler, çocuklar evdeyken hafta sonu yapılıyor.

Alıştırma 2. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz

(Yapılmak, sabırsızlanmak, hazırlanmak, dedikodu yapmak, bulunmak, haber vermek, misâfirliğe gitmek, kusur işledik, yarışa girmek, mesafeli davranmak, çat kapı gelmek, kısa tutmak)

1. Masada çok çeşitli yiyecek ve içecekler
2. Misâfirler için biz pek çok tatlı ve tuzlu yiyecek
3. Misâfirliğe gitmeden önce gerekir.
4. Lütfen önceden sizin için özel yemekler hazırlamak istiyorum.
5. Misâfirliğe gittiğin yerde mümkün olduğunca az
6. Biz, sizi dinlememekle Size inanmadığımız için bizi affedin!
7. Ev hanımlarının en büyük eğlencesi

8. Ayşe'nin hazırladığı o güzelim yemekleri yemek için tüm misâfirler
9. Leylâ Hanım soğuk bir kadındır, insanlara
10. Misâfirlikte çok uzun oturmamak gerekir, yani misâfirliği iyidir.

ALTIN NİNE

Altın nine kimdi? Bunu iyi bilmiyorum. Evimizin eski mi eski bir konuğu, âilenin nasılsa gelip eklenmiş ek bir parçası. Nereden gelmişti? Aslında kimdi? Bizim neyiz olurdu? Nasıl olup da bunları **merâk etmemiş**, öğrenmemiştim? İnanıyorum ki, âile çocuklarından hiçbiri bunu **soruşturmaya**, anlamaya gerek görmemişti. Biz onu, bize tanıtıldığı gibi almış, böylece kabullenmiştik. Herhalde akrabâdan değildi. Uşak'tan ara sıra İzmir evine gelen, bütün âile bireylerine karşı uzak duran hattâ biraz **kaçınan** bir hâli vardı ki, onun oradan bile olmadığına beni inandırıyordu. Ama herhalde evde bir özel önemi, ayrı tutulan bir yeri, âile sofrasında oturmasına özen gösterilen bir sandalyesi vardı. Dedemle ninemin buyruklar yağdırmaya alışık sert seslerinde bile ona hitap ederken bir yumuşama hissederdik. Ak saçlarıyla büyük amcaların, büyük dayıların, yaşlanmış halaların, teyzelerin bayramlarda onun odasına kadar giderek el öptüklerini görürdük. Evin iç işlerinde onun öyle etkili bir **aracılığı** vardı ki, çok kez bizleri, evin çocuklarını onun aracılığına başvurmaya zorlardı. "Altın nine" adını efendiler, hanımlar, çocuklar ve hizmetçiler sevgi ve saygıyla söylerlerdi.

Bir gün bir kavga, kavganın sonunda da bir kaza oldu. Büyük babamın **elmaştırış** çok değerli bir **nargilesi** kırıldı. Suçun bütün sorumluluğu sürünün en **hırçınının**, en **haşarısının**, en **afacanının** üstündeydi. Anısına duyduğum saygı dolayısıyla gerçek adını yazmayacağım. Yalnız aramızda ünlü olan **takma adı**yla onu anacağım: "Ateş". Onu zaten hep bu adla çağırırdık. Ama aslında ona bu **adı takan** büyükbaba idi ve bu ad ona öylesine **yaraşır**, onun **huyunu suyunu** o derece doğrulukla **yansıtırdı** ki, biz kendisine başka ad **yakıştıramazdık**. Yalnız Altın Nine; ona, sanırım onu **incitmemek**, kırmamak için, kendi adıyla hitap ederdi. Hep **dikkatimi çekerdi**; en çok kollayıp gözettiği, sevecenlikle davrandığı, her zaman koruduğu ve **kayırdığı** o idi. Ama bu kez kabahat o kadar açık, suç

öyle ortadaydı ki, **mermer** avlunun şurasına burasına parçaları serpiyen **elmastıraş nargilenin** karşısında Altın ninenin artık onu koruması olanaksızdı. Biraz da Altın nine kızgınlığına yenildi; kızı omuzlarından yakalayıp kendine doğru çekti. Hep duruyorduk. Acaba ilk kez Altın nine ona bir **şamar** mı atacak diye **soluklarımızı tutup** bekledik. Hayır, şamar değil, yalnız biraz eğildi ve sert bir sesle yüzüne şu **tümceyi** fırlattı: — Akşam dedene, sen hesâp verirsin! İşte o olağanüstü önemli olay bu dakikada oldu. Ateş, utanıp başını eğeceği yerde, **şirretçe** bir **silkinişle** omzunu Altın ninenin elinden kurtardı. Bir kedi **hırçınlığı** ile Altın ninenin solgun, sönük, sarı yüzüne korkunç bir **aşağılama** ile bakarak:

— Sus, **bakır** nine! dedi.

Donduk. Önce gerektiğince anlayamayarak birbirimizin yüzüne bakakaldık. Sanılır ki ortada birden bir **gülle patlamıştı**. Altın nine hiç sesini çıkarmadı. **Dik bir bakışla** Ateş'e baktı. Dönüp, **amber tespihini çeke** çeke, yavaş yavaş yürüdü. Bu olaydan sonra Altın nine bir yıldan çok yaşadı. Ama bir günden bir güne yanılıp da Ateş'e tek söz söylemedi. Ne zaman kızı bağışlatmak için yanına götürseler elini vermeye **râzı** olmadı.

Bir gün, "Altın nine hasta" dediler. Bir hafta sonra da "Altın nine ölecek!" sözü evi dolaştı. Çocukları odasına koymadılar. En sonunda Altın nine öldü. O zamana kadar para olarak ne biriktirmişse, hepsiyle bir çeşme yapılması için **vasiyeti** vardı. Bundan başka bir de çekmece çıktı. Onu büyük baba açtı. İçinden dört kese çıkardı. Her birinin üstünde bir yazı vardı: "**Fukaraya, kızlara, uşaklara, çocuklara...**"

Büyük baba:

— Çocuklar buraya gelsinler! emrini verdi.

Orada hazır bulunmayanlar da geldikten sonra kesenin içinden kâğıt parçalarına sarılı, hepsinin üstü çocukların adları yazılı birer küçük şey çıkardı. Birer birer okuyarak herkese dağıttı. Bütün çocuklar halka olmuş, elimizde Altın ninenin bu armağanı ile onu açmaya cesaret edemeyerek duruyorduk. Keseden son kâğıt da çıktı.

Büyük baba: — Ateş, bu da senin. Hem bak, sana Altın nine ilk kez "Ateş" demiş, dedi. Sonra hepimize bakarak ekledi:

— Açın bakalım, sizlere ne bırakmış?

Titrek parmaklarla kâğıtları açtık. Hepimizin elinde birer **beşibirlik** altın vardı. Gözlerimizde bir gülümsemeye bakışıyorduk. Yalnız Ateş öfkeyle avucunu sıkıp, çıkan şeyi göstermemeye çalışıyordu.

Büyük baba ona:

— Avucunu aç, göster! dedi.

Ateş yumruğunu uzatarak açtı; onun avucunda da kocaman bir bakır kuruşluk vardı...

Hâlid Ziya UŞAKLIGİL

SÖZCÜKLERİ, FİİLLERİ ve DEYİMLERİ HATIRLAYALIM:

Aracı: İki şey arasında bağlantı kuran kimse, vasıta.

Aracılık: Aracı olma durumu.

Elmastıraş: Üzeri elmas gibi yontulmuş.

Nargile (Hookah): Bir cins tütünün dumanının sudan geçirilerek içilmesini sağlayan araç.

Hırçın: Belirli bir sebebi olmadan sinirlenip huysuzluk eden insan veya hayvan.

Hırçınlık: Hırçın olma durumu.

Haşarı: Çok yaramaz, ele avuca sığmayan (Çocuk).

Afacan: Zeki ve yaramaz (Çocuk).

Mermer (Marble): Bileşiminde %75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.

Şamar: Açık elle yüze vurulan tokat.

Tümce: Cümle.

Şirret: Kavga çıkarmaktan hoşlanan, edepsiz (kimse).

Şirretçe: Şirret bir biçimde.

Takma ad (Nickname): Gerçek ismin yerine kullanılan isim.

Huyu suyu: Yaradılış ve rûhsal özellikleri.

Silkiniş: Silkinme. Birini itip kurtulma.

Aşağılama: Aşağılamak durumu.

Bakır (Copper): Atom numarası 29, yoğunluğu 8,95 olan, 1084 °C'ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli element (simgesi Cu).

Gülle: Top mermisi.

Gülle patlamak: Sarsıntı yaratmak, şaşırtmak.

Örnek: Başbakanın görevi bırakması toplantıda gülle patlaması etkisi yarattı.

Dik bakış: Sert bakış.

Amber: Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde.

Tespih: Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oyalanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz tane boncuktan oluşmuş.

Vasiyet: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

Fukara: Fakirler.

Beşibirlik: Kadınların süs için takındıkları, beş tam altının bir arada bulunduğu süs eşyası, beşibiryerde, beşibirarada. 22 ayar 36 gramlık altın manet.

Soruşturmak: Öğrenilmek istenilen şeyi birçok kişiye inceden inceye sormak, araştırmak.

Örnek: mahalleye yeni taşınan komşuları polis soruşturuyor.

Kaçınmak: Herhangi bir işi yapmaktan veya özverili davranmaktan geri durmak.

Örnek: Komşuları rahatsız etmekten kaçınıyorum.

Yaraşmak: Yakışmak, uymak.

Örnek: Bu tatlı gülüş sana pek yaraşıyor.

Yansıtma: Aktarmak, göstermek, aksettirmek.

Örnek: Çocukken yaşadıklarını şimdi kendi çocuklarına yansıtıyor.

Yakıştırmak: Yakışacak bir duruma getirmek, uygun duruma koymak, yaraştırmak.

Örnek: Elbiseleri kendine çok yakıştıyor.

İncitmek: İncinmesine yol açmak. Kötü söz veya davranışla birini kırmak, üzme.

Örnek: Öğretmenin kaba sözleri beni incitti.

İsim takmak: İsim vermek.

Örnek: Bu adam ne kadar herkesle alay ediyor, herkese bir isim takıyor.

Kayırmak: Koruyarak başarısını sağlamak, elinden tutmak.

Örnek: Öğretmen, Ayşe ne yaparsa yapsın onu kayırıyor, diğerlerini hiç görmüyor.

Aşağılamak: Küçültücü davranışlarda bulunmak, küçümsemek.

Örnek: Patronum beni dâimâ aşağılıyor ve vizyonsuzlukla suçluyor beni.

Patlamak: Nesnelere iç basıncın etkisiyle ve çoğunlukla büyük ses çıkararak dağılması. Ses çıkararak dağılmak.

Örnek: Sokakta bir bomba patladı.

Aracılık etmek: Bir işin çözümünde araya girerek yardım etmek.

Tespîh Çekmek: Tespîhin tanelerini birer birer iki parmak arasından geçirerek Allah'ın adını söylemek.

Örnek: Yaşlı kadın beş vakit her namazdan sonra tespîh çeker.

Merâk etmek: Bir şeyi anlamak veya öğrenmek istemek.

Örnek: Ambulansın apartmanın önüne niçin geldiğini herkes merâk etti

Dikkati çekmek: Bir kişinin, konunun, olayın veya durumun ilgisini üzerine çekmek.

Örnek: Müdür öğrencilerin devâmsızlıklarına öğretmenlerin dikkatini çekti.

Kollamak: Korumak, gözetmek.

Örnek: Babası oğlunu her konuda ve her yerde kolladı.

Soluk tutmak/ nefes tutmak: Heyecândan nefes almamak.

Örnek: Erkekler maçı solukları tutarak seyrettiler.

Râzî olmak: Kabûl etmek.

Örnek: Babam istemese de Amerika'da okumama razı oldu.

Hatırlatma!

Bakakalmak: Bakıp kalmak (Kurallı birleşik fiil, sürerlik fiili)

Bu kavram herhangi bir fiilin “-e, -a” zarf-fiil ekiyle “durmak”, “kalmak” ve “görmek” fiillerinden birinin kullanılarak yapılır:

Örnek: gidedurmak, bakakalmak, yapagörmek.

Alıştırma 1. Aşağıdaki ifâdelerin doğru veya yanlış olduğunu söyleyiniz
(Cevapladıktan sonra metne bakınız).

1. Yazar Altın ninenin kim olduğunu tam olarak bilmiyor.
2. Altın nine Uşak'tan ara sıra İzmir evine gelen, bütün âile bireylerine karşı mesâfeli dururdu.
3. Altın nineye âile içinde önem verilir ve saygı gösterilirdi.
4. Yazarın dedesi ve ninesi Altın nineye karşı nâzik davranırlardı.
5. O ev içinde saygı görürdü ve onun evin iç işlerinde etkili biriydi.
6. Ateş büyükbabanın elmastıraş nargilesini kırmış, Altın nine bunun hesabını akşam büyükbabana verirsin dediğinde ise Ateş ona "Sen sus Bakır nine" demiş.
7. Tüm çocuklar Ateş'in Altın nineye, "bakır nine" demesine şaşırıyorlar. Çünkü Altın nine, Ateş'e dâimâ kaba davranmış.
8. Altın nine kendisine bakır nine dediği için Ateş'e çok sinirlenmiş.
9. Altın nine Ateş ona bakır nine dedikten sonra onunla zorda kalmadıkça konuşmamış.
10. Ne zaman kızı bağışlatmak için yanına götürseler elini vermeyi kabûl etmemiş.
11. Altın nine uzun süre hasta yattıktan sonra ölmüş.
12. Altın nine fukarâya, kızlara, uşaklara ve çocuklara olmak üzere dört kese bırakmış.
13. Altın nine ölünce onun vasiyeti açılıyor. Bütün çocuklara beşibiryerde bırakmış.
14. Altın nine Ateş'e de altın bir lira bırakmış.
15. Ateş hâriç çocukların hepsi çok mutlu olmuşlar, Ateş kendine düşen lirayı göstermek istememiş, avucunu sıkıca yummuş.

Alıştırma 1. Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanını getiriniz.

(Aşağılamak, kaçınmak, soruşturmak, yaraşmak, yakışmak, yakıştırmak, kayırmak, patlamak, aracılık etmek, kollamak, merâk etmek, razı olmak, soluk tutmak)

1. Ömer Bey iş yerinde her durumda sürekli yeğeniniıp, koruyor.
2. Bu adamın kendini yüksek görüp benisı canımı sıkıyor.
3. Müfettişler bir aydır tüm belgeleri incelediler, 1 milyon doları
4. Bu adamın içi karanlık, elinden gelen her kötülüğe hazır, günâhlardan
5. Bu elbise sana çok mavi gözlerini ortaya çıkarıyor.
6. Bu kadın ve erkek birbirine çok, çok uyumlular.
7. Kaç gündür Ayla beni aramadı, onu çok
8. Kadın kocasının kendini sürekli aşağılamasına dayanamayıp patladı.
9. Ben bu elbiseyi sana düğünde mutlakâ bunu giymelisin.
10. Ayşe ve Zehra kavga ettiğinde öğretmen Zehra'yı hâlbuki Zehra suçluydu.
11. Yeni gelen tercüman Ella'nın müdürle barışmasında
12. Genç kadın kendine atılan iftirâları duyunca ve yere yığıldı.
13. Zeynep kaderineup bu kötü huylu adamla yaşamaya devâm etti.

CEVAP ANAHTARI

TEMA 1. KENDİNİ ve BAŞKASINI TANITMA

Birinci Bölüm: Gönül İşleri

Alıştırma 3. 1. evlendiler, 2. evlenme teklif etmeli, 3. boşandık, 4. nişanlandılar, 5. evlenince/ evleneceğim zaman, 6. Yüzük taktılar/ söz yaptılar, 7. İstedi, 8. Boşanırlar, 9. Ayrı kalması, 10. özlediler.

İkinci Bölüm: Otobiyografi

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL

Metinle ilgili sorular: 1. B, 2.C, 3. D, 4. C, 5.A

Alıştırma 4: 1. öldü/ölmüştür, 2. kaybetti, 3. Hayatına son verdi/intihar etti, 4. öldürdü, 5. kaybetti, 6. Hayata gözlerini yumdu, 7. doğmuş, 8. hayatını kaybetti, 9. Hayatını kaybetti, 10. Hayatına son vermek/ kendini öldürmek/intihar etmek.

Üçüncü Bölüm: Biyografi

MUSTAFA KEMÂL ATATÜRK

Metinle ilgili sorular: 1.D, 2.C, 3.A,

TEMA 2. YAŞADIĞIMIZ ORTAM

Birinci Bölüm: Yaşadığımız Ev

Alıştırma 3. tamir edeceğiz/tamir etmeliyiz, 2. İdare eder, 3. Biçilmesi, 4. Budamamız, budamak, 5. Sıvamadık, 6. Dizmeye, 7. Dikeceğim, 8. Kırkıp, 9. Döşedik. 10. Sökeceğim.

İkinci Bölüm Ev İşleri, Taşınma ve Tâmirât

Alıştırma 3.

1. boyamak, 2. fırça ve rulomuz, 3.değiştirmek, 4. süpürge, 5. değiştirdi, 6. paspas, 7.çakmalıyız, 8. monte ettiler/kurdular, 9. kamyon, 10. küreğe, 11. silmek, 12.yıkırım, 13. taktı, 14. taşındı, 15. ütüleyemedim. 16. yıkadım. 17.yıkanmaz. 18. koydum, 19. sileriz, 20. kurularım. 21. kurulamadan, 22. döktü, 23. kapattı/örttü, 24. silktim, 25. kurutmak.

DAĞINIK BİR KADIN

1. katlıyor, 2. örttüm, 3. kurumadılar, 4. serdim/ örttüm, 5. saçıldı,6. topladım, 7. serer misin? 8. serdik/astık, 9. buruşmuş, 10. toplamadım/düzelmedim, 11. astı, 12. dağıtıyorum/karıştırıyorum, 13. koyar mısın? 14. atıyorsun, 15. sıkıp.

YÜKSEK ÖKÇELER

Metinle İlgili Sorular: 1. D, 2. D, 3. A, 4. C, 5. B

TEMA 3: YİYECEKLER

Birinci Bölüm: Yemek Alışkanlıklarımız

Alıştırma 2: 1. kilo almaktan/yemekten, 2. kızartıyorum/ pişiriyorum, 3. yediririm/ beslerim, 4. diyet/spor, 5. yememesini/ tüketmemesini, 6. yiyecek, 7. yorgun, 8. burnundan, 9. doyurur, 10. çıkardı/ kustu, çıkarıyor/kusuyor, 11. doğradım, 12. yapıyor/ pişiriyor, 13. koymak/atamak, 14. acımızdan/ açlıktan, 15. gösterdiği/ târif ettiği, 16. tane tane, 17. atarsanız/ serpersiniz, 18. yutamıyorum, 19. yemek istemiyor, 20. kokuyor.

Alıştırma 3: 1. şişmanlamaktan, 2. pişiriyorum/kızartıyorum, 3. beslerim/besliyorum, 4. diyet, 5. yememesini/tüketmemesini, 6. yiyecek, 7. aç, 8. kalacak/ kalır, 9. burnundan, 10. doyurur, 11. kustu, doğradım/kestim, 12. yaparken/pişirirken, 13. koy, 14. acımızdan, 15. yaptığı gibi, 16. tane tane, 17. atarsan, 18. yutamıyorum, 19. yemek, 20. kokuyor.

Alıştırma 4: 1. kesmek, 2. yoğurmak, 3. pişiririm, 4. sürer, 5. rendelerim, 6. rendeledim, 7. yağlamak, 8. yoğurur, 9. soyarlar, 10. pişirirler.

Alıştırma 5: 1. marketten, 2. patatesleri, 3. kiraz, kirazı, 4. tencereleri, 5. çatalları, kaşıkları, kepçeyi, bıçakları, 6. nane, kekik ve reyhan, 7. tabakları, 8. misâfirlerine, 9. ayçiçek yağında, 10. rendelenmiş, 11. bulaşık makinesine, 12. içine, 13. kavanoza, 14. etleri, 15. yemekler.

İkinci Bölüm: Sofra Adabı

Alıştırma 1: 1. var, 2. koy, 3. duruyor, 4. var, 5. koyuyor/ ekliyor, 6. kalmam için, 7. duruyorum. 8. koy/sür, 9. doldur ve koy, 10. kaldım, 11. bozulmuşlar, 12. ekşidi/ ekşimiş, 13. bayat, 14. doldurdu/döktü/koydu, 15. karıştırır mısın?, 16. serpmeden/dökmeden, 17. şapırdatmadan, 18. dökülmüş, 19. düştü, 20. servis edebilirsiniz.

TEMA 4: GİYİM

Birinci Bölüm: Giyim Tarzımız

Alıştırma 2: 1. Kolsuz, 2. Kuzu yününden, 3. tercih ederim, 3. Rahat, 5. Abiye, 6. koyu renk, 7.

Önlük, 8. Yakalı bluzlar, 9. Hırka/ süveter/kazak, 10. etek

İkinci Bölüm: Dikiş

Alıştırma 2: 1. yaka, 2. düğme, 3. manşet, 4. kol, 5. kemer, 6. fermuar

Alıştırma 3: 1. kravatını, 2. giyinir, 3. ince, 4. kalın, 5. giymek, 6. sabahlık, ropdöşambır, 7. önlüğünde, 8. yamalarda, 9. yağmurluk, 10. pardösü, manto.

TEMA 5. İNSANLAR

Birinci Bölüm: Görünüşümüz ve Karakterimiz

Alıştırma 3: 1. geveze, 2. dedikoducu, 3. kıskanç, 4. vampirler, 5. hırsız, 6. sahtekâr, 7. parazit, 8. paragöz, 9. düzenli, 10. işkolik.

Alıştırma 4: 1. gezdiririz, 2. nefret eder, 3. düzeltir, 4. topallıyor, 5. biriktiriyor, 6. duymadı, 7. görmüyor, 8. sağır oldu, 9. konuşmıyor, 10. gevezelik ediyor, 11. kör ve sağır oldu, 12. yardım etti, 13. yatamıyordu, 14. yazdırdı, 15. ameliyat oldu.

İkinci Bölüm: İnsan İlişkileri

Alıştırma 2: 1. tanımladı/tanımlıyor, 2. zorlanıyorlar, 3. güçlüğü çekerler, 4. empati kurmayı, 5. uyumlu davranmayı, 6. alay ediyorlar, 7. kaçınmalılar/ kaçınmalıdırlar, 8. yarattı, 9. gayret gösterdi/ gayret gösteriyor, 10. şükrediyorum, 11. itinâ ediyor, 12. önlemek, 13. eleştirmek, 14. bağlandı, 15. paylaşır/paylaşıyor/paylaştı, 16. içine attı, 17. sarf etti, 18. kıymeti bilinmedi, 19. intikâm güttü, 20. engel olmadım, 21. rekabete girdi, 22. kutsallaştı.

ESKİCİ

Metinle İlgili Sorular: 1. D, 2. A, 3. D, 4.B, 5.D, 6.C, 7. B.

4. Bölüm: Evcil Hayvanları

Alıştırma 2: 1. yardı, 2. saldırdı, 3. çıldırttı, 4. çıldırdım, 5. kısıtladı, 6. inledi, 7. emmiyor/ emmedi, 8. dünyâya geldi, 9. kapaklandı, 10. homurdanır, 11. sarstı, 12. evcilleştirdikten sonra.

HIRSIZ KEDİ

1. B, 2. D, 2. D, 3. A, 4. D, 5.C

5. Bölüm: Yabanî Hayvanlar

Alıştırma 2: 1. tutmak, 2. avlanırken, 3. poz veriyor, 4. sürdürüyor, 5. yetiştiriyor, 6. uyardı/ uyarıyor, 7. soğuttu/ soğutuyor, 8. vurdu, 9. katlediyor, 10. akıyor.

BEYAZ ALIN

1. B, 2. B, 3.D, 5. D, 6. D, 7. A.

Alıştırma 1: 1. ürperdim/ ürperiyorum, 2. tırmalamak, 3. çürüdüğü, 4. karıştırıyor, 5.sıçradı, 6. yankılanıyor/ yankılandı/ yankılanıyordu, 7. ciyakladı, 8.hırlardı, 9.doğar, 10. kemirmektir, 11. parlıyor/parlıyordu, 12. azarladı, dadandılar, sıkıldı, oluyorlar tıkırdattı, tırmandılar, çömeldi, gurulduyordu, söküldüler, gıdaklarlar, sendeledi, çalardı, sürüklüyor/sürükledi/ sürüklüyordu, ulurlar/ uluyorlar, gevşemiş/gevşedi, yalarlar, çatırıyor/ çatırdadı/ çatırđıyordu, kıvrıyor/kıvrandı.

TEMA 6. SAĞLIK ve ÖLÜM

Birinci Bölüm: Sağlık Durumumuz

Alıştırma 2: 1. hasta mısın? 2. hasta olacağım, 3. iyileşti, 4. ağrıyor, 5. taburcu etti, 6.yatırdık, 7. iyileşti, 8. taburcu olduk, 9. taburcu edemeyeceğini, 10. iyileşmek/sağlığına kavuşmak.

TEMA 7: TATİL VE GEZİLER

Birinci Bölüm: Tatilimiz

Alıştırma 2: 1. ikâmetgâh, 2. kiraya, 3. kiraladım, 4. ilerletti/geliştirdi, 5. hayranlıkla, 6. adını verdik, 7. adını koydum, 8. koy, 9. kümeste, 10. çapalıyor.

İkinci Bölüm: Hava Durumu Ve Ruh Halimiz

Hava Durumu ve Ruh Hâlimiz

Alıştırma 1: 1. oldu, 2. dayanamıyorum, 3. yağdı, 4. karardık, 5. hissediyoruz, 6.çiğ, 7. Çiğ, 8.uçmuş, 9. taşmış, 10. Karanlık.

TEMA 8: GELENEKLERİMİZ

Birinci Bölüm: Bayramlarımız

RAMAZAN BAYRAMI

Alıştırma 2: 1. dua etti, 2. bencilleşti, 3. kılmaya, 4.adlandırdı, 5. barıştırdılar, 6. rica ediyorum, 7.oruç tutuyorum, 8. kefareti ödedi, 9. kaçınır, 10. verilir.

HİDİRELLEZ

Alıştırma 1: 1.açtı, 2.açtı, 3. açtırdı, 4. /açıldı, 5. istedi, 6. istendi, 7. istetti, 8. yaptılar, 9.yapıldı, 10, yaptırdı, 11.kapattı, 12. kapattı, 13. kapatıldı, 14. ekledi, 15. eklenmesini, 16. eklendi, 17. topladı, 18.toplandı, 19. toplattı, 20. düşündü, 21. düşündürdü, 22. düşünüldü.

NEVRUZ BAYRAMI

Alıştırma 2: 1.müjdeledi, 2. çimlendirebilirsiniz, 3.eşitledi, 4.yardımlaştılar, 5. anıldı, 6.atlardık, 7. inanılırdı, 8. sürerdi, 9. sayılırdı, 10. dolaştılar.

İkinci Bölüm: Özel Günlerimiz

KIZ İSTEME MERASİMİ

Alıştırma 2: 1. şaka yaptım, 2. beğendim, 3. ikram ettiler, 4. beğenilmek, 5. beğenmek, 6. kalp kırmak, 7. kırdı, 8. dönüştü, 9. kabul etmedim, 10. seçtim, 11. karşılamak için, 12. şaka yapar/ şaka yapıyor, 13. karşılaştım.

TUZLU KAHVE

Alıştırma 2. 1. şaka yaptım, 2. beğendim, 3. ikram ettiler, 4. beğenilmek, 5. beğenmek, 6. kalp kırmak, 7. kırdı, 8. dönüştü, 9. kabul etmedim, 10. seçtim, 11. karşılamak için, 12. şaka yapar/ şaka yapıyor, 13. karşılaştım.

KINA GECESİ

Alıştırma 2: 1. kırdım, 2.teklif etti, kutlandı, 4. kutladı, 5.belirtti, 6.dağıttılar, 7. halay çektiler, 8. kına yaktı, 9. oynadılar, 10. döndü.

Üçüncü Bölüm Alışkanlıklarımız

HAMAM

Alıştırma 2. 1. sabunlanmak, 2. keselenmek, 3. korumak, 5. liflemek 5. keseletirler, 6. sabunlayarak, 7. yandı, 8. yumuşatmalıyım, 9. terler, 10. buharlandı.

TÜRK KAHVESİ

Alıştırma 2. 1. ikram etmek, 2. yayıldı, 3.taşar, 4. pişirince, 5. konur- yenir

TÜRK MİSÂFİRPERVERLİĞİ

Alıştırma 2.

1. bulunuyordu, 2. Hazırladık/hazırlıyoruz/hazırlamıştık/hazırlayacağız 3. Haber vermek, 4. Haber verin, 5. Dedikodu yap, 6. Kusur işledik, 7. Misâfirliğe gitmektir, 8. Sabırsızlanıyor/sabırsızlandı, 9. Mesafeli davranır, 10. Kısa tutmak.

ALTIN NİNE

Alıştırma 2.

1. kollayıp, 2. aşığılması, 3.soruşturuyorlar, 4. kaçınmıyor, 5. yakışıyor/yaraşıyor, 6.yakışıyorlar, 7. merâk ediyorum, 8.patladı, 9. yakıştırmak, 10. kayırdı, 11. aracılık etti, 12. soluğunu tuttu, 13. razı olup

KAYNAKLAR

Hamam, Faydalanılan kaynak: TAŞÇIOĞLU, Tülay (1998). Türk Hamamı, İstanbul: Duran Ofset

Hıdır, Türk Söylence Sözlüğü, Deniz Karakurt, Türkiye, 2011

Hıdır, Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük, Celal Beydili, Yurt Yayınevi (Sayfa-240)

İnternet Kaynakları:

Evliya Çelebi, <https://omercantalu.com/2016/08/02/evliya-celebi-seyahatnamesi-10-cilt-pdf/>

Halid Ziya Uşaklıgil, https://web.archive.org/web/20160305010452/http://www.edebiyatekibi.com/index.php?option=com_content&task=view&id=776&Itemid

Halit Ziya, https://tr.wikipedia.org/wiki/Halid_Ziya_U%C5%9Fakl%C4%B1gil. Erişim Tarihi: [21.03.2021.](https://tr.wikipedia.org/wiki/Halid_Ziya_U%C5%9Fakl%C4%B1gil)

Türk Kültürü, KTB, <https://www.ktb.gov.tr/TR-96255/turk-kulturu.html>. Erişim tarihi 01.03.2021.

Hamam, <https://nasilicat.com/banyo-yapmak-nasil-ve-ne-zaman-icat-edildi/>Erişim Tarihi: 06.12.2020.

Hamam, <http://www.forumgercek.com/dunya-tarihi/83258-avrupada-ve-turklerde-banyonun-tarihcesi.html>. Erişim Tarihi: 15.04.2021.

Kahve, <https://www.olegcassini.com.tr/blog-kina-gecesi-gelenegi-ile-ilgili-bilmeniz-gerekenler>.

Kürk; <https://www.bilgecan.com.tr/kurku-icin-katledilen-hayvanlar-kurk/>

Nevruz Bayramı, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/nevrûz-nedir-nevrûz-bayraminda-ne-yapilir-40401726>. Erişim tarihi:21.03.2021.

Üsküp, <http://bursadazamandergisi.com/makaleler/evliya-celebi-ve-uskup-982.html>

Hırsız Kedi, Paustovskiy, Konstantin Источник: <http://paustovskiy-lit.ru/paustovskiy/text/rasskaz/kot-voryuga.htm>. Erişim Tarihi: 02.02.2021.

Учебное издание

Кара Айфер

ИЗ ЖИЗНИ

Турецкие тексты для иностранцев

(A2-B1)

Подписано в печать 13.12.2021. Формат 60×84/8.

Бумага офсетная. Печать цифровая.

Усл. печ. л. 30,7. Уч.-изд. л. 18,8.

Тираж 10 экз. Заказ 20470.

Издатель и полиграфическое исполнение:
общество с ограниченной ответственностью «Колорград».

Свидетельство о государственной регистрации
издателя, изготовителя, распространителя печатных
изданий № 1/471 от 28.07.2015.

Пер. Велосипедный, 5-904, 220033, Минск

+375 17 361 91 40

post@segment.by

segment.by